

1959. évi IV. törvény

a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről¹

A 2011.6.30. óta hatályos szöveg

Tartalomjegyzék

		A gondnokság alá helyezés megszüntetése, illetve módosítása	8
		Cselekvőképességet érintő gondnokság . . .	9
ELSŐ RÉSZ			
BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK	1		
A törvény célja	1		
A Ptk. értelmezése	1		
A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése	2		
 MÁSODIK RÉSZ			
A SZEMÉLYEK	2		
I. CÍM			
AZ EMBER MINT JOGALANY	2		
I. Fejezet			
A jogképesség	2		
A méhmagzat gondnoka	3		
II. Fejezet			
A cselekvőképesség	3		
A kiskorúság miatti korlátozott cselekvőképesség, illetve cselekvőképtelenség	3		
A korlátozottan cselekvőképes és a cselekvőképtelen kiskorúakra vonatkozó közös szabályok	4		
A cselekvőképesség korlátozása és kizárása gondnokság alá helyezéssel	4		
A cselekvőképességet korlátozó és a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezetttekre vonatkozó közös szabályok	6		
Cselekvőképtelenség gondnokság alá helyezés nélkül	6		
Zárlat elrendelése és ideiglenes gondnokrendelés	7		
A gondnok kirendelése	7		
A gondnok tevékenysége	8		
		III. Fejezet	
		A jogképesség megszűnése; a holtak nyilvání- tás	9
		Holtak nyilváníítás	9
		II. CÍM	9
		IV. Fejezet	9
		III. CÍM	
		A JOGI SZEMÉLYEK	10
		V. Fejezet	
		A jogképesség; a jogi személy létrejötte és megszűnése	10
		VI. Fejezet	
		A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések	10
		1. Az állami vállalat	10
		Állami vállalat	11
		2. A tröszt	11
		3. Egyéb állami gazdálkodó szerv	11
		4. Költségvetési szerv	11
		Az állami költségvetési szervek képvisellete	11
		5. A szövetkezet	11
		6. A jogi személyiségű gazdasági társaság .	12
		7. Közhasznú társaság	13
		8. Az egyesület és a köztestület	13
		A sportági országos szakszövetség	14
		9. Egyes jogi személyek vállalata	14
		10. A leányvállalat	15
		11. Az alapítvány	15
		12. Az egyesülés	18

¹A kihirdetés napja: 1959. augusztus 11. A hatálybalépés napja: 1960. május 1. A törvényt az 1977. évi IV. törvény a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalta, ezért a jegyzetben csak az ezt követő módosításokat közöljük. Hatályos: 1996. 01. 01.

IV. CÍM			
A SZEMÉLYEK POLGÁRI JOGI VÉDELME	19		
VII. Fejezet			
A személyhez és a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok	19		
A személyhez fűződő jogok	19		
A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok	21		
HARMADIK RÉSZ			
A TULAJDONJOG	21		
I. CÍM			
A TULAJDONJOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI	21		
VIII. Fejezet	21		
IX. Fejezet			
A tulajdonjog tárgyai	21		
X. Fejezet			
A tulajdonjog tartalma és védelme	22		
A birtoklás joga	22		
A használat és a hasznok szedésének joga	22		
A rendelkezési jog	23		
A tulajdonjog védelme	24		
XI. Fejezet			
A tulajdonjog megszerzése	24		
Tulajdonszerzés átruházással	24		
Tulajdonszerzés hatósági határozattal és árverés útján	24		
Az elbirtoklás	25		
A termékek, a termények és a szaporulat elsajátítása	25		
A növedék	25		
A gazdátlan javak elsajátítása	26		
Méhraj befogása	26		
A vadak, a halak tulajdonjogának megszerzése	26		
A találás	26		
Eljárás találás esetén	26		
A feldolgozás és az egyesítés	27		
XII. Fejezet			
A közös tulajdon	28		
Elővásárlási jog közös tulajdonban álló házigatlanra	28		
A közös tulajdon megszüntetése	28		
A társasháztulajdon	29		
XIII. Fejezet			
A használati jogok	29		
A földhasználat	29		
A haszonélvezet és a használat	29		
A telki szolgálat	30		
Használati jog alapítása	31		
II. CÍM			
A KÖZTULAJDONRA VONATKOZÓ KÜLÖN SZABÁLYOK	31		
XIV. Fejezet			
Az állami tulajdonjog	31		
Az állami tulajdon tárgyai	31		
Gazdálkodás az állami tulajdonnal	32		
A kisajátítás	32		
Az állami tulajdon védelme	32		
XV. Fejezet	32		
III. CÍM			
A BIRTOK	32		
XVI. Fejezet			
A birtok és a birtokvédelem	32		
A birtok	32		
A birtokvédelem	33		
Birtokvédelem	33		
Birtoklás jogalap nélkül	34		
A felelős őrzés	34		
NEGYEDIK RÉSZ			
A KÖTELEMI JOG	35		
I. CÍM			
A SZERZŐDÉS	35		
XVII. Fejezet			
Általános szabályok	35		
XVIII. Fejezet			
A szerződés megkötése	36		
A szerződési akarat és kifejezése	36		
Az előszerződés	37		
A szerződési feltételek tisztességtelensége	38		
A jogválasztás korlátozása	39		
A tévedés, a megtévesztés, a fenyegetés	40		
A szerződés létrejötte	40		
A szerződés alakja	41		
A szerződés alakja	41		
XIX. Fejezet			
A képviselő	41		
A meghatalmazás	42		

Ügyeinek vitelében akadályozott személy képviselte	42	Bírósági letétbehelyezés	60
Az eseti gondnokság	42	A fajta és mennyiség szerint meghatározott szolgáltatás teljesítése	60
XX. Fejezet		A pénztartozás teljesítése	61
A szerződés tartalma és tárgya	43	Jognyilatkozat adása	61
A feltétel és időhatározás	43	A beszámítás	61
A vagylagos szolgáltatás	43	XXV. Fejezet	
A pénztartozás. A kamat	44	A szerződésszegés	61
A harmadik személy javára szóló szerződés	44	A kötelezett kése delme	61
XXI. Fejezet		Fizetési kése dellem jogkövetkezményei gaz- dálkodó szervezetek terven alapuló vi- szonyában	63
A semmisség és a megtámadhatóság	44	A jogosult kése delme	63
A Ptk. 270-271. §-ához	45	A hibás teljesítés	63
Szolgáltatásnak az állam javára való megíté- lése	46	A teljesítés lehetetlenné válása	65
XXII. Fejezet		A teljesítés megtagadása	66
A szerződés módosítása. A tartozáselismerés	46	A szerződésszegés közös szabályai	66
Módosítás szerződéssel, illetőleg egyezséggel	46	XXVI. Fejezet	67
Szerződésmódosítás bírósági úton	47	Az elévülés	67
A tartozáselismerés	47	A szerződés megszűnésének egyes esetei . .	67
XXIII. Fejezet		Az elévülés	67
A szerződést biztosító mellékkötelezettségek	47	XXVII. Fejezet	
A foglалó	47	Az engedményezés és a tartozásátvállalás	68
A kötbér	47	Az engedményezés	68
A jótállás	48	A tartozásátvállalás	68
A bankgarancia	48	XXVIII. Fejezet	
A jogvesztés kikötése	48	Több jogosult vagy több kötelezett a szerző- désben	69
A ZÁLOGJOG	48	XXVIII/A. Fejezet	
1. Közös szabályok	48	Az értékpapír	69
Általános rendelkezések	48	II. CÍM	
A zálogjog keletkezése	49	FELELŐSSÉG SZERZŐDÉSEN KÍ- VÜL OKOZOTT KÁROKÉRT ÉS JOGALAP NÉLKÜLI GAZDAGO- DÁSÉRT	71
A zálogtárgy értékesítése	49	XXIX. Fejezet	
A zálogjog érvényesítése	50	A kártérítés általános szabályai	71
A zálogjog megszűnése	51	XXX. Fejezet	
2. Zálogjog dolgokon	52	A felelősség egyes esetei	71
Jelzálogjog	52	A veszélyes üzem működéséből eredő károk	71
Kézizálogjog	53	Felelősség olyan személyek károkozásáért, akiknek belátási képessége hiányzik vagy korlátozott	72
3. Vagyont terhelő zálogjog	53	Az alkalmazott, szövetkezeti tag, képviselő és megbízott károkozása	72
4. Zálogjog jogon és követelésen	55	Az állattartók felelőssége	73
5. Önálló zálogjog	55		
Az óvadék	56		
A kezesség	57		
XXIV. Fejezet			
A teljesítés és a beszámítás	58		
A teljesítés	58		
A teljesítés helye	58		
Lakóhely	59		
A teljesítés ideje	59		
A teljesítés módja	59		

Az épületekről lehulló tárgy által okozott kár	73	Haszonbérlet	88
A nem vagyoni kár	73	Vegyes rendelkezések	88
XXXI. Fejezet		XXXIX. Fejezet	
A felelősség módja, a kártérítés mértéke	73	A letét	88
XXXII. Fejezet		A felek jogai és kötelezettségei	88
Jogalap nélküli gazdagodás	74	A letét megszűnése	89
Szolgáltatásnak az állam javára való megítélése	74	A letét különös nemei	89
III. CÍM		A szálloda felelősségének mértéke	89
EGYES SZERZŐDÉSEK	75	XL. Fejezet	
XXXIII. Fejezet		A megbízás. A megbízás nélküli ügyvitel	90
Az adásvétel és a csere	75	1. A megbízás	90
1. Az adásvétel	75	A felek jogai és kötelezettségei	90
A felek jogai és kötelezettségei	75	A megbízás megszűnése	91
Szavatosság a tulajdonjog átruházásáért és tehermentességéért	76	2. A megbízás nélküli ügyvitel	91
Az adásvétel egyes különös nemei	76	XLI. Fejezet	
2. A csere	77	A fuvarozás	92
XXXIV. Fejezet		A fuvarlevél	92
A szállítási és a közüzemi szerződés	77	A felek jogai és kötelezettségei	92
1. A szállítási szerződés	77	A fuvarozó és a feladó felelőssége	93
2. A közüzemi szerződés	78	Egyéb rendelkezések	94
XXXV. Fejezet		XLII. Fejezet	
A vállalkozás	79	A bizomány	95
1. Általános szabályok	79	XLIII. Fejezet	
A felek jogai és kötelezettségei	79	A szállítmányozás	95
2. Az építési szerződés	81	A felek jogai és kötelezettségei	96
3. A szerelési szerződés	82	A szállítmányozó felelőssége	96
4. A tervezési szerződés	82	Egyéb rendelkezések	96
5. A kutatási szerződés	83	XLIV. Fejezet	
6. Az utazási szerződés	84	A bank- és hitelviszonyok	97
XXXVI. Fejezet		1. A hitel- és a kölcsönszerződés	97
A mezőgazdasági termékértékesítési szerződés	84	2. A bankszámla- és a betétszerződés	98
XXXVII. Fejezet		3. A folyószámla-szerződés	98
A bérlet	85	4. A takarékbetét-szerződés	98
1. A dolgok bérlete	85	XLV. Fejezet	
A felek jogai és kötelezettségei	85	A biztosítás	99
A bérlet megszűnése	86	1. Közös szabályok	99
2. A lakásbérlet. A lakásbérlet létrejötte	87	2. A vagyont biztosítás	100
Lakásbérlet	87	A felelősségbiztosítás	101
XXXVIII. Fejezet		3. Az életbiztosítás	102
A haszonbérlet	87	4. A balesetbiztosítás	103
A felek jogai és kötelezettségei	87	5. Vegyes rendelkezések	103
A haszonbérlet megszűnése	87	Biztosítás	103

XLVI. Fejezet		III. CÍM	
A társaság	104	VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ	
1. A polgári jogi társaság	104	ÖRÖKLÉS	113
2. Az építőközösség	105	LIII. Fejezet	
3. A közös háztartásban élők vagyoni viszonyai	106	A végrendelet	113
4. A jogi személyiség nélküli gazdasági tár-		A végrendelet joga	113
saság	106	A végrendelet fajtái	113
5. A társasház-közösség	107	Közvégrendelet	114
XLVII. Fejezet		Közvégrendelet tétele bíróságnál	114
Az ajándékozás	107	Írásbeli magánvégrendelet	114
XLVIII. Fejezet		Közös rendelkezések az írásbeli végrendele-	
A haszonkölcsön	107	tekre	114
XLIX. Fejezet		Szóbeli végrendelet	115
A tartási és az életjáradéki szerződés	108	LIV. Fejezet	
1. A tartási szerződés	108	A végrendelet tartalma	115
2. Az életjáradéki szerződés	108	Örökösnevezés	115
L. Fejezet		A törvényes és a végrendeleti öröklés kap-	
A díjkitűzés	109	csolata. Kizárás	115
Kötelezettségvállalás közérdekű célra	109	Az örökrész meghatározása. Növedékjog	115
1. A díjkitűzés	109	Helyettes örökös	115
2. Kötelezettségvállalás közérdekű célra	109	Hagyomány. Meghagyás	115
ÖTÖDIK RÉSZ		Közérdekű meghagyás	116
ÖRÖKLÉSI JOG	109	LV. Fejezet	
I. CÍM		A végrendelet érvénytelensége és hatályta-	
AZ ÖRÖKLÉSI JOG ÁLTALÁNOS		lansága	116
SZABÁLYAI	109	A végrendelet érvénytelensége	116
LI. Fejezet		A végrendelet hatálytalansága	117
Általános szabályok	109	A végrendelet részleges érvénytelensége, il-	
Hagyaték, örökség, öröklés	109	letőleg hatálytalansága	117
Kiesés az öröklésből	110	A végrendelet megtámadása	117
Érdemtelenység	110	LVI. Fejezet	
Lemondás az öröklésről	110	Öröklési szerződés	117
A kiesésre vonatkozó rendelkezések alkal-		Az öröklési szerződés általános szabályai	117
mazása	111	Halál esetére szóló ajándékozás	118
II. CÍM		Rendelkezés várt öröklésről	118
TÖRVÉNYES ÖRÖKLÉS	111	IV. CÍM	
LII. Fejezet		KÖTELESRÉSZ	118
Törvényes örökösök	111	LVII. Fejezet	
A törvényes öröklés általános rendje	111	A kötelesrész és annak kielégítése	118
Ági öröklés	111	Kötelesrészre jogosultak	118
A házastárs, bejegyzett élettárs haszonélve-		Kitagadás	118
zeti joga	112	A kötelesrész mértéke és alapja	118
Az örökbefogadással kapcsolatos öröklési		A kötelesrész kielégítésére szolgáló érték.	
jogi szabályok	112	Betudás	119
Osztályrabocsátás	113	Felelősség a kötelesrész kielégítéséért	119
		A kötelesrész kiadása	120
		V. CÍM	
		AZ ÖRÖKLÉS JOGI HATÁSAI	120

LVIII. Fejezet

Az örökség megszerzése	120
Az öröklés megnyíltá	120
Az örökség visszautasítása	120
Külön rendelkezések a hagyomány és a meg- hagyás tekintetében	121

LIX. Fejezet

Az örökös jogállása	121
Hagyatéki tartozások	121
Felelősség a hagyatéki tartozásokért	121
Kielégítés az örökös által	121
A hagyatéki hitelezők felhívása	121
Az örökös jogállása	122

A hagyományos felelőssége a hagyatéki tar- tozásokért	122
--	-----

HATODIK RÉSZ**ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK** **122**

A Polgári Törvénykönyv hatálybalépése . . .	124
Átmeneti rendelkezések	124
Hatályukat veszítő, illetőleg hatályban mara- dó jogszabályok	125
A határidők számítása	127
Melléklet az 1960. évi 11. törvényerejű ren- delethez	128

1959. évi IV. törvény

a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről¹

(A hatálybalépéséről és a végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelettel és az 1978. évi 2. törvényerejű rendelettel egységes szerkezetben.)

[Jelölések: a Polgári Törvénykönyv: Ptk., a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet: Ptké., a ² Polgári Törvénykönyv módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1978. évi 2. törvényerejű rendelet: Tvr.]³

ELSŐ RÉSZ BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

A törvény célja

Ptk. 1. §⁴ (1) Ez a törvény az állampolgárok, valamint az állami, önkormányzati, gazdasági és társadalmi szervezetek, továbbá más személyek vagyoni és egyes személyi viszonyait szabályozza. Az e viszonyokat szabályozó más jogszabályokat – ha eltérően nem rendelkeznek – e törvénnyel összhangban, e törvény rendelkezéseire figyelemmel kell értelmezni.

(2) A törvény rendelkezéseit a Magyar Köztársaság gazdasági és társadalmi rendjével összhangban kell értelmezni.

A Ptk. értelmezése

Ptké. 5. § (1) A Ptk. rendelkezéseit a hatálybalépése előtti bírói gyakorlatban kialakult jogelvek szerint nem lehet értelmezni.

(2) A Ptk. hatálybalépésével hatályát veszti

- a) a Legfelsőbb Bíróság valamennyi polgári jogi tartalmú, kötelező erejű iránymutató döntése (elvi döntés, elvi megállapítás),
- b) a Legfelsőbb Bíróság által hatályában fenntartott valamennyi polgári jogi tartalmú teljes ülési határozat, jogegységi döntvény és elvi határozat,
- c) valamennyi polgári jogi tartalmú kollégiumi állásfoglalás.

(3) Az előző bekezdés nem vonatkozik az a)-c) pontokban felsorolt azokra a döntésekre, amelyek a Ptk. által nem szabályozott, illetőleg külön szabályozásra fenntartott intézményhez (pl. nemzetközi magánjog, szerzői, találmányi jog), vagy olyan jogszabályhoz kapcsolódnak, amelynek hatályát ez a törvényerejű rendelet nem érinti.

(4)⁵ A Központi Gazdasági Döntőbizottság elvi határozatainak érvényét a Ptk. hatálybalépése nem érinti. A Ptk. rendelkezéseivel ellentétes jogszabályon alapuló elvi határozatok azonban a Ptk. hatálybalépésével hatályukat veszítik.

Ptké. 6. §⁶

Ptk. 2. § (1) A törvény védi a személyek vagyoni és személyhez fűződő jogait, továbbá törvényes érdekeit.

(2) A törvény biztosítja a személyeknek az őket illető jogok szabad gyakorlását, e jogok társadalmi rendeltetésének megfelelően.

Ptk. 3. §⁷ (1) A törvény védi a tulajdonnak az Alkotmányban elismert valamennyi formáját.

(2)⁸

(3)⁹

¹A kihirdetés napja: 1959. augusztus 11. A hatálybalépés napja: 1960. május 1. A törvényt az 1977. évi IV. törvény a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalta, ezért a jegyzetben csak az ezt követő módosításokat közöljük. Hatályos: 1996. 01. 01.

²A kihirdetés napja: 1960. április 12. Hatályos: 1996. 01. 01.

³A kihirdetés napja: 1978. február 1. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴A Ptk. 1. §-ának (1) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 1. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵A Központi Gazdasági Döntőbizottság 1973. január 1-jével megszűnt [1972. évi 29. törvényerejű rendelet 3. § (2) bekezdés]. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁶A Ptké. 6. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁷Lásd az 1949. évi XX. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸A Ptk. 3. §-ának (2) és (3) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁹A Ptk. 3. §-ának (2) és (3) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése

Ptk. 4. § ¹⁰ (1) ¹¹ A polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.

(2) ¹²

(3) ¹³

(4) Ha ez a törvény szigorúbb követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. Aki maga sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a másik fél felróható magatartására hivatkozhat.

Ptk. 5. § (1) A törvény tiltja a joggal való visszaélést.

(2) ¹⁴ Joggal való visszaélésnek minősül a jog gyakorlása, ha az a jog társadalmi rendeltetésével össze nem férő célra irányul, különösen ha a nemzetgazdaság megkárosítására, a személyek zaklatására, jogaik és törvényes érdekeik csorbítására vagy illetéktelen előnyök szerzésére vezetne.

(3) Ha a joggal való visszaélés jogszabály által megkívánt nyilatkozat megtagadásában áll, és ez a magatartás nyomós közérdeket vagy különös méltánylást érdemlő magánérdeket sért, a bíróság a fél jognyilatkozatát ítéletével pótolhatja, feltéve, hogy az érdeksérelem másképpen nem hárítható el. A jognyilatkozat pótlására különösen akkor kerülhet sor, ha a jognyilatkozat megtételét illetéktelen előny juttatásától tették függővé.

Ptk. 6. § A bíróság a kárnak egészben vagy részben való megtérítésére kötelezheti azt, akinek szándékos magatartása más jóhiszemű személyt alapos okkal olyan magatartásra indított, amelyből őt önhibáján kívül károsodás érte.

Ptk. 7. § ¹⁵ (1) A törvényben biztosított jogok védelme az állam minden szervének kötelessége. Érvé-

nyesítésük – ha törvény másképpen nem rendelkezik – bírósági útra tartozik.

(2) ¹⁶ Bírósági peres eljárás helyett a felek választottbírósi eljárást köthetnek ki, ha legalább a felek egyike gazdasági tevékenységgel hivatásszerűen foglalkozó személy, a jogvita e tevékenységével kapcsolatos, és a felek az eljárás tárgyról szabadon rendelkezhetnek.

MÁSODIK RÉSZ A SZEMÉLYEK

I. CÍM AZ EMBER MINT JOGALANY

I. Fejezet A jogképesség

Ptk. 8. § (1) A Magyar Köztársaságban minden ember jogképes: jogai és kötelességei lehetnek.

(2) A jogképesség az életkorra, nemre, fajra, nemzetiséghez vagy felekezethez tartozásra tekintet nélkül egyenlő.

(3) A jogképességet korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis.

Ptk. 9. § A jogképesség az embert, ha élve születik, fogamzásának időpontjától kezdve illeti meg. A fogamzás időpontjának a születéstől visszafelé számított háromszázadik napot kell tekinteni; bizonyítani lehet azonban, hogy a fogamzás korábban vagy később történt. A születés napja a határidőbe beleszámít.

Ptk. 76. § A fogamzás időpontját a gyermek érdeke ellenére csak akkor lehet bizonyítani, ha a fogamzás a Ptk. hatálybalépése után történt.

Ptk. 10. § A gyermek részére már megszületése előtt gondnokot kell kirendelni, ha ez jogainak megóvása érdekében szükséges, különösen ha a gyermek és törvényes képviselője között érdekellentét van.

¹¹ Az 1959. évi IV. törvény 4. § (1) bekezdése a 2006. évi III. törvény 2. §-ának megfelelően megállapított szöveg.

¹⁰ A Ptk. 4. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 2. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹² A Ptk. 4. §-ának (2) és (3) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹³ A Ptk. 4. §-ának (2) és (3) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁴ A Ptk.-ban a „népgazdaság” kifejezést „nemzetgazdaság”-ra változtatta az 1991. évi XIV. törvény 16. §-ának (4) bekezdése. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁵ A Ptk. 7. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶ A Ptk. 7. §-ának (2) bekezdése az 1994. évi LXXI. törvény 65. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

A méhmagzat gondnoka

Ptk. 7. § (1) Méhmagzat részére a gondnokot a gyámhatóság rendeli ki.

(2)¹⁷ A gondnokrendelést bármelyik szülő vagy nagyszülő, az ügyész, illetőleg az anya lakóhelye szerint illetékes községi, városi, fővárosi kerületi jegyző kérheti. Gondnokrendelésnek hivatalból is helye van.

(3) A gondnok abban az ügyben, amelyben kirendelték, olyan jogkörrel jár el, mint a gyám.

II. Fejezet¹⁸

A cselekvőképesség

Ptk. 11. § (1) Cselekvőképes mindenki, akinek cselekvőképességét a törvény nem korlátozza vagy nem zárja ki.

(2) Aki cselekvőképes, maga köthet szerződést vagy tehet más jognyilatkozatot.

(3) A cselekvőképességet korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis.

A kiskorúság miatti korlátozott cselekvőképesség, illetve cselekvőképtelenség

Ptk. 12. § Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött. A házasságkötés nem jár a nagykorúság megszerzésével, ha a házasságot a bíróság a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság miatt szükséges gyámhatósági engedély hiánya miatt nyilvánította érvénytelennek.

Ptk. 77. § A házasságkötés a Ptk. hatálybalépése előtt kötött házasságnál sem jár a nagykorúság megszerzésével, ha a bíróság a házasságot a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság okából szükséges gyámhatósági engedély miatt érvénytelennek nyilvánítja.

Ptk. 12/A. § (1) Korlátozottan cselekvőképes az a kiskorú, aki a tizennyolcadik életévét már betöltötte és nem cselekvőképtelen.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú nyilatkozatának érvényességéhez – ha jogszabály kivételt nem tesz – törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges. Ha a korlátozottan cselekvőképes kiskorú cselekvőképessé válik, maga dönt a függő jognyilatkozatainak érvényességéről.

(3) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú a törvényes képviselőjének közreműködése nélkül is

a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre jogszabály feljogosítja;

b) megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket;

c) rendelkezik munkával szerzett keresményével; keresménye erejéig erre kötelezettséget vállalhat;

d) megköthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez.

(4) A törvényes képviselő a korlátozottan cselekvőképes kiskorúnak – a d) pontban foglaltak szerint – ígért vagy adott ajándékot a gyámhatóság engedélyével visszautasíthatja. Ha a gyámhatóság a törvényes képviselő visszautasító nyilatkozatát nem hagyja jóvá, ez a határozata a törvényes képviselő elfogadó nyilatkozatát pótolja.

(5) A törvényes képviselő a korlátozottan cselekvőképes kiskorú nevében maga is tehet jognyilatkozatokat, kivéve azokat, amelyeknél a jogszabály a korlátozottan cselekvőképes kiskorú saját nyilatkozatát kívánja meg, illetve amelyek a munkával szerzett keresményre vonatkoznak.

Ptk. 12/B. § (1) Cselekvőképtelen az a kiskorú, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

(2) Cselekvőképtelen az a tizennyolcadik életévét már betöltött kiskorú is, akit a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett. A gondnokság alá helyezési eljárásra a 15. § rendelkezései megfelelően irányadók. A gondnokság hatálya a nagykorúság elérésével áll be, de a kiskorú már a határozat jogerőre emelkedésével cselekvőképtelenné válik.

Ptk. 12/C. § (1) A cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis; nevében a törvényes képviselője jár el.

(2) Nem lehet semmisnek tekinteni a cselekvőképtelen kiskorú által kötött és már teljesített csekély jelentőségű szerződéseket, amelyek megkötése a mindennapi életben tömegesen fordul elő, és különösebb megfontolást nem igényel.

Ptk. 12/D. § A törvényes képviselőnek a kiskorú személyét és vagyonát érintő jognyilatkozata megtétele során a korlátozott cselekvőképességű, illetve az ítélőképessége birtokában lévő cselekvőképtelen kiskorú véleményét figyelembe kell vennie.

¹⁷A Ptk. 7. §-ának (2) bekezdése az 1991. évi XX. törvény 48. §-ának (1) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸Az 1959. évi IV. törvény II. fejezete a 2001. évi XV. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 11. 01.

A korlátozottan cselekvőképes és a cselekvőképtelen kiskorúakra vonatkozó közös szabályok

Ptk. 13. § (1) A törvényes képviselő jognyilatkozatainak érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha a jognyilatkozat

- a) a kiskorút megillető tartásról történő lemondásra,
- b) a kiskorút örökösödési jogviszony alapján megillető jogokra vagy kötelezettségre; külön is visszautasítható vagyontárgyak öröklésének visszautasítására,
- c) a kiskorú ingatlan tulajdonának átruházására vagy bármely módon történő megterhelésére vonatkozik, ide nem értve azt az esetet, amikor az ingatlan ellenérték nélküli megszerzésével egyidejűleg kerül sor haszonélvezet alapítására,
- d) a kiskorú külön jogszabály alapján beszolgáltatott vagyona,
- e) a kiskorú olyan egyéb vagyontárgyára, illetve vagyoni értékű jogára vonatkozik, amelynek értéke meghaladja a külön jogszabályban meghatározott összeget.

(2) Bírósági vagy közjegyzői határozattal elbírált jognyilatkozat érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása nem szükséges.

Ptk. 13/A. § (1) A kiskorú még a gyámhatóság jóváhagyásával sem tehet érvényesen olyan jognyilatkozatot, amellyel ajándékozik, idegen kötelezettségért megfelelő ellenérték nélkül felelősséget vállal, vagy amellyel jogokról ellenérték nélkül lemond.

(2) Ez a szabály nem gátolja a korlátozottan cselekvőképes kiskorút a munkával szerzett keresményével való rendelkezésben, és nem zárja ki a szokásos mértékű ajándékozást.

Ptk. 13/B. § (1) A korlátozott cselekvőképességen és a cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek cselekvőképessége korlátozott vagy hiányzik.

(2) Aki cselekvőképességét illetően a másik felet megtéveszti, ezért felelősséggel tartozik, és felelősége alapján a szerződés teljesítésére is kötelezhető.

A cselekvőképesség korlátozása és kizárása gondnokság alá helyezéssel

Ptk. 14. § (1) Korlátozottan cselekvőképes az a nagykorú, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett.

(2)¹⁹ A gondnokság alá helyezést a nagykorú személy házastársa, bejegyzett élettársa, egyeneságbeli rokona, testvére, a gyámhatóság és az ügyész kérheti.

(3) Ha a gondnokság alá helyezés szükségességéről a gyámhatóság tudomást szerez, a gondnokság alá helyezési eljárást meg kell indítania, ha ezt a (2) bekezdésben meghatározott közeli hozzátartozó a gyámhatóságnak a perindítás szükségességéről való tájékoztatását követő 60 napon belül nem teszi meg.

(4) Cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá a bíróság azt a nagykorú személyt helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége a pszichés állapota, szellemi fogyatkozása vagy szenvedélybetegsége miatt – általános jelleggel, illetve egyes ügycsoportok vonatkozásában – tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent.

(5) Ha a belátási képesség korlátozottsága csak részleges, a gondnokolt minden olyan ügyben önállóan érvényes jognyilatkozatot tehet, amely ügycsoport tekintetében a bíróság a cselekvőképességet korlátozó ítéletben a gondnokolt cselekvőképességét nem korlátozza.

(6) A bíróság különösen a következő ügycsoportok tekintetében korlátozhatja a gondnokság alá helyezett személy teljes cselekvőképességét:

1. társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátás igénylése, illetve az azzal, valamint a munkaviszonyból és munkaviszony jellegű jogviszonyból származó, a 14/B. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt mértéket meghaladó jövedelemmel való rendelkezés;

2. ingó és ingatlan vagyonnal kapcsolatos rendelkezési jog;

3. családjogi jognyilatkozatok megtétele

a)²⁰ a házassági, a bejegyzett élettársi vagyonjoggal kapcsolatos jognyilatkozat,

b) a származás megállapításával kapcsolatos nyilatkozat megtétele,

¹⁹Az 1959. évi IV. törvény 14. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 1. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

²⁰Az 1959. évi IV. törvény 14. § (6) bekezdés 3. a) alpontja a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 2. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

- c) a gyermeke nevének meghatározása és annak megváltoztatása,
- d) a gyermekének örökbefogadásához való hozzájárulás;
- 4. tartási kötelezettséggel kapcsolatos vagyoni döntés meghozatala;
- 5. a lakásbérlettel kapcsolatos jognyilatkozat megtétele (a szerződés megkötése, illetve felbontása);
- 6. örökösödési ügyek;
- 7. bentlakásos szociális intézetben történő elhelyezéssel kapcsolatos jognyilatkozatok;
- 8. az egészségügyi ellátással összefüggő jogok gyakorlása;
- 9. tartózkodási hely meghatározása.

Ptk. 14/A. § (1) A bíróságnak a cselekvőképesség korlátozását kimondó ítéletében rendelkeznie kell a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata iránti eljárás megindításának időpontjáról, mely nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év.

(2) A felülvizsgálati eljárást a gyámhatóságnak kell megindítania. A kereseti kérelem a gondnokság alá helyezés megszüntetésére, annak hatályában való fenntartására, a cselekvőképességet korlátozó gondnokság cselekvőképességet kizáró gondnoksággá változtatására, a cselekvőképességet kizáró gondnokság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítására, illetve cselekvőképességet korlátozó gondnokság esetén a gondnok által önállóan nem gyakorolható jogkörök módosítására irányulhat.

Ptk. 14/B. § (1) A korlátozottan cselekvőképes személy jognyilatkozata általános jelleggel, illetve a bíróság ítéletében meghatározott ügycsoportok tekintetében – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – csak akkor érvényes, ha azt a gondnoka beleegyezésével vagy utólagos jóváhagyásával tette. A gondnok és gondnoka közötti vita esetén a gyámhatóság dönt. Ha a korlátozottan cselekvőképes személy cselekvőképessé válik, maga dönt a függő jognyilatkozatainak érvényességéről.

(2) A korlátozottan cselekvőképes személy a gondnoka közreműködése nélkül is

- a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre a jogszabály feljogosítja;

b) megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket;

c) rendelkezik a munkaviszonyból, munkaviszony jellegű jogviszonyból, társadalombiztosítási, szociális és munkanélküli ellátásból származó jövedelme 50%-ával; annak erejéig kötelezettséget is vállalhat;

d) megköthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez.

(3) A korlátozottan cselekvőképes gondnokolt közokiratban feljogosíthatja a gondnokát – annak hozzájárulása esetén – arra, hogy helyette és nevében – általános jelleggel – eljárjon, jognyilatkozatot tegyen, kivéve a (2) bekezdésben meghatározott jognyilatkozatokat, illetve azokat, amelyeknél jogszabály a korlátozottan cselekvőképes személy saját nyilatkozatát kívánja meg.

(4) A gondnokolt a (3) bekezdés szerinti általános felhatalmazást teljes bizonyítóerejű magánokirattal – a gondnok egyidejű tájékoztatása mellett – bármikor visszavonhatja.

(5) Azonnali intézkedést igénylő esetben, illetve külön törvényben foglaltak szerint a gondnok a (3) bekezdésben meghatározott megállapodás hiányában is eljárhat a korlátozottan cselekvőképes gondnokolt helyett.

Tvr. 10. § A törvényes képviselő jognyilatkozatával és a gyámhatóság jóváhagyásával kapcsolatos szabályokat csak a törvény hatálybalépése után tett jognyilatkozatokra lehet alkalmazni.

Ptk. 15. § (1) Cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett.

(2)²¹ A gondnokság alá helyezést a nagykorú személy házastársa, bejegyzett élettársa, egyeneságbeli rokona, testvére, a gyámhatóság és az ügyész kérheti.

(3) Ha a gondnokság alá helyezés szükségességéről a gyámhatóság tudomást szerez, a gondnokság alá helyezési eljárást meg kell indítania, ha ezt a (2) bekezdésben meghatározott közeli hozzátartozó a gyámhatóságnak a perindítás szükségességéről való tájékoztatást követő 60 napon belül nem teszi meg.

(4) A cselekvőképességet kizáró gondnokság alá a bíróság azt a nagykorú személyt helyezi, akinek ügyei

²¹ Az 1959. évi IV. törvény 15. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 1. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

viteléhez szükséges belátási képessége – pszichés állapot vagy szellemi fogyatkozása miatt – tartósan teljes mértékben hiányzik.

(5) A bíróságnak a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést kimondó ítéletében rendelkeznie kell a 14/A. § szerinti felülvizsgálatról, kivéve, ha az érintett személy belátási képességének hiánya véglegesnek tekinthető.

Erről az igazságügyi orvosszakértőnek szakértői véleményében nyilatkoznia kell.

Ptk. 15/A. § (1) A cselekvőképtelen személy jognyilatkozata – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – semmis; nevében gondnoka jár el. A gondnoknak a véleménynyilvánításra képes gondnokolt kívánságát, kéréseit – pl. a tartózkodási helyére vonatkozóan – a döntések meghozatala előtt meg kell hallgatnia és lehetőség szerint figyelembe kell vennie. Ha a gondnok e kötelezettségét folyamatosan megszegei, ez a 19/C. § (2) bekezdésében foglaltak szerinti elmozdítását vonhatja maga után.

(2) A cselekvőképtelen személy maga is megkötheti azokat a csekély jelentőségű szerződéseket, amelyek a mindennapi életben tömegesen fordulnak elő, és különösebb megfontolást nem igényelnek.

A cselekvőképességet korlátozó és a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezettettek vonatkozó közös szabályok

Ptk. 16. § (1) A cselekvőképtelen személy gondnoka, korlátozott cselekvőképesség esetén pedig az érintett személy és gondnoka jognyilatkozatainak érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha a jognyilatkozat a gondnokolt

- a) tartására,
- b) örökösödési jogviszony alapján megillető jogára vagy kötelezettségére,
- c) ingatlantulajdonának átruházására vagy bármely módon történő megterhelésére vonatkozik, ide nem értve azt az esetet, amikor az ingatlan ellenérték nélküli megszerzésével egyidejűleg kerül sor haszonélvezet alapítására,
- d) a 20/B. § alapján beszolgáltatott vagyonára,
- e) vagyonának mértékétől függően a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget, de legalább 50 000 Ft-ot meghaladó értékű egyéb vagyontárgyára, vagyoni értékű jogára vonatkozik.

(2) A gyámhatóság kivételesen indokolt esetben hozzájárulhat

a) a cselekvőképtelen személy gondnoka, korlátozott cselekvőképesség esetén pedig a gondnokolt és a gondnok közös kérelmére a gondnokság alá helyezett személy leszármazójának önálló háztartás alapításához, fenntartásához, illetve más létfontosságú célja eléréséhez a gondnokság alatt álló vagyonának terhére; a támogatás mértéke a leszármazó kötelesrészét nem haladhatja meg;

b) a korlátozottan cselekvőképes gondnokolt és gondnoka közös kérelmére a gondnokolt által történő – az a) pontban foglaltak alá nem tartozó – ajándékozáshoz vagy jogokról ellenérték nélkül lemondásához, illetve közcélra történő felajánlásához, feltéve, hogy a jogügylet a gondnokolt megélhetését nem veszélyezteti.

(3) Nincs szükség a gyámhatóság jóváhagyására

- a) bírósági vagy közjegyzői határozattal elbírált jognyilatkozat érvényességéhez,
- b) ha a bíróság ítéletében a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezett személy cselekvőképességét az (1) bekezdésben meghatározott jognyilatkozatok tekintetében nem korlátozta.

Ptk. 16/A. § (1) A korlátozott cselekvőképességen és a cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek a cselekvőképessége korlátozott vagy hiányzik.

(2) Aki cselekvőképességét illetően a másik felet megtéveszti, ezért felelősséggel tartozik, és felelőssége alapján a szerződés teljesítésére is kötelezhető.

Cselekvőképtelenség gondnokság alá helyezés nélkül

Ptk. 17. § (1) Gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – tartósan vagy a jognyilatkozata megtételekor átmenetileg – teljesen hiányzik.

(2) A gondnokság alá helyezés nélkül cselekvőképtelen személy jognyilatkozata – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – semmis.

(3) A gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen nagykorú személy jognyilatkozatát – a végintézkedése kivételével – cselekvőképtelenség miatt nem lehet semmisnek tekinteni, ha tartalmából és körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat a fél cselekvőképessége esetében is indokolt lett volna.

Zárlat elrendelése és ideiglenes gondnokrendelés

Ptk. 18. § (1) Ha cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság alá helyezés iránti perindítás indokolt, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyonra zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel ki. A zárlatot elrendelő határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

(2) A zárlatra, illetve a zárgondnok működésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény biztosítási intézkedések végrehajtására vonatkozó fejezetének a rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Ptk. 18/A. § (1) A gyámhatóság kivételesen, azonnali intézkedést igénylő esetben ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorú személynek, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – pszichés állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt – tartósan teljes mértékben hiányzik, és az érdekeinek védelme más módon – elsősorban zárlat elrendelésével – nem lehetséges. Az ideiglenes gondnokot kirendelő határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

(2) A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok a **14. § (6) bekezdésében** meghatározott ügycsoportok közül melyekben járhat el az érintett személy helyett.

Ptk. 18/B. § A gyámhatóságnak a zárlat elrendelését, illetve az ideiglenes gondnokrendelést követő 8 napon belül a gondnokság alá helyezési pert meg kell indítania, a bíróságnak pedig legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított 30 napon belül a zárlatot, illetve az ideiglenes gondnokrendelést hivatalból felül kell vizsgálnia.

A gondnok kirendelése

Ptk. 19. § (1) A bíróság által gondnokság alá helyezett személy részére a gondnokot a gyámhatóság rendeli ki. A gondnokrendelés részletes szabályait külön jogszabály határozza meg.

(2) Gondnok lehet minden cselekvőképes, nagykorú személy. Gondnokul csak az rendelhető ki, aki a gondnoki tisztséget vállalja.

Ptk. 19/A. § (1) ²² Gondnokká – ha ez az érdekeivel nem ellentétes – a gondnokság alá helyezett által

még cselekvőképes állapotában közokiratban kijelölt vagy a gondnokság alá helyezést követően megnevezett személyt, ha ez nem lehetséges, akkor elsősorban együttélő házastársát vagy bejegyzett élettársát kell kirendelni. Ha ilyen nincs, vagy a házastárs, bejegyzett élettárs kirendelése veszélyeztetné a gondnokság alatt álló érdekeit, a gyámhatóság gondnokul olyan személyt rendel ki, aki a gondnokság ellátására az összes körülmények figyelembevételével alkalmasnak mutatkozik.

(2) A gondnok kirendelésénél az arra alkalmas személyek közül a szülőket, illetve a szülők által – a haláluk esetére – közokiratban vagy végrendeletben megnevezett személyt, ilyenek hiányában más hozzátartozókat – akik szükség esetén a személyes gondoskodást is el tudják látni – előnyben kell részesíteni.

(3) Ha a gondnok az **(1)-(2) bekezdésben** foglaltak szerint nem rendelhető ki, a gondnokolt számára hivatásos gondnokot kell kirendelni. Hivatásos gondnok csak büntetlen előéletű személy lehet. Hivatásos gondnokul a fogyatékosokkal, szenvedélybetegekkel vagy pszichiátriai betegekkel foglalkozó társadalmi szervezet (pl. egyesület) által a tagjai közül ajánlott személy is kirendelhető.

(4) Nem lehet gondnokul kirendelni azt, akinek a személye ellen a gondnokság alá helyezett kifejezetten tiltakozik.

Ptk. 19/B. § (1) A gondnokolt részére kivételesen több gondnok is kirendelhető. Többes gondnokrendelésre akkor kerülhet sor, ha

a) a gondnokság alá helyezett személy mindkét szülője, illetve két közeli hozzátartozója vállalja a gondnokságot, vagy

b) a gondnokolt vagyonának kezelése, illetve egyes más ügyeinek intézése külön szakértelmet igényel.

(2) Az **(1) bekezdés b) pontjában** meghatározott esetben a gyámhatóságnak meg kell határoznia a gondnokok feladatkörének pontos megoszlását.

(3) A gondnok kirendelése mellett a gyámhatóság a gondnokolt részére helyettes gondnokot is rendelhet. A helyettes gondnok dönthet a távollévő vagy más okból ténylegesen akadályozott gondnok helyett a gondnokoltat érintő, azonnali intézkedést igénylő ügyekben.

Ptk. 19/C. § (1) A gyámhatóság a gondnokot a tisztségéből felmenti, ha

²²Az 1959. évi IV. törvény 19/A. § (1) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 3-4. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

- a) a gondnokság alá helyezést a bíróság megszüntette,
- b) a gondnokolt meghalt,
- c) a gondnok fontos okból a felmentését kéri,
- d) utóbb keletkezik olyan kizáró ok, amely a gondnok kirendelésének is akadályát jelentette volna.

(2) A gyámhatóság a gondnokot tisztségéből elmozdítja – azonnali intézkedést igénylő esetben ezt megelőzően a gondnokot a tisztségéből felfüggeszti –, ha a gondnok a kötelezettségét nem teljesíti vagy olyan cselekményt követ el, amellyel a gondnokolt érdekeit súlyosan sérti vagy veszélyezteti.

(3) Ha a gyámhatóság a gondnokot a tisztségéből az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott okból menti fel, ezzel egyidejűleg a gondnokolt haláláról a gondnokság alá helyezést elrendelő bíróságot értesítenie kell, a halál tényének a gondnokoltak névjegyzékébe történő bejegyzés végett.

Tvr. 10. § A törvényes képviselő jognyilatkozatával és a gyámhatóság jóváhagyásával kapcsolatos szabályokat csak a törvény hatálybalépése után tett jognyilatkozatokra lehet alkalmazni.

A gondnok tevékenysége

Ptk. 20. § (1) A gondnok – általános jelleggel, illetve a cselekvőképességet korlátozó ítéletben meghatározott ügyekben – a gondnokság alá helyezett személy vagyonának kezelője és törvényes képviselője.

(2) A gondnok indokolt esetben – vállalása esetén – a gondnokság alá helyezett gondozását is ellátja.

Ptk. 20/A. § A gondnok tevékenységét a gyámhatóság felügyeli. A gondnok a működéséről, illetve a gondnokolt állapotáról a gyámhatóság felhívására bármikor, egyébként pedig évente köteles beszámolni a gyámhatóságnak.

Ptk. 20/B. § A gondnok köteles a gyámhatóság felhívására beszo­lgáltatni a gondnokolt pénzét, értékpapírjait, valamint értéktárgyait, ha azokat – figyelemmel a 20/C. §-ban foglaltakra is – a rendes vagyonkezelés szabályai szerint folyó kiadásokra készen tartani nem kell. A gyámhatósághoz beszo­lgáltatott vagyonnal való rendelkezéshez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

Ptk. 20/C. § A gondnok vagyonkezelésének a gondnokolt jólétét kell szolgálnia. A gondnok köteles a gondnokolt személyes kívánságait meghallgatni, és a vagyon állagától függően a jogos igényeket lehetőség szerint teljesíteni.

Ptk. 20/D. § (1) A gondnok a vagyon kezeléséről – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – évente köteles számadást adni a gyámhatóságnak. Ha a gondnok a gondnokolt közeli hozzátartozója és a gondnokolt vagyoni viszonyai rendes számadást nem tesznek szükségessé, a gyámhatóság egyszerűsített számadást is engedélyezhet.

(2) A hivatásos gondnok kivételével a gondnok nem köteles éves számadásra, ha a gondnokolt­nak nincsen vagyona és a munkaviszonyból származó jövedelmének, nyugdíjának, egyéb járadékának havi összege nem haladja meg a külön jogszabályban meghatározott mértéket.

(3) Ha a gondnokolt gazdálkodó szervezet tagja (részvényese), a gondnoknak a gondnokolt vagyoni hozzájárulása 50%-át, de legalább 100 000 Ft-ot meghaladó mértékű kötelezettségvállalásához a gyámhatóság jóváhagyását kell kérnie. Ha a gazdálkodó szervezet a számviteli törvény szerinti beszámoló készítésére köteles, a beszámolót a gondnoknak az éves számadás során a gyámhatósághoz be kell nyújtania.

(4) A gyámhatóság a gondnokot az (1) és (3) bekezdésben meghatározottakon kívül – indokolt esetben – eseti számadásra kötelezheti. Eseti számadás előírásának a gondnokolt kérésére is helye lehet.

(5) A gondnok vagyonkezelésének részletes szabályait külön jogszabály határozza meg.

A gondnokság alá helyezés megszüntetése, illetve módosítása

Ptk. 21. § (1) A cselekvőképességet érintő gondnokságot a bíróság megszünteti, ha elrendelésének oka már nem áll fenn.

(2)²³ A gondnokság alá helyezés megszüntetése iránt maga a gondnokság alatt álló, házastársa, bejegyzett élettársa, egyeneságbeli rokona, testvére, a gondnok, a gyámhatóság és az ügyész indíthat keresetet.

(3) A gondnokság alá helyezés megszüntetése iránti perindításnak a 14/A. § szerinti kötelező felülvizsgálat időpontja előtt is helye van.

²³ Az 1959. évi IV. törvény 21. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 1. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

(4) A (2) bekezdésben felsoroltak a gondnokság alá helyezés megszüntetésén kívül kérhetik cselekvőképességet korlátozó gondnokság esetén azon ügycsoportok módosítását, amelyek vonatkozásában a bíróság a gondnokolt cselekvőképességét korlátozta, a cselekvőképességet korlátozó gondnokság cselekvőképességet kizáró gondnoksággá változtatását, illetve a cselekvőképességet kizáró gondnokság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítását is.

Cselekvőképességet érintő gondnokság

Ptké. 8-13. §²⁴

Ptké. 14. §²⁵ Felhatalmazást kap a Kormány, hogy

- a) ²⁶ az egyesület, a köztestület, az alapítvány és a közalapítvány beszámolási és könyvvizelési kötelezettségére vonatkozó szabályokat,
 - b) a kiskereskedelmi árubeszerzés során szállított termékek tárolására szolgáló eszközök (göngyölegek) visszavételére és visszaszállítására vonatkozó szabályokat,
 - c) azokat a szerződési feltételeket, amelyek a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításig tisztességtelennek kell tekinteni
- rendeletben állapítsa meg.

III. Fejezet

A jogképesség megszűnése; a holtinak nyilvánítás

Ptk. 22. § A jogképesség a halállal szűnik meg.

Ptk. 23. §²⁷ Az eltűnt személyt bírósági határozattal holtinak lehet nyilvánítani, ha eltűnésétől számítva öt év eltelt anélkül, hogy életben létére utaló bármilyen adat ismeretes volna.

Ptk. 24. § (1) A bíróság a halál napját a körülmények mérlegelése alapján állapítja meg.

(2) Ha a körülmények mérlegelése nem vezet eredményre, a halál időpontja az eltűnést követő hónap tizenötödik napja.

Ptk. 25. § (1) A holtinak nyilvánított személyt az ellenkező bizonyításáig halottnak kell tekinteni.

(2) Ha bebizonyosodik, hogy a holtinak nyilvánított a határozatban alapul vett időpontnál korábban vagy később tűnt el, de a holtinak nyilvánítás feltételei egyébként fennállanak, a bíróság a holtinak nyilvánított határozatot megfelelően módosítja. A jogkövetkezmények ilyen esetben a módosított határozat szerint alakulnak.

(3) Ha bebizonyosodik, hogy a holtinak nyilvánított a határozatban alapul vett időpontnál később tűnt el, és a holtinak nyilvánítás feltételei nem állnak fenn, a bíróság a holtinak nyilvánított határozatot hatályon kívül helyezi. A határozat alapján beállott jogkövetkezmények – ha jogszabály kivételt nem tesz – semmisek.

(4) Ha a holtinak nyilvánított előkerül, a határozat hatálytalan, és az annak alapján beállott jogkövetkezmények – ha jogszabály kivételt nem tesz – semmisek.

Holtinak nyilvánítás

Ptké. 15. §²⁸ Felhatalmazást kap az igazságügy-miniszter, hogy a holtinak nyilvánítási eljárást, valamint a halál tényének bírósági megállapításával kapcsolatos kérdéseket rendelettel szabályozza.

II. CÍM²⁹

IV. Fejezet³⁰

Ptk. 26. §³¹

Ptk. 27. §^{33 32}

²⁴ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 8-14. §-ait a 2001. évi XV. törvény 9. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2001. 11. 01.

²⁵ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 14. §-át a 2007. évi LXXXII. törvény 7. § (3) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2007.07.01.

²⁶ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 14. § a) pontja a 2006. évi IV. törvény 367. § 10. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009.07.01.

²⁷ Lásd az 1/1960. (IV. 13.) IM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁸ Végrehajtására lásd az 1/1960. (IV. 13.) IM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁹ A 1998. évi XXXIII. törvény 60. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 04. 01.

³⁰ A 1998. évi XXXIII. törvény 60. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 04. 01.

³¹ A 1998. évi XXXIII. törvény 60. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 04. 01.

³² Lásd a 16/1993. (VI. 15.) PM rendelet et és az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 109/C. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³³ A 1998. évi XXXIII. törvény 60. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 04. 01.

III. CÍM A JOGI SZEMÉLYEK

V. Fejezet

A jogképesség; a jogi személy létrejötte és megszűnése

Ptk. 28. § (1) ³⁴ Az állam – mint a vagyoni jogviszonyok alanya – jogi személy. Az államot a polgári jogviszonyokban – ha jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter képviseli.

(2) ³⁵ A kártérítési, megtérítési és kártalanítási kötelezettség, valamint a jóhiszemű személyek irányában vállalt szerződéses kötelezettség az államot költségvetési fedezet hiányában vagy az e célra biztosított költségvetési fedezetet meghaladó mértékben is terheli.

(3) Erre irányadó jogszabályok szerint jogi személyek az állami, önkormányzati, gazdasági, társadalmi és más egyéb szervezetek.

(4) A jogi személy jogképes. Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, jogképessége kiterjed mindazokra a jogokra és kötelezettségekre, amelyek jellegüknél fogva nem csupán az emberhez fűződhetnek.

Ptk. 29. § (1) A jogi személy létrejöttének és megszüntetésének feltételeit a jogszabály a jogi személy egyes fajtáihoz képest állapítja meg. Jogi személyt jogszabály is létesíthet.

(2) A jogi személy létesítéséről szóló jogszabályban, határozatban vagy okiratban meg kell állapítani a jogi személy nevét, tevékenységét, székhelyét és – ha erről külön jogszabály nem rendelkezik – képviselőjét.

(3) ³⁶ ³⁷ A jogi személy nevében aláírásra a jogi személy képviselője jogosult. Ha nem ő az aláíró, és jogszabály a nyilatkozat érvényességéhez írásbeli

alakot kíván, két képviseleti joggal felruházott személy aláírása szükséges. Jogszabály ezektől a rendelkezésektől eltérhet.

(4) ³⁸ Ha jogszabály a jogi személy létrejöttét nyilvántartásba vételhez köti, a bejegyzett körülmények megváltoztatása harmadik személyek irányában csak akkor hatályos, ha a változást a nyilvántartásba bevezették.

Ptk. 30. § (1) Ha a jogszabály vagy – annak felhatalmazása alapján – az alapító határozat vagy okirat másként nem rendelkezik, a jogi személy szervezeti egysége (gyáregysége, fiókja, telepe, üzeme, irodája, helyi kirendeltsége vagy csoportja, alapszerve, szakosztálya stb.) nem jogi személy.

(2) A szervezeti egység vezetője az egység rendeltetésszerű működése által meghatározott körben a jogi személy képviselőjeként jár el. Jogszabály, alapító határozat vagy okirat ettől eltérően rendelkezhet.

VI. Fejezet

A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések³⁹

1. Az állami vállalat⁴⁰

Ptk. 31. § ⁴¹ (1) Az állami vállalat jogi személy.

(2) Az állami vállalat a rábízott vagyonnal – törvényben meghatározott módon és felelősséggel – önállóan gazdálkodik.

(3) Az állami vállalat kötelezettségeiért a rábízott vagyonnal felel.

(4) Az állam jogszabályban meghatározott módon irányítja, illetőleg felügyeli a vállalat gazdálkodását és más tevékenységét.

(5) Az állami vállalat nevében rendszerint a vállalat tevékenységére kell utalni. A vállalat nevét úgy kell megállapítani, hogy az más gazdálkodó szervezetektől való megkülönböztetésre alkalmas legyen.

³⁴ Az 1959. évi IV. törvény 28. § (1) bekezdése a 2010. évi LII. törvény 30. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2010.06.17.

³⁵ Az 1959. évi IV. törvény 28. § 2. bekezdését a 2003. évi LV. törvény 9. §-a iktatta be. Hatályos: 2003. 07. 19.

³⁶ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 3. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁷ A 1959. évi IV. törvény Ptk. 29. § (3) bekezdése a 2007. évi LXI. törvény 30. § (2) i) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 09. 01.

³⁸ Lásd a Ptk. 54. §-ának (3) bekezdését, 58. §-ának (4) bekezdését, 60. §-át és 71. §-ának (3) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹ A Ptk. VI. Fejezet eredeti 39-74. §-ainak számozását 34-69. §-okra változtatta az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 3. §-a. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰ A Ptk. „1. Az állami vállalat” című rész §-ainak szövege az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 2. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹ A Ptk. 31. §-a (1) bekezdésének első mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

(6)⁴² Az állami vállalatot az igazgató képviseli. E jogkörét esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve a vállalat dolgozójára ruházhatja át.

Ptk. 32. § (1) Az állami vállalat általános vezetését el látja

- a) a vállalati tanács, vagy
- b) a vállalat dolgozóinak közgyűlése vagy küldöttgyűlése, illetőleg
- c) az igazgató.

(2) A testületi hatáskörbe nem tartozó ügyekben az igazgató önállóan és egyéni felelősséggel jár el.

(3) Az állami vállalat kezelésében levő vagyont nem lehet elvonni; jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

Ptk. 33. §⁴³ Az állami vállalatra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

Állami vállalat

Ptké. 16. §⁴⁴

Ptké. 17. §⁴⁵

2. A tröszt

Ptk. 34. § (1) Az alapító szerv a felügyelete alá tartozó több vállalat gazdaságos működésének és fejlesztésének előmozdítására és e vállalatok irányítására trösztöt hozhat létre. A tröszt és a keretében működő vállalatok jogi személyek.

(2) A tröszt alapító határozatában fel kell sorolni a tröszt keretében működő vállalatokat.

(3)⁴⁶ A trösztre vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

3. Egyéb állami gazdálkodó szerv

Ptk. 35. § Ha a jogszabály másként nem rendelkezik, az állami vállalatra vonatkozó szabályok irányadók az egyéb állami gazdálkodó szerv jogi személyiségére is.

4. Költségvetési szerv⁴⁷

Ptk. 36. § (1) A költségvetési szerv jogi személy.

(2) A költségvetési szerv képviselőjét a szerv vezetője látja el, aki e jogkörét esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve a szerv dolgozójára ruházhatja át.

Az állami költségvetési szervek képviselője

Ptké. 18. §⁴⁸

Ptké. 19. §⁴⁹

Ptk. 37. § (1) A költségvetési szervet a költségvetését meghaladó mértékben is terheli a kártérítési, megtérítési és kártalanítási kötelezettség, valamint az a kötelezettség, amelyet jóhiszemű személyek irányában vállalt.

(2) Ilyen esetben a költségvetési fedezetről a költségvetési gazdálkodás szabályai szerint kell gondoskodni.

5. A szövetkezet

Ptk. 38. §⁵⁰ A szövetkezet az alapszabályban meghatározott összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése.

Ptk. 39-50. §⁵¹

Ptk. 51. §⁵² A szövetkezetre vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

⁴²A Ptk. 31. §-ának (6) bekezdését az 1985. évi 25. törvényerejű rendelet 7. §-a iktatta be a törvénybe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴³Lásd az 1977. évi VI. törvényt és a 33/1984. (X. 31.) MT rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁴A Ptké. 16. §-át az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 28. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁵A Ptké. 17. §-át az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 28. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁶Lásd az 1977. évi VI. törvényt és a 33/1984. (X. 31.) MT rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁷A Ptk. VI. Fejezetének 4. Címe az 1993. évi XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁸A Ptké. 18. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁹A Ptké. 19. §-át az 1971. évi 31. törvényerejű rendelet 16. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵⁰Az 1959. évi IV. törvény 38. §-a a 2006. évi X. törvény 108. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2006. 07. 01.

⁵¹A Ptk. 39-50. §-ait az 1992. évi II. törvény 62. §-a (1) bekezdésének 1. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵²Lásd az 1992. évi I. és II. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

6. A jogi személyiségű gazdasági társaság⁵³

Ptk. 52. § (1) Az állam, a jogi személyek, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok és a természetes személyek üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására vagy annak elősegítésére saját cégnévvel rendelkező gazdasági társaságot alapíthatnak.

(2)⁵⁴ Jogi személyként működő gazdasági társaság: a közös vállalat, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.

(3)⁵⁵

Ptk. 53. § (1)⁵⁶

(2)⁵⁷ A közös vállalat a tagok által alapított olyan gazdasági társaság, amely kötelezettségeiért elsősorban vagyonával felel. Ha a vállalat vagyona a tartozásokat nem fedezi, a tagok a vállalat tartozásaiért együttesen – vagyoni hozzájárulásuk arányában – kezesként felelnek.

(3)⁵⁸ A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – törvényben meghatározott kivétellel – a tag nem felel.

(4)⁵⁹ A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag (részvényes) kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért – törvényben meghatározott kivétellel – a részvényes nem felel.

Ptk. 54. §⁶⁰ (1) A gazdasági társaság alapításához társasági szerződés (alapító okirat); részvénytársasági formában működő gazdasági társaság esetében pedig alapszabály (alapító okirat) szükséges.

(2) A társasági szerződésben meg kell határozni:

- a) a társaság cégnevét és székhelyét,
- b) a társaság tagjait, nevük (cégnevük) és lakóhelyük (székhelyük) – kivéve az alapszabályban a részvényeseket – feltüntetésével,
- c) a társaság tevékenységi körét,
- d) a társaság jegyzett tőkéjét, a jegyzett tőke (a tagok vagyoni hozzájárulása) rendelkezésre bocsátásának módját és idejét,
- e) a cégjegyzés módját,
- f) a vezető tisztségviselők nevét és lakóhelyét,
- g) a gazdasági társaság időtartamát, ha a társaságot határozott időre alapítják, valamint
- h) mindazt, amit a gazdasági társaságokról szóló törvény az egyes társasági formáknál kötelezően előír.

(3) A gazdasági társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre.

Ptk. 55. §⁶¹ A közös vállalatnál az igazgató, korlátolt felelősségű társaságnál az ügyvezető, míg részvénytársaságnál az igazgatóság tagjai képviselik a gazdasági társaságot harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és hatóságok előtt.

Ptk. 56. § (1) A gazdasági társaság megszűnik, ha

- a) a társasági szerződésben (alapszabályban) meghatározott időtartam eltelt, vagy más megszűnési feltétel megvalósult;
- b) elhatározza jogutód nélküli megszűnését;
- c)⁶² elhatározza jogutódlással történő megszűnését (átalakulását);

⁵³ A Ptk. VI. Fejezet 6. Címe és az 52-56. §-ai az 1988. évi XXV. törvény 1. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵⁴ Az 1959. évi IV. törvény 52. § (2) bekezdése az 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁵⁵ A 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁵⁶ A 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁵⁷ Az 1959. évi IV. törvény 53. § 2. bekezdésének első mondata az 1997. évi CXLIV. törvény 303. § 2. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁵⁸ Az 1959. évi IV. törvény 53. § 3. bekezdése az 1997. évi CXLIV. törvény 303. § 3. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁵⁹ Az 1959. évi IV. törvény 53. § 4. bekezdése az 1997. évi CXLIV. törvény 303. § 4. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁶⁰ Az 1959. évi IV. törvény 54. §-a az 1997. évi CXLIV. törvény 303. § 5. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁶¹ Az 1959. évi IV. törvény 55. §-a a 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁶² Az 1959. évi IV. törvény 56. § 1. bekezdésének c) és d) pontjai az 1997. évi CXLIV. törvény 303. § 6. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

- d) tagjainak száma – a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot kivéve – egy főre csökken, és törvényben meghatározott határidőn belül nem jelentenek be a cégbíróságnál új tagot;
- e) ⁶³ a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja;
- f) ⁶⁴ a cégbíróság hivatalból elrendeli törlését;
- g) ⁶⁵ a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti;
- h) a gazdasági társaságról szóló törvénynek az egyes társasági formákra vonatkozó szabályai azt előírják.
- (2) ⁶⁶ A gazdasági társaságra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

7. Közhasznú társaság⁶⁷

Ptk. 57. § ⁶⁸

Ptk. 58. § ⁶⁹

Ptk. 59. § ^{70 71}

Ptk. 60. § ⁷²

8. Az egyesület és a köztestület⁷³

Ptk. 61. § Az egyesület olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályában meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét. Az egyesület jogi személy.

Ptk. 62. § (1) Az egyesület alapszabályában rendelkezni kell az egyesület nevééről, céljáról és székhelyéről, valamint szervezetéről.

- (2) Az egyesület a bírósági nyilvántartásba vételével jön létre.
- (3) Az egyesület a vagyonával önállóan gazdálkodik. Egyesület elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatására nem alapítható.
- (4) Az egyesület tartozásaiért saját vagyonával felel. A tagok – a tagdíj megfizetésén túl – az egyesület tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.

Ptk. 63. § Az egyesület megszűnik, ha

- a) feloszlását vagy más egyesülettel való egyesülését a legfelsőbb szerve kimondja;
- b) az arra jogosult szerv feloszlata, illetőleg megszűnését megállapítja.

Ptk. 64. § ⁷⁴ Az egyesülési jog alapján létrehozott társadalmi szervezetekre e törvény alkalmazásakor az egyesületre vonatkozó szabályok az irányadók.

Ptk. 65. § (1) A köztestület önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező szervezet, amelynek létrehozását törvény rendeli el. A köztestület a tagságához, illetőleg a tagsága által végzett tevékenységhez kapcsolódó közfeladatot lát el. A köztestület jogi személy.

- (2) ⁷⁵ Köztestület különösen a Magyar Tudományos Akadémia, a gazdasági, illetve a szakmai kamara.
- (3) Törvény meghatározhat olyan közfeladatot, amelyet a köztestület köteles ellátni. A köztestület a közfeladat ellátásához szükséges – törvényben meghatározott – jogosítványokkal rendelkezik, és ezeket öngazgatása útján érvényesíti.

⁶³Lásd az 1989. évi 23. törvényerejű rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁶⁴Az 1959. évi IV. törvény 56. § 1. bekezdésének f) pontját az 1997. évi CXLIV. törvény 303. § 6. bekezdése iktatta be, egyidejűleg az f) és g) pont jelölése g) és h) pontra változott. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁶⁵Lásd az 1991. évi II. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁶⁶Lásd az 1988. évi VI. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁶⁷Az 1959. évi IV. törvény VI. fejezetének 7. pontja az 1997. évi CXLIV. törvény 304. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁶⁸A 2006. évi IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2009.07.01.

⁶⁹A 2006. évi IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2009.07.01.

⁷⁰Az 1959. évi IV. törvény 59. § 1. bekezdése a 2003. évi XXIV. törvény 15. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 06. 09.

⁷¹A 2006. évi IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2009.07.01.

⁷²A 2006. évi IV. törvény 367. § 1. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2009.07.01.

⁷³A Ptk. VI. Fejezete 8. pontjának címét és a cím alatti szövegét (61-65. §) az 1993. évi XCII. törvény 3. §-a állapította meg. Azok az egyesületek, amelyeknek a neve a „kamara” szót tartalmazza, vagy más köztestületi formára utal, 1995. december 31-ig kötelesek alapszabályuknak az egyesület nevére vonatkozó rendelkezését e törvény rendelkezéseire figyelemmel módosítani [1993. évi XCII. törvény 40. § (7) bekezdés]. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁷⁴Lásd az 1989. évi II. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁷⁵Lásd az 1994. évi XVI. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

- (4) Törvény előírhatja, hogy valamely közfeladatot kizárólag köztestület láthat el, illetve, hogy meghatározott tevékenység csak köztestület tagjaként folytatható.
- (5) A köztestület által ellátott közfeladatokkal kapcsolatos adatok közérdekűek.
- (6) A köztestületre – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az egyesületre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A sportági országos szakszövetség⁷⁶

- Ptk. 66. § (1)** A sportági országos szakszövetség (a továbbiakban: szakszövetség) önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező szervezet, amelyet a sportágban működő sportszervezetek hozhatnak létre a külön jogszabályban meghatározott feltételekkel.
- (2) A szakszövetség a külön jogszabályban és az alapszabályában meghatározott feladatokat lát el. A szakszövetség jogi személy.
- (3) Törvény meghatározhat olyan feladatot, amelyet kizárólag a szakszövetség láthat el. A szakszövetség a feladatai ellátásához szükséges – törvényben meghatározott – jogosítványokkal rendelkezik és ezeket önigazgatása útján gyakorolja.
- (4) A szakszövetségre – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az egyesületre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Ptk. 67-69.§⁷⁷

9. Egyes jogi személyek vállalata⁷⁸

- Ptk. 70. §⁷⁹ (1)** A helyi önkormányzat, továbbá a szövetkezetek országos érdekképviselői szerve, az egyesület vállalatot hozhat létre. A vállalat jogi személy.

- (2)⁸⁰ Egyesület esetében feltétel, hogy a vállalat létesítését az egyesület alapszabálya megengedje.

Ptk. 71. § (1) A vállalatot létesítő okiratban meg kell állapítani – a 29. § (2) bekezdésében meghatározott tényeken és körülményeken kívül – a létesítő jogi személy nevét, a vállalat induló vagyonát, továbbá a jogszabályban előírt egyéb tényeket és körülményeket.

- (2) A vállalat nevében utalni kell a tevékenységére; nevét úgy kell meghatározni, hogy az a vállalatnak más gazdálkodó szervezettől való megkülönböztetésére alkalmas legyen.

- (3)^{81 82} A vállalat a cégjegyzékbe való bejegyzéssel jön létre, és a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg.

Ptk. 72. § (1) A vállalat tevékenységi körét a létesítő jogi személy – a jogszabályok keretei között – alapítja meg, s biztosítja a tevékenység ellátásához szükséges vagyont.

- (2) A létesítő jogi személy részesedhet a vállalatnak az állami költségvetéssel szemben fennálló kötelezettségei teljesítése után fennmaradó nyereségéből; a részesedés mértékét a létesítő okirat állapítja meg.

- (3) A létesítő jogi személy a vállalat kötelezettségeiért kezesként felel.

- (4)⁸³ A vállalat igazgatóját a létesítő jogi személy nevezi ki és menti fel, valamint gyakorolja a munkaviszonyában az egyéb munkáltatói jogokat.

- (5) A létesítő szerv előírhatja, hogy a vállalat általános vezetését – a kinevezett igazgató mellett – vezetőtestület látja el. A vezetőtestület létesítésének rendjét, létszámát, döntési jogkörét a létesítő okiratban kell meghatározni, s ezt, valamint a működésével kapcsolatos egyéb kérdéseket a szervezeti és működési szabályzatnak is tartalmaznia kell.

- (6) A létesítő jogi személy a vállalatot megszüntetheti.

⁷⁶ Az 1959. évi IV. törvény 66. §-át a 2000. évi CXLV. törvény 99. §-a iktatta be. Hatályos: 2001. 01. 01.

⁷⁷ A Ptk. 66-69. §-át az 1989. évi II. törvény 27. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁷⁸ A Ptk. VI. Fejezet 9. Címét és a 70-73. §-át az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 3. §-a iktatta be a törvénybe. Lásd az 1990. évi IV. törvény 18. §-ának (2) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁷⁹ A Ptk. 70. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (1) bekezdésével megállapított, s az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸⁰ A Ptk. 70. §-ának (2) bekezdése az 1989. évi II. törvény 28. §-a (2) bekezdésének, valamint az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Az Alkotmánybíróság 12/1995. (II. 22.) AB határozatával a 70. § (2) bekezdésének első mondatát, valamint a második mondat „további” szövegrészét megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸¹ A Ptk. 71. §-ának (3) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 4. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸² Az 1959. évi IV. törvény 71. § (3) bekezdése a 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁸³ A Ptk. 72. §-a (4) bekezdésének második mondatát az 1992. évi XXII. törvény 203. §-a (3) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

(7)⁸⁴ Ha a vállalat jogutód nélkül megszűnik – a felszámolás esetét kivéve –, végelszámolásnak van helye. A végelszámolás módjára az állami vállalatokról szóló többször módosított 1977. évi VI. törvényben foglaltak az irányadók azzal az eltéréssel, hogy a megmaradó vagyon a létesítő szervet illeti meg.

Ptk. 73. §⁸⁵ (1) Az igazgató képviseli a vállalatot harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és más hatóságok előtt; e jogkörét esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve a vállalat dolgozóira ruházhatja át. A képviseleti, illetőleg az aláírási jogosultságot a képviseleti könyvben kell nyilvántartani.

(2) A vállalat szervezeti és működési szabályzatát az igazgató állapítja meg. Ebben gondoskodnia kell a vállalat tevékenységének ellátására legmegfelelőbb szervezet kialakításáról.

10. A leányvállalat⁸⁶

Ptk. 74. § (1) Jogsabályban meghatározott gazdálkodó szervezetek, illetőleg gazdasági tevékenységet is folytató más jogi személyek leányvállalatot hozhatnak létre. A leányvállalat jogi személy.

(2) A leányvállalatot létesítő okiratnak – a 29. § (2) bekezdésében és a 71. § (1) bekezdésében meghatározott tényeken és körülményeken kívül – tartalmaznia kell a leányvállalat és a létesítő szerv együttműködésének módját, valamint azokat a jogokat és kötelezettségeket, amelyek a létesítő szervet és a leányvállalatot az együttműködés során megilletik, illetőleg terhelik.

(3)^{87 88} A leányvállalatra az egyes jogi személyek vállalatára vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a leányvállalat létesítéséhez – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az államháztartásért felelős miniszter előzetes egyetértése nem szükséges.

(4)⁸⁹ A leányvállalatra vonatkozó további szabályokat külön jogszabály állapítja meg.

11. Az alapítvány⁹⁰

Ptk. 74/A. §⁹¹ (1) Magánszemély, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság (a továbbiakban együtt: alapító) – tartós közérdekű célra – alapító okiratban alapítványt hozhat létre. Alapítvány elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatása céljából nem alapítható. Az alapítvány javára a célja megvalósításához szükséges vagyont kell rendelni. Az alapítvány jogi személy.

(2)⁹² Az alapítvány a bírósági nyilvántartásba vétellel jön létre. A nyilvántartásba vétel nem tagadható meg, ha az alapító okirat az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelel. Az alapítvány tevékenységét a nyilvántartásba vételről szóló határozat jogerőre emelkedése napján kezdheti meg.

(3)⁹³ A nyilvántartásba vétel után az alapító az alapítványt nem vonhatja vissza.

(4)^{94 95} Az alapítványt annak székhelye szerint illetékes megyei bíróság, illetőleg a Fővárosi Bíróság (a továbbiakban együtt: bíróság) veszi nyilvántartásba. A nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet a bírósághoz az alapító nyújtja be. A kérelemhez csatolni

⁸⁴ A Ptk. 72. §-ának (7) bekezdését az 1991. évi XL. törvény 83. §-ának e) pontja iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸⁵ A vállalati nyilvántartásról, a leányvállalatok nyilvántartási rendjéről, a szövetkezetek és a vízgazdálkodási társulatok törzskönyvéről, valamint a képviseleti könyvről szóló 63/1988. (XII. 26.) PM rendeletet a bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről szóló 1989. évi 23. törvényerejű rendelet 27. §-ának (2) bekezdése 1990. január 1. napjával hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸⁶ A Ptk. VI. Fejezet 10. Címét és a 74. §-át az 1984. évi 33. törvényerejű rendelet 3. §-a iktatta be a törvénybe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸⁷ Az 1959. évi IV. törvény 74. § 3. bekezdése a 2006. évi CIX. törvény 167. § 3. bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 01. 01.

⁸⁸ A Ptk. 70. §-a (2) bekezdésének a vállalat létesítéséhez a pénzügyminiszter előzetes egyetértését szabályozó első mondatát a 12/1995. (II. 22.) AB határozat megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁸⁹ Lásd a leányvállalatról szóló 65/1984. (XII. 28.) MT rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁹⁰ A Ptk. VI. Fejezet 11. Címét és a 74/A.-74/F. §-át az 1987. évi 11. törvényerejű rendelet 1. §-a iktatta be a törvénybe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁹¹ A Ptk. 74/A. §-ának (1)- (2) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 4. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁹² Az 1959. évi IV. törvény 74/A. § 2. bekezdése a 2001. évi CVI. törvény 2. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

⁹³ A Ptk. 74/A. §-ának (3)- (4) bekezdése az 1990. évi I. törvény 1. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁹⁴ Az 1959. évi IV. törvény 74/A. § 4. bekezdése a 2006. évi CIX. törvény 167. § 3. bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 01. 01.

⁹⁵ Az 1959. évi IV. törvény 74/A. § 4. bekezdése a 2001. évi CVI. törvény 2. § 2. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

kell az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott okiratokat.

- (5)^{96 97} A bíróság a nyilvántartásba vételről nemperes eljárásban határoz. A bíróság a nyilvántartásba vételről szóló határozatát az ügyészségnek is kézbesíti.
- (6)⁹⁸ Az alapítvány a nyilvántartásból való törléssel szűnik meg. A törlésre megfelelően alkalmazni kell az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat.

Ptk. 74/B. § (1) Az alapító okiratban meg kell jelölni az alapítvány

- a) nevét;
- b) célját;
- c) céljára rendelt vagyont és annak felhasználási módját;
- d) székhelyét.

(2) Az alapító okiratban az alapító rendelkezhet az alapítványhoz való csatlakozás lehetőségéről és egyéb feltételekről is.

(3)⁹⁹ Az alapító az alapító okiratban az alapítvány szervezeti egységét jogi személynek nyilváníthatja, ha a szervezeti egységnek önálló ügyintéző és képviseleti szerve van, valamint, ha rendelkezik a működéséhez szükséges, az alapítvány céljára rendelt vagyomból elkülönített vagyonnal.

(4) Ha az alapító az alapítványhoz való csatlakozást megengedi (nyílt alapítvány), az alapítványhoz – az alapító okiratban meghatározott feltételek mellett – bárki csatlakozhat. Nyílt alapítvány alapításakor az alapítvány rendelkezésére legalább olyan mértékű vagyont kell bocsátani, amely a működése megkezdéséhez feltétlenül szükséges.

(5) Az alapító az alapító okiratot indokolt esetben – az alapítvány nevének, céljának és vagyonának sérelme nélkül – módosíthatja. A módosításra egyebekben az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(6)¹⁰⁰ Az alapítvány gazdálkodására az egyesület gazdálkodására vonatkozó szabályok [62. § (3) bek.] az irányadók.

Ptk. 74/C. § (1) Az alapító – az alapító okiratban – kijelölheti a kezelő szervet, illetőleg ilyen célra külön szervezetet is létrehozhat. A kezelő szerv (szervezet) az alapítvány képviselője.

Az alapító az alapító okiratban úgy is rendelkezhet – a (3) bekezdésben foglalt követelmény keretei között – hogy a kezelő szerv (szervezet) vagy annak tagja kijelölése meghatározott időtartamra vagy feltétel bekövetkezéséig áll fenn. E rendelkezés azonban az időtartam lejárta, illetve a feltétel bekövetkezése esetén is csak az új kezelő szerv (szervezet), illetve az új tag kijelölésének bírósági nyilvántartásba vételével egyidejűleg válik hatályossá.¹⁰¹

(2)¹⁰² A bíróság köteles kezelő szerv (szervezet) kijelöléséről gondoskodni, ha erről az alapító nem rendelkezett, illetőleg a kezelő szerv (szervezet) a feladat ellátását nem vállalja.

(3)¹⁰³ Nem jelölhető ki, illetve nem hozható létre olyan kezelő szerv (szervezet), amelyben az alapító – közvetlenül vagy közvetve – az alapítvány vagyonának felhasználására meghatározó befolyást gyakorolhat.

(4)¹⁰⁴ Ha az alapító az alapítvány kezelésére külön szervezetet hoz létre, az alapító okiratban rendelkeznie kell annak összetételéről és meg kell jelölnie az alapítvány képviselőjére jogosult személyt, ha pedig a képviselőre többen jogosultak, úgy a képviseleti jog gyakorlásának módját, illetőleg terjedelmét is. A képviseleti jog korlátozása jóhiszemű harmadik személy irányában hatálytalan. Az alapító az alapító okiratban úgy is rendelkezhet, hogy a kezelő szerv (szervezet) az alapítvány alkalmazottjának képviseleti jogot biztosíthat, megjelölve a képviseleti jog gyakorlásának módját, illetőleg terjedelmét.

(5) A kezelő szerv (szervezet) vagy annak tisztségviselője (tagja) által a feladatkörének ellátása során

⁹⁶ Az 1959. évi IV. törvény 74/A. § 5. bekezdése a 2001. évi CVI. törvény 8. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

⁹⁷ A Ptk. 74/A. §-ának (5) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 4. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁹⁸ A Ptk. 74/A. §-ának (6) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 4. §-ának (3) bekezdése iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁹⁹ A Ptk. 74/B. §-ának (3)- (6) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 5. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁰⁰ Lásd a 115/1992. (VII. 23.) Korm. rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁰¹ Az 1959. évi IV. törvény 74/C. § 1. bekezdését a 2001. évi CVI. törvény 3. § 1. bekezdése egészítette ki. Hatályos: 2002. 01. 01.

¹⁰² A Ptk. 74/C. §-ának (2) bekezdése az 1990. évi I. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁰³ A Ptk. 74/C. §-ának (3)- (5) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 6. §-a iktatta a szövegbe, s egyidejűleg a korábbi (3) bekezdés számítását (6) bekezdésre változtatta. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁰⁴ Az 1959. évi IV. törvény 74/C. § 4. bekezdése a 2001. évi CVI. törvény 3. § 2. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

harmadik személynek okozott kárért az alapítvány felelős. A tisztségviselő (tag) az általa e minőségében az alapítványnak okozott kárért a polgári jog általános szabályai szerint felel.

- (6) ^{105 106} Ha a kezelő szerv (szervezet) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti, az alapító a kijelölést visszavonhatja és kezelőként más szervet (szervezetet) jelölhet ki.
- (7) ¹⁰⁷ Az alapító az alapító okiratban az e törvényben biztosított jogainak gyakorlására – különösen halála, megszűnése esetére – maga helyett más személyt is kijelölhet. E személyre az alapítóra vonatkozó rendelkezések az irányadók. A kijelölést a nyilvántartásba vétel után az alapító nem vonhatja vissza. Alapító vagy a jogainak gyakorlására kijelölt más személy hiányában – a kezelő szerv (szervezet) vagy az ügyészség erre vonatkozó bejelentése alapján – az alapítói jogosultságok a bíróságot illetik meg.

Ptk. 74/D. § ¹⁰⁸ (1) Ha az alapítvány létrehozása az alapító okiratot tartalmazó végrendeletben történt, annak nyilvántartásba vétele iránt – ha az nem a végrendeleti végrehajtó feladata – a közjegyző által ki-rendelt ügygondnok köteles gondoskodni.

- (2) A végrendeletben létesített alapítványt – nyilvántartásba vétele esetén – olyannak kell tekinteni, mint amely a javára rendelt vagyont az öröklés megnyíltával megszerezte. A végrendeletbe foglalt, de a törvényben meghatározott feltételek hiánya miatt nyilvántartásba nem vett alapítvány részére történő vagyonrendelést közérdekű meghagyásnak kell tekinteni.

Ptk. 74/E. § ¹⁰⁹ (1) A bíróság az alapítványt a nyilvántartásból törli, ha az alapító okiratban meghatározott

- a) cél megvalósult;

- b) idő eltelt;
c) feltétel bekövetkezett.

- (2) Az alapítványt akkor is törölni kell a nyilvántartásból, ha a bíróság az alapítványt megszünteti vagy más alapítvánnyal való egyesítését rendeli el.
- (3) ^{110 111} A bíróság az ügyész keresete alapján az alapítványt megszünteti, ha céljának megvalósítása lehetetlenné vált, illetőleg ha jogszabály-változás folytán a bejegyzést meg kellene tagadnia. A bíróság az alapító kérelme alapján az alapítványt megszünteti, ha az alapítvány céljainak megvalósítása lehetetlenné vált.
- (4) ¹¹² A bíróság az alapítványt megszüntetheti, ha a kezelő szerv (szervezet) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti és az alapító – a bíróság felhívása ellenére – a kijelölést nem vonja vissza és kezelőként más szervet (szervezetet) nem jelöl ki.
- (5) A megszünt alapítvány vagyonát – az alapító okirat eltérő rendelkezése hiányában – a bíróság hasonló célú alapítvány támogatására köteles fordítani.
- (6) ^{113 114} A bíróság az érdekelt alapítók közös kérelmére – új alapítvány létrehozása vagy más alapítványhoz való csatlakozás céljából – elrendelheti az alapítványok egyesítését, ha ez az érintett alapítványok céljainak megvalósításával összhangban áll. Az alapítványok egyesítésére irányuló kérelemhez az új, illetőleg a megfelelően módosított – a megszünt alapítvány jogutódlásáról is rendelkező – alapító okiratot is csatolni kell, egyebekben a bíróság eljárására az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Ptk. 74/F. § ¹¹⁵ (1) Az alapítvány működése felett az ügyészség a reá irányadó szabályok szerint törvényességi felügyeletet gyakorol.

- (2) Ha az alapítvány működésének törvényessége másképp nem biztosítható, az ügyész a bírósághoz

¹⁰⁵ Az 1959. évi IV. törvény 74/C. § 6. bekezdése a 2001. évi CVI. törvény 8. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

¹⁰⁶ A Ptk. 74/C. §-ának (6), korábban (3) bekezdése az 1990. évi I. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁰⁷ Az 1959. évi IV. törvény 74/C. § 7. bekezdését a 2001. évi CVI. törvény 3. § 3. bekezdése iktatta be. Hatályos: 2002. 01. 01.

¹⁰⁸ Az 1959. évi IV. törvény 74/D. §-a a 2010. évi CXV. törvény 48. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011. 01. 01.

¹⁰⁹ A Ptk. 74/E. §-ának (1)- (2) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 7. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹¹⁰ Az 1959. évi IV. törvény 74/E. § 3. bekezdése a 2001. évi CVI. törvény 4. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

¹¹¹ A Ptk. 74/E. §-ának (3) bekezdése az 1990. évi I. törvény 2. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹¹² A Ptk. 74/E. §-ának (4)- (5) bekezdése az 1990. évi I. törvény 4 §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹¹³ Az 1959. évi IV. törvény 74/E. § 6. bekezdése a 2001. évi CVI. törvény 4. § 2. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

¹¹⁴ A Ptk. 74/E. §-ának (6) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 7. §-ának (2) bekezdése iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹¹⁵ A Ptk. 74/F. §-a az 1990. évi I. törvény 3. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

fordulhat. A bíróság határidő kitűzésével kötelezi az alapítvány kezelőjét, hogy az alapítvány jogszabálynak megfelelő működését állítsa helyre. A határidő eredménytelen eltelte után a bíróság az alapítványt megszünteti.

Ptk. 74/G. § ¹¹⁶

Ptké. 91. § A Ptk. hatálybalépésekor még fennálló alapítványokra a korábbi jogszabályokat kell alkalmazni.

Ptké. 91/A. § ¹¹⁷ (1) Az alapítvány nyilvántartásba vételére irányuló hiányos kérelem benyújtása esetén a kérelem érkezésétől számított harminc napon belül postára adott, vagy a kérelmezőnek átadott végzésben a bíróság hiánypótlásra hívja fel a kérelmezőt. A hiánypótlásra megfelelő – legfeljebb negyvenöt napos – határidőt kell biztosítani, amely kérelemre, indokolt esetben tizenöt nappal meghosszabbítható. A hiánypótlás késedelmes vagy hiányos teljesítése miatt igazolási kérelemnek nincs helye. Ha a hiánypótlási határidőt elmulasztották, vagy a hiánypótlást hiányosan, illetve hibásan terjesztették elő, a bíróság a kérelmet végzéssel elutasítja.

(2) A bíróság legkésőbb a kérelem érkezésétől számított hatvan napon belül köteles dönteni a nyilvántartásba vételről vagy a kérelem elutasításáról. E határidő számításakor a hiánypótlásra felhívó végzés postára adásától (átadásától) a hiányok pótlásáig, illetőleg a hiánypótlás elmaradása esetén a hiánypótlásra biztosított határidő lejártáig eltelt idő nem vehető figyelembe.

(3) Ha a bíróság a (2) bekezdés szerinti döntési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, a bíróság vezetőjének a határidő lejártát követő nyolc napon belül meg kell tennie a szükséges intézkedéseket a kérelem elbírálása érdekében.

(4) ¹¹⁸ Ha a kérelem elbírálására a (3) bekezdésben foglaltak alapján nem került sor, a nyilvántartásba vétel a (2) bekezdésben meghatározott határidő leletét követő kilencedik napon a kérelem szerinti tartalommal létrejön.

(5) A nyilvántartásba bejegyzett adatok változását – a változástól számított hatvan napon belül – a bírósá-

ságnak be kell jelenteni, a bejelentésre az (1)-(4) bekezdésben foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

(6) A nyilvántartás tartalmazza az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott adatokat, köztük az alapítvány kezelő szerve (szervezete) tagjainak, valamint az alapítvány képviselőjének nevét, lakóhelyét. A nyilvántartás fennálló, illetve törölt adatai, valamint a bírósághoz benyújtott iratok nyilvánosak – ideértve a még el nem bírált kérelmet és mellékleteit is – azokat bárki megtekintheti és azokról feljegyzést készíthet.

(7) ¹¹⁹ A bíróság az alapítvány adatait számítógépen rögzíti.

Ptké. 91/B. § ¹²⁰ (1) Az 1987. szeptember 1-je előtti alapítványrendelet közérdekű célra való kötelezettségvállalásnak kell tekinteni.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti alapítványrendelet végrendelettel történt, azt közérdekű meghagyásnak kell tekinteni.

(3) A kötelezett a közérdekű célra való kötelezettségvállalást az alapítvány létrehozására vonatkozó szabályok szerint alapítvánnyá alakíthatja át.

12. Az egyesülés¹²¹

Ptk. 74/H. § (1) Az egyesülés a tagok által gazdálkodásuk eredményességének előmozdítására és gazdasági tevékenységük összehangolására, valamint szakmai érdekeik képviseletére alapított jogi személyiséggel rendelkező kooperációs társaság. Az egyesülés saját nyereségre nem törekszik, vagyonát meghaladó tartozásaiért a tagok korlátlanul és egyetemlegesen felelnek.

(2) Az egyesülés az összehangolási feladatok teljesítését segítő egyéb szolgáltatási és közös gazdálkodási tevékenységet is végezhet.

(3) Az egyesülés a cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre.

(4) Az „egyesülés” elnevezést a kooperációs társaság cégnevében fel kell tüntetni.

(5) Az egyesülésre vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

¹¹⁶ Az 1959. évi IV. törvény 74/G. §-át a 2006. évi LXV. törvény 1. § 1. bekezdése hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2006. 08. 24.

¹¹⁷ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 91/A. §-át a 2001. évi CVI. törvény 6. §-a iktatta be (a (4) és a (7) bekezdés 2003. jan. 1-én lép hatályba). Hatályos: 2002. 01. 01.

¹¹⁸ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 91/A. § 4. bekezdését a 2001. évi CVI. törvény 6. §-a iktatta be. Hatályos: 2003. 01. 01.

¹¹⁹ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 91/A. § 7. bekezdését a 2001. évi CVI. törvény 6. §-a iktatta be. Hatályos: 2003. 01. 01.

¹²⁰ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 91/B. §-át a 2007. évi LXXXII. törvény 7. § (4) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2007.07.01.

¹²¹ Az 1959. évi IV. törvény VI. fejezetének 12. pontját és címét az 1997. évi CXLIV. törvény 304. § 2. bekezdése iktatta be. Hatályos: 1998. 06. 16.

IV. CÍM A SZEMÉLYEK POLGÁRI JOGI VÉDELME

VII. Fejezet

A személyhez és a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok

A személyhez fűződő jogok

Ptk. 75. § (1) A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

(2) A személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve ha a védelem – jellegénél fogva – csak a magánszemélyeket illeti meg.

(3) A személyhez fűződő jogokat nem sérti az a magatartás, amelyhez a jogosult hozzájárult, feltéve, hogy a hozzájárulás megadása társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet. A személyhez fűződő jogokat egyébként korlátozó szerződés vagy egyoldalú nyilatkozat semmis.

Ptk. 76. § ¹²² A személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése.

Ptk. 77. § (1) Mindenkinek joga van a névviseléshez.

(2) Tudományos, irodalmi, művészi vagy egyébként közszerepléssel járó tevékenységet – mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül – felvett névvel is lehet folytatni.

(3) A jogi személy nevének különböznie kell azoknak a korábban nyilvántartásba vett jogi személyeknek a nevéől, amelyek hasonló működési körben és azonos területen tevékenykednek.

(4) A névviselési jog sérelmét jelenti különösen, ha valaki jogtalanul más nevét használja, vagy jogtalanul máséhoz hasonló nevet használ. A tudományos, irodalmi vagy művészi tevékenységet folytató – ha

neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével – az érintett személy kérelmére saját nevét is csak megkülönböztető toldással vagy elhagyással használhatja e tevékenység gyakorlása során.

Ptk. 78. § (1) A személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is.

(2) A jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényről állít, híresztel, vagy való tény hamis színben tüntet fel.

Ptk. 79. § ¹²³ A sajtó-helyreigazításra irányuló igény érvényesítésének szabályait a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény, valamint a polgári perrendtartásról rendelkező törvény állapítja meg.

Ptk. 80. § (1) A személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés.

(2) Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.

(3) Az eltűnt, valamint a súlyos bűncselekmény miatt büntető eljárás alatt álló személyről készült képmást (hangfelvételt) nyomós közérdekből vagy méltánylást érdemlő magánérdekből a hatóság engedélyével szabad felhasználni.

Tvr. 2. § Az eltűnt, illetőleg a büntetőeljárás alatt álló személyről készült képmás vagy hangfelvétel felhasználását az eltűnt személy felkutatását vagy körözését elrendelő, illetőleg az a hatóság engedélyezheti, amely előtt a büntetőeljárás folyik.

Ptk. 81. § ¹²⁴ (1) Személyhez fűződő jogokat sért, aki a levéltitkot megsérti, továbbá aki a magántitok vagy üzleti titok birtokába jut, és azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza vagy azzal egyéb módon visszaél.

(2) ¹²⁵ Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult – ide nem értve a magyar államot

¹²² Az 1959. évi IV. törvény 76. §-a a 37. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2004. 01. 27.

¹²³ Az 1959. évi IV. törvény 79. §-a a 2010. évi CIV. törvény 22. § (3) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2011. 01. 01.

¹²⁴ Az 1959. évi IV. törvény 81. §-a a 2003. évi XXIV. törvény 16. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 06. 09.

¹²⁵ Az 1959. évi IV. törvény 81. § (2) bekezdése a 2009. évi XXXI. törvény 1. § (1) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 05. 22.

– jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

(3) Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.

(4) Az, aki az államháztartás valamely alrendszerével pénzügyi, illetve üzleti kapcsolatot létesít, kérésre köteles a jogviszonnyal összefüggő és a (3) bekezdés alapján közérdekből nyilvános adatokra vonatkozóan tájékoztatást adni. A felvilágosítás oly módon is történhet, hogy az adatokat a honlapon vagy a hirdetményi lapban teszik közzé. A felvilágosítás megtagadása esetén, vagy ha a felvilágosítást kérő szerint a tájékoztatás nem kielégítő, a törvényességi felügyelet gyakorlására jogosult szerv eljárása kezdeményezhető.

Ptk. 82. § A törvény védi a magánlakáshoz és a jogi személy céljaira szolgáló helyiségekhez fűződő jogot.

Ptk. 83. § ¹²⁶ (1) A számítógéppel vagy más módon történő adatkezelés és adatfeldolgozás a személyhez fűződő jogokat nem sértheti.

(2) ¹²⁷ A nyilvántartott adatokról tájékoztatást – az érintett személyen kívül – csak az arra jogosult szervnek vagy személynek lehet adni.

(3) Ha a nyilvántartásban szereplő valamely tény vagy adat nem felel meg a valóságnak, az érintett

személy a valótlán tény vagy adat helyesbítését külön jogszabályban meghatározott módon követelheti.

Tvr. 3. § ¹²⁸

Ptk. 84. § (1) Akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:

a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;

b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;

c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;

d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;

e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

(2) Ha a kártérítés címén megítélhető összeg nem áll arányban a felróható magatartás súlyosságával, a bíróság a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszabhat.

(3) ¹²⁹ E szabályok irányadók akkor is, ha a jogsértés tilos reklám közzétételével történt.

Ptk. 85. § (1) A személyhez fűződő jogokat – a (2) és a (3) bekezdésben foglalt kivételekkel – csak személyesen lehet érvényesíteni. A korlátozottan cselekvőképes személy a személyhez fűződő jogai védelmében maga is felléphet.

(2) A cselekvőképtelen személyhez fűződő jogok védelmében törvényes képviselője, az ismeretlen helyen távollevő személyhez fűződő jogok védelmében pedig hozzátartozója vagy gondnoka léphet fel.

(3) Meghalt személy emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó, továbbá az a személy, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített. Ha a meghalt személy (megszűnt jogi személy) jó hírnevét sértő magatartás közérdekbe üt

¹²⁶ A Ptk. 83. §-ának (1) bekezdése az 1992. évi LXIII. törvény 33. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹²⁷ A Ptk. 83. §-a (2) bekezdésének második mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹²⁸ A Tvr. 3. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹²⁹ Az 1959. évi IV. törvény 84. § 3. bekezdését az 1997. évi LVIII. törvény 23. §-ának b) pontja iktatta be. Hatályos: 1997. 09. 01.

közük, a személyhez fűződő jog érvényesítésére az ügyész is jogosult.

- (4) Ha a jogsértést valószínűsítették, és a késelem jóvá nem tehető karral járhat, a bíróság ideiglenes intézkedést tehet; ennek során elrendelheti a jogsértés eszközének bírósági zár alá vételét is.

A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok

Ptk. 86. § (1) A szellemi alkotás a törvény védelme alatt áll.

- (2) ^{130 131} A védelmet – e törvény rendelkezésein kívül – az alkotások meghatározott fajtáira, valamint egyes rokon tevékenységekre a szerzői, az iparjogvédelmi (a szabadalmi, a védjegy-, eredetmegjelölés-, származásjelzés- és mintaoltalom), valamint a hangfelvételek előállítóit védő jogszabályok határozzák meg.

- (3) A törvény védi azokat a szellemi alkotásokat is, amelyekről a külön jogszabályok nem rendelkeznek, de amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók és még közkinccsé nem váltak.

- (4) A személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartamát jogszabály határozza meg.

Tvr. 4. § (1) A személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében a megkezdett vagy tervbe vett hasznosítás esetén a közkinccsé válásig illeti meg a védelem.

- (2) ¹³²

Ptk. 87. § (1) Akinek szellemi alkotáshoz fűződő jogát megsértik – a külön jogszabályban meghatározott védelmen kívül – a személyhez fűződő jogok megsértése esetén irányadó polgári jogi igényeket támaszthatja.

- (2) A külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó szellemi alkotásokat és a személyek vagyoni értékű

kü gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit és tapasztalatait érintő védelem körében a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben.

HARMADIK RÉSZ A TULAJDONJOG

I. CÍM A TULAJDONJOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

VIII. Fejezet

Ptk. 88-90. § ¹³³

Ptk. 91. § ¹³⁴

Ptk. 92-93. § ¹³⁵

IX. Fejezet

A tulajdonjog tárgyai

Ptk. 94. § (1) Minden birtokba vehető dolog tulajdonjog tárgya lehet.

- (2) Ha a törvény kivételt nem tesz, a tulajdonjog szabályait megfelelően alkalmazni kell a pénzre és az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre.

Ptk. 95. § (1) A tulajdonjog kiterjed mindarra, ami a dologgal olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy elválasztott része elpusztulna, illetőleg az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne (alkotórész).

- (2) A tulajdonjog kétség esetén kiterjed arra is, ami nem alkotórész ugyan, de a dolog rendeltetészerű használatához vagy épségben tartásához rendszerint szükséges, vagy azt elősegíti (tartozék).

¹³⁰ Az 1959. évi IV. törvény 86. § 2. bekezdése a 2003. évi CII. törvény 111. § 1. bekezdés a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2004. 05. 01.

¹³¹ Lásd az 1969. évi III., az 1969. évi IX., az 1995. évi XXXIII. törvényt, az 1975. évi 18., az 1978. évi 28., az 1982. évi 1. törvényerejű rendeletet, valamint a 78/1989. (VII. 10.) MT rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹³² A Tvr. 4. §-ának (2) bekezdését az 1993. XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹³³ A Ptk. 88-90. §-át, valamint a VIII. Fejezet címét és alcímeit az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹³⁴ A Ptk. 91. §-át és az előtte levő címet az 1986. évi 34. törvényerejű rendelet mellékletének c) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹³⁵ A Ptk. 92-93. §-át az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 96. § A föld tulajdonjoga a föld méhének kincseire és a természeti erőforrásokra nem terjed ki.

Ptk. 97. § (1) Az épület tulajdonjoga a földtulajdonost illeti meg.

(2) ¹³⁶ Az építkezőt illeti meg az épület tulajdonjoga, ha törvény vagy a földtulajdonossal kötött írásbeli megállapodás így rendelkezik.

Tvr. 11. § Az épület tulajdonjogára vonatkozó rendelkezéseket a törvény hatálybalépésekor már meglévő épületek tekintetében is alkalmazni kell.

(3) A földtulajdonost az épületre, az épület tulajdonosát pedig a földre elővásárlási jog illeti meg.

Ptké. 78. § Az épület tulajdonjogára vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépésekor idegen földön már meglévő épületek tekintetében is alkalmazni kell.

X. Fejezet

A tulajdonjog tartalma és védelme

A birtoklás joga

Ptk. 98. § A tulajdonost megilleti a birtoklás joga és a birtokvédelem.

A használat és a hasznok szedésének joga

Ptk. 99. § A tulajdonos jogosult a dolgot használni és a dologból folyó hasznokat szedni, viseli a dologgal járó terheket és a dologban beállott azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni.

Ptk. 100. § A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédait szükségtelesen zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.

Ptk. 101. § (1) A tulajdonos nem foszthatja meg a szomszédos épületet a szükséges földtámasztól anélkül, hogy más megfelelő rögzítésről ne gondoskodnék.

(2) A tulajdonos a földjére áthajló ágakról lehullott gyümölcsöket megtarthatja, ha azokat a fa tulajdonosa fel nem szedi; az áthajló ágak és átnyúló gyökerek levágására nem jogosult, kivéve ha azok a föld rendes használatában gátolják, és a fa tulajdonosa azokat felhívás ellenére sem távolítja el.

Ptké. 20. § A közterületre áthajló ágakról lehulló gyümölcsöket – ha azokat a fa tulajdonosa fel nem szedi – bárki felszedheti.

Ptk. 102. § (1) Ha közérdekű munkálatok elvégzése, állatok befogása, az áthajló ágak gyümölcsének összegyűjtése, az ágak és gyökerek eltávolítása céljából vagy más fontos okból szükséges, a tulajdonos kártalanítás ellenében köteles a földjére való belépést megengedni.

(2) A tulajdonos a szomszédos földet kártalanítás ellenében használhatja, amennyiben ez a földjén való építkezéshez, bontási, átalakítási vagy karbantartási munkálatok elvégzéséhez szükséges.

Ptk. 103. § (1) Ha a földeket kerítés (sövény) vagy mezsgye választja el egymástól, ennek használatára a szomszédok közösen jogosultak.

(2) A fenntartással járó költségek a szomszédokat olyan arányban terhelik, amilyen arányban őket a jogszabály a kerítés létesítésére kötelezi. Ha jogszabály erről nem rendelkezik, a költségek őket a határolt földhosszúság arányában terhelik.

Ptk. 104. § (1) A föld határvonalán álló fa vagy bokor és annak gyümölcse egyenlő arányban a szomszédokat illeti. A fenntartással járó költségeket a szomszédok ugyanilyen arányban viselik.

(2) Ha a határvonalon álló fa vagy bokor valamelyik föld rendeltetésszerű használatát gátolja, e föld tulajdonosa követelheti, hogy azt közös költségen távolítsák el.

Ptk. 105. § A tilosban talált állatot a föld használója mindaddig visszatarthatja, amíg az általa okozott kárt tulajdonosa meg nem téríti.

Ptk. 106. § A törvénynek a szomszédjogra vonatkozó rendelkezéseitől jogszabály vagy a felek megállapodása eltérhet.

Ptké. 21. § ¹³⁷ A Ptk-nak a szomszédjogra vonatkozó rendelkezéseitől eltérő szabályokat a települési önkormányzat rendelete is megállapíthat.

Ptk. 107. § (1) Másnak életét, testi épségét vagy vagyonát közvetlenül fenyegető és más módon el nem hárítható veszély (szükséghelyzet) esetében a tulajdonos köteles tűrni, hogy dolgát a szükséghelyzet

¹³⁶ A Ptk. 97. §-ának (2)-(3) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 5. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹³⁷ A Ptké. 21. §-a az 1991. évi XX. törvény 48. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

megszüntetése végett a szükséges mértékben igénybe vegyék, felhasználják, illetőleg abban kárt okozanak. Más vagyont fenyegető szükséghelyzet esetében ez a kötelezettség a tulajdonost csak akkor terheli, ha a fenyegető kár előreláthatóan jelentős mértékben meghaladja azt a kárt, amely a tulajdonost a behatás következtében érheti.

(2) A tulajdonos a szükséghelyzetbe került személytől kártalanítást, attól pedig, aki a szükséghelyzet megszüntetése során indokolatlanul nagy kárt okozott, kártérítést követelhet.

(3) Ha több személy életét vagy vagyont fenyegető veszélyt egyes veszélyeztetett tárgyak feláldozásával hárítanak el, az ebből eredő kárt, amennyiben e tárgyak feláldozása szükséges volt, veszélyeztetett érdekeik arányában valamennyien viselik; ezt a szabályt kell alkalmazni a veszély elhárítására fordított szükséges költség megosztására is.

Ptk. 108. § ^{138 139} (1) Az ingatlan tulajdonosa túrni köteles, hogy az erre külön jogszabályban feljogosított szervek – a szakfeladataik ellátásához szükséges mértékben – az ingatlant időlegesen használják, arra használati jogot szerezzenek, vagy a tulajdonjogát egyébként korlátozzák. Ebben az esetben az ingatlan tulajdonosát az akadályoztatás (korlátozás) mértékének megfelelő kártalanítás illeti meg.

(2) Ha a használat vagy egyéb korlátozás az ingatlan rendeltetésszerű használatát megszünteti vagy jelentős mértékben akadályozza, a tulajdonos az ingatlan megvásárlását, illetőleg kisajátítását kérheti.

(3) ¹⁴⁰ A tulajdonjog gyakorlásával kapcsolatos termelési, építésügyi, egészségügyi, vízügyi és egyéb előírásokat külön jogszabályok tartalmazzák.

Ptk. 109. § (1) Ha a tulajdonos jóhiszeműen földjének határain túl építkezett, a szomszéd – választása szerint – követelheti, hogy a túlépítő

- a) a beépített rész használatáért és a beépítéssel okozott értékcsökkenésért adjon kártalanítást,
- b) a beépített részt vásárolja meg, ha a föld megosztható, vagy
- c) az egész földet vásárolja meg.

(2) A szomszéd az egész földjének a megvásárlását akkor követelheti a túlépítőtől, ha

- a) a föld fennmaradó része a túlépítés következtében használhatatlanná válik,
- b) a földdel kapcsolatos valamely jog vagy foglalkozás gyakorlása a túlépítés következtében lehetlenné vagy számottevően költségesebbé válik.

Ptk. 110. § (1) Ha a túlépítő rosszhiszemű volt, vagy ha a szomszéd a túlépítés ellen olyan időben tiltakozott, amikor a túlépítőnek az eredeti állapot helyreállítása még nem okozott volna aránytalan károsodást, a szomszéd a **109. § (1) bekezdésében** meghatározottakon kívül – választása szerint – követelheti, hogy a túlépítő

- a) saját földjét és az épületet a gazdagodás megtérítése ellenében bocsássa tulajdonába, vagy
- b) az épületet bontsa le.

(2) A szomszéd az épület lebontását akkor követelheti, ha ez az okszerű gazdálkodás követelményeivel nem ellenkezik. A lebontás és az eredeti állapot helyreállításának költségei a túlépítőt terhelik; megilleti azonban a beépített anyag elvitelének a joga.

Ptk. 111. § (1) A bíróság a túlépítés következményeit a szomszéd választásától eltérően is megállapíthatja; nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen mindkét fél tiltakozik.

(2) ¹⁴¹

Ptké. 79. § A túlépítésre, a beépítésre, valamint a ráépítésre vonatkozó rendelkezéseket csak akkor lehet alkalmazni, ha az építkezés a Ptk. hatálybalépése után történt.

A rendelkezési jog

Ptk. 112. § (1) A tulajdonost megilleti az a jog, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznai szedésének jogát másnak átengedje, a dolgot biztosítékul adja vagy más módon megterhelje, továbbá hogy a tulajdonjogát másra átruházza vagy azzal felhagyjon.

(2) Az ingatlan tulajdonjogával felhagyni nem lehet.

¹³⁸ A Ptk. 108. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 6. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹³⁹ Lásd az 1964. évi III., az 1992. évi LXXII., az 1994. évi XLI., az 1994. évi XLVIII. és az 1995. évi LVII. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁴⁰ Lásd az 1964. évi III., az 1994. évi XLI., az 1994. évi XLVIII. és az 1995. évi LVII. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁴¹ A Ptk. 111. §-ának (2) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁴² A Ptk. 113. §-ának második mondatát az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 113. § ¹⁴² Ha az épület tulajdonjoga a földtulajdonost illeti meg, az épület tulajdonjogát csak a földtulajdonjogával együtt lehet átruházni és megterhelni.

Ptk. 114. § (1) Ha jogszabály vagy bírósági határozat a rendelkezés jogát kizárja vagy korlátozza, az e tilalommal, illetőleg korlátozással ellentétes rendelkezés semmis.

(2) Az elidegenítés és terhelés jogát szerződéssel csak a tulajdonjog átruházása alkalmával lehet korlátozni vagy kizárni és csak abból a célból, hogy a tilalom az átruházónak vagy más személynek a dologra vonatkozó jogát biztosítsa. Ingatlan esetében az ingatlan-nyilvántartásban azt a jogot is fel kell tüntetni, amelynek biztosítására a tilalom szolgál.

(3) A szerződéssel kikötött elidegenítési és terhelési tilomba ütköző rendelkezés semmis, feltéve hogy

- a) a tilalmat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték,
- b) a rendelkezésre jogot alapító személy egyébként rosszhiszemű volt, vagy
- c) a rendelkezés ellenérték nélkül történt.

A tulajdonjog védelme

Ptk. 115. § (1) A tulajdonjogi igények nem évülnek el.

(2) A tulajdonos a birtokvédelem szabályai szerint önhatalommal is kizárhat vagy elháríthat minden olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely tulajdonjogának gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi.

(3) A tulajdonos követelheti a jogellenes beavatkozás vagy behatás megszüntetését, ha pedig a dolog a birtokából kikerült, követelheti a visszaadását.

Ptk. 116. § (1) Ha az ingatlantulajdonos a tulajdonjogot ingatlan-nyilvántartáson kívül szerezte, igényt tarthat arra, hogy tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartás feltüntesse.

(2) Az ingatlan-nyilvántartás – ha jogszabály kivételt nem tesz – a tulajdonjog és más jogosultságok fennállását hitelesen tanúsítja.

(3) ¹⁴³ Az ingatlan-nyilvántartás részletes szabályait külön jogszabály tartalmazza.

XI. Fejezet

A tulajdonjog megszerzése

Tulajdonszerzés átruházással

Ptk. 117. § (1) Átruházással – ha a törvény kivételt nem tesz – csak a dolog tulajdonosától lehet a tulajdonjogot megszerezni.

(2) A tulajdonjog megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződésen vagy más jogcímen felül a dolog átadása is szükséges. Az átadás a dolog tényleges birtokba adásával vagy más olyan módon mehet végbe, amely kétségtelenné teszi, hogy a dolog az átruházó hatalmából a tulajdonjog megszerzőjének hatalmába került.

(3) Ingatlan tulajdonjogának az átruházásához az erre irányuló szerződésen vagy más jogcímen felül a tulajdonosváltásnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése is szükséges.

(4) Többszöri eladás esetén az a vevő követelheti a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését, aki elsőnek jóhiszeműen birtokba lépett, ha pedig ilyen nincs, a korábbi vevő, kivéve ha a későbbi vevő tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni többszöri ajándékozás esetén is.

Ptk. 118. § (1) Kereskedelmi forgalomban eladott dologon a jóhiszemű vevő akkor is tulajdonjogot szerez, ha a kereskedő nem volt tulajdonos.

(2) Kereskedelmi forgalmon kívül is tulajdonjogot szerez az, aki a dolgot jóhiszeműen és ellenszolgáltatás fejében olyan személytől szerzi meg, akire azt a tulajdonos bízta. A tulajdonos azonban a dolgot az első szerzéstől számított egy éven belül az ellenszolgáltatás megtérítése fejében visszaválthatja. A felek jogviszonyára egyébként a jogalap nélküli jóhiszemű birtoklás szabályai irányadók.

Ptk. 119. § Akire pénzt vagy bemutatóra szóló értékpapírt ruháznak át, tulajdonossá lesz akkor is, ha az átruházó nem volt tulajdonos.

Tulajdonszerzés hatósági határozattal és árverés útján

Ptk. 120. § (1) Aki a dolgot hatósági határozat vagy árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos. Ez a rendelkezés ingatlan árverése esetére nem vonatkozik.

¹⁴³Lásd az 1972. évi 31. törvényerejű rendeletet és a 27/1972. (XII. 31.) MÉM rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

- (2) Ha az állam bírósági vagy más hatósági határozattal kártalanítás nélkül szerez tulajdont, a tulajdon értékének erejéig felel a volt tulajdonosnak a tulajdon-szerzésekör jogszabály, bírósági és más hatósági határozat vagy visszerthes szerződés alapján jóhiszemű személlyel szemben fennálló kötelezettségéért. Az állam felelőssége azonban csak akkor áll fenn, ha a volt tulajdonosnak egyéb lefoglalható vagyontárgyára vezetett végrehajtás eredménytelen volt.
- (3) Az állam tulajdonszerzése nem érinti az ingatlan-nyilvántartásba jóhiszemű harmadik személy javára bejegyzett jogokat.

Az elbirtoklás

Ptk. 121. § ¹⁴⁴ (1) Elbirtoklás útján megszerzi a dolog tulajdonjogát, aki a dolgot sajátjaként ingatlan esetében tizenöt, más dolog esetében pedig tíz éven át szakadatlanul birtokolja.

(2) Aki bűncselekménnyel vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton jutott a dolog birtokához, elbirtoklás útján nem szerez tulajdonjogot.

(3) ¹⁴⁵

(4) Az ingatlan tulajdonjogát elbirtoklás útján akkor sem lehet megszerezni, ha az elbirtoklás feltételei csak a föld egy részére vonatkozólag állnak fenn, és a föld nem osztható meg.

(5) Ha az elbirtokló a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba nem jegyezteti be, a tulajdonszerzésre nem hivatkozhat azzal szemben, aki az ingatlanon az ingatlan-nyilvántartásban bízva ellenérték fejében jogot szerzett.

Ptk. 122. § Az új birtokos saját elbirtoklásának idejéhez hozzászámíthatja azt az időt, amely elődjének birtoklása idején már elbirtoklási időnek minősült.

Ptk. 123. § Ha a tulajdonos menthető okból nincs abban a helyzetben, hogy tulajdonosi jogait gyakorolhassa, az akadály megszűnésétől számított egy évig az elbirtoklás akkor sem következik be, ha egyébként az elbirtoklási idő már eltelt, vagy abból egy évnél kevesebb volna hátra.

Ptk. 124. § (1) Az elbirtoklás megszakad, ha

- a) a tulajdonos a birtokost a dolog kiadására írásban felszólítja vagy eziránt bírósághoz fordul,

b) a tulajdonos a dologgal rendelkezik (112. §),

c) a birtokos a birtokot akaratán kívül elveszti, és azt egy éven belül nem szerzi vissza, illetőleg egy éven belül nem kéri a bíróságnál, hogy a dolog újabb birtokosa a dolgot adja vissza.

(2) Ha az elbirtoklás megszakad, a birtoklásnak addig eltelt ideje nem vehető figyelembe, és az elbirtoklás a megszakadást okozó körülmény elmúltával újból kezdődik.

Ptké. 80. § A Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő elbirtoklás esetében a jogszerzéshez további tíz év szükséges, kivéve, ha az elbirtoklási időből ennél kevesebb van hátra. Az elbirtoklásnak a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására és megszakadására a korábbi jogot kell alkalmazni.

A termékek, a termények és a szaporulat elsajátítása

Ptk. 125. § (1) Akinek más dolgán olyan joga van, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonbavételére jogosítja – ha ezek tulajdonjogát korábban nem szerezte meg –, az elválással tulajdonjogot szerez. Ha a jogosultnak nincs birtokában az a dolog, amelyből a termék, a termény vagy a szaporulat származik, a birtokba vétellel válik tulajdonossá.

(2) Ha valakinek az a joga, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonbavételére jogosítja, megszűnik, mielőtt ezeken tulajdonjogot szerzett volna, követelheti, hogy a tulajdonos a termékeket, a terményeket, illetőleg a szaporulatot munkája arányában és máshonnan meg nem térülő költségei erejéig elsősorban természetben szolgáltatassa ki.

(3) ¹⁴⁶ A jóhiszemű birtokos addig az időpontig, amíg rosszhiszeművé nem válik, vagy a dolgot tőle a bíróság vagy a községi (városi, fővárosi kerületi) jegyző előtt vissza nem követelik, az elválással tulajdonjogot szerez a dolog termékein, terményein és szaporulatain.

A növedék

Ptk. 126. § A föld tulajdonosa megszerzi mindazoknak a dolgoknak a tulajdonjogát, amelyek utóbb váltak a föld alkotórészévé (növedék). Ezt a szabályt a

¹⁴⁴ Az 1959. évi IV. törvény 121. § 1. bekezdése a 2001. évi XIX. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 05. 31.

¹⁴⁵ A Ptk. 121. §-ának (3) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Lásd még a hivatkozott törvény 16. §-ának (2) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁴⁶ A Ptk. 125. §-ának (3) bekezdése az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

termékre, a terményre és a szaporulatra nem lehet alkalmazni, ha az valamely jogviszony alapján mást illet.

A gazdátlan javak elsajátítása

Ptk. 127. § ¹⁴⁷ Ha a dolognak nincs tulajdonosa, azon birtokbavétellel bárki tulajdonjogot szerezhet.

Méhraj befogása

Ptké. 22. § Ha a tulajdonos a kirepült méhraját két napon belül nem fogja be, azon birtokbavétellel bárki tulajdonjogot szerezhet.

A vadak, a halak tulajdonjogának megszerzése

Ptk. 128. § ¹⁴⁸ (1) A vadak, továbbá a folyóvizekben és a természetes tavakban élő halak, valamint más hasznos víziállatok – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az állam tulajdonában vannak.

(2) A vadászterületen elejtett, elfogott, illetőleg elhullott vad a vadászatra jogosult tulajdonába kerül.

(3) ¹⁴⁹ A halászati jog gyakorlására jogosult által kifogott hal és más hasznos víziállat tulajdonjogát – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a halászati jog gyakorlására jogosult szerzi meg. A nem a jogosult által kifogott hal, valamint más hasznos víziállat – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a halászati jog gyakorlására jogosult tulajdonába kerül.

A találás¹⁵⁰

Ptk. 129. § ¹⁵¹ (1) Ha valaki feltehetően más tulajdonában lévő dolgot talál, és annak tulajdonjogára igényt tart, megszerzi a tulajdonjogot, ha

- a) mindent megtett, amit a jogszabály annak érdekében ír elő, hogy a dolgot a tulajdonosa visszakaphassa, és
- b) a tulajdonos a találástól számított egy éven belül a dologért nem jelentkezett.

(2) Nem szerez tulajdonjogot a találó, ha a dolgot a közönség számára nyitva álló hivatali, vállalati vagy más épületben vagy helyiségben, továbbá közforgalmú közlekedési és szállítási vállalat szállítóeszközén találta. Ilyen esetben a dolgot a hivatal vagy a vállalat három hónapi őrizet után értékesítheti; a tulajdonos a találást követő egy éven belül követelheti a dolog, illetve a vételár kiadását.

Ptk. 130. § Ha a talált dolog nagyobb értékű, és annak tulajdonjogát a találó nem szerzi meg, a találó méltányos összegű találódíjra jogosult, feltéve hogy megtett mindent, amit a jogszabályok előírnak avégből, hogy a tulajdonos a dolgot visszakaphassa.

Ptk. 131. § Ha a talált dolog tulajdonosa az egy évi határidőn belül nem jelentkezik, és a dologon a találó sem szerez tulajdonjogot, a tulajdonjog, illetőleg a dolog értékesítéséből befolyt vételár az államot illeti.

Ptk. 132. § (1) Ha valaki olyan értékes dolgot talált, amelyet ismeretlen személyek elrejtettek, vagy amelynek tulajdonjoga egyébként is feledésbe ment, köteles azt az államnak felajánlani.

(2) Ha az állam a dologra nem tart igényt, az a találó tulajdonába megy át; ellenkező esetben a találó a dolog értékéhez mérten megfelelő díjra jogosult.

(3) ¹⁵² Ha az (1) bekezdésben megjelölt talált tárgy muzeális vagy műemléki értékű, annak tulajdonjoga az államot illeti meg. Az ilyen tárgyak találásához kapcsolódó eljárás szabályait, valamint a találonak járó díj mértékét külön jogszabály állapítja meg.

Eljárás találás¹⁵³ esetén

Ptké. 23. § ¹⁵⁴ Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a dolgok találása esetén követendő eljárás szabályait rendeletben megállapítsa.

¹⁴⁷ A Ptk. 127. §-a az 1991. évi XIV. törvény 7. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁴⁸ Az 1959. évi IV. törvény 128. § 1. bekezdése az 1997. évi XLI. törvény 53. § 3. bekezdés a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1997. 08. 26.

¹⁴⁹ Az 1959. évi IV. törvény 128. § 3. bekezdése az 1997. évi XLI. törvény 53. § 3. bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1997. 08. 26.

¹⁵⁰ Lásd a 18/1960. (IV. 13.) Korm. rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁵¹ A Ptk. 129. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 8. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁵² A muzeális tárgyak találása esetén követendő eljárásról lásd az 1963. évi 9. törvényerejű rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁵³ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet jelölt részét a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (6) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.09.01.

¹⁵⁴ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 23. §-a a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (6) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009.09.01.

A feldolgozás és az egyesítés

Ptk. 133. § (1) Aki idegen dolog feldolgozásával vagy átalakításával a maga számára jóhiszeműen új dolgot állít elő, a dolog tulajdonosának választása szerint köteles a dolog értékét megtéríteni, vagy munkája értékének megtérítése ellenében az új dolog tulajdonjogát átengedni.

(2) Ha a munka értéke a feldolgozott vagy átalakított dolog értékét lényegesen meghaladja, a dolog tulajdonosát választási jog nem illeti, csupán a dolog értékének megtérítését követelheti.

(3) Ha a feldolgozó vagy átalakító rosszhiszemű volt, a választás joga minden esetben az anyag tulajdonosát illeti; ha az anyag tulajdonosa az új dolog tulajdonjogát választja, csak gazdagodását köteles megtéríteni.

Ptk. 134. § (1) Ha több személy dolgai úgy egyesülnek vagy vegyülnek, hogy azokat csak aránytalan károsodás vagy aránytalan költekezés árán vagy egyáltalán nem lehet szétválasztani, közös tulajdon keletkezik. Ha a tulajdonosok bármelyike a közös tulajdont nem kívánja, az, akinek dolga az egyesülés előtt nagyobb értékű volt, választhat, hogy a dolgot a többi tulajdonos kártalanítása ellenében tulajdonába veszi vagy kártalanítás ellenében azoknak átengedi.

(2) A választási jog nem illeti meg azt, aki az egyesülést vagy vegyülést rosszhiszeműen maga idézte elő. Ilyen esetben a rosszhiszemű volt tulajdonos csak a gazdagodás megtérítését követelheti.

Ptk. 135. § (1) ¹⁵⁵

(2) Ha az átalakított, feldolgozott, egyesült vagy összevegyült dolog tulajdonjogára egyik fél sem tart igényt, azt értékesíteni kell, és a vételárat a jogosultak között megfelelő arányban fel kell osztani.

(3) Ilyen esetben azt a felet, aki csak gazdagodása mértékéig igényelhet megtérítést, a vételárból legfeljebb a teljes kártalanításra jogosultak kielégítése után fennmaradó összeg illeti meg.

Ptk. 136. § (1) Ha valaki idegen anyaggal saját földjére vagy a használatában álló földre épít, beépítéssel megszerzi az anyag tulajdonjogát, de az anyag értékét köteles megtéríteni.

(2) ¹⁵⁶

Ptk. 137. § (1) Ha valaki anélkül, hogy erre jogosult lenne, idegen földre épít, az épület tulajdonjogát a földtulajdonos szerzi meg, köteles azonban gazdagodását a ráépítőnek megfizetni. A bíróság a földtulajdonos kérelmére a ráépítőt kötelezheti a földnek, illetőleg – ha a föld megosztható – a föld megfelelő részének a megvásárlására.

(2) A ráépítő szerzi meg a földnek, illetőleg a föld megfelelő részének tulajdonjogát, ha az épület értéke a földnek, illetőleg a föld megfelelő részének értékét lényegesen meghaladja. A bíróság a földtulajdonos kérelmére azt is megállapíthatja, hogy a ráépítő csak az épület tulajdonjogát szerezte meg, ebben az esetben a ráépítőt a földön használati jog illeti meg.

(3) Ha valaki a más tulajdonában levő épületet bővíti, ahhoz hozzáépít vagy azt átépíti, vagy ha az idegen földön már épület áll, a ráépítéssel – a felek eltérő megállapodása hiányában – közös tulajdon keletkezik. A ráépítő tulajdoni hányadát az egész ingatlan értékéből a ráépített részre eső érték aránya alapján kell megállapítani.

(4) A ráépítő tulajdonszerzésére vonatkozó szabályokat [(2)-(3) bekezdés] nem lehet alkalmazni, ha a ráépítő rosszhiszemű volt, vagy ha a földtulajdonos a ráépítés ellen olyan időben tiltakozott, amikor a ráépítőnek az eredeti állapot helyreállítása még nem okozott volna aránytalan károsodást.

Ptk. 138. § (1) Ha a ráépítő szerzi meg a földnek, illetőleg a föld megfelelő részének tulajdonjogát, köteles annak forgalmi értékét a földtulajdonosnak megtéríteni; ha pedig a ráépítő földhasználati jogot szerzett, a föld használatáért köteles ellenértéket fizetni. Ha a ráépítő nem szerzi meg az egész föld tulajdonjogát, a ráépítéssel okozott értékcsökkenésért is köteles a földtulajdonosnak kártalanítást fizetni.

(2) ¹⁵⁷

(3) A ráépítésre egyébként a túlépítés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ptké. 79. § A túlépítésre, a beépítésre, valamint a ráépítésre vonatkozó rendelkezéseket csak akkor lehet alkalmazni, ha az építkezés a Ptk. hatálybalépése után történt.

¹⁵⁵ A Ptk. 135. §-ának (1) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁵⁶ A Ptk. 136. §-ának (2) bekezdését az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁵⁷ A Ptk. 138. §-ának (2) bekezdését az Alkotmánybíróság 29/1992. (V. 19.) AB határozatával megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

XII. Fejezet

A közös tulajdon

Ptk. 139. § (1) A tulajdonjog ugyanazon a dologon meghatározott hányadok szerint több személyt is megillettehet.

(2) Kétség esetén a tulajdonostársak tulajdoni hányada egyenlő.

Ptk. 140. § (1) A tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására és használatára; e jogot azonban az egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő törvényes érdekeinek sérelmére.

(2) A birtoklás, a használat, a hasznosítás, valamint a rendes gazdálkodás körét meg nem haladó kiadások kérdésében a tulajdonostársak – ha a törvény másként nem rendelkezik – szótöbbséggel határoznak; minden tulajdonostársnak tulajdoni hányada arányában van szavazati joga.

Ptk. 141. § A dolog hasznai a tulajdonostársakat tulajdoni hányaduk arányában illetik meg; ilyen arányban terhelik őket a dolog fenntartásával járó és a dologgal kapcsolatos egyéb kiadások, a közös tulajdoni viszonyból eredő kötelezettségek, és ugyanilyen arányban viselik a dologban beállott kárt is.

Ptk. 142. § Az állag megóvásához és fenntartásához feltétlenül szükséges munkálatokat bármelyik tulajdonostárs jogosult elvégezni; az ilyen kiadások ráeső részét mindegyik tulajdonostárs viselni köteles. Ilyen kiadások előtt azonban a tulajdonostársakat a lehetőség szerint értesíteni kell.

Ptk. 143. § (1) Ha a törvény szótöbbséges határozatot kíván meg, és a határozat az okszerű gazdálkodást sérti, vagy a kisebbség jogos érdekeinek lényeges sérelmével jár, a kisebbség a határozatot a bíróságnál megtámadhatja. A megtámadás a határozat végrehajtását nem gátolja, a bíróság azonban indokolt esetben a végrehajtást felfüggesztheti.

(2) Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a tulajdonostársak között vitás, hogy a tervezett munkálat feltétlenül szükséges-e az állag megóvásához és fenntartásához.

(3) Ha a törvény szótöbbséggel hozott határozatot kíván meg, és ilyen határozat nincs, a birtoklás, a hasz-

nálat vagy a hasznosítás kérdésében bármelyik tulajdonostárs kérelmére a bíróság határoz.

Ptk. 144. § A tulajdonostársak egyhangú határozata szükséges

a) a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadásokhoz,

b) az egész dolog feletti tulajdonjog átruházásához, az egész dolog hasznélvezetbe vagy használatba adásához, biztosítékul lekötéséhez vagy más módon való megterheléséhez.

Ptk. 145. § (1) Saját tulajdoni hányadával bármelyik tulajdonostárs rendelkezhet.

(2) A tulajdonostárs tulajdoni hányadára a többi tulajdonostársat harmadik személlyel szemben elővásárlási, előbérleti, illetőleg előhaszonbérleti jog illeti meg.

(3) ¹⁵⁸ A külön jogszabályokban más személy részére biztosított elővásárlási jog – ha törvény kivételt nem tesz – megelőzi a tulajdonostárs elővásárlási jogát.

Elővásárlási jog közös tulajdonban álló házingatlanra

Ptké. 24. § Kisebb házingatlanban fennálló állami tulajdoni illetőség elidegenítése esetén a tulajdonostársat elővásárlási jog csak akkor illeti meg, ha a bérlő a külön jogszabályban biztosított elővásárlási jogával nem él.

Ptké. 24/A. § ¹⁵⁹

Ptk. 146. § A tulajdonjog védelmében bármelyik tulajdonostárs önállóan is felléphet.

A közös tulajdon megszüntetése

Ptk. 147. § A közös tulajdon megszüntetését bármelyik tulajdonostárs követelheti; az e jogról való lemondás semmis.

Ptk. 148. § (1) A közös tulajdon tárgyait elsősorban természetben kell megosztani.

(2) A közös tulajdon tárgyait vagy azok egy részét – ha ez a tulajdonostársak körülményeire tekintettel indokolt – megfelelő ellenérték fejében a bíróság egy vagy több tulajdonostárs tulajdonába adhatja. Ehhez

¹⁵⁸ Az 1959. évi IV. törvény 145. § 3. bekezdését a 2002. évi XXIII. törvény 28. § 1. bekezdése iktatta be. Hatályos: 2002. 07. 27.

¹⁵⁹ A Ptké. 24/A. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

a tulajdonjogot megszerző tulajdonostárs beleegyezése szükséges, kivéve, ha a bíróság a közös tulajdonban álló ingatlanrészt az abban lakó tulajdonostárs tulajdonába adja, és ez nem sérti a bennlakó méltányos érdekeit.

(3) Ha a közös tulajdon más módon nem szüntethető meg, illetőleg a természetbeni megosztás jelentékeny értékcsökkenéssel járna, vagy gátolná a rendeltetésszerű használatot, a közös tulajdon tárgyait értékesíteni kell, és a vételárat kell a tulajdonostársak között megfelelően felosztani. A tulajdonostársakat az elővásárlási jog harmadik személlyel szemben az értékesítés során is megilleti.

(4) A bíróság nem alkalmazhatja a közös tulajdon megszüntetésének olyan módját, amely ellen valamennyi tulajdonostárs tiltakozik.

A társasháztulajdon

Ptk. 149. § (1) Épületen úgy is lehet közös tulajdont létesíteni, hogy az épület meghatározott részei – elsősorban a lakások – a tulajdonostársak külön tulajdonában vannak (társasháztulajdon).

(2) A társasháztulajdon létesítéséhez a tulajdonostársak alapító okiratba foglalt megállapodása és a társasháztulajdonnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.

(3) A közös tulajdonnak a társasháztulajdonná való átalakítását bármelyik tulajdonostárs kérelmére a bíróság is elrendelheti. Ebben az esetben az alapító okiratot a bíróság ítélete pótolja.

(4) ¹⁶⁰ A társasháztulajdonra a közös tulajdon szabályait a külön jogszabályban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

XIII. Fejezet

A használati jogok

Ptk. 150-154. § ¹⁶¹

A földhasználat

Ptk. 155. § ¹⁶² Ha az épület tulajdonjogát az építkező szerzi meg [97. § (2) bek., 137. § (2) bek.], az épület

tulajdonosát az épület fennállásáig a földre (földrészletre) használati jog illeti meg.

Tvr. 11. § Az épület tulajdonjogára vonatkozó rendelkezéseket a törvény hatálybalépésekor már meglévő épületek tekintetében is alkalmazni kell.

Ptk. 156. § ¹⁶³ (1) A megállapodáson vagy bírósági határozaton alapuló földhasználati jogánál fogva az épület tulajdonosa jogosult a föld (földrészlet) használatára és hasznai szedésére, valamint köteles viselni az ennek fenntartásával járó terheket.

(2) Az épület tulajdonjogának örökléssel vagy átruházással történő megszerzése esetén az épület új tulajdonosát a földhasználati jog változatlan feltételekkel illeti meg.

A haszonélvezet és a használat

Ptk. 157. § (1) Haszonélvezeti jogánál fogva a jogosult a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja és hasznait szedheti.

(2) A haszonélvezeti jog fennállása alatt a tulajdonos a birtoklás, a használat és a hasznok szedésének jogát csak annyiban gyakorolhatja, amennyiben a haszonélvező e jogokkal nem él.

(3) A haszonélvezeti jog a dolog tulajdonosának személyében beállott változásra tekintet nélkül fennmarad.

(4) A haszonélvezeti jog korlátozott időre és legfeljebb a jogosult élete végéig állhat fenn.

Ptk. 158. § (1) Szerződés alapján haszonélvezet azal keletkezik, hogy a dolgot átadják, az ingatlanra vonatkozó haszonélvezeti jogot pedig az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzik.

(2) Ha az ingatlanon jogszabálynál, bírósági vagy hatósági rendelkezésnél fogva keletkezik haszonélvezet, a haszonélvezeti jogot az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni; ha ez elmarad, a haszonélvezet a dolognak csak rosszhiszemű vagy olyan megszerzőjével szemben érvényesíthető, aki a dologért ellenszolgáltatást nem adott.

Ptk. 159. § (1) A haszonélvező jogának gyakorlásában a rendes gazdálkodás szabályai szerint köteles eljárni. Viseli a dolog fenntartásával járó terheket

¹⁶⁰Lásd az 1977. évi 11. törvényerejű rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶¹A Ptk. „A tartós földhasználat” címet és a 150-154. §-t az 1987. évi 11. törvényerejű rendelet 7. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶²A Ptk. 155. §-a az 1991. évi XIV. törvény 9. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶³A Ptk. 156. §-a az 1987. évi 11. törvényerejű rendelet 2. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

a rendkívüli javítások és helyreállítások kivételével; terhelik azok a kötelezettségek, amelyek a dolog használatával kapcsolatosak, és köteles viselni a dologhoz fűződő közterheket.

(2) A haszonélvező a haszonélvezeti jogot nem ruházhatja át, de annak gyakorlását átengedheti. Ellenérték fejében a haszonélvezeti jog gyakorlását csak akkor lehet átengedni, ha a tulajdonos – azonos feltételek mellett – a dolog használatára nem tart igényt.

(3) A haszonélvező köteles a tulajdonost a dolgot fenyegető veszélyről és a beállott kárról értesíteni – ideértve azt az esetet is, ha őt harmadik személy a haszonélvezet gyakorlásában akadályozza -, köteles továbbá tűrni, hogy a tulajdonos a veszély elhárítására, illetőleg a kár következményeinek megszüntetésére a szükséges intézkedéseket tegye.

(4) A haszonélvezet megszűntével a haszonélvező köteles a dolgot visszaadni. A haszonélvező felelős a dologban bekövetkezett károkért, kivéve, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A rendeltetésszerű használatból járó értékcsökkenést a haszonélvező nem köteles megtéríteni.

Ptk. 160. § A haszonélvező a haszonélvezet keletkezésekor meglévő elhasználható dolgokkal, gazdasági felszereléssel és állatállománnyal a rendes gazdálkodás által indokolt mértékben rendelkezhet; a haszonélvezet megszűnésekor azonban köteles ezeket pótolni, ha pedig ez nem lehetséges, értéküket megtéríteni.

Ptk. 161. § (1) A tulajdonos jogosult a haszonélvezet gyakorlását ellenőrizni.

(2) Ha a haszonélvező a dolgot rendeltetésének meg nem felelő módon használja, rongálja, vagy a dolognak a haszonélvezet megszűntével való visszaadását egyébként veszélyezteti, és a tulajdonos tiltakozása nem vezetett eredményre, a tulajdonos biztosítékot követelhet.

(3) Ha a haszonélvező nem ad biztosítékot, a bíróság a tulajdonos kérelmére a haszonélvezeti jog gyakorlását biztosíték adásáig felfüggesztheti.

(4) A tulajdonost ezek a jogok azzal szemben is megilletik, akinek a haszonélvező a haszonélvezet gyakorlását átengedte.

Ptk. 162. § (1) A haszonélvező a rendkívüli javítási vagy helyreállítási munkákat elvégeztetheti, ha felszólításra a tulajdonos azokat nem végzi el.

(2) A haszonélvezet megszűntekor a haszonélvező követelheti a tulajdonostól a szükséges költségek

megtérítését, levonva azokból az időközi értékcsökkenésnek megfelelő összeget. Ha a tulajdonos gazdagodása az így megállapított összeget meghaladja, a különbözetet is köteles megtéríteni.

Ptk. 163. § (1) Ha a dolog egészben vagy jelentős részben elpusztul, a tulajdonos nem köteles azt helyreállítani.

(2) Ha a tulajdonos a dolgot helyreállítja, a haszonélvezeti jog feléled, de a tulajdonos kérheti a helyreállításra fordított összeghez mért korlátozását.

(3) Ha a tulajdonos a dolgot nem állítja helyre, a haszonélvezet megszűnik; ha azonban a haszonélvezet tárgya helyébe más dolog lép, a haszonélvezet erre terjed ki. Ha a dolog helyébe pénzüsszeg lépett, a haszonélvező az összegnek a dolog helyreállítására vagy pótlására fordítását is követelheti.

Ptk. 164. § (1) A kamatozó követelés vagy más hasznot hajtó jog haszonélvezetére a dolgok haszonélvezetének szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) Haszonélvezettel terhelt jogot a haszonélvezetre kiterjedő hatállyal csak a haszonélvező hozzájárulásával lehet szerződéssel megszüntetni vagy a haszonélvező hátrányára megváltoztatni.

Ptk. 165. § (1) A használat jogánál fogva a jogosult a dolgot a saját, valamint együttélő családtagjai szükségleteit meg nem haladó mértékben használhatja és hasznait szedheti. A használat jogának gyakorlása másnak nem engedhető át.

(2) Egyebekben a használat jogára a haszonélvezet szabályait kell alkalmazni.

A telki szolgálat

Ptk. 166. § (1) Telki szolgálat alapján valamely ingatlan mindenkori birtokosa más ingatlanát meghatározott terjedelemben használhatja, vagy követelheti, hogy a szolgálommal terhelt ingatlan birtokosa a jogosultságából egyébként folyó valamely magatartástól tartózkodjék.

(2) Telki szolgálmat átjárás, vízellátás és vízelvezés, pince létesítése, vezetékoszlopok elhelyezése, épület megtámasztása céljára vagy a jogosult számára előnyös más hasonló célra lehet alapítani.

Ptk. 167. § Ha valamely föld nincs összekötve megfelelő közúttal, a szomszédok kötelesek tűrni, hogy a jogosult földjeiken átjárjon.

Ptké. 80. § A Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő elbirtoklás esetében a jogszerzéshez további tíz év

szükséges, kivéve, ha az elbirtoklási időből ennél kevesebb van hátra. Az elbirtoklásnak a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására és megszakadására a korábbi jogot kell alkalmazni.

Ptk. 168. § (1) A telki szolgalmat létesítésére az ingatlan hasznélvezetének alapítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) Elbirtoklással szerzi meg a telki szolgalmat az ingatlan birtokosa, ha a másik ingatlan használata ellen annak birtokosa tíz éven át nem tiltakozott. Szíveségből vagy visszavonásig engedett jog gyakorlása nem vezet elbirtoklásra.

(3) A telki szolgalmat önállóan forgalom tárgya nem lehet.

Ptk. 169. § (1) A telki szolgalmat gyakorlása során a szolgálommal terhelt ingatlan birtokosának érdekeit kímélve kell eljárni.

(2) Ha a telki szolgalmat gyakorlása valamely berendezés vagy felszerelés használatával jár, a fenntartás költségei a szolgalmat jogosultját és kötelezettjét – ellenkező megállapodás hiányában – olyan arányban terhelik, amilyen arányban a berendezést vagy felszerelést használják.

Ptk. 170. § (1) A bíróság a telki szolgalmat megszüntetheti vagy gyakorlását felfüggesztheti, ha az a jogosult ingatlanának rendeltetésszerű használatához nem szükséges.

(2) A szolgalmat megszűnik, ha a jogosult azt tíz éven át nem gyakorolta – bár ez módjában állt –, vagy elűzte, hogy gyakorlásában akadályozzák.

Ptké. 80. § A Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő elbirtoklás esetében a jogszerzéshez további tíz év szükséges, kivéve, ha az elbirtoklási időből ennél kevesebb van hátra. Az elbirtoklásnak a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására és megszakadására a korábbi jogot kell alkalmazni.

Használati jog alapítása

Ptk. 171. § (1) Ingatlanra közérdekből a külön jogszabályban feljogosított szervek javára – államigazgatási szerv határozatával – szolgalmat vagy más használati jogot lehet alapítani. A használati jog alapításáért kártalanítás jár.

(2) ¹⁶⁴ A használati jog alapításának eseteit, továbbá a kártalanítás szabályait külön jogszabály állapítja meg.

II. CÍM

A KÖZTULAJDONRA VONATKOZÓ KÜLÖN SZABÁLYOK¹⁶⁵

XIV. Fejezet

Az állami tulajdonjog¹⁶⁶

Az állami tulajdon tárgyai¹⁶⁷

Ptk. 172. § ¹⁶⁸ Ha törvény eltérően nem rendelkezik, kizárólag az állam tulajdonában vannak

- a) a föld méhének kincsei,
- b) ¹⁶⁹ a felszín alatti vizek, felszín alatti vizek természetes víztartó képződményei, folyóvizek és természetes tavak, valamint ezek medre,
- c) a folyóvíz elhagyott medre és a folyóvízben újonnan keletkezett sziget,
- d) ¹⁷⁰ az országos közutak, az országos törzshálózati vasúti pályák, a nemzetközi kereskedelmi repülőtér, továbbá az ország területe feletti légtér,
- e) ¹⁷¹ a távközlésre felhasználható frekvenciák,
- f) ¹⁷² a hírközlő hálózatok működéséhez, hírközlési szolgáltatások nyújtásához, illetőleg hírközlő hálózatok és szolgáltatások együttműködéséhez szükséges azonosítók és ezek tartományai.
- g) ¹⁷³

Ptk. 173. § (1) Forgalmképtelenek

- a) a kizárólag állami tulajdonban álló dolgok,

¹⁶⁴ Lásd a 129/1991. (X. 1.) Korm. rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶⁵ A Ptk. II. Címének szövege az 1991. évi XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶⁶ A Ptk. XIV. Fejezetének címe az 1991. évi XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶⁷ A Ptk. 172-176. §-ai előtti cím az 1991. évi XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶⁸ A Ptk. 172. §-a az 1991. évi XIV. törvény 10. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁶⁹ A Ptk. 172. §-ának b) pontja az 1995. évi LVII. törvény 45. §-ának (3) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁷⁰ Az 1959. évi IV. törvény 172. § d) pontja a 2005. évi CLXXXIII. törvény 91. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2006. 01. 01.

¹⁷¹ A Ptk. 172. §-ának e) pontja az 1992. évi XXV. törvény 1. §-a szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁷² Az 1959. évi IV. törvény 172. § f) pontját a 2001. évi XL. törvény 108. § 1. bekezdése iktatta be. Hatályos: 2001. 12. 23.

¹⁷³ A Ptk. 172. §-ának f) és g) pontját az 1995. évi LXXI. törvény 6. §-a (1) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

b) ¹⁷⁴ törvényben meghatározott más dolgok.

(2) A forgalomképtelen dolgok elidegenítése semmis.

Gazdálkodás az állami tulajdonnal¹⁷⁵

Ptk. 174. § ¹⁷⁶ A kizárólag állami tulajdonban álló dolog birtokát, használatát, hasznai szedésének jogát az állam – törvényben szabályozott módon – másnak átengedheti.

Ptk. 175. § ^{177 178} Az állam az egyes vagyontárgyait másra bízhatja, ebben az esetben – a jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően – ez utóbbi gyakorolja a tulajdonost a polgári jogi kapcsolatokban megillető jogokat, és teljesíti a tulajdonos ilyen kötelezettségeit.

Ptk. 176. § ¹⁷⁹

A kisajátítás¹⁸⁰

Ptk. 177. § ¹⁸¹ (1) Ingatlant kivételesen, közérdekből – törvényben megállapított esetekben, módon és célokra – lehet kisajátítani. A kisajátított ingatlanért teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás jár.

(2) ¹⁸² A kisajátítás részletes szabályairól külön törvény rendelkezik.

Ptk. 178. § ¹⁸³

Az állami tulajdon védelme¹⁸⁴

Ptk. 179-180. § ¹⁸⁵

Ptk. 181. § ¹⁸⁶ (1) Aki az állami tulajdon védelmére vagy széles körben fenyegető veszély elhárítására irányuló célszerű tevékenysége folytán károsodik, kártalanításra tarthat igényt, kivéve, ha ez a tevékenység munkaköréből folyó közvetlen kötelessége

volt. Ha e tevékenysége során életét veszti, mindazokról gondoskodni kell, akiket eltartott, illetőleg akiknek eltartására törvénynél fogva köteles lett volna, feltéve, hogy a tartásra rászorulnak.

(2) Ezek az igények függetlenek attól, hogy a károsodás üzemi balesetnek minősül-e, vagy hogy a károsult károsodásának elhárítása érdekében úgy járt-e el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(3) Kártalanításra az állami tulajdon kezelője, ha pedig a károsodás széles körben fenyegető veszély elhárításával kapcsolatban állt elő, az állam köteles.

Ptké. 25. § ¹⁸⁷

XV. Fejezet

Ptk. 182-186. § ¹⁸⁸

III. CÍM A BIRTOK

XVI. Fejezet A birtok és a birtokvédelem

A birtok

Ptk. 187. § (1) A birtokot megszerzi, aki a dolgot magához veszi, vagy akinek az más módon hatalmába kerül (birtokos).

(2) Birtokos az is, akitől a dolog időlegesen más személy hatalmába kerül, valamint az, akinek a földjén használati jog áll fenn.

¹⁷⁴ A Ptk. 173. §-a (1) bekezdésének b) pontja az 1991. évi XIV. törvény 11. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁷⁵ A Ptk. 174. § fölött lévő cím az 1991. évi XIV. törvény 12. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁷⁶ A Ptk. 174. §-a az 1991. évi XIV. törvény 12. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁷⁷ A Ptk. 175. §-a az 1991. évi XIV. törvény 12. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁷⁸ Lásd az 1977. évi VI. törvény 27-28. §-át, valamint az 1992. évi XXXVIII. törvényt, az 1994. évi XL. törvényt és az 1995. évi XXXIX. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁷⁹ A Ptk. 176. §-át az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸⁰ Lásd az Alkotmány 13. §-ának (2) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸¹ A Ptk. 177. §-a az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (3) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸² Lásd az 1976. évi 24. törvényerejű rendeletet és a végrehajtásról szóló 33/1976. (IX. 5.) MT rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸³ A Ptk. 178. §-át az 1992. évi XII. törvény 2. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸⁴ Az alcím az 1991. évi XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸⁵ A Ptk. 179-180. §-át az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸⁶ Lásd a 3/1980. (VIII. 30.) BM rendelet 17. §-ának (2) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸⁷ A Ptké. 25. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. § (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁸⁸ A Ptk. XV. Fejezetét (182-186. §) az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

A birtokvédelem

Ptk. 188. § (1) Ha a birtokost birtokától jogalap nélkül megfosztják, vagy birtoklásában zavarják (tilos önhatalom), birtokvédelem illeti meg.

(2) A birtokost a birtokvédelem mindenkiel szemben megilleti, annak kivételével, akitől a birtokot tilos önhatalommal szerezte meg.

(3) A birtokos jogcíme szerint részesül birtokvédelemben azzal szemben is, akitől a birtokát származtatja, illetőleg akinek a birtokát időlegesen átengedte.

Ptk. 189. § (1) Közös birtok esetén a birtokvédelem mindegyik birtokost önállóan megilleti, és követelheti a dolognak közös birtokba bocsátását.

(2) A közös birtokosok – egymás közötti viszonyuk alapján – egymással szemben is jogosultak birtokvédelemre.

Ptk. 190. § (1) A birtokos a birtoka ellen irányuló támadást – a birtok megvédéséhez szükséges mértékben – önhatalommal is elháríthatja.

(2) Az elveszett birtok visszaszerzése érdekében önhatalmúlag csak akkor lehet fellépni, ha más birtokvédelmi eszközök igénybevételevel járó idővesztezés a birtokvédelmet megghiúsítaná.

Ptk. 191. § ¹⁸⁹ (1) Akit birtokától megfosztanak vagy birtoklásában zavarnak, a jegyzőtől egy éven belül kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését.

(2) ¹⁹⁰

(3) ¹⁹¹ A jegyző az eredeti birtokállapotot helyreállítja, és a birtoksértőt e magatartásától eltiltja, kivéve ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelemért folyamodott, nem jogosult a birtoklásra, illetőleg birtoklásának megzavarását tűrni volt köteles. Határozatot hozhat továbbá a jegyző a hasznok, károk és költségek kérdésében is.

(4) ¹⁹² A jegyző határozata ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs; a birtoklás kérdésében hozott határozatot három napon belül végre kell hajtani.

Ptk. 192. § ¹⁹³ (1) Az a fél, aki a jegyző határozatát sérelmesnek tartja, a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságtól kérheti a határozat megváltoztatását.

(2) A birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését egy év eltelte után közvetlenül a bíróságtól kérheti. A birtokos közvetlenül a bírósághoz fordulhat akkor is, ha az ügyben a birtokláshoz való jogosultság is vitás.

(3) A bíróság a birtokperben a birtokláshoz való jogosultság alapján dönt; a békés birtoklásban megzavart fél jogosultságát vélelmezni kell.

Birtokvédelem

Ptké. 26. § ¹⁹⁴ A birtokvita eldöntéséhez szükséges tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a jegyző valónak fogadja el.

Ptké. 27. § ¹⁹⁵ (1) A hasznok, károk és költségek kérdésében hozott határozat végrehajtása a birtokvitában eljáró jegyző székhelye szerint illetékes helyi bíróság hatáskörébe tartozik.

(2) A hasznok, károk és költségek kérdésében hozott határozat alapján végrehajtásnak nincs helye akkor, ha az érdekelt fél akár ebben a kérdésben, akár a birtoklás kérdésében keresetet indított.

(3) A bíróság a hasznok, károk és költségek kérdésében akkor is határoz, ha az érdekelt fél csak a birtoklás kérdésében indított keresetet.

(4) A bíróság elrendelheti a birtoklás kérdésében hozott határozat végrehajtásának felfüggesztését, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a határozat megváltoztatása várható.

Ptké. 28. § (1) ¹⁹⁶

¹⁸⁹ A Ptk. 191. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁹⁰ A Ptk. 191. §-ának (2) bekezdését az 1981. évi 25. törvényerejű rendelet 24. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁹¹ A Ptk. 191. §-ának (3) bekezdése az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁹² A Ptk. 191. §-ának (4) bekezdése az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁹³ A Ptk. 192. §-a az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁹⁴ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 26. § (1) bekezdése a 2009. évi LVI. törvény 4. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009. 10. 01.

¹⁹⁵ A Ptké. 27. §-ának (1) bekezdése az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-ának (3) bekezdésével megállapított és az 1991. évi XX. törvény 48. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁹⁶ A 2009. évi LVI. törvény 5. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2009. 10. 01.

(2) A határozatot sérelmesnek tartó fél az ellenérdekű fél ellen a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül indíthat keresetet. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye; az igazolás felől a bíróság dönt.

(3) ¹⁹⁷ A keresetlevelet akár a jegyzőnél, akár e szerv székhelye szerint illetékes helyi bíróságnál be lehet nyújtani. A jegyző a keresetlevelet az ügyre vonatkozó iratokkal együtt három napon belül köteles a helyi bírósághoz áttenni.

(4) Ha a keresetlevelet a helyi bíróságnál nyújtották be, a helyi bíróság az államigazgatási iratok beszerzése iránt intézkedik.

Ptké. 29. § ¹⁹⁸ Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a jegyző hatáskörébe tartozó birtokvédelmi eljárás részletes szabályait rendeletben meghatározza.

Ptké. 30. § ¹⁹⁹

Ptké. 31. § ²⁰⁰

Ptké. 31/A. § ²⁰¹

Birtoklás jogalap nélkül

Ptk. 193. § (1) Aki jogalap nélkül van a dolog birtokában, köteles a dolgot a birtoklásra jogosultnak kiadni.

(2) A birtokos a dolog kiadását megtagadhatja, amíg a birtoklással kapcsolatosan őt megillető igényeket ki nem elégítik; jogállására a felelős őrzés szabályai irányadók. Nem tagadhatja meg a dolog kiadását az a birtokos, aki a dolgot bűncselekménnyel vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton szerezte meg.

Ptk. 194. § (1) A birtokos, aki a dolog kiadására köteles, követelheti a dologra fordított szükséges költségei megtérítését – a dolog fenntartásával rendszerint együttjáró kisebb kiadások kivételével –, továbbá elviheti az általa létesített berendezési és felszerelési tárgyakat.

(2) A birtokos jóhiszeműsége esetén a hasznokkal nem fedezett hasznos költségei megtérítését is követelheti, rosszhiszeműsége esetén pedig a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelhet megtérítést.

(3) Az elvitel jogát csak az állag sérelme nélkül lehet gyakorolni.

Ptk. 195. § (1) A birtokos köteles a jogosultnak kiadni a dolog meglevő hasznait, kivéve, ha ellenszolgáltatás fejében jutott birtokához és jóhiszemű volt.

(2) ²⁰² A jóhiszemű birtokos az addig terjedő időre, amíg a birtokot tőle a jegyző, illetőleg a bíróság előtt vissza nem követelik, a hasznokért és a károkért nem felelős. A visszakövetelés idejétől kezdve – ha nem vált nyilvánvalóan rosszhiszeművé – felelősségére az általános szabályok, használati és a hasznok szedésére vonatkozó jogára pedig a felelős őrzés szabályai az irányadók.

(3) A rosszhiszemű birtokos köteles megfizetni azoknak a hasznoknak az értékét, amelyeket elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott, továbbá felelős a dologban bekövetkezett mindazokért a károkért, amelyek a jogosultnál nem következtek volna be.

A felelős őrzés

Ptk. 196. § (1) Aki a dolgot más érdekében anélkül tartja magánál, hogy arra külön jogviszonynál fogva jogosult vagy köteles volna, a dolog őrizetéről a jogosult költségére és veszélyére mindaddig köteles gondoskodni, amíg az a dolgot át nem veszi (felelős őrzés). A felelős őrző a dolgot költségei megtérítéséig visszatarthatja.

(2) A felelős őrzés tartama alatt a felelős őrző a dolgot nem használhatja, kivéve amennyiben a használat a dolog fenntartásához szükséges. Ha a dolgot e tilalom ellenére mégis használja, a jogosulttal szemben minden olyan kárért felel, amely e nélkül nem következett volna be.

(3) A felelős őrző köteles a dolog meglevő hasznait kiadni és az elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott

¹⁹⁷ A Ptké. 28. §-ának (3) bekezdése az 1991. évi XX. törvény 48. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

¹⁹⁸ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 29. §-át a 2009. évi LVI. törvény 4. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.10.01.

¹⁹⁹ A Ptké. 30. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰⁰ A Ptké. 31. §-át az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰¹ A Ptké. 31/A. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰² Az 1991. évi XX. törvény 47. §-ának (5) bekezdése értelmében a szakigazgatási szerv helyett jegyzőt kell érteni. Hatályos: 1996. 01. 01.

tott hasznok értékét – az őrzésből folyó igényei beszámításával – megtéríteni.

Ptk. 197. § ²⁰³ (1) Ha a jogosult a dolgot megfelelő határidő alatt felszólításra nem szállítja el, és annak máshol való elhelyezése aránytalan nehézséggel vagy a költségek előlegezésével járna, a felelős őrző a dolgot értékesítheti vagy felhasználhatja.

(2) A gyorsan romló dolgot – amennyiben lehetséges – értékesíteni kell, illetőleg fel kell használni.

(3) Az értékesítésből befolyt összeg, illetőleg a felhasznált dolog ellenértéke a jogosultat illeti meg.

Ptké. 81. § A felelős őrzésre vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett tényállásokra csak a Ptk. hatálybalépésétől kezdve kell alkalmazni.

NEGYEDIK RÉSZ A KÖTELMI JOG

I. CÍM A SZERZŐDÉS

XVII. Fejezet Általános szabályok

Ptk. 198. § (1) A szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére.

(2) ²⁰⁴ Jogszabály szerződés kötését kötelezővé teheti.

(3) Szolgáltatásra irányuló kötelezettség és jogosultság jogszabályból vagy hatósági rendelkezésből szerződéskötés nélkül is keletkezhet, ha a jogszabály vagy a törvényes jogkörében eljáró hatóság így rendelkezik, és a kötelezettet, a jogosultat és a szolgáltatást kellő pontossággal meghatározza. Ebben az esetben – jogszabály vagy hatóság eltérő rendelkezése hiányában – a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Ptk. 199. § Egyoldalú nyilatkozatból csak a jogszabályban megállapított esetekben keletkezik jogosultság a szolgáltatás követelésére; az egyoldalú nyilatkozatokra – ha a törvény kivételt nem tesz – a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Ptk. 200. § ²⁰⁵ (1) A szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyezők akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

(2) ²⁰⁶ Semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.

Ptk. 201. § (1) A szerződéssel kikötött szolgáltatásért – ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik – ellenszolgáltatás jár.

(2) ²⁰⁷ Ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az értékkülönbség, a sérelmet szenvedő fél a szerződést megtámadhatja.

(3) ²⁰⁸ A (2) bekezdésben foglaltak irányadók abban az esetben is, ha a hitelnyújtó szerződésben meghatározott szolgáltatása és a teljes hiteldíj között – a szerződéskötés egyéb körülményeit is figyelembe véve – feltűnően nagy az értékkülönbség.

Ptk. 202. § Ha a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki, a szerződés semmis (uzsoras szerződés).

Ptk. 203. § (1) Az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a másik fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott.

(2) ²⁰⁹ Ha valaki hozzátartozójával vagy olyan jogi személlyel, amellyel való viszonyában többségi befolyás áll fenn, továbbá ha a jogi személy a tagjával

²⁰³ A Ptk. 197. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 13. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰⁴ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 4. §-át. Lásd még az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet és a 43/1991. (VII. 12.) AB határozatot, továbbá az 1995. évi XLII. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰⁵ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 5. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰⁶ A Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 14. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰⁷ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 6. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁰⁸ Az 1959. évi IV. törvény 201. § (3) bekezdését a 2008. évi CXV. törvény 1. § (1) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009. 03. 01.

²⁰⁹ Az 1959. évi IV. törvény 203. § (2) bekezdése a 2006. évi IV. törvény 338. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006.07.01.

vagy vezető tisztségviselőjével, illetve annak hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet vélelmezni kell. Ugyancsak vélelmezni kell a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet azonos természetes vagy jogi személy befolyása alatt működő jogi személyek egymás közötti szerződéskötése esetén, akkor is, ha közvetlen vagy közvetett többségi befolyás nem áll fenn.

(3) Az a fél, aki a szerződésből származó ingyenes előnytől fel nem róható módon elesett, a harmadik személy irányában nem felel.

- Ptk. 204. § (1)** Bírósági úton nem lehet érvényesíteni
- a játékból vagy fogadásból eredő követeléseket, kivéve, ha a játékot vagy fogadást állami engedély alapján bonyolítják le;
 - a kifejezetten játék vagy fogadás céljára ígért vagy adott kölcsönből eredő követeléseket;
 - azokat a követeléseket, amelyeknek állami szerv útján való érvényesítését jogszabály kizárja.
- (2) A bírósági úton nem érvényesíthető követelés biztosítására kötött szerződés semmis; az önkéntes teljesítést azonban nem lehet visszakövetelni.
- (3) Azt, hogy a követelés bírósági úton nem érvényesíthető, hivatalból kell figyelembe venni. Ezt a rendelkezést – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az elévült követelésekre nem lehet alkalmazni.

XVIII. Fejezet

A szerződés megkötése

A szerződési akarat és kifejezése

- Ptk. 205. § (1)** ²¹⁰ A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.
- (2) A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez.
- (3) A felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek, és figyelemmel kell lenniük egymás jogos érdekeire. A szerződéskötést megelőzően is tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről.

(4) Ha a szerződéskötési kötelezettség esetében a szerződési nyilatkozatok eltérnek egymástól, a felek kötelesek álláspontjaik egyeztetését megkísérelni.

- Ptk. 205/A. §** ²¹¹ (1) Általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg.
- (2) Az általános szerződési feltételt használó felet terheli annak bizonyítása, hogy a szerződési feltételt a felek egyedileg megtárgyalták. Ezt a szabályt kell megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha a felek között vitás, hogy a fogyasztói szerződésben a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott szerződési feltételt a felek egyedileg megtárgyalták-e.
- (3) Az általános szerződési feltételnek minősítés szempontjából közömbös a szerződési feltételek terjedelme, formája, rögzítésének módja, és az a körülmény, hogy a feltételek a szerződési okiratba szerkesztve vagy attól elválasztva jelennek meg.

Ptk. 205/B. § ²¹² (1) Az általános szerződési feltétel csak akkor válik a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél annak tartalmát megismerje, és ha azt a másik fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta.

(2) Külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről, amely a szokásos szerződési gyakorlattól, a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől lényegesen vagy valamely korábban a felek között alkalmazott kikötéstől eltér. Ilyen feltétel csak akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél – a külön, figyelemfelhívó tájékoztatást követően – kifejezetten elfogadta.

Ptk. 205/C. § ²¹³ Ha az általános szerződési feltétel és a szerződés más feltétele egymástól eltér, az utóbbi válik a szerződés részévé.

Ptk. 206. § ²¹⁴ (1) A szerződéskötési kötelezettség körében, ha a felek nem állapodnak meg, a bíróság – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a szerződést létrehozhatja és tartalmát megállapíthatja. Nem hozza létre a bíróság a szerződést, ha a szerződéskötésre kötelezett fél bizonyítja, hogy a

²¹⁰ Az 1959. évi IV. törvény 205. §-a a 2006. évi III. törvény 3. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²¹¹ Az 1959. évi IV. törvény 205/A- 205/C. §-át a 2006. évi III. törvény 3. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2006.03.01.

²¹² Az 1959. évi IV. törvény 205/A- 205/C. §-át a 2006. évi III. törvény 3. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2006.03.01.

²¹³ Az 1959. évi IV. törvény 205/A- 205/C. §-át a 2006. évi III. törvény 3. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2006.03.01.

szerződés teljesítésére nem képes, vagy a szerződés teljesítése nemzetgazdasági érdeket sértene.

(2) A szerződéskötési kötelezettség körében a bíróság a szerződést nemzetgazdasági érdekből is módosíthatja, megszüntetheti, felbonthatja vagy hatályában fenntarthatja.

(3) ²¹⁵

(4) ²¹⁶ Ha a felek megállapodása valamely nem lényeges kérdésre nem terjed ki, és a kérdést jogszabály vagy más kötelező rendelkezés sem rendezi, a bíróság a szerződést – a szerződés céljának és tartalmának figyelembevételével – a forgalmi szokások alapján kiegészítheti.

Ptk. 207. § (1) A szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

(2) ²¹⁷ Ha az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

(3) ²¹⁸ Nem alkalmazható a (2) bekezdésben foglalt értelmezési szabály a 209/B. §, valamint a 301/A. § (5) és (6) bekezdése alapján indított eljárásokban vitatott kikötés, illetve általános szerződési feltétel tekintetében.

(4) ²¹⁹ Ha valaki jogáról lemond, vagy abból enged, nyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.

(5) ²²⁰ A felek titkos fenntartása vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös.

(6) ²²¹ A színlelt szerződés semmis; ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni.

Az előszerződés

Ptk. 208. § ²²² (1) A felek megállapodhatnak abban, hogy későbbi időpontban egymással szerződést kötnének (előszerződés). Az előszerződést a szerződésre előírt alakban kell megkötni. Az előszerződés alapján a felek kötelesek a szerződést megkötni.

(2) Jogszabály előszerződés kötését kötelezővé teheti.

(3) ²²³ A szerződés megkötésének elmaradása esetén a bíróság bármelyik fél kérelmére a szerződést létrehozhatja és tartalmát megállapíthatja. A bíróság a szerződést akkor is létrehozhatja, ha az előszerződés a szerződés lényeges kérdéseiben való megállapodást nem tartalmazza, feltéve, hogy a nemzetgazdaság és a felek érdekeinek figyelembevételével, a felek tárgyalásai, korábbi szerződésai és az eset összes körülményei alapján a szerződés tartalma meghatározható.

(4) A bíróság a szerződést kivételesen az előszerződésben megállapított feltételek módosításával is létrehozhatja, ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy a felek különös méltánylást érdemlő érdeke indokolja.

(5) A szerződés megkötését bármelyik fél megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az előszerződés létrejötte után beállott körülmény folytán a szerződés teljesítésére nem képes, illetőleg a szerződés megkötése nemzetgazdasági érdeket sértene, vagy ha e körülmény alapján a szerződés megkötése után elállásnak vagy felmondásnak lenne helye.

(6) Az előszerződésre egyébként az annak alapján megkötendő szerződésre vonatkozó szabályok megfelelően irányadók.

²¹⁴ A Ptk. 206. §-ának (1) és (2) bekezdése az 1991. évi XI. törvény 16. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

²¹⁵ A Ptk. 206. §-ának (3) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

²¹⁶ A Ptk. 206. §-ának (4) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

²¹⁷ Az 1959. évi IV. törvény 207. § (2) bekezdése a 2006. évi III. törvény 4. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006.03.01.

²¹⁸ Az 1959. évi IV. törvény 207. § (3) bekezdését a 2006. évi III. törvény 4. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2006.03.01.

²¹⁹ A 2006. évi III. törvény 4. § (2) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²²⁰ A 2006. évi III. törvény 4. § (2) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²²¹ A 2006. évi III. törvény 4. § (2) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²²² Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 7. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

²²³ A Ptk. 208. §-ának (3)- (5) bekezdése az 1991. évi XI. törvény 16. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

A szerződési feltételek tisztességtelensége²²⁴

Ptk. 209. § (1) ²²⁵ Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

(2) A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

(3) Külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.

(4) ²²⁶ Az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető.

(5) ²²⁷ A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek.

(6) ²²⁸ Nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

Ptk. 209/A. § ²²⁹ (1) Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

(2) Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a

fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

Ptk. 209/B. § (1) ²³⁰ Az általános szerződési feltételként a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés **209/A. § (2) bekezdése** szerinti érvénytelenségének megállapítását a külön jogszabályban meghatározott szervezet is kérheti a bíróságtól. A bíróság a tisztességtelen kikötés érvénytelenségét a kikötés alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapítja.

(2) A külön jogszabályban meghatározott szervezet kérheti továbbá az olyan általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítását, amelyet fogyasztókkal történő szerződéskötések céljából határoztak meg és tettek nyilvánosan megismerhetővé, akkor is, ha az érintett feltétel még nem került alkalmazásra.

(3) A bíróság a (2) bekezdés szerinti eljárásban, ha megállapítja a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, azt alkalmazása esetére (a jövőre nézve) – a kikötés nyilvánosságra hozójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal – érvénytelenné nyilvánítja. A tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazója köteles a fogyasztó igényét az ítélet alapján kielégíteni. A bíróság ítéletében továbbá eltiltja a tisztességtelen általános szerződési feltétel nyilvánosságra hozóját a feltétel alkalmazásától.

(4) Az (2) bekezdés szerinti per az ellen is megindítható, aki a fogyasztókkal történő szerződéskötések céljából meghatározott és megismerhetővé tett tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazását nyilvánosan ajánlja. A bíróság, ha megállapítja a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, azt – alkalmazása esetére – érvénytelenné nyilvánítja, és eltilt az alkalmazásra ajánlástól.

Ptk. 209/C. § ²³¹

²²⁴ Az 1959. évi IV. törvény 209. §-át megelőző alcíme a 2006. évi III. törvény 5. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006.03.01.

²²⁵ Az 1959. évi IV. törvény 209. §-a a 2006. évi III. törvény 5. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²²⁶ Az 1959. évi IV. törvény 209. § (4) bekezdése a 2009. évi XXXI. törvény 1. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009.05.22.

²²⁷ Az 1959. évi IV. törvény 209. § (5) bekezdését a 2009. évi XXXI. törvény 1. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.05.22.

²²⁸ A 2009. évi XXXI. törvény 1. § (2) bekezdésének megfelelően átszámozott szöveg. Hatályos: 2009. 05. 22.

²²⁹ Az 1959. évi IV. törvény 209/A. §-a a 2006. évi III. törvény 5. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²³⁰ Az 1959. évi IV. törvény 209/B. §-a a 2006. évi III. törvény 5. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²³¹ A 2006. évi III. törvény 16. § (3) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2006. 03. 01.

Ptk. 209/D. § ²³²

Tvr. 5. § ²³³ Fogyasztói szerződés megkötésénél alkalmazott vagy e célból nyilvánosan megismerhetővé tett általános szerződési feltétel érvénytelenségének, illetve tisztességtelenségének megállapítását, valamint a tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazásától és alkalmazásra ajánlásától való eltiltást kérheti a bíróságtól

- a) az ügyész,
- b) a miniszter, az országos hatáskörű szerv, továbbá központi hivatal vezetője,
- c) a jegyző és a főjegyző,
- d) a gazdasági, szakmai kamara, érdekképviselési szervezet,
- e) fogyasztói érdekek képviselőjét ellátó társadalmi szervezet, valamint
- f) az Európai Gazdasági Térség bármely tagállamának joga alapján létrejött azon minősített szervezet – az általa védett fogyasztói érdekek védelme körében –, amely a fogyasztók védelme céljából a jogsértéstől eltiltó határozatokról szóló 98/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett jegyzéken szerepel, feltéve, hogy az általános szerződési feltétel alkalmazója, nyilvánosságra hozója, illetve alkalmazásra ajánlója a Magyar Köztársaság területén fejt ki tevékenységét.

Tvr. 12. § A sérelmet szenvedett fél a szerződést e címen csak akkor támadhatja meg, ha annak megkötése a törvény hatálybalépése után történt.

Tvr. 5/A. § ²³⁴

Tvr. 5/B. § ²³⁵ (1) Ha a bíróság a tisztességtelen általános szerződési feltétel érvénytelenségét a feltétel alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapítja, az igény érvényesítőjének kérelmére ítéletében elrendelheti, hogy a kikötés alkalmazója saját költségére a kikötés érvénytelenségé-

nek megállapítására vonatkozó közlemény közzétételéről gondoskodjon. A közlemény szövegéről és a közzététel módjáról a bíróság dönt. A közleménynek tartalmaznia kell az érintett kikötés pontos meghatározását, tisztességtelenségének megállapítását, valamint az e jellegét alátámasztó érveket. Közzététel alatt érteni kell különösen az országos napilapban és az internet útján történő nyilvánosságra hozatalt.

- (2) Az (1) bekezdést megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a bíróság szerződésben még nem alkalmazott általános szerződési feltétel tisztességtelenségét állapítja meg. A közzétételről az érintett általános szerződési feltétel nyilvánosságra hozójának, illetve alkalmazásra ajánlójának kell saját költségére gondoskodnia.

A jogválasztás korlátozása ²³⁶

Tvr. 5/C. § (1) Ha a felek a magyar nemzetközi magánjog szabályai szerint a fogyasztói szerződésükre külföldi jogot választottak, e jogválasztás ellenében is a magyar jog fogyasztóvédelmi szerződési szabályait kell alkalmazni, feltéve, hogy a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 28/A. §-ának alkalmazása – jogválasztás hiányában – a magyar jog alkalmazására vezetne.

- (2) ²³⁷ Ha egy szerződés vagy a nyilvánosan megismerhetővé tett, illetve alkalmazásra ajánlott általános szerződési feltétel az Európai Gazdasági Térség valamelyik államával szoros kapcsolatban áll, harmadik ország jogának a felek által a szerződésre irányadó jogként való választása érvénytelen annyiban, amennyiben e harmadik ország joga az említett államnak a 93/13/EGK tanácsi irányelvet, vagy az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet átültető jogszabálya eltérést nem engedő rendelkezésével ellentétes. Az érintett kérdésben a felek által választott jog helyett az említett állam jogát kell a szerződésre alkalmazni.

²³² A 2006. évi III. törvény 16. § (3) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2006. 03. 01.

²³³ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 5. §-a a 2006. évi III. törvény 10. § 2. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²³⁴ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 5/A. §-át a 2006. évi III. törvény 16. § 3. bekezdés b) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2006. 03. 01.

²³⁵ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 5/B. §-a a 2006. évi III. törvény 11. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

²³⁶ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 5/C. §-át megelőző alcímet a 2006. évi III. törvény 12. § 1. bekezdése iktatta be. Hatályos: 2006. 03. 01.

²³⁷ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 5/C. § 2. bekezdését a 2006. évi III. törvény 12. § 2. bekezdése iktatta be. Egyidejűleg a § korábbi bekezdésének számozása 1. bekezdésre módosult. Hatályos: 2006. 03. 01.

A tévedés, a megtévesztés, a fenyegetés

- Ptk. 210. § (1)** Aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, szerződési nyilatkozatát megtámadhatja, ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette.
- (2) Jogi kérdésben való tévedés címén a szerződési nyilatkozatot akkor lehet megtámadni, ha a tévedés lényeges volt, és munkakörében eljáró jogi szakértő a feleknek együttesen adott a jogszabályok tartalmára nézve nyilvánvalóan téves tájékoztatást.
- (3) Ha a felek a szerződéskötéskor ugyanabban a téves feltevésben voltak, a szerződést bármelyikük megtámadhatja.
- (4) Akit a másik fél megtévesztéssel vagy jogellenes fenyegetéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési nyilatkozatát megtámadhatja. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a megtévesztés vagy fenyegetés harmadik személy részéről történt, és erről a másik fél tudott vagy tudnia kellett.
- (5) Ingyenes szerződés esetében tévedés, megtévesztés vagy fenyegetés címén a szerződést akkor is meg lehet támadni, ha e körülményeket a másik fél nem ismerhette fel.

A szerződés létrejötte

- Ptk. 211. § (1)** Aki szerződés kötésére ajánlatot tesz, ajánlatához kötve marad, kivéve, ha kötöttségét az ajánlat megtevételekor kizárta.
- (2) Az ajánlattevő kötöttségének idejét meghatározhatja. Ennek hiányában jelenlevők között vagy telefonon tett ajánlat esetében az ajánlati kötöttség megszűnik, ha a másik az ajánlatot nyomban el nem fogadja. Távollevőnek tett ajánlat esetében az ajánlati kötöttség annak az időnek elteltével szűnik meg, amelyen belül az ajánlattevő – tekintettel az ajánlatban megjelölt szolgáltatás jellegére és az ajánlat elküldésének módjára – a válasz megérkezését rendes körülmények között várhatta. Jogszabály az ajánlati kötöttség idejét eltérően is szabályozhatja.
- Ptk. 212. § (1)** A jogosult – a szükséges adatok közlésével és a szükséges okiratok megküldésével – ajánlattételre felhívhatja azt, akit szerződéskötési kötelezettség terhel (kötelezett). A kötelezettnek a felhívás kézhezvételétől számított harminc napon belül kell az ajánlatát megtennie.
- (2) Ha az ajánlati felhívás nem tartalmazza az ajánlattételhez szükséges adatokat, illetve okiratokat, a kötelezett a felhívás kézhezvételétől számított tizenöt napon belül köteles kérni azok pótlását. Ebben az

esetben az ajánlattételi határidő a hiányok pótlásától számít.

- (3) A határidőket jogszabály vagy – ha a jogszabály lehetővé teszi – a felek közös megállapodással eltérően is megállapíthatják.

Ptk. 213. § (1) A szerződés jelenlevők között abban az időpontban jön létre, amikor az ajánlatot elfogadják, távollevők között pedig akkor, amikor az elfogadó nyilatkozat az ajánlattevőhöz megérkezik.

- (2) Az ajánlattól eltérő tartalmú elfogadást új ajánlatnak kell tekinteni.

- (3) Ha a szerződés távollevők között jön létre, a szerződés létrejöttének helye az ajánlattevő lakóhelye, illetve székhelye (telephelye).

Ptk. 214. § (1) A szerződési nyilatkozat, ha azt szóban vagy szóbeli üzenettel tették, a másik fél tudomás-szerzésével válik hatályossá; az írásban vagy távirati úton közölt nyilatkozat hatályosságához pedig az szükséges, hogy az a másik félhez megérkezzen.

- (2) A még hatályossá nem vált nyilatkozatot vissza lehet vonni. A visszavonó nyilatkozatnak legkésőbb a visszavont nyilatkozattal egy időben kell a másik félhez érkeznie, illetőleg tudomására jutnia.

- (3) Ha mindkét fél gazdálkodó szervezet, az ellenszolgáltatást (vétélár, díj) vállaló fél a nyilatkozatát a szerződés létrejöttéig visszavonhatja, a másik fél költségeit azonban meg kell térítenie.

- (4) Ha az elfogadó idejében megtett nyilatkozata az ajánlattevőhöz elkésve érkezik, az ajánlattevő köteles a másik felet haladéktalanul értesíteni arról, hogy a szerződés nem jött létre. Ha ezt elmulasztja, a szerződés létrejön.

Ptk. 215. § (1) Ha a szerződés létrejöttéhez harmadik személy beleegyezése vagy hatósági jóváhagyás szükséges, ennek megtörténtéig a szerződés nem jön létre, de a felek nyilatkozatukhoz kötve vannak. Kötöttségétől bármelyik fél szabadul, ha az általa a másik féllel közölt megfelelő határidőn belül a harmadik személy a beleegyezés, illetőleg a hatóság a jóváhagyás felől nem nyilatkozik.

- (2) A beleegyezés, illetőleg a jóváhagyás megtörténtével a szerződés – ha jogszabály kivételt nem tesz – megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal jön létre.

- (3) Beleegyezés, illetőleg jóváhagyás hiányában a szerződésre az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

A szerződés alakja

Ptk. 216. § (1) Szerződést jogszabály ellenkező rendelkezése hiányában akár szóban, akár írásban lehet kötni. A szerződési akaratot ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni.

(2) A nyilatkozattétel elmulasztása – ha az nem ráutaló magatartás – csak akkor minősül elfogadásnak, ha ezt jogszabály rendeli, vagy ha a felek ebben megállapodtak.

Ptk. 217. § (1) Jogszabály a szerződésre meghatározott alakot szabhat. Az alakiség megsértésével kötött szerződés – ha jogszabály másként nem rendelkezik – semmis.

(2) A felek által kikötött alak csak akkor feltétele a szerződés érvényességének, ha kifejezetten ebben állapodtak meg. Ilyen esetben a teljesítésnek vagy egy részének elfogadásával a szerződés akkor is érvényessé válik, ha az alakiságot mellőzték.

Ptk. 218. § (1) Ha jogszabály vagy megállapodás írásbeli alakot rendel, legalább a szerződés lényeges tartalmát írásba kell foglalni.

(2) Ha az írásbeli alakot jogszabály rendeli, és a szerződő fél nem tud vagy nem képes írni, a szerződés érvényességéhez közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat szükséges.

(3) Ha jogszabály vagy a felek megállapodása a szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, az ilyen alakban kötött szerződés megszüntetése vagy felbontása is csak a megszabott alakban érvényes. A szerződésnek a megszabott alak mellőzésével történt megszüntetése vagy felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

A szerződés alakja

Ptké. 37. §²³⁸

Ptké. 38. § (1) Ha az okiratot több példányban állítják ki, a szerződés akkor is érvényes, ha mindegyik fél csak a másik félnek szánt példányt írja alá.

(2)²³⁹ Ha jogszabály a szerződés érvényességéhez írásbeli alakot rendel, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában írásbeli alakban létrejött szerződésnek

kell tekinteni a levélváltás, a táviratváltás, valamint a távgépíró és telefax útján történt üzenetváltás, továbbá a külön törvényben meghatározott maradandó eszközzel tett nyilatkozatváltás – így különösen fokozott biztonságú elektronikus aláírással aláírt okirat – útján létrejött megegyezést.

(3)²⁴⁰ Ha a szerződésre a felek megállapodása rendel írásbeli alakot, a felek megállapodása kiterjedhet arra is, hogy az írásba foglalás követelményét a (2) bekezdés szerinti módok közül melyik alkalmazásával kell teljesíteni.

(4)²⁴¹ A közokirat minden más alakszerűséget pótol.

XIX. Fejezet A képviselő

Ptk. 219. § (1) Más személy (képviselő) útján is lehet szerződést kötni, vagy más jognyilatkozatot tenni, kivéve ha jogszabály szerint a jognyilatkozat csak személyesen tehető meg. Cselekvőképes személyt korlátozottan cselekvőképes személy is képviselhet.

(2) A képviselő cselekménye által a képviselt válik jogosítottá, illetőleg kötelezetté.

Ptk. 220. § (1) Áru adásvételével vagy egyéb szolgáltatás nyújtásával rendszeresen foglalkozó jogi személynek az ügyfélforgalom számára nyitvaálló helyiségeiben dolgozó alkalmazottat és tagot – amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik, vagy a körülményekből más nem következik – az ott szokásos szerződések megkötésénél és lebonyolításánál a jogi személy képviselőjének kell tekinteni.

(2) Az alkalmazott és a tag jogkörének korlátozása harmadik személlyel szemben hatálytalan, kivéve, ha a korlátozásról tudott vagy tudomást szerezhetett volna.

(3) E rendelkezések megfelelően irányadók a magán-személy alkalmazottjára is.

Ptk. 221. § (1) Aki képviseleti jogkörét jóhiszeműen túllépi, vagy anélkül, hogy képviseleti joga volna, más nevében szerződést köt, és eljárását az, akinek nevében eljár, nem hagyja jóvá, köteles a vele szerződő félnek a szerződés megkötéséből eredő kárát

²³⁸A Ptké. 37. §-át az 1974. évi III. törvény 29. §-ának (5) bekezdése hatályon kívül helyezte. Lásd a 7/1974. (X. 17.) KkM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

²³⁹Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 38. § 2. bekezdése a 2004. évi CXIX. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2004. 12. 24.

²⁴⁰A Ptké. 38. § (3) bekezdését a 2001. évi XXXV. törvény 28. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2001. 09. 01.

²⁴¹Számozását módosította a 2001. évi XXXV. törvény 28. § (2) bekezdése. Hatályos: 2001. 09. 01.

megtériteni. A bíróság azonban a szerződés megkötéséből eredő kár megtéritése alól mentesítheti, különösen, ha korábban képviselő volt, és képviseleti jogának megszűnéséről a szerződéskötéskor hibáján kívül nem tudott.

- (2) A rosszhiszemű álképviselő teljes kártérítéssel tartozik.
- (3) A képviselő nem járhat el, ha a szemben álló vagy ellentétesen érdekelt fél ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel. Ha a képviselő jogi személy, a képviselt kifejezett engedélye alapján érdekellentét esetében is eljárhat.

A meghatalmazás

Ptk. 222. § Képviseleti jogot – a törvényen, a hatósági rendelkezésen és az alapszabályon alapuló képviseleten felül – a képviselőhöz, a másik félhez vagy az érdekelt hatósághoz intézett nyilatkozattal (meghatalmazás) lehet létesíteni.

Ptk. 223. § (1) A meghatalmazáshoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeket jogszabály a meghatalmazás alapján kötendő szerződésre előír. Az általános meghatalmazás csak írásban érvényes.

- (2) A meghatalmazás eltérő kikötés hiányában visszavonásig érvényes; visszavonása jóhiszemű harmadik személy irányában csak akkor hatályos, ha azt vele közölték. A visszavonás jogáról érvényesen nem lehet lemondani.
- (3) A meghatalmazás bármelyik fél halálával megszűnik.

Ügyeinek vitelében akadályozott személy képviselése

Ptk. 224. § ²⁴²(1) A gyámhatóság kérelemre gondnokot rendel annak, akit körülményei ügyeinek vitelében akadályoznak, különösen, ha ismeretlen helyen tartózkodik, vagy ismert helyen tartózkodik ugyan, de visszatérésében gátolva van.

- (2) A gondnokrendelés a gondnokolt személy cselekvőképességét nem érinti.
- (3) A gondnok képviseleti jogkörében kezeli a gondnokolt vagyont, és ellátja azokat a feladatokat, amelyeket külön jogszabály rá bíz. A távollévő gondnoka ezenfelül – a gyámhatóság előzetes hozzájárulásával – minden olyan intézkedést megtehet, amivel

a gondnokolt személyt károsodástól óvja meg. A haszthatatlanul sürgős intézkedéshez a gyámhatóság hozzájárulása nem szükséges; erről azonban – mihely lehet – a gyámhatóságnak be kell számolni.

Ptké. 39. § A gondnokrendelést bármely érdekelt és bármely hatóság kérheti, és annak hivatalból is helye van.

Ptké. 40. § Az ügyeinek vitelében akadályozott személy gondnokának kirendelésére ennek a törvényerejű rendeletnek a gondnokság alá helyezett személy gondnokára vonatkozó rendelkezéseit (**11. §**) kell megfelelően alkalmazni.

Ptké. 41. § ²⁴³

Ptké. 42. § (1) A gondnokot a gyámhatóság felmenti, ha a gondnokrendelés célja megvalósult, vagy annak oka megszűnt.

- (2) ²⁴⁴ A gondnok működésére, felmentésére és elmozdítására a gyámra vonatkozó szabályokat is megfelelően alkalmazni kell.

Az eseti gondnokság

Ptk. 225. § (1) Ha a szülő, a gyám vagy a gondnok akár jogszabály vagy a gyámhatóság rendelkezése folytán, akár érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el, a gyámhatóság eseti gondnokot rendel.

- (2) Eseti gondnokot kell rendelni akkor is,

- a) ha sürgősen kell intézkedni, és a cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes személynek nincs törvényes képviselője, vagy annak személye nem állapítható meg, továbbá
- b) ha az ismeretlen, távollévő vagy ügyeinek vitelében egyébként akadályozott személy jogainak megóvása érdekében szükséges.

- (3) Az eseti gondnok az ügyben olyan jogkörrel jár el, mint a gyám, illetőleg a gondnok.

- (4) A szülői felügyeletet gyakorló szülő, a gyám és a gondnok jogköre nem terjed ki azokra az ügyekre, amelyeknek ellátására eseti gondnokot rendeltek.

Ptké. 43. § (1) A gondnokrendelést bármely érdekelt és bármely hatóság kérheti, és annak hivatalból is helye van.

²⁴² Lásd a 12/1987. (VI. 29.) MM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁴³ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 41. §-át a 2001. évi XV. törvény 9. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2001. 11. 01.

²⁴⁴ Lásd az 1952. évi IV. törvény Harmadik részét (93- 110. §) és a 12/1987. (VI. 29.) MM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

(2) A szülő, a gyám, illetőleg a gondnok – eseti gondnok kirendelése céljából – köteles a gyámhatóságnak haladéktalanul jelentést tenni, ha akár jogszabály, akár a gyámhatóság rendelkezése folytán, akár pedig tényleges akadály miatt nem járhat el.

Ptké. 44-45. § ²⁴⁵

Ptké. 46. § ²⁴⁶

Ptké. 46/A. § ²⁴⁷

XX. Fejezet

A szerződés tartalma és tárgya

Ptk. 226. § (1) Jogszabály meghatározhatja a szerződés egyes tartalmi elemeit, és kimondhatja, hogy ezek a szerződésnek akkor is részei, ha a felek eltérően rendelkeznek.

(2) ^{248 249} Jogszabály a hatályba lépése előtt megkötött szerződések tartalmát csak kivételesen változtathatja meg. Ha a szerződés megváltozott tartalma bármelyik fél lényeges jogos érdekeit sérti, a fél kérheti a bíróságtól a szerződés módosítását, vagy – ha jogszabály másképpen nem rendelkezik – a szerződéstől elállhat.

(3) ^{250 251} Hatósági ár megállapítására külön törvény szerint kerülhet sor.

(4) ²⁵²

(5) ²⁵³

Ptk. 227. § (1) A szerződésben kikötött szolgáltatás valamely dolog adására, tevékenységre, tevékenységtől való tartózkodásra vagy más magatartásra irányulhat.

(2) A lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés semmis.

A feltétel és időhatározás

Ptk. 228. § (1) Ha a felek a szerződés hatályának beálltát bizonytalan jövőbeni eseménytől tették függővé (felfüggesztő feltétel), a szerződés hatálya e feltétel bekövetkeztével áll be.

(2) Ha a felek a szerződés hatályának megszűntét tették bizonytalan jövőbeni eseménytől függővé (bontó feltétel), a feltétel bekövetkeztével a szerződés hatálya megszűnik.

(3) Az érthetetlen, ellentmondó, jogellenes vagy lehetetlen feltétel semmis; az ilyen feltétellel kötött szerződésre a részleges érvénytelenség szabályait (239. §) kell alkalmazni.

Ptk. 229. § (1) Amíg a feltétel bekövetkezése függőben van, egyik fél sem tehet semmit, ami a feltétel bekövetkezése, illetőleg meghiúsulása esetére a másik fél jogát csorbítja vagy meghiúsítja. Ez a szabály harmadik személy jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

(2) A feltétel bekövetkezésére vagy meghiúsulására nem alapíthat jogot az, aki azt felróhatóan maga idézte elő.

(3) A feltételre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell arra az esetre is, ha a felek a szerződés hatályának beálltát vagy megszűntét valamely időponthoz kötötték.

A vagylagos szolgáltatás

Ptk. 230. § (1) Ha a felek a szerződés tárgyaként több szolgáltatást úgy jelöltek meg, hogy a szolgáltatások közül választani lehet, a választás joga – ha jogszabály kivételt nem tesz – a kötelezettet illeti. A kötelezettnek ez a joga a bírósági határozattal kitűzött teljesítési határidő elteltével a jogosultra száll át.

(2) Ha a jogosult választhatna, de a választással késedelembe esik, e joga a kötelezettre száll át.

²⁴⁵ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 44-45. §-ait a 2001. évi XV. törvény 9. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2001. 11. 01.

²⁴⁶ A Ptké. 46. §-a az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése folytán hatályát veszítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁴⁷ A Ptké. 46/A. §-a az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése folytán hatályát veszítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁴⁸ A Ptk. 226. §-a (2) bekezdésének utolsó mondatát az 1990. évi LXXXVII. törvény 22. §-ának (3) bekezdése hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁴⁹ Lásd a 32/1991. (VI. 16.) AB határozatot. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁵⁰ A Ptk. 226. §-ának (3) bekezdése az 1990. évi LXXXVII. törvény 22. §-a (2) bekezdésének a) pontjával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁵¹ Lásd az 1990. évi LXXXVII. törvény 7-18. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁵² A Ptk. 226. §-ának (4)- (5) bekezdését az 1990. évi LXXXVII. törvény 22. §-ának (3) bekezdése hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁵³ A Ptk. 226. §-ának (4)- (5) bekezdését az 1990. évi LXXXVII. törvény 22. §-ának (3) bekezdése hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

A pénztartozás. A kamat

Ptk. 231. § (1) Pénztartozást – ellenkező kikötés hiányában – a teljesítés helyén érvényben levő pénznemben kell megfizetni.

(2) Más pénznemben vagy aranyban meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam (ár) alapulvételével kell átszámítani.

(3) ²⁵⁴

Ptk. 232. § ^{255 256} (1) A szerződéses kapcsolatokban – ha jogszabály kivételt nem tesz – kamat jár. Magánszemélyek egymás közti szerződési viszonyában kamat csak kikötés esetében jár.

(2) ²⁵⁷ Az államháztartás alrendszereiben harmadik személyekkel szemben vállalt vagy az alrendszereket egyébként harmadik személyekkel szemben terhelő fizetési kötelezettség esetén, ide értve a támogatási szerződésekből eredő fizetési kötelezettséget is, a kamatfizetés mellőzésére vagy a törvényesnél alacsonyabb mértékű kamat fizetésére irányuló szerződési kikötés – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – semmis. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni az államháztartás alrendszereiből nyújtott támogatások felhasználására kötött szerződésekből, valamint a jogszabályban meghatározott közfeladat ellátásával megbízott és e körben olyan szervezetek által vállalt fizetési kötelezettség esetében is, amelyet államháztartási szervezet alapított, vagy amelyben ilyen szervezet többségi befolyással rendelkezik.

(3) ²⁵⁸ A kamat mértéke – ha jogszabály kivételt nem tesz – megegyezik a jegybanki alapkamattal. A fizetendő kamat számításakor az érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére.

(4) ²⁵⁹ A felek által túlzott mértékben megállapított kamatot a bíróság mérsékelheti.

Ptké. 82. § A kamat mértékére vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyból eredő kamatkövetelésre nem lehet alkalmazni.

A harmadik személy javára szóló szerződés

Ptk. 233. § (1) Ha a felek harmadik személy részére teljesítendő szolgáltatásra kötöttek szerződést, e harmadik személy csak akkor válik közvetlenül jogosulttá, ha a felek ezt kifejezetten kikötötték.

(2) A harmadik személy a javára kikötött joggal attól kezdve rendelkezik, hogy a szerződésről őt valamilyen fél értesítette; ha a jogot visszautasítja, azzal a javára szerződött fél rendelkezik.

(3) A kötelezett a szerződésből folyó kifogásait a harmadik személlyel szemben is érvényesítheti.

XXI. Fejezet

A semmisség és a megtámadhatóság

Ptk. 234. § (1) A semmis szerződés érvénytelenségére – ha a törvény kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség.

(2) Ha valamely semmis szerződés más szerződés érvényességi kellékeinek megfelelő, ez utóbbi érvényes, kivéve, ha ez a felek feltehető szándékával ellenkezik.

Ptk. 235. § (1) A megtámadható szerződés a megtámadás következtében megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal érvénytelenné válik.

(2) Megtámadásra a sérelmet szenvedett fél és az jogosult, akinek a megtámadáshoz érdeke fűződik.

Ptk. 236. § (1) A megtámadást egy éven belül írásban kell a másik féllel közölni, majd a közlés eredménytelensége esetében haladéktalanul a bíróság előtt érvényesíteni.

(2) A megtámadási határidő megkezdődik

a) a tévedés, megtévesztés felismerésekor;

b) jogellenes fenyegetés esetében a kényszerhelyzet megszűntekor;

c) ²⁶⁰ a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága vagy tisztességtelen szerződési feltétel [209/A. §

²⁵⁴ Az 1959. évi IV. törvény 231. § 3. bekezdését a 2001. évi XCIII. törvény 6. § 1. bekezdés n) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2002. 01. 01.

²⁵⁵ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 9. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁵⁶ A Ptk. 232. § (1) bekezdése második mondatának második részét, amely szerint „kamatos kamatot érvényesen nem lehet kikötni” az Alkotmánybíróság 61/1993. (XI. 29.) AB határozatával megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁵⁷ Az 1959. évi IV. törvény 232. § (2) bekezdését a 2009. évi XXXI. törvény 1. § (3) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.07.01.

²⁵⁸ A 2009. évi XXXI. törvény 1. § (3) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

²⁵⁹ A 2009. évi XXXI. törvény 1. § (3) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

²⁶⁰ Az 1959. évi IV. törvény 236. § (2) bekezdés c) pontja a 2006. évi III. törvény 6. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006.03.01.

(1) bekezdés, 301/A. § (4) bekezdés] esetén a sérelmet szenvedő fél teljesítésekor – részletekben történő teljesítésnél az első teljesítéskor -, illetve, ha ő a teljesítéskor kényszerhelyzetben volt, ennek megszüntekor.

(3) A megtámadási határidőre az elévülés nyugvásának és megszakadásának szabályai megfelelően irányadók. A megtámadásra jogosult a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogás útján megtámadási jogát akkor is érvényesítheti, ha a megtámadási határidő már eltelt.

(4) A megtámadás joga megszűnik, ha a megtámadásra jogosult a megtámadási határidő megnyílta után a szerződést írásban megerősíti, vagy a megtámadásról egyébként írásban lemond.

Ptké. 83. § (1) A Ptk. hatálybalépése előtt létrejött szerződést a Ptk. hatálybalépésétől számított egy éven belül akkor is meg lehet támadni, ha a megtámadási határidő a Ptk. szerint már eltelt.

(2) Ezt a szabályt nem lehet alkalmazni, ha a megtámadási jog az érvényesítésével való indokolatlan késlekedés miatt a Ptk. hatálybalépése előtt megszűnt.

[A Ptk. 261. §-ához]²⁶¹

Ptké. 83/A. §²⁶² (1) Az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvény 81. §-ával megállapított Ptk. 261. § (4) bekezdését a hatálybalépését követően kötött jelzálogjog alapítására irányuló szerződésre kell alkalmazni azzal, hogy a hatálybalépését megelőzően kötött jelzálogjoggal biztosított kölcsönszerződés vonatkozásában sincsen akadálya

a) a követelés, illetve a tartozás tekintetében történő jogutódlásnak (engedményezés, tartozásátvállalás, a jogutódlás egyéb esetei),

b) a szerződés módosításának,

c) a követelés biztosítékaul szolgáló ingatlanra bejegyzett jelzálogjogról történő lemondással egyidejűleg más ingatlanon jelzálogjog alapításának (fedezetcsere), vagy

d) a szerződés megszüntetése és azonos vagy más hitelezővel a kötelezett által kötött új szerződés (kölcsönkiváltás) jelzálogjoggal való biztosításának,

ha-a b) és d) pontban foglalt esetben – a biztosítandó követelés mértéke a korábinál nem terhesebb.

(2) A követelés mértéke a korábinál nem terhesebbnek akkor tekinthető, ha annak összege – az alkalmazott árfolyamok különbözőségéből és az eredeti kölcsöntartozás megszüntetésével, illetve az azt kiváltó kölcsön folyósításával összefüggésben igazoltan felmerülő díjakból, költségekből adódó többlet-követeléstől eltekintve – nem haladja meg az eredeti követelés még fennálló összegét.

A Ptk. 270-271. §-ához²⁶³

Ptké. 83/B. §²⁶⁴ Az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLIX. törvény 1-3. §-ával megállapított Ptk. 270. § (1)-(3) és (6) bekezdését, 271. § (1) bekezdését és e törvényerejű rendelet 49. §-át a hatálybalépésüket követően kötött, óvadék alapítására irányuló szerződésekre kell alkalmazni.

Ptk. 237. § (1) Érvénytelen szerződés esetében a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani.

(2)²⁶⁵ Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja. Az érvénytelen szerződést érvényessé lehet nyilvánítani, ha az érvénytelenség oka – különösen uzorás szerződés, a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága esetén az aránytalan előny kiküszöbölésével – megszüntethető. Ezekben az esetekben rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről.

(3) Uzorás szerződés esetén a bíróság egészben vagy részben elengedheti a visszatérítést, ha az a sérelmet szenvedő felet részletfizetés engedélyezése esetén is súlyos helyzetbe hozná; a sérelmet okozó fél viszont a kapott szolgáltatásból az aránytalan előnynek megfelelő részt a sérelmet szenvedő félnek köteles visszatéríteni.

²⁶¹ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet jelölt része a 2010. évi CLIX. törvény 4. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.01.01.

²⁶² Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 83/A. §-a a 2010. évi CLIX. törvény 4. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.01.01.

²⁶³ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet jelölt részét a 2010. évi CLIX. törvény 4. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2011.06.30.

²⁶⁴ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 83/B. §-át a 2010. évi CLIX. törvény 4. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2011.06.30.

²⁶⁵ Az 1959. évi IV. törvény 237. § 2. bekezdésének második mondata az 1997. évi CXLIX. törvény 6. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 03. 01.

(4) ²⁶⁶ A bíróság az ügyész indítványára az állam javára ítélni meg azt a szolgáltatást, amely a tiltott, a jóerkölcsbe ütköző szerződést kötő, a megtévesztő vagy jogtalanul fenyegető, továbbá az egyébként csalárd módon eljáró félnek járna vissza. Uzsorás szerződés esetén a sérelmet okozó félnek visszajáró szolgáltatást az állam javára meg kell ítélni. Az államnak járó juttatásokat rendszerint pénzben kell megítélni.

Szolgáltatásnak az állam javára való megítélése

Ptké. 32. § (1) A bíróság köteles az ügyészt értesíteni, ha az iratok vagy a tárgyalás adatai alapján feltehető, hogy szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélésére kerül sor.

(2) Az ügyész az indítványt haladéktalanul, legkésőbb azonban az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül köteles megtenni.

(3) Az ügyész nyilatkozata előtt az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a per szünetelésének vagy a pert befejező határozat hozatalának nincs helye.

Ptké. 33. § Uzsorás szerződés esetében a bíróság a sérelmet szenvedő félnek a visszatérítést akkor is elengetheti, ha az ügyész a szolgáltatásnak az állam javára való megítélését indítványozza.

Ptké. 34. § Ha a **Ptk. 237. §-ának (1) bekezdésében** és a **361. §-ának (3) bekezdésében** szabályozott esetekben az ügyész a visszajáró szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára csak részben való megítélését indítványozza, a bíróságot az indítvány csak annyiban köti, hogy az abban megjelölnél nagyobb összeget az állam javára nem ítélni meg.

Ptké. 35. § A szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélését nem akadályozza az, hogy a szolgáltatást a sérelmet okozó fél már megkapta, illetőleg a vagyoni előnyt a gazdagodást előidéző fél már visszakapta.

Ptké. 36. § Az állam javára megítélt szolgáltatások behajtásával és elszámolásával kapcsolatos pénzügyi kérdéseket a pénzügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértésben szabályozza.

Ptké. 36/A. § ²⁶⁷ Az ügyész keresetet indíthat a semmis szerződéssel a közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében a szerződés semmisségének megállapítása iránt.

Ptk. 238. § (1) Érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása esetén a szerződő felek a szerződésszegésért úgy felelnek, mintha a szerződés kezdettől fogva érvényes lett volna.

(2) Aki érvénytelen szerződés fennálltában jóhiszeműen bízott, a felektől a szerződés megkötéséből eredő kárának megtérítését követelheti; ha azonban az érvénytelenség az egyik fél magatartására vezethető vissza, a bíróság a másik fél marasztalását mellőzi. Ha a felek valamelyike a harmadik személlyel szemben rosszhiszemű volt, teljes kártérítéssel tartozik akkor is, ha az érvénytelenség nem az ő magatartására vezethető vissza. Ezt a kártérítést a bíróság a szerződés teljes vagy részleges hatályban tartása útján is nyújthatja.

Ptk. 239. § ²⁶⁸ (1) A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

(2) Fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető.

XXII. Fejezet A szerződés módosítása. A tartozáselismerés

Módosítás szerződéssel, illetőleg egyezséggel

Ptk. 240. § (1) Ha jogszabály kivételt nem tesz, a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét.

(2) A tartalmában vagy jogcímében megváltoztatott szerződésnek a módosítással nem érintett része változatlan marad. A kötelezettség biztosítására szolgáló zálogjog és kezesség fennmarad, de a zálogkötelezett és a kezes helyzete hozzájárulásuk nélkül nem válhat súlyosabbá, és a módosítást megelőzően keletkezett kifogásaik is fennmaradnak.

²⁶⁶ A Ptk. 237. §-ának (4) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁶⁷ A Ptké. 36/A. §-át az 1995. évi LX. törvény 33. §-ának (6) bekezdése iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁶⁸ Az 1959. évi IV. törvény 239. §-a a 2006. évi III. törvény 7. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

(3) A szerződést egyezséggel is lehet módosítani. Egyezség esetén a felek a szerződésből eredő vitás vagy bizonytalan kérdéseket közös megegyezéssel úgy rendezik, hogy kölcsönösen engednek egymásnak.

(4) Az egyezséggel való szerződésmódosítás érvényességét nem érinti a feleknek olyan körülményre vonatkozó tévedése, amely közöttük vitás volt, vagy amelyet bizonytalanak tartottak. Ez arra az esetre is áll, ha az egyezség megkötése után előkerült bizonyítékokkal a vitát vagy a bizonytalanságot el lehetett volna hárítani.

Szerződésmódosítás bírósági úton

Ptk. 241. § A bíróság módosíthatja a szerződést, ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti.

A tartozáselismerés

Ptk. 242. § (1) A tartozás elismerése a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen.

(2) A tartozáselismerés a másik félhez intézett írásbeli nyilatkozattal történik.

XXIII. Fejezet

A szerződést biztosító mellékkötelezettségek

A foglaló

Ptk. 243. § (1) A szerződés megkötésekor a kötelezettségvállalás jeléül foglalót lehet adni.

(2) A szerződés megkötésekor átadott pénzüsszeget vagy más dolgot csak akkor lehet foglalónak tekinteni, ha ez a rendeltetése a szerződésből kétségtelenül kitűnik.

Ptk. 244. § Ha a szerződést teljesítik, a foglalót a szolgáltatás ellenértékébe be kell számítani, ha pedig a foglaló a beszámításra nem alkalmas, vagy a szerződés olyan okból szűnik meg, amelyért egyik fél sem felelős, vagy mindkét fél felelős, a foglaló visszajár.

Ptk. 245. § (1) A teljesítés megghiúsulásáért felelős személy az adott foglalót elveszti, a kapott foglalót kétszeresen köteles visszatéríteni.

(2) A foglaló visszaköveteléséről való lemondás, illetőleg a foglaló kétszeres visszatérítése a szerződésszegés következményei alól nem mentesít; a kártérítésbe azonban a foglaló értéke beszámít.

(3) A túlzott mértékű foglalót a bíróság mérsékelheti.

A kötbér

Ptk. 246. § (1) A kötelezett meghatározott pénzüsszeg fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem, vagy nem szerződésszerűen teljesít (kötbér). Kötbért csak írásban lehet érvényesen kikötni. Kötbér után kamat kikötése semmis.

(2) ²⁶⁹ A kötbért a jogosult akkor is követelheti, ha kára nem merült fel. Érvényesítheti a kötbért meghaladó kárát és a szerződésszegésből eredő egyéb jogait is. A szerződésszegéssel okozott kárának megtérítését az erre vonatkozó szabályok szerint akkor is követelheti, ha kötbérgényét nem érvényesítette.

(3) A nemteljesítés esetére kikötött kötbér érvényesítése a teljesítés követelését kizárja. A késedelem vagy a hibás teljesítés esetére kikötött kötbér megfizetése nem mentesít a teljesítés alól.

(4) ²⁷⁰

Ptk. 247. § (1) A túlzott mértékű kötbér összegét a bíróság mérsékelheti.

(2) A pénztartozás késedelmes fizetése esetére kikötött kötbérre a késedelmi kamat szabályait kell alkalmazni.

(3) Bírósági úton nem érvényesíthető követelés biztosítására kikötött kötbért bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

Ptké. 88. § Az a megítélt kötbérkövetelés, amelynek elévülése a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, a Ptk. hatálybalépésétől számított hat hónapon belül akkor is érvényesíthető, ha az elévülési időből ennél kevesebb van hátra.

²⁶⁹Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 10. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

²⁷⁰A Ptk. 246. §-ának (4) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

A jótállás

Ptk. 248. § ²⁷¹ (1) Aki a szerződés hibátlan teljesítéséért szerződés vagy jogszabály alapján jótállásra köteles, ennek időtartama alatt a felelősség alól csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a hiba oka a teljesítés után keletkezett. A jótállás a jogosultnak a törvényből eredő jogait nem érinti.

(2) A jótállás a kötelezettet a jótállási kötelezettséget keletkeztető szerződésben vagy jogszabályban, továbbá a szolgáltatásra vonatkozó reklámban foglalt feltételek szerint terheli.

(3) Fogyasztói szerződés esetében a jótállási nyilatkozatnak tartalmaznia kell a jótállás kötelezettjének nevét és címét, a jótállás tartalmát, időtartamát, területi hatályát és a belőle eredő jogok érvényesítésének módját; utalnia kell továbbá arra, hogy a jótállás a fogyasztónak a törvényből eredő jogait nem érinti. A jótállási nyilatkozatot a fogyasztó kérésére írásban vagy más maradandó eszközzel rögzíteni kell, és a fogyasztó rendelkezésére kell bocsátani. Jótállást kötelezően előíró jogszabály a jótállási nyilatkozatra vonatkozóan további követelményeket állapíthat meg. Az e bekezdésben meghatározott feltételek nemteljesülése nem érinti a jótállási kötelezettségvállalás érvényességét.

(4) A jogosult a jótállási határidő alatt bármikor közölheti kifogását a kötelezettel.

(5) A törvénynek a szavatossági jogok gyakorlására vonatkozó szabályait a jótállási jogok gyakorlásánál megfelelően alkalmazni kell.

A bankgarancia

Ptk. 249. § A bank kötelezettséget vállalhat arra, hogy meghatározott feltételek – így különösen bizonyos esemény beállta vagy elmaradása, illetőleg okmányok benyújtása – esetében és határidőn belül a kedvezményezettnek a megállapított összeghatárig fizetést fog teljesíteni.

A jogvesztés kikötése

Ptk. 250. § (1) A felek írásban megállapodhatnak abban, hogy a szerződésszegésért felelős fél elveszít valamely jogot vagy kedvezményt, amely őt a szerződés alapján megilletné.

(2) Ha a jogvesztés a kötelezettet túlságosan sújtaná, a bíróság a joghátrányt mérsékelheti.

A ZÁLOGJOG²⁷²

1. Közös szabályok

Általános rendelkezések

Ptk. 251. § (1) Zálogjog alapján a jogosult a pénzben meghatározott vagy meghatározható követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból – törvény eltérő rendelkezése hiányában – más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít. Bírósági úton nem érvényesíthető követelés zálogjoggal biztosítása semmis.

(2) Zálogjog jövőbeli vagy feltételes követelés biztosítására is alapítható.

(3) A zálogtárggyal való felelősség terjedelme ahhoz a követeléshez igazodik, amelynek biztosítására a zálogtárgy szolgál. Kiterjed a kamatokra, a követelés és a zálogjog érvényesítésének költségeire, továbbá a zálogtárgyra fordított szükséges költségekre is.

(4) A követelés átszállásával a zálogjog is átszáll az új jogosultra. A zálogjogot – törvény eltérő rendelkezése hiányában – csak a követeléssel együtt lehet átruházni.

Ptk. 252. § (1) Zálogjog tárgya lehet minden birtokba vehető dolog, átruházható jog vagy követelés.

(2) A zálogjog – a felek megállapodásától függően – a zálogtárgy hasznaira is kiterjedhet. Ha azonban a zálogtárgy nincs a jogosult birtokában, a zálogjog nem terjed ki az elvált termésre, kivéve, ha a zálogtárgyat már a termés elválása előtt végrehajtás alá vonták.

Ptk. 253. § (1) Ha a zálogjog ugyanannak a követelésnek biztosítására több zálogtárgyat terhel, kétség esetén minden zálogtárgy az egész követelés biztosítására szolgál.

(2) Ha a zálogtárgyak több személy tulajdonában vannak és jogviszonyukból más nem következik, egymás közti viszonyukban a zálogtárgyak értékének arányában kötelesek helytállni. Akinek terhére ezt az arányt meghaladó kielégítés történik, a többi tulajdonostól a többlet arányos megtérítését követelheti.

²⁷¹ Az 1959. évi IV. törvény 248. §-a a 2002. évi XXXVI. törvény 2. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 07. 01.

²⁷² Az 1959. évi IV. törvény 251- 254. §-a a 2000. évi CXXXVII. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 09. 01.

A zálogjog keletkezése

Ptk. 254. § (1) ²⁷³ Zálogjog szerződés, jogszabály vagy bírósági határozat és – ha jogszabály így rendelkezik – hatósági döntés alapján keletkezhet.

(2) A zálogszerződést írásban kell megkötni. Egyes zálogtárgyak meghatározott módon történő elzálogosításához jogszabály további alakszerűségi követelményeket fűzhet.

A zálogtárgy értékesítése

Ptké. 47. § (1) ²⁷⁴ A Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál (a továbbiakban: Kamara) vezetett nyilvántartás – az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolgot terhelő jelzálogjoggal kapcsolatosan a felek által közjegyzői közreműködés nélkül tett zálogjogi nyilatkozaton alapuló bejegyzés kivételével – közhitelűen tartalmazza a nyilvántartásba bejegyzett ingó dolgot, illetve vagyont terhelő zálogjogot alapító zálogszerződés vagy a zálogjogviszony létesítésére irányuló bírósági határozat, illetve hatósági döntés létrejöttét. E nyilvántartásba (a továbbiakban: zálogjogi nyilvántartás) bárki betekinhet, a szerződő felek (5) bekezdés a) pontja szerinti személyes adatait azonban csak az ismerheti meg, aki ehhez fűződő jogát vagy jogos érdekét igazolja.

(2) ²⁷⁵ Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a zálogjogi nyilvántartásban bízva ellenérték fejében szerez jogot. A Ptk. 262. §-ának (6) bekezdésében meghatározott esetekben jogot szerző harmadik személy rosszhiszeműségét azonban önmagában nem alapozza meg az a körülmény, hogy e személy a nyilvántartásba történő betekintéssel az oda bejegyzett adat, jog vagy tény fennállásáról tudomást szerezhetett volna, e rendelkezés az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolgot terhelő jelzálogjog nyilvántartott adatai tekintetében nem alkalmazható.

(3) A zálogjogi nyilvántartást a Kamara a székhelyén vezeti. A nyilvántartás részeként rögzíti a jogszabállyal létesített közjegyzői állások törzsadatait és az azokban beállott változásokat. A nyilvántartás vezetése – ideértve a nyilvántartási adatok archiválását

is – számítógép útján, az adatbiztonsági követelményeknek megfelelően történik.

(4) ²⁷⁶ Zálogjognak a zálogjogi nyilvántartásba történő bejegyzése alapjául a zálogszerződés vagy a zálogjogviszony létesítésére irányuló bírósági határozat, illetve hatósági döntés (a továbbiakban együtt: okirat) adatai szolgálnak. Az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolgot terhelő jelzálogjoggal kapcsolatos bejegyzés alapjául a nyilatkozattételre jogosult által elektronikus úton tett zálogjogi nyilatkozatban foglalt adatok is szolgálhatnak.

(5) A zálogjogi nyilvántartás az okirat adatai közül a következőket tartalmazza:

a) a zálogkötelezett, továbbá – ha az nem azonos a zálogkötelezettel – a biztosított követelés kötelezettje (személyes kötelezett) és a zálogjogosult

1. természetes személy esetén: családi és utóneve, előző neve, születési ideje és – hozzájárulásával – lakcíme,

2. jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság esetén: elnevezése, székhelye és azonosító adatai (cégjegyzékszám, ennek hiányában adószáma),

3. egyéb szervezet esetén annak azonosító adatai;

b) a zálogtárgy megjelölése;

c) a biztosított követelés jogcíme, pénzneme, lejárat, összege, illetve legmagasabb összege;

d) a bejegyzés alapjául szolgáló okirat megnevezése, kiállítója, kelte, ügyszám, valamint a bejegyző közjegyző neve, székhelye és törzsszáma;

e) a zálogjog keletkezésének és módosulásának időpontja, ha ez a bejegyzés napjától eltér;

f) a törölt zálogjog ranghelyének fenntartása, illetve a ranghellyel való rendelkezés jogáról történő lemondás;

g) a zálogjog érvényesítésére irányuló, illetve a zálogkötelezettséget egyébként érintő bírósági vagy más hatósági eljárás megindításának időpontja, az eljárást elrendelő vagy azt folytató hatóság megnevezése és ügyszám;

h) a vagyont terhelő zálogjog átalakítása.

²⁷³ A 1959. évi IV. törvény 254. § (1) bekezdése a 2007. évi LXIV. törvény 61. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2007.08.01.

²⁷⁴ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 47. § (1)- (2) bekezdése a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009.09.01.

²⁷⁵ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 47. § (1)- (2) bekezdése a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009.09.01.

²⁷⁶ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 47. § (4) bekezdése a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009.09.01.

(6) A bejegyzésben a zálogtárgyat az okirat, illetve annak melléklete szerint, vagy az okiratban, illetve annak mellékletében foglaltakra utalással kell rögzíteni. Vagyont terhelő zálogjog esetén, ha az a zálogkötelezett egész vagyonát terheli, az okiratban ezt, a vagyon meghatározott részét terhelő zálogjog esetében pedig az okiratban vagy annak mellékletében – szabatos körülírással – a vagyon e meghatározott körét kell feltüntetni.

(7) ²⁷⁷ Az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolgot terhelő jelzálogjoggal kapcsolatos bejegyzésre irányuló zálogjogi nyilatkozatot – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a zálogjogi nyilvántartás felhasználójaként nyilvántartásba vett személy – az elektronikus személyazonosítást követően vagy elektronikusan aláírt – elektronikus nyomtatvány kitöltése útján tehet. Az elektronikus nyomtatvány alapján történő bejegyzésben az (5) **bekezdés a)-c)** ésf) pontjában foglalt adatokat, a bejegyzés alapjául szolgáló nyilatkozat és a bejegyző személyének az (5) **bekezdés a) pontja** szerinti vagy elektronikus azonosító adatait, a bejegyzés időpontját, valamint annak sorszámát az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott módon kell feltüntetni.

Ptké. 47/A. § ²⁷⁸ (1) A zálogjog alapításának, változásainak és a zálogjogviszonyhoz kapcsolódó egyéb adatoknak a zálogjogi nyilvántartásba történő bejegyzéséről a közjegyző kérelemre – elektronikus adatátvitel útján – gondoskodik. A bejegyzés megtörténtéről és a bejegyzett adatokról a közjegyző a jelen lévő félnek azonnal, erre vonatkozó külön kérelem nélkül tanúsítványt ad. A nyilvántartásból az adatokat a zálogjog megszűnését követően haladéktalanul törölni kell. A bejegyzésre, illetve a bejegyzett adatok törlésére közjegyzői okirat alapján az okiratszerkesztő közjegyző, egyéb esetben bármely közjegyző illetékes.

(2) ²⁷⁹ Ha a jogszabály szerint valamely bejegyzés alapjául közokiratba nem foglalt jognyilatkozat is elegendő, azt – az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolgot terhelő jelzálogjoggal kapcsolatos jognyilatkozat kivételével – olyan teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni, amelyen

a nyilatkozattevő fél aláírásának valóságát közjegyző tanúsítja. Nem jegyezhető be a változás, ha az annak alapjául szolgáló magánokiratnak olyan alaki vagy tartalmi hiányossága van, amely miatt az abban foglalt jognyilatkozat nyilvánvalóan érvénytelen, vagy ha a bejegyzési kérelem az annak tartalmát meghatározó jogszabály rendelkezéseinek egyéb okból nem felel meg.

(3) Ha a zálogjog alapítására vonatkozó bejegyzésnek nyilvántartásból való törlését nem a zálogkötelezett kéri, erről a zálogkötelezettet a közjegyző azzal értesíti, hogy az értesítés kézhezvételétől számított 30 napon belül a törölt zálogjog ranghelyén a közjegyzőnél új zálogjogot alapíthat, vagy a törléstől számított egyévi időtartamra a ranghely fenntartásának bejegyzését kérheti. Ha a zálogkötelezett ilyen kérelmet határidőn belül nem terjeszt elő, vagy bejelenti, hogy e jogával nem él, a közjegyző a bejegyzés törlése iránt intézkedik.

(4) A közjegyző a kérelem tárgyában – a mellékelt okiratok alapján, egyéb bizonyítás feltétele nélkül – végzéssel határoz. A kérelemnek helyt adó határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A határozatban foglaltak bejegyzéséről a közjegyző a határozat meghozatalával egyidejűleg intézkedik, és a nyilvántartás megváltozott tartalmáról szóló tanúsítványt a végzéssel együtt kézbesíti a feleknek. E szabályokat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a közjegyző a bejegyzésről szóló határozatát kijavítja vagy kiegészíti.

(5) A közjegyző eljárására egyebekben – ha az eljárásra irányadó szabályokból vagy az eljárás nemperes jellegéből más nem következik – a Polgári perrendtartás rendelkezéseit kell alkalmazni.

(6) ²⁸⁰

A zálogjog érvényesítése²⁸¹

Ptk. 255. § (1) A zálogtárgyból való kielégítés – ha jogszabály kivételt nem tesz – bírósági határozat alapján végrehajtás útján történik.

(2) Semmis a kielégítési jog megnyíltá előtt létrejött az a megállapodás, amely szerint a jogosult a kötele-

²⁷⁷ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 47. § (7) bekezdését a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (3) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.09.01.

²⁷⁸ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 47/A. §-át a 2000. évi CXXXVII. törvény 2. § 2. bekezdése iktatta be. Hatályos: 2001. 09. 01.

²⁷⁹ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 47/A. § (2) bekezdése a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (4) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009.09.01.

²⁸⁰ A 2009. évi XXXI. törvény 5. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2009.09.01.

²⁸¹ Az 1959. évi IV. törvény 255- 260. §-a a 2000. évi CXXXVII. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 09. 01.

zetség teljesítésének elmulasztása esetén megszerzi a zálogtárgy tulajdonjogát.

Ptk. 256. § (1) A kielégítési jogot – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a zálogtárgyra az elzálogosítás után szerzett jogok nem érintik. Ha ugyanazt a zálogtárgyat több zálogjog terheli, törvény eltérő rendelkezésének hiányában a kielégítés joga a jogosultakat zálogjoguk keletkezésének sorrendjében (rangsor) illeti meg.

(2) Ha a zálogjog több dolgot terhel, a jogosult határozhatja meg a kielégítési jog érvényesítésének sorrendjét. Az értékesítés azonban csak annyi zálogtárgyra terjedhet ki, amennyi a kielégítéshez szükséges.

Ptk. 257. § (1) A felek – a legalacsonyabb eladási ár, illetve ennek számítási módja és a zálogjogosult kielégítési jogának megnyíltától számított határidő meghatározásával – írásban a kielégítési jog megnyílt előtt is megállapodhatnak a zálogtárgy közös értékesítésében. Ha a megállapodásban meghatározott határidő alatt, illetve feltételek mellett a zálogtárgyat nem sikerült értékesíteni, a közös értékesítésre irányuló megállapodás hatályát veszti.

(2) Ha a zálogtárgynak hivatalosan jegyzett piaci ára van, vagy ha a jogosult záloghitel nyújtásával üzletszerűen foglalkozik – a zálogjoggal biztosított követelése tekintetében ideértve minden hitelintézetet –, a felek az (1) bekezdésben foglalt feltételekkel abban is megállapodhatnak, hogy a jogosult a zálogtárgyat bírósági végrehajtás mellőzésével maga is értékesítheti.

(3) Ha a (2) bekezdés alkalmazásának nincs helye, vagy azt a felek alkalmazni nem kívánják, úgy az (1) bekezdésben foglalt feltételekkel megállapodhatnak abban, hogy a jogosult a zálogtárgy értékesítésére záloghitel nyújtásával, illetve árverés szervezésével üzletszerűen vagy hivatalból foglalkozó személynek megbízást adhat.

(4)²⁸² A felek az (1) bekezdésben foglalt feltételekkel megállapodhatnak a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésében is.

Ptk. 258. § (1) A zálogtárgy értékesítésére vagy az erre irányuló megbízás kiadására feljogosított [257. § (2)-(3) bek.] e joga alapján – a zálogtárgy tulajdonosa helyett és nevében eljárva – jogosult a zálogtárgy tulajdonjogának átruházására. Ha a zálogtárgy nincs

a birtokában, az értékesítés céljából annak kiadását kérheti.

(2) A zálogtárgy értékesítése előtt a kötelezettet értesíteni kell az értékesítés módjáról, helyéről és idejéről.

(3) A zálogtárgy értékesítésének bevétele a jogosultat illeti meg, de köteles a kötelezettel elszámolni, és a követelését, annak járulékait, valamint az értékesítéssel kapcsolatos költségeket meghaladó bevételt kiadni. Semmis a zálogjog megszűnése előtt kötött az a megállapodás, amely a jogosultat az elszámolási kötelezettség alól mentesíti.

(4) Jogszabály a bírósági végrehajtás mellőzésével történő értékesítés módjára vonatkozóan további szabályokat is megállapíthat.

A zálogjog megszűnése

Ptk. 259. § (1) Ha a zálogtárgy tulajdonosa, valamint a követelés kötelezettje (személyes kötelezett) különböző személy és a jogosult a zálogtárgyból kielégítést kapott, a zálogjog megszűnik, a követelés pedig egyéb biztosítékaival együtt a kielégítés erejéig a tulajdonosra száll át.

(2) Ha a jogosultat egyébként nem a személyes kötelezett elégíti ki, a zálogjog a követelés, illetőleg a kielégítés alapján keletkező megtérítési igény erejéig a kielégítő személyre száll át. Ez a személy követelheti a zálogtárgy átadását, illetőleg a zálogjognak javára való bejegyzéséhez szükséges nyilatkozat kiadását.

(3) A zálogjog megszűnik, ha a követelés megszűnik, vagy a zálogjog átruházása nélkül átszáll, kivéve, ha a törvény rendelkezése értelmében a zálogjog a megtérítési követelés biztosítására fennmarad.

(4) Megszűnik a zálogjog abban az esetben is, ha a zálogjogosult a zálogtárgy tulajdonjogát; vagy a zálogtárgy tulajdonosa a zálogjoggal biztosított követelést megszerzi, a zálogjog azonban – ha a követelést megszerző tulajdonos nem személyes kötelezett – a rangsorban hátrább álló zálogjogosultak irányában fennmarad.

(5) A zálogjog megszűnik, ha törvény a végrehajtási vagy más eljárás körében így rendelkezik.

Ptk. 260. § (1) A zálogjog megszűnik akkor is, ha a zálogtárgy elpusztul.

(2) Ha a zálogtárgy elpusztulásáért vagy értékcsökkenéséért a tulajdonos felelős, továbbá, ha a zálog-

²⁸²Az 1959. évi IV. törvény 257. § (4) bekezdését a 2008. évi XXXIX. törvény 39. §-a iktatta be. Hatályos: 2009.01.01.

tárgyat biztosítékadási kötelezettség alapján kötötték le, és a kárért a jogosult nem felelős, a tulajdonostól, illetőleg a biztosíték adására kötelezettől megfelelő új zálogtárgyat vagy az értékcsökkenésnek megfelelő további fedezetet lehet követelni.

- (3) A zálogtárgy elpusztulásának, illetőleg értékcsökkenésének pótlására szolgáló biztosítási összeg, kártérítés vagy más érték a zálogtárgy helyébe lép, illetőleg a zálogfedezet kiegészítésére szolgál. Jelzálogjog esetében mind a tulajdonos, mind a jogosult ennek az értéknek a zálogtárgy helyreállítására fordítását követelheti.
- (4) Ha a zálogtárgyat károsodás elhárítása érdekében értékesítik, a vételár a zálogtárgy helyébe lép. Az értékesítéshez – ha ennek elháríthatatlan akadálya nincs – a tulajdonos beleegyezése szükséges.

2. Zálogjog dolgokon²⁸³

Jelzálogjog

Ptk. 261. § (1) Jelzálogjog esetén a zálogtárgy a zálogkötelezett birtokában marad, aki jogosult a dolog rendeltetésszerű használatára, hasznosítására, köteles azonban annak épségét megőrizni. Ha a kötelezett vagy harmadik személy a zálogtárgy épségét veszélyezteti, a jogosult kérheti a veszélyeztető cselekmény megtiltását és a veszély elhárításához szükséges intézkedések elrendelését.

- (2) Ha a zálogtárgy állagának romlása a követelés kielégítését veszélyezteti, a jogosult kérheti a zálogtárgy helyreállítását vagy a veszélyeztetés mértékének megfelelő biztosíték adását. Ha a kötelezett a jogosult felhívásának megfelelő határidőn belül nem tesz eleget, a jogosult kielégítési jogát gyakorolhatja.
- (3) Nem lehet jelzálogjogot alapítani a dolog egy részén, közös tulajdonban álló dolognak a kötelezett tulajdonában lévő egész tulajdoni illetősége azonban zálogba adható. Ingatlan esetében jelzálogjog csak az ingatlan-nyilvántartásban önálló egységként nyilvántartott egész ingatlanra, illetőleg annak a kötelezett tulajdonában lévő egész tulajdoni illetőségére létesíthető.
- (4) ²⁸⁴ Természetes személy – ide nem értve az egyéni vállalkozót – devizában nyilvántartott, vagy nyújtott (deviza alapú) kölcsönszerződéséből keletkező hitellezői követelés biztosítására, természetes személy

tulajdonában álló ingatlanon, vagy ingatlanak természetes személy tulajdonában lévő tulajdoni illetőségére jelzálogjog nem alapítható, a felek ettől eltérő rendelkezése semmis.

Ptk. 262. § (1) Ingatlant csak jelzálogjog alapítása útján lehet elzálogosítani. Ingatlanra vonatkozó jelzálogjog alapításához az erre irányuló szerződésen felül a jelzálogjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.

(2) Más dolgot terhelő jelzálogjog alapításához – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalása és a jelzálogjognak a Magyar Országos Közjegyzői Kamaránál külön törvény rendelkezései szerint vezetett nyilvántartásba (zálogjogi nyilvántartás) való bejegyzése szükséges. Ha a zálogjog több zálogtárgyat terhel, továbbá, ha a zálogtárgy egyedi megjelölése nem lehetséges, a zálogtárgy, illetve a zálogtárgyak köre fajta és mennyiség szerint vagy körülírással is meghatározható.

(3) Az **(1)-(2) bekezdés** szerinti nyilvántartásba (nyilvántartás) történő bejegyzésben – a nyilvántartásra irányadó szabályok szerinti egyéb adatok mellett – fel kell tüntetni a követelés összegét (jövőbeli követelések esetén a biztosítani kívánt legmagasabb összeget), valamint annak járulékait, ez utóbbiak a zálogszerződés tartalmára utalással is megjelölhetők. A követelés csökkenése vagy megszűnése a bejegyzés tartalmára tekintet nélkül kihat a zálogjogra.

(4) A tulajdonos az ingatlan-nyilvántartásban azt is feljegyeztetheti, hogy az ingatlant egy éven belül a feljegyzésben meghatározott összegnél nem nagyobb összeg erejéig jelzálogjoggal kívánja megterhelni. Ha a jelzálogjog bejegyzését a feljegyzésben meghatározott határidő alatt kérik, a bejegyzett jelzálogjog a feljegyzés rangsorban elfoglalt helyéhez (ranghely) igazodó ranghelyet kap.

(5) A zálogjogi nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjog tárgya lehet – a rendelkezési jog megszerzésétől függő hatállyal – olyan dolog is, amelyre a zálogkötelezett a zálogszerződés megkötése után szerez rendelkezési jogot. Az ilyen zálogjog ranghelyét a bejegyzésének időpontja határozza meg, e szabályra azonban nem lehet hivatkozni azzal szemben, akinek javára a rendelkezési jog korábbi jogosultja alapított zálogjogot.

²⁸³ Az 1959. évi IV. törvény 261-266. §-a a 2000. évi CXXXVII. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 09. 01.

²⁸⁴ Az 1959. évi IV. törvény 261. § (4) bekezdését a 2010. évi XC. törvény 81. §-a iktatta be. Hatályos: 2010.08.14.

(6) A zálogjogi nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjog megszűnik, ha a zálogtárgyat kereskedelmi forgalomban vagy rendes gazdálkodás körében jóhiszemű vevő részére értékesítik. Megszűnik továbbá abban az esetben is, ha a jóhiszemű vevő a mindennapi élet szokásos tárgyai körébe tartozó dolog tulajdonjogát visszerhesen szerzi meg.

Ptk. 263. § (1) Ha a felek olyan követeléseket biztosítanak jelzálogjoggal, amelyek a zálogszerződésben meghatározott jogviszonyból vagy jogcímen keletkeznek, illetve keletkezhetnek, a bejegyzésnek a jogviszonyt vagy jogcímet és azt a legmagasabb összeget is tartalmaznia kell, amelyen belül a zálogjogosult a zálogtárgyból kielégítést kereshet (keretbiztosítéki jelzálogjog).

(2) Ha a jogviszonyba új kötelezett lép a keretbiztosítéki jelzálogjog a jogviszonyból korábban létrejött követeléseken felül azoknak a követeléseknek is biztosítékaul szolgál, amelyek a jogviszonyból az új kötelezett terhére keletkeztek.

(3) A kötelezett – ha a zálogszerződésben meghatározott jogviszony megszűnt, és abból eredő, vagy a zálogszerződésben meghatározott jogcímen keletkezett követelésből származó tartozása nem áll fenn – követelheti, hogy a jogosult a keretbiztosítéki jelzálogjáról mondjon le.

Ptk. 264. § (1) A jelzálogjog megszűnik akkor is, ha a követelés elévül.

(2) A tulajdonos a megszűnő jelzálogjog ranghelyén és a megszűnés terjedelmében a bejegyzett zálogjog törlésével egyidejűleg, annál nem terhesebb új jelzálogjogot alapíthat, vagy a törölt bejegyzés ranghelyét egy év tartamára fenntarthatja. A tulajdonos erről a jogáról harmadik személlyel vagy a lemondással érintett ranghelyet követő ranghelyen bejegyzett zálogjogosulttal szemben mondhat le. Ilyen esetben a tulajdonos a ranghellyel kapcsolatos jogait csak annak hozzájárulásával gyakorolhatja, akivel szemben arról lemondott.

Kézizálogjog

Ptk. 265. § (1) Kézizálogjog létrejöttéhez az erre irányuló zálogszerződésen felül a zálogtárgy átadása is szükséges. Az átadás harmadik személy (zálogtartó) kezéhez is történhet. Kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen akkor is lehet zálogjogot szerezni, ha az, aki a zálogtárgyat adta, nem volt tulajdonos.

(2) Kézizálogjog sem a dolog egy részén, sem annak tulajdoni illetőségén nem szerezhető. Nem lehet ké-

zizálogjog tárgya olyan dolog sem, amelyre vonatkozóan ezt jogszabály kizárja.

(3) A kézizálogjog jogosultja a zálogtárgyat köteles épségben megőrizni, és a zálogjog megszűnéskor azt a zálogkötelezettnek visszaadni.

(4) A jogosult a zálogtárgyat külön rendelkezés hiányában nem használhatja, és nem hasznosíthatja, de természetes hasznait jogosult és köteles beszedni. A hasznok elsősorban a szükséges költségek fedezésére szolgálnak. A jogosult a hasznokról elszámolni köteles.

(5) Ha a zálogtárgy állagának romlásától vagy értékének lényeges csökkenésétől lehet tartani, a kötelezett vagy a tulajdonos más megfelelő biztosíték felajánlása mellett a zálogtárgy visszaadását kérheti.

(6) A kézizálogjog megszűnik, ha a kézizálogjog jogosultja a zálogtárgyat a tulajdonosnak visszaadja. Megszűnik akkor is, ha a jogosult a birtokából akaratán kívül kikerült zálogtárgyat egy éven belül nem szerzi vissza, és evégből bírósághoz sem fordul.

3. Vagyont terhelő zálogjog

Ptk. 266. § (1) A jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli gazdasági társaság vagyonának egészén vagy annak önálló gazdasági egységként működtethető részén (vagyon) az ezt alkotó dolgok, jogok és követelések (vagyontárgy) meghatározása nélkül – a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalásával és a zálogjognak a zálogjogi nyilvántartásba való bejegyzésével – vagyont terhelő zálogjog alapítható. Ez a zálogjog a zálogszerződés megkötése után a kötelezett vagyonába kerülő vagyontárgyra is kiterjed, attól az időponttól kezdve, hogy azon a kötelezett rendelkezési jogot szerez, megszűnik azonban, ha a vagyontárgy a kötelezett vagyonából kikerül.

(2) A vagyont terhelő zálogjog jogosultja a kielégítési jogának megnyíltával a zálogkötelezett vagyonából a vagyon egységének fenntartása mellett kereshet kielégítést, de a vagyont terhelő zálogjogot a zálogkötelezetthez intézett írásbeli nyilatkozattal az abban meghatározott vagyontárgyakat terhelő zálogjoggá is átalakíthatja. Az átalakító jognyilatkozat az általa létesítendő zálogjogok létrejöttéhez a zálogszerződésen felül szükséges további feltételeket nem pótolja.

(3) Vagyont terhelő zálogjoga, illetve az átalakító jognyilatkozattal létesített zálogjoga alapján a jogosult a vagyont terhelő zálogjog bejegyzésének időpontja szerinti ranghelyen gyakorolhatja kielégítési jogát. E

rendelkezésre azonban nem hivatkozhat azzal szemben, aki a vagyona tartozó valamely vagyontárgyon

- a) annak a vagyona kerülését megelőzően zálogjogot,
- b) a zálogjogi nyilvántartáson kívüli más nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjogot,
- c) kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen kezizálogjogot, illetve jogot vagy követelést terhelő zálogjogot szerzett.

(4) Az elzálogosított vagyon – kielégítést veszélyeztető mértékű – csökkenése esetén a zálogjogosult az átalakító jognyilatkozatot a kielégítési jogának megnyílt előtt is megteheti.

(5) Az elzálogosított vagyon – kielégítést veszélyeztető mértékű – csökkenéséről a kötelezett a jogosultat értesíteni köteles. A felek szerződésükben a vagyon csökkenésének kielégítést veszélyeztető mértékét is meghatározhatják. Megállapodhatnak továbbá abban is, hogy a zálogjogosult a kötelezett gazdálkodását ellenőrizheti.

(6) A vagyont terhelő zálogjogra egyebekben a jelzálogjog szabályait kell alkalmazni.

Ptké. 48. §²⁸⁵ (1) Ha a zálogkötelezettel szemben felszámolási eljárás vagy a zálogtárgyra is kiterjedő bírósági végrehajtás folyik, a jogosult a **Ptk. 257. §-ában** foglalt megállapodás szerinti jogait – felszámolási eljárás esetében a felszámolást elrendelő végzés közzétételétől, bírósági végrehajtás esetében pedig a zálogtárgy lefoglalásától kezdve – nem gyakorolhatja, kielégítést a felszámolási eljárás, illetve a bírósági végrehajtás körében és annak szabályai szerint kaphat.

(2) Ha a zálogjog a zálogtárgynak felszámolási vagy végrehajtási eljárás keretében történő értékesítésével megszűnik, a zálogjogosult az eljárásra irányadó szabályok szerint – az értékesítés során befolyt vételár tekintetében – gyakorolhatja kielégítési jogát.

(3) Lakóingatlan elzálogosítása esetén – ha a felek eltérően nem állapodnak meg – a zálogjogosult a zálogjoga érvényesítése során az ingatlan kiürített állapotban való értékesítését követelheti.

(4) A **Ptk. 257. §-a (3) bekezdésének** alkalmazásában a felszámoló és az önálló bírósági végrehajtó árverés szervezésével hivatalból foglalkozó személynek minősül.

Ptké. 48/A. §²⁸⁶ (1) Az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolgot terhelő jelzálogjog a zálogszerződés közjegyzői okiratba foglalása nélkül is alapítható.

(2) Az (1) **bekezdés** szerinti jelzálogjog bejegyzésére az erre irányuló zálogjogi nyilatkozat alapján akkor kerülhet sor, ha a nyilatkozattevő a zálogszerződést tartalmazó okiratot elektronikus okirati formában az e célra biztosított tárhelyen elhelyezte, és a bejegyzéshez az ellenérdekű fél hozzájárult. A bejegyzett jelzálogjog törlésére – ha a törlésre irányuló nyilatkozatot a zálogkötelezett tette – akkor kerülhet sor, ha a zálogjogosult ahhoz hozzájárult, vagy a zálogkötelezettek a zálogjog törlésére irányuló nyilatkozatától számított 30 napon belül nem tett a bejegyzés fenntartására irányuló nyilatkozatot.

(3) A zálogjogi nyilatkozatról az ellenérdekű fél a nyilatkozattal egyidejűleg elektronikus úton értesítést kap. A zálogkötelezett felel minden olyan kárért, amely azért következett be, mert a zálogszerződésben vállalt kötelezettsége ellenére nem járult hozzá a zálogjog bejegyzéséhez. A zálogjogosult felel viszont minden olyan kárért, amely azért következett be, mert annak ellenére nem járult hozzá a zálogjog törléséhez, illetve tett a bejegyzés fenntartására irányuló nyilatkozatot, hogy már nem áll fenn a zálogjoggal biztosított követelése vagy olyan jogviszony, amelyből zálogjoggal biztosított követelése keletkezhet.

(4) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, a tárhelyen elhelyezett zálogszerződésbe a felek bármelyike által elektronikus formában megadott engedély alapján erre feljogosított személy elektronikus úton betekinthez.

(5) A zálogjognak a zálogjogi nyilvántartásba való bejegyzéséért, a változás bejegyzéséért, a zálogjog törléséért, valamint a nyilvántartásba való betekintésért a Kamara javára jogszabályban meghatározott költségtérítést kell fizetni.

(6) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg a zálogjogi nyilvántartás vezetésének részletes szabályait, az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dolgot és egyedi azonosítására szolgáló adatainak körét, az e vonatkozásban joghatás kiváltására alkalmas zálogjogi nyilatkozatok fajtáit, az ilyen nyilatkozaton alapuló bejegyzés módját, továbbá a költség-

²⁸⁵ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 48. §-a a 2000. évi CXXXVII. törvény 2. § 3. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 09. 01.

²⁸⁶ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 48/A. §-át a 2009. évi XXXI. törvény 2. § (5) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.09.01.

térítés mértékét és a mentesség eseteit.

4. Zálogjog jogon és követelésen²⁸⁷

Ptk. 267. § (1) ²⁸⁸ Jogon vagy követelésen az erre irányuló szerződéssel alapítható zálogjog. E zálogjog a zálogkötelezett javára jövőben keletkező jogokra és követelésekre is kiterjedhet. A zálogjog tárgyát képező jogok vagy követelések körülírással is meghatározhatók. Ha a jog vagy követelés fennállását közhiteles nyilvántartás tanúsítja, a zálogjog az e nyilvántartásba való bejegyzéssel jön létre. Zálogjog osztható követelés meghatározott részén is keletkezhet.

(2) A zálogjog érvényesítéséhez a jog vagy követelés kötelezettjét a zálogjog megalapításáról értesíteni kell. A zálogjogosult a zálogkötelezettől a zálogjog érvényesítéséhez szükséges okiratok átadását követelheti.

(3) A jogot vagy követelést terhelő zálogjog kötelezettje – a zálogjogra kiterjedő hatállyal – csak a jogosult hozzájárulásával tehet olyan jognyilatkozatot, amely a jogosult kielégítési alapját megszünteti, vagy hátrányosan változtatja meg. Ezt a szabályt a bankszámlaszerződés alapján fennálló számlakövetelés elzálogosítása esetén a számlatulajdonos bankszámla feletti rendelkezési joga tekintetében csak akkor kell alkalmazni, ha azt a felek a zálogszerződésben kifejezetten kikötötték.

Ptk. 268. § (1) Ha az elzálogosított követelés a zálogtárgyból való kielégítési jog megnyílt előtt válik esedékessé, az elzálogosított követelést annak kötelezettje-a zálogszerződés eltérő rendelkezése hiányában – csak a zálogjogosult és a követelés jogosultja kezéhez együttesen teljesítheti, a pénzkövetelést azonban mindkét jogosult javára bírósági letétbe helyezéssel kell teljesíteni, ha bármelyikük ezt kívánja. Ha az elzálogosított követelés valamely dolog szolgáltatására irányul és a felek megállapodása szerint a zálogjogosultat megilleti a szolgáltatandó dolog birtoklásának joga, a követelés kötelezettje csak a zálogjogosultnak teljesíthet.

(2) Ha az elzálogosított követelés a zálogtárgyból való kielégítési jog megnyílt után válik esedékessé, és azt a zálogjog érvényesítése során nem értékesítették, e követelést annak kötelezettje – a zálogszer-

ződés eltérő rendelkezése hiányában – csak a zálogjogosultnak teljesítheti.

(3) Ha az elzálogosított követelést a zálogjogosult kezéhez kell teljesíteni, a teljesített pénzkövetelésre az óvadéokra irányadó szabályokat, a teljesítés egyéb tárgyára pedig a kézizálogjog szabályait kell alkalmazni.

(4) Ha az elzálogosított követelés esedékessége vagy a jog gyakorlása e követelés jogosultjának jognyilatkozatától vagy általa teljesíthető feltételtől függ, kielégítési jogának megnyílt után e jognyilatkozatot a zálogjogosult is megteheti, illetve teljesítheti az esedékesség bekövetkezéséhez szükséges feltételt.

(5) Ha a zálogtárgy jog vagy követelés, a zálogjogra vonatkozó közös szabályok alkalmazása során a zálogtárgy tulajdonosán a jog vagy követelés jogosultját, a zálogtárgy tulajdonjogán pedig a jogot vagy követelést kell érteni.

5. Önálló zálogjog

Ptk. 269. § (1) Zálogjog úgy is alapítható, hogy az a zálogtárgyat személyes követelés nélkül terhelje. Ilyen esetben a zálogjogosult – a zálogszerződésben meghatározott összeg, valamint annak járulékai erejéig – kizárólag a zálogjoggal terhelt zálogtárgyból kereshet kielégítést.

(2) A zálogjogosult kielégítéséhez – ha a felek más-ként nem állapodnak meg – az önálló zálogjognak a zálogkötelezett vagy a zálogjogosult általi felmondása szükséges, a felmondás ideje – eltérő megállapodás hiányában – hat hónap.

(3) Az önálló zálogjog átruházható. A zálogkötelezett az önálló zálogjog alapjául szolgáló jogviszonyból eredő jogait és kifogásait csak az önálló zálogjog közvetlen megszerzője vagy ennek olyan jogutódja ellen érvényesítheti, aki az önálló zálogjogot ingyenesen szerezte, vagy a szerzéskor az annak alapjául szolgáló jogviszonyt ismerte.

(4) Az önálló zálogjog – ranghelyének megtartása mellett – követelést biztosító zálogjoggá, ez utóbbi pedig önálló zálogjoggá a felek erre irányuló megállapodásával – ha a zálogjogot a nyilvántartás tartalmazza, úgy a megállapodáson felül a nyilvántartásba történő bejegyzésével – átváltoztatható. Az átváltoztatáshoz nincs szükség a rangsorban azonos vagy hátrább álló zálogjogosultak hozzájárulására.

²⁸⁷ Az 1959. évi IV. törvény 267-269. §-a a 2000. évi CXXXVII. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 09. 01.

²⁸⁸ A 1959. évi IV. törvény 267. § (1) bekezdése a 2007. évi LXI. törvény 31. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 09. 01.

(5) Az önálló zálogjogra egyebekben a 251-268. §-okban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

Az óvadék

Ptk. 270. § (1) ²⁸⁹ Valamely követelés biztosítására pénzen, bankszámla-követelésen, értékpapíron, egyéb, külön törvényben meghatározott pénzügyi eszközön és hitelkövetelésen az erre irányuló szerződéssel és az óvadék tárgyának átadásával óvadék alapítható. Ha az óvadék tárgya más dolog vagy más követelés, a zálogjog szabályait kell alkalmazni.

(2) ²⁹⁰ Átadásnak kell tekinteni minden olyan eljárást, amely alapján az óvadék tárgya egyértelműen azonosítható módon a kötelezett hatalmából a jogosult hatalmába kerül, vagy a kötelezett korlátlan rendelkezése alól egyébként kikerül, különösen a bankszámlán, értékpapírszámlán, értékpapír-letéti számlán való jóváírást, ideértve a kötelezett vagy harmadik személy számláján a jogosult javára történő jóváírást is, hitelkövetelés esetén az azt tanúsító, illetve érvényesítéséhez szükséges okiratok rendelkezésre bocsátását. Ha az óvadék tárgyát nem adták át, a nyújtott biztosítókra a zálogjog szabályait kell alkalmazni.

(3) ²⁹¹ Ha az óvadék tárgya nem hitelkövetelés, a felek abban is megállapodhatnak, hogy a jogosult használhatja az óvadék tárgyát és rendelkezhet vele. Az óvadék tárgyának használata vagy az azzal való rendelkezés esetén a jogosult köteles legkésőbb az óvadékkal biztosított követelés esedékessé válásáig egyenértékű fedezettel helyettesíteni az óvadék eredeti tárgyát. Az egyenértékű fedezet az óvadék eredeti tárgyának helyébe lép.

(4) Bankszámla-követelés esetén egyenértékű fedezetnek kell tekinteni a számlán azonos pénznemben elhelyezett, azonos összeget. Értékpapír és egyéb pénzügyi eszköz esetén egyenértékű fedezetnek kell

tekinteni az azonos kibocsátó, illetve adós által, azonos sorozatban kibocsátott másik értékpapírt és egyéb pénzügyi eszközt, illetve bármely olyan fedezetet, amely a felek megállapodása szerint az értékpapír és egyéb pénzügyi eszközökkel kapcsolatos valamely esemény bekövetkeztekor az óvadék eredeti tárgyának helyébe lép.

(5) A felek a (3) bekezdéstől eltérően úgy is megállapodhatnak, hogy a jogosult kielégítési jogának megnyíltakor a kötelezett az óvadékkal biztosított tartozásába az egyenértékű fedezet értékére vonatkozó követelését beszámíthatja.

(6) ²⁹² A felek megállapodhatnak abban, hogy a kötelezett az óvadék tárgyát a kielégítési jog megnyílt előtt más, egyenértékű fedezettel helyettesítheti, ebben az esetben az egyenértékű fedezet az óvadék eredeti tárgyának helyébe lép. Ha az óvadék tárgya hitelkövetelés, és azt a jogosult kielégítési jogának megnyílt előtt a kötelezettnek teljesítik, a kötelezett a (7) bekezdés szerinti kiegészítő biztosíték nyújtására köteles.

(7) A felek megállapodhatnak abban, hogy az óvadék tárgya vagy a biztosított követelés értékének változásakor a kötelezett kiegészítő biztosíték nyújtására, illetve a jogosult a túlzott biztosíték kötelezett részére való kiadására köteles. A kiegészítő biztosíték az óvadék eredeti tárgyának sorsát osztja.

Óvadék²⁹³

A Ptk. 270. §-ának (1) bekezdéséhez]²⁹⁴

Ptké. 49. § ²⁹⁵ (1) Óvadék tárgyául szolgáló hitelkövetelésen azt a követelést kell érteni, amely hitelintézettel – ideértve a 2006/48/EK irányelv 2. cikkében felsorolt, valamint a 4 cikk 1. pontját átültető EGT-állam jogszabályai szerint hitelintézetnek minősülő pénzügyi intézményeket is – kötött kölcsönszerződésből származik.

²⁸⁹ Az 1959. évi IV. törvény 270. § (1)- (3) bekezdése a 2010. évi CLIX. törvény 1. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

²⁹⁰ Az 1959. évi IV. törvény 270. § (1)- (3) bekezdése a 2010. évi CLIX. törvény 1. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

²⁹¹ Az 1959. évi IV. törvény 270. § (1)- (3) bekezdése a 2010. évi CLIX. törvény 1. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

²⁹² Az 1959. évi IV. törvény 270. § (6) bekezdése a 2010. évi CLIX. törvény 1. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

²⁹³ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet jelölt része a 2010. évi CLIX. törvény 3. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

²⁹⁴ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet jelölt része a 2010. évi CLIX. törvény 3. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

²⁹⁵ Az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 49. §-a a 2010. évi CLIX. törvény 3. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

(2) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, az óvadék tárgyát képező hitelköveteléssel szemben a beszámítási jog gyakorlása kizárható. Az erre irányuló szerződéses kikötés vagy joglemondó nyilatkozat érvényességéhez annak írásba foglalása szükséges.

Ptk. 271. § (1) ²⁹⁶ Kielégítési joga megnyílásakor a jogosult az óvadékkal biztosított követelését az óvadék tárgyából közvetlenül kielégítheti, ha az óvadék tárgya pénz, bankszámla-követelés, nyilvánosan jegyzett piaci árral vagy egyébként az adott időpontban a felektől függetlenül meghatározható árral rendelkező értékpapír vagy egyéb pénzügyi eszköz. Egyéb értékpapír, hitelkövetelés vagy pénzügyi eszköz esetében a jogosult a közvetlen kielégítés jogát akkor gyakorolhatja, ha erről a felek szerződésükben megállapodtak és az értékelés módját szerződésükben meghatározták. Hitelkövetelésből való közvetlen kielégítéshez az is szükséges, hogy a hitelkövetelés óvadékba adásáról a követelés kötelezettjét az engedményezés szabályai szerint értesítsék.

(2) Ha a felek az óvadék tárgyául szolgáló értékpapír és egyéb pénzügyi eszköz értékesítésében állapodtak meg, az értékesítés a szerződésben meghatározott feltételek szerint történik.

(3) A jogosult minden esetben köteles a kötelezettel ésszerű időn belül elszámolni, és a követelését és annak járulékait meghaladó fedezetet, illetve – értékesítés esetén – a követelését, annak járulékait és az értékesítéssel kapcsolatos költségeket meghaladó bevételt a kötelezett részére kiadni.

(4) Ha a felek megállapodásának a kielégítési jog gyakorlására vonatkozó kikötése kereskedelmi szempontból ésszerűtlen, a kikötést megtámadhatja az, akinek jogát vagy jogos érdekét a kikötés sérti.

(5) Akinek jogát vagy jogos érdekét a kielégítési jog gyakorlásának módja, különösen a (3) bekezdés szerinti kötelezettség elmulasztása sérti, az ebből eredő kárnak megtérítését a jogosulttól követelheti. A jogosult mentesül, ha bizonyítja, hogy kereskedelmi szempontból ésszerű módon járt el.

Ptk. 271/A. § ²⁹⁷ Az óvadéokra egyebekben – a 254. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével – a zálogjogra vonatkozó közös szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

²⁹⁶ Az 1959. évi IV. törvény 271. § (1) bekezdése a 2010. évi CLIX. törvény 2. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2011.06.30.

²⁹⁷ Az 1959. évi IV. törvény 271/A. §-át a 2004. évi XXVII. törvény 43. §-a iktatta be. Hatályos: 2004. 05. 01.

A kezesség

Ptk. 272. § (1) Kezességi szerződéssel a kezes arra vállal kötelezettséget, hogy amennyiben a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni.

(2) Kezességet csak írásban lehet érvényesen vállalni.

Ptk. 273. § (1) A kezes kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért kezességet vállalt; érvényesítheti azokat a kifogásokat, amelyeket a kötelezett érvényesíthet a jogosulttal szemben.

(2) A kezes kötelezettsége nem válhat terheesebbé, mint amilyen elvállalásakor volt; kiterjed azonban a kezesség elvállalása után esedékessé váló mellékszolgáltatásokra. A kezes a perköltségekért és a végrehajtási költségekért csak akkor felel, ha a keresetindítás előtt őt a teljesítésre felszólították.

(3) Bírósági úton nem érvényesíthető követelés kezessel szemben a követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

Ptk. 274. § (1) A kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, amíg a követelés a kötelezettől és az olyan kezesektől, akik őt megelőzően, reá tekintet nélkül vállaltak kezességet, behajtható. Ez a szabály a kötelezett és a kezesek együttes perlését nem gátolja.

(2) A kezes nem követelheti, hogy a jogosult a követelést először a kötelezettől hajtsa be (készfizető kezesség), ha

- a) a felek így állapodtak meg,
- b) a kezességet kár megtérítéséért vállalták,
- c) a kezességet bank vállalta.

Ptk. 275. § Ha ugyanazért a kötelezettségért egyidejűleg vagy egymásra tekintettel többen vállalnak kezességet, a kezesek kétség esetében egyetemlegesen felelnek.

Ptk. 276. § (1) Amennyiben a kezes a jogosultat kielégíti, a követelés az azt biztosító és a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogokkal, valamint a végrehajtási joggal együtt reá száll.

(2) A kezes felszabadul, amennyiben a jogosult lemond a követelést biztosító olyan jogról, amelynek alapján a kezes a reá átszálló követelésre kielégítést kaphatott volna, vagy amennyiben a követelés a jogosult hibájából egyébként behajthatatlanná vált.

XXIV. Fejezet

A teljesítés és a beszámítás

A teljesítés

Ptk. 277. §²⁹⁸ (1) A szerződéseket tartalmuknak megfelelően, a megszabott helyen és időben, a megállapított mennyiség, minőség és választék szerint kell teljesíteni. A szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában

- a) alkalmasnak kell lennie azokra a célokra, amelyekre más, azonos fajtájú szolgáltatásokat rendszerint használnak, és
- b) rendelkeznie kell azzal a minőséggel, illetve nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos fajtájú szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a szolgáltatás természetét, valamint a kötelezettnek, a gyártónak, az importálónak vagy ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó – különösen reklámban vagy az áru címkéjén megjelenő – nyilvános kijelentését, és
- c) alkalmasnak kell lennie a jogosult által meghatározott célra, ha azt a jogosult a szerződéskötés időpontjában a kötelezett tudomására hozta, és abba a kötelezett beleegyezett, valamint
- d) rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő, és az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásban lévő tulajdonságokkal.

(2) A szolgáltatásnak nem kell megfelelnie az **(1) bekezdés b) pontjában** említett nyilvános kijelentésnek, ha a kötelezett bizonyítja, hogy

- a) a nyilvános kijelentést nem ismerte, és azt nem is kellett ismernie, vagy
- b) a nyilvános kijelentést a szerződéskötés időpontjáig már megfelelő módon helyesbítették, vagy
- c) a nyilvános kijelentés a jogosult szerződéskötési elhatározását nem befolyásolhatta.

(3) Az **(1) bekezdés b) pontjának** alkalmazásában gyártónak minősül az a személy is, aki a dolgon elhelyezett nevével, védjegyével vagy egyéb megkülönböztető jelzés alkalmazásával önmagát gyártóként tünteti fel.

(4) A felek a szerződés teljesítésében együttműködésre kötelesek. A kötelezettnek a szerződés teljesíté-

se érdekében úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a jogosultnak pedig ugyanilyen módon elő kell segítenie a teljesítést.

(5) A felek a szerződés teljesítését érintő minden lényeges körülményről kötelesek egymást tájékoztatni.

(6)²⁹⁹ A kötelezett, dolog szolgáltatására irányuló szerződés esetén, köteles a dolgot – a jogszabályok rendelkezéseinek és a szakmai szokásoknak megfelelően – azonosításra alkalmas jelzéssel ellátni és a dologról a rendeltetésszerű használatához, a felhasználáshoz szükséges tájékoztatást megadni. Ha a kötelezett gazdálkodó szervezet, a dolog minőségének tanúsítására is köteles.

A teljesítés helye

Ptk. 278. § (1) A teljesítés helye a kötelezett lakóhelye, illetőleg székhelye, kivéve, ha

- a) jogszabály eltérően rendelkezik,
- b) a szolgáltatás tárgyából vagy rendeltetéséből más következik,
- c) a szolgáltatás tárgya a felek által ismert más helyen van.

(2)³⁰⁰ Ha a szolgáltatás tárgyát a kötelezett lakóhelyétől, illetőleg székhelyétől különböző helyre kell küldeni, s azt, vagy valamely közbeeső helyet nem kötöttek ki teljesítési helyként, a teljesítés azzal történik meg, hogy a szolgáltatás tárgyát a kötelezett elküldés, illetőleg elszállítás végett a jogosultnak, a szállítványozónak vagy a fuvarozónak átadja. Fogyasztói szerződés esetében a teljesítés a fogyasztó részére való átadással történik meg.

(3) Ha a kötelezett a dolgot saját szállítóeszközével vagy megbízottja útján küldi a jogosultnak, a teljesítés helye az utóbbi lakóhelye, illetőleg székhelye.

(4) Gazdálkodó szervezetek egymás közötti szerződéseinek a teljesítés helye – ha a jogosult más helyet nem jelöl meg – a jogosult székhelye (telephelye), illetőleg, fuvarozó közbenjöttével történő teljesítés esetén, a rendeltetési állomás. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

²⁹⁸ Az 1959. évi IV. törvény 277. § 1. bekezdése a 2002. évi XXXVI. törvény 3. §-ának megfelelően módosított szöveg, egyidejűleg a § új 2. és 3. bekezdéssel egészült ki, és az eredeti 2- 4. bekezdés számozása 4- 6. bekezdésre változott. Hatályos: 2003. 07. 01.

²⁹⁹ A Ptk. 277. §-ának (4) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 11. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁰⁰ Az 1959. évi IV. törvény 278. § 2. bekezdése a 2002. évi XXXVI. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 07. 01.

Lakóhely

Ptk. 50. § ³⁰¹ (1) Ptk. alkalmazásában lakóhely az, ahol az állampolgárnak bejelentett lakása van.

(2) A cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképese személy lakóhelyét törvényes képviselője beleegyezésével választhatja meg.

(3) A jogi személy székhelye az a hely, amelyet a nyilvántartás székhelyként feltüntet, ennek hiányában pedig az, ahol a jogi személy központi tevékenységét kifejti.

Ptk. 279. § (1) Ha valamelyik szerződő fél lakóhelyét, illetőleg székhelyét a teljesítést megelőzően megváltoztatja, viseli a teljesítés során ebből eredő költség-többletet.

(2) A teljesítéssel a kárveszély – ha a törvény kivételt nem tesz – a másik szerződő félre száll át.

A teljesítés ideje

Ptk. 280. § (1) Ha a teljesítés ideje nincs meghatározva,

a) bármelyik fél a másik fél egyidejű teljesítését követelheti,

b) ingyenes szerződés esetében a jogosult a kötelezettet a teljesítésre bármikor felhívhatja.

(2) A kötelezett a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével köteles teljesíteni.

(3) A tartásdíjat, az életjáradékot és a baleseti járadékot időszakonként előre kell fizetni. A jogosult a hat hónapról régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített részleteket bírósági úton többé nem követelheti.

Ptk. 281. § (1) Ha jogszabály vagy szerződés alapján a felek egyidejű teljesítésre kötelesek, egyik fél sem köteles saját szolgáltatását teljesíteni, amíg a másik fél a szolgáltatást fel nem ajánlja.

(2) ³⁰² Az a szerződő fél, akinek a teljesítéssel elöl kell járnia, a szolgáltatást – biztosíték hiányában – megtagadhatja, ha

a) a szolgáltatást részletekben vagy folyamatosan kell teljesíteni, és a másik fél saját szolgáltatásával időközben késedelembe esik, amíg a késedelem tart;

b) a másik fél vagyoni viszonyainak időközben bekövetkezett jelentős megromlása folytán a viszontszolgáltatás veszélyeztetve van;

c) a másik félnek vele szemben pénzügyi fedezethiány miatt kiegyenlítetlen tartozása áll fenn.

(3) A szolgáltatás megtagadására jogosult fél elállhat a szerződéstől, ha a biztosíték nyújtására megfelelő határidőt szabott, és az eredménytelenül telt el.

(4) Annak a félnek a jogaira és kötelezettségeire, aki a szolgáltatás megtagadására jogosult, egyebekben a felelős őrzés szabályai irányadók.

Ptk. 282. § (1) A teljesítési határidőbe a szerződéskötés napját nem kell beszámítani; ha a teljesítési határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

(2) A kötelezett a határnapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt csak a jogosult beleegyezésével teljesíthet. Beleegyezés hiányában a jogosult a felelős őrzés szabályai szerint tartozik eljárni.

A teljesítés módja

Ptk. 283. § (1) A jogosult – ha jogszabály kivételt nem tesz – a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles meggyőződni arról, hogy a teljesítés megfelelő-e.

(2) ³⁰³ A dolog átvétele során nem kell vizsgálni azokat a tulajdonságokat, amelyeknek a minőségét tanúsítják, illetőleg, amelyekre jótállás vonatkozik.

(3) Ha a jogszabály kivételt nem tesz, az átadással járó költségek – ideértve a csomagolás és mérlegelés költségeit is – a kötelezettet, az átvétellel járó költségek pedig a jogosultat terhelik.

Ptk. 284. § (1) A kötelezett a teljesítéskor nyugtát követelhet, és követelheti a kötelezvény visszaadását.

(2) A nyugta költségei a kötelezettet terhelik, kivéve, ha a jogosult a kötelezvényt nem adta vissza.

(3) Azt, aki a jogosult aláírásával ellátott nyugtát mutat fel, a teljesítés elfogadására jogosított személynek kell tekinteni, ha ezt felismerhető körülmény kétségessé nem teszi.

³⁰¹ Lásd az 1992. évi LXVI. törvényt és a végrehajtásáról szóló 143/1993. (X. 26.) Korm. rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁰² A Ptk. 281. §-ának (2)- (3) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 13. §-ával megállapított szöveg. A § egyidejűleg (4) bekezdést iktatott a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁰³ A Ptk. 283. §-ának (2) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 14. §-a iktatta a szövegbe, s egyidejűleg a korábbi (2) bekezdés számozását (3) bekezdésre változtatta. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 285. § Ha a szolgáltatás osztható, a jogosult részteljesítést is köteles elfogadni, kivéve, ha a részteljesítést a szerződésben kizárta, vagy az lényeges érdekét sérti.

Ptk. 286. § (1) A jogosult a harmadik személy részéről felajánlott teljesítést is köteles elfogadni, ha ehhez a kötelezett hozzájárult, és a szolgáltatás nincs személyhez kötve, illetőleg nem igényel olyan szakértelmet vagy képességet, amellyel a harmadik személy nem rendelkezik. A kötelezett hozzájárulása nem szükséges, ha a harmadik személynek törvényes érdeke fűződik ahhoz, hogy a teljesítés megtörténjék.

(2) A követelés biztosítékai ilyenkor fennmaradnak, amennyiben a követelés a teljesítő harmadik személyre átszáll, vagy e harmadik személy a kötelezettől megtérítést követelhet.

Ptk. 287. § (1) Ha a jogosult személye bizonytalan, lakóhelye, illetőleg székhelye ismeretlen, vagy ha a jogosult késedelembe esik, a pénz fizetésére, továbbá értékpapír vagy más okirat kiadására irányuló kötelezettséget bírósági letétbehelyezéssel is lehet teljesíteni.

(2) A kötelezett a letétbehelyezés alkalmával kikötheti, hogy a letétet csak akkor adják ki a jogosultnak, ha az ellenszolgáltatását teljesítette, vagy arra biztosítékot nyújtott; a letétet mindaddig visszavonhatja, amíg arról a jogosult értesítést nem kapott.

(3) A letétbehelyezésnek a teljesítés helye vagy a kötelezett lakóhelye, illetőleg székhelye szerint illetékes bíróságnál kell történnie. A letétbehelyezéssel való teljesítés költségét a jogosult viseli.

Bírósági letétbehelyezés

Ptké. 51. § (1) A jogosult személye akkor tekinthető bizonytalan, ha azt a kötelezett önhibáján kívül nem tudja megállapítani. Egymagában az, hogy harmadik személy magát jogosultságának valószínűsítése nélkül jelöli meg jogosultként, a bírósági letétbehelyezésre nem ad alapot.

(2) A jogosultnak a letét kiadására irányuló joga a letétbehelyezésről szóló értesítés kézhezvételétől számított öt év alatt évül el.

(3) Ha a jogosultnak a letét kiadására irányuló joga elévült, a kötelezett követelheti a letét visszaadását.

A fajta és mennyiség szerint meghatározott szolgáltatás teljesítése

Ptk. 288. § Ha a felek a szerződés fajta és mennyiség szerint megjelölt tárgyának minőségét nem határozták meg, a forgalomban szokásos jó minőségű dologgal kell teljesíteni.

Ptk. 289. § Ha valaki fajta szerint meghatározott maga termelte dolog szolgáltatására kötelezi magát, de azt egészben vagy részben nem képes szolgáltatni, nem köteles a hiányzó dolgot a teljesítés céljára mástól beszerezni. Ez a szabály a szerződésszegésért való felelősséget nem érinti.

Ptk. 290. § ³⁰⁴ (1) Ha a kötelezettnek a jogosulttal szemben több tartozása áll fenn, és teljesítése nem fedezi valamennyi tartozását, azt a kötelezett rendelkezése szerint, ennek hiányában pedig arra a tartozásra kell elszámolni, amelyre a kötelezett felismerhetően szánta.

(2) ³⁰⁵ Ha a kötelezett nem rendelkezett, és szándéka sem ismerhető fel, a teljesítést

a) régebben lejárt,

b) azonos lejárat esetén a kötelezettre terhesebb,

c) egyenlő mértékben terhes tartozások közül pedig a kevésbé biztosított követelés fedezésére kell fordítani.

(3) Az egyenlő mértékben biztosított követeléseket a teljesítés arányosan csökkenti.

Ptk. 291. § (1) Ha valaki fajta és mennyiség szerint meghatározott dolgot ugyanannak a személynek különböző helyekre köteles küldeni, de az egész mennyiséget nem tudja szolgáltatni, a jogosult rendelkezése szerint köteles a rendelkezésre álló mennyiséget elosztani.

(2) Ha a jogosult felszólítás ellenére nem rendelkezik, a kötelezett az egyes helyekre járó mennyiséget arányosan köteles csökkenteni, kivéve, ha az általa is ismert nemzetgazdasági érdekek más elosztást indokolnak.

³⁰⁴ A Ptk. 290. §-a (1) bekezdésének második mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁰⁵ A Ptk. 290. §-a (2) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

A pénztartozás teljesítése

Ptk. 292. § (1) A pénztartozás teljesítésének helye – ha jogszabály kivételt nem tesz – a jogosult lakóhelye, illetőleg székhelye.

(2) ³⁰⁶ A jogosult a határnapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt felajánlott teljesítést is köteles elfogadni; ilyenkor a teljesítés és a lejárat közötti időre kamat vagy kártalanítás nem jár. A feleknek az ilyen kamatra vagy kártalanításra vonatkozó megállapodása – jogszabály engedélye hiányában – semmis; a semmisség a szerződés egyéb rendelkezéseire nem hat ki.

Ptk. 293. § Ha a kötelezett kamattal és költséggel is tartozik, és a fizetett összeg az egész tartozás kiegyenlítésére nem elég, azt elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a főtartozásra kell elszámolni. A kötelezett eltérő rendelkezése hatálytalan.

Ptk. 294. § ³⁰⁷ Az állami pénzügyi számlarendszerbe bevont szervezetek fizetéseire vonatkozó rendelkezéseket külön jogszabály tartalmazza.

Jognyilatkozat adása

Ptk. 295. § Ha a kötelezettség jognyilatkozat adására irányul, a teljesítést a bíróság ítélete pótolja.

A beszámítás

Ptk. 296. § (1) A kötelezett a jogosulttal szemben fennálló egynemű és lejárt követelését – ha jogszabály kivételt nem tesz – a jogosulthoz intézett vagy a bírósági eljárás során tett nyilatkozattal tartozásába beszámíthatja.

(2) A beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek.

Ptk. 297. § (1) Beszámításnak nincs helye olyan szolgáltatással szemben, amelyet megállapodás alapján meghatározott célra kell fordítani, továbbá – a túlfizetés esetét kivéve – tartási, életjáradéki és baleseti járadékköveteléssel, úgyszintén a szándékosan okozott kár megtérítésére irányuló követeléssel szemben.

(2) A jogosult nem számíthatja be a bírósági úton nem érvényesíthető követelését; elévült követelését azon-

ban beszámíthatja, ha az elévülés az ellenkövetelés keletkezésekor még nem következett be.

(3) Végrehajtás alól mentes követeléssel szemben csak olyan követelést lehet beszámítani, amely a követeléssel azonos jogalpból ered.

(4) Végrehajtható határozattal vagy egyezséggel megállapított követelésbe csak ugyanilyen vagy közokiratba foglalt ellenkövetelést lehet beszámítani.

XXV. Fejezet

A szerződészegés

A kötelezett késedelme

Ptk. 298. § A kötelezett késedelembe esik,

a) ha a szerződésben megállapított vagy a szolgáltatás rendeltetéséből kétségtelenül megállapítható teljesítési idő eredménytelenül eltel;

b) más esetekben, ha kötelezettségét a jogosult felhívására nem teljesíti.

Ptk. 299. § (1) A kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a késedelemből eredő kárát, kivéve, ha bizonyítja, hogy a késedelem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) Ha a kötelezett késedelmét kimenteni nem tudja, felelős a szolgáltatás tárgyában a késedelem ideje alatt bekövetkezett minden kárért, kivéve, ha bizonyítja, hogy az késedelem hiányában is bekövetkezett volna.

Ptk. 300. § (1) A jogosult – függetlenül attól, hogy a kötelezett késedelmét kimentette-e – követelheti a teljesítést, vagy ha ez többé nem áll érdekében, elállhat a szerződéstől.

(2) Nincs szükség a teljesítéshez fűződő érdek megszűnésének bizonyítására, ha a szerződést a felek megállapodásánál vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva meghatározott időpontban – és nem máskor – kellett volna teljesíteni, vagy ha a jogosult utólagos teljesítésre megfelelő határidőt szabott, és az is eredménytelenül telt el.

(3) ³⁰⁸

³⁰⁶Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 12. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁰⁷Lásd a 39/1984. (XI. 5.) MT rendeletet és a 3/1992. (MK 34.) MNB rendelkezést. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁰⁸A Ptk. 300. §-ának (3) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 301. § ³⁰⁹ (1) Pénztartozás esetében – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdve akkor is köteles a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot fizetni, ha a tartozás egyébként kamatmentes. A kamatfizetési kötelezettség akkor is beáll, ha a kötelezett késedelmét kimenti.

(2) ³¹⁰ Az államháztartás alrendszerében harmadik személyekkel szemben vállalt vagy az alrendszereket egyébként harmadik személyekkel szemben terhelő fizetési kötelezettség késedelmes teljesítése esetén a késedelmi kamat tekintetében is alkalmazni kell a kamatfizetés mellőzésére vagy a törvényesnél alacsonyabb mértékű kamatfizetésre irányuló szerződési kikötés semmisségére vonatkozó rendelkezést.

(3) ³¹¹ Ha a jogosultnak a késedelembe esés időpontjáig kamat jogszabály vagy szerződés alapján jár, a kötelezett a késedelembe esés időpontjától e kamaton felül – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat egyharmadával megegyező mértékű kamatot, de összességében legalább az (1) bekezdésben meghatározott kamatot köteles megfizetni.

(4) ³¹² A felek által túlzott mértékben megállapított késedelmi kamatot a bíróság mérsékelheti.

(5) ³¹³ A jogosult követelheti a késedelmi kamatot meghaladó kárát.

Ptk. 301/A. § ³¹⁴ (1) Gazdálkodó szervezetek között a késedelmi kamatra vonatkozó szabályokat az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A késedelmi kamat mértéke a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összege.

(3) A kamatfizetési kötelezettség a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) kézhezvételétől számított harminc nap elteltétől esedékes, illetve a jo-

gosult teljesítésétől számított harminc nap elteltétől, ha a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) kézhezvétele a jogosult teljesítését megelőzte, vagy a kézhezvétel időpontja nem állapítható meg.

(4) ³¹⁵ A késedelmi kamat mértékét vagy esedékességét a (2) és (3) bekezdésben foglaltaktól eltérően, a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára megállapító szerződési kikötést a jogosult megtámadhatja.

(5) ³¹⁶ Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, a (4) bekezdés szerinti kikötést a külön jogszabályban meghatározott szervezet is megtámadhatja a bíróság előtt. A megtámadás alaposága esetén a bíróság a kikötés érvénytelenségét a kikötés alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapítja. Az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig már teljesítettek.

(6) ³¹⁷ A külön jogszabályban meghatározott szervezet kérheti továbbá az olyan, a (4) bekezdés szerinti általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítását, amelyet szerződéskötések céljából határoztak meg és tettek nyilvánosan megismerhetővé, akkor is, ha az érintett feltétel még nem került alkalmazásra. A bíróság a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítása esetén eltiltja a nyilvánosságra hozót a feltétel alkalmazásától.

(7) ³¹⁸ A (2) és (3) bekezdésben foglaltaktól jogszabály csak a jogosult javára térhet el.

(8) ³¹⁹ A felek által a (2) bekezdésben meghatározott-hoz képest túlzottan alacsony mértékben megállapított késedelmi kamatot, továbbá a késedelmi kamat esedékességének a (3) bekezdésben meghatározottól eltérően megállapított időpontját a bíróság megváltoztathatja, kivéve, ha a törvény rendelkezéseitől való eltérést a szerződéskötéskor fennálló körülmények indokolták.

³⁰⁹ Az 1959. évi IV. törvény 301. § 1-2. bekezdései a 2002. évi XXXVI. törvény 5. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2004. 05. 01.

³¹⁰ Az 1959. évi IV. törvény 301. § (2) bekezdését a 2009. évi XXXI. törvény 1. § (4) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.07.01.

³¹¹ A 2009. évi XXXI. törvény 1. § (4) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

³¹² A 2009. évi XXXI. törvény 1. § (4) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

³¹³ A 2009. évi XXXI. törvény 1. § (4) bekezdésének megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

³¹⁴ Az 1959. évi IV. törvény 301/A. §-át a 2002. évi XXXVI. törvény 6. §-a iktatta be. Hatályos: 2004. 05. 01.

³¹⁵ Az 1959. évi IV. törvény 301/A. § (4)- (6) bekezdését a 2006. évi III. törvény 8. §-a iktatta be. Hatályos: 2006.03.01.

³¹⁶ Az 1959. évi IV. törvény 301/A. § (4)- (6) bekezdését a 2006. évi III. törvény 8. §-a iktatta be. Hatályos: 2006.03.01.

³¹⁷ Az 1959. évi IV. törvény 301/A. § (4)- (6) bekezdését a 2006. évi III. törvény 8. §-a iktatta be. Hatályos: 2006.03.01.

³¹⁸ A 2006. évi III. törvény 8. §-ának megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

³¹⁹ A 2006. évi III. törvény 8. §-ának megfelelően átsorszámozott szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

Tvr. 5/D. § ³²⁰ (1) A Ptk. 301/A. §-ának (5) bekezdése szerinti megtámadásra, valamint a 301/A. § (6) bekezdése szerinti eljárás kezdeményezésére jogosult a kis- és középvállalkozások érdekeinek képviselőjét ellátó társadalmi szervezet.

(2) Az 5/B. §-ban foglaltakat megfelelően alkalmazni kell a Ptk. 301/A. §-ának (5) és (6) bekezdése alapján indított eljárásokban is.

Fizetési késedelem jogkövetkezményei gazdálkodó szervezetek terven alapuló viszonyában³²¹

Ptké. 52. § ³²²

Ptké. 53. § ³²³

Ptké. 54. § ³²⁴

Ptké. 55. § ³²⁵

Ptké. 56. § ³²⁶

Ptké. 57-63. § ³²⁷

A jogosult késedelme

Ptk. 302. § A jogosult késedelembe esik, ha

- a) a szerződés szerűen felajánlott teljesítést nem fogadja el;
- b) elmulasztja azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kötelezett megfelelően teljesíteni tudjon;
- c) a nyugtát nem állítja ki, illetőleg az értékpapírt nem adja vissza.

Ptk. 303. § (1) A jogosult köteles megtéríteni a kötelezettnek a késedelemből eredő kárát, kivéve ha bizonyítja, hogy a késedelem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) A jogosult – függetlenül attól, hogy késedelmét kimentette-e –

- a) köteles a kötelezett felelős őrzéséből eredő költségeket megtéríteni;
- b) éppúgy viseli a dolog megsemmisülésének, elveszésének vagy megrongálódásának veszélyét, mintha a teljesítést elfogadta volna;
- c) késedelme idejére kamatot nem követelhet.

(3) A jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja.

Ptk. 304. § A jogosult késedelmére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szolgáltatás fajta és mennyiség szerint volt meghatározva, de a felek a teljesítésre szánt dolgokat megjelölték, vagy a többi hasonló dologtól a jogosult részére elkülönítették.

A hibás teljesítés

Ptk. 305. § ³²⁸ (1) Olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatott dolog a teljesítés időpontjában nem felel meg a jogszabályban vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak.

(2) Hibás teljesítésnek minősül a szolgáltatott dolog szakszerűtlen összeszerelése is, ha a szerelés szerződéses kötelezettség, és azt a kötelezett vagy olyan személy végezte el, akinek magatartásáért a kötelezett felelős. A kötelezett felel akkor is, ha a szolgáltatott dolog összeszerelését a szerződésnek megfelelően a jogosult végezte el, és a szakszerűtlen összeszerelés a használati útmutató hibájára vezethető vissza. Fogyasztói szerződésben semmis az a kikötés, amely e rendelkezésektől a fogyasztó hátrányára tér el.

(3) A kötelezett a hibás teljesítésért felelősséggel tartozik (kellékszavatosság).

³²⁰ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 5/D. §-át a 2006. évi III. törvény 13. §-a iktatta be. Hatályos: 2006. 03. 01.

³²¹ A cím az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³²² A Ptké. 52. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³²³ A Ptké. 53. §-a az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése folytán hatályát veszítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

³²⁴ A Ptké. 54. §-a az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése folytán hatályát veszítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

³²⁵ A Ptké. 55. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³²⁶ A Ptké. 56. §-a az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 40. §-ának (2) bekezdése folytán hatályát veszítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

³²⁷ A Ptké. 57-63. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³²⁸ Az 1959. évi IV. törvény 305-306/A. §-ai a 2002. évi XXXVI. törvény 7. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 07. 01.

Ptk. 305/A. § (1) Ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy azt ismernie kellett, a kötelezett mentesül a szavatossági felelősség alól. Mentesül a kötelezett a szavatossági felelősség alól akkor is, ha a hiba a jogosult által adott anyag hibájára vezethető vissza, feltéve, hogy az anyag alkalmazhatóságára a jogosultat figyelmeztette.

(2) Fogyasztói szerződés esetében az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a teljesítést követő hat hónapon belül felismert hiba már a teljesítés időpontjában megvolt, kivéve, ha e vélelem a dolog természetével vagy a hiba jellegével összeegyeztethetetlen. A felek ettől eltérő megállapodása semmis.

Ptk. 306. § (1) Hibás teljesítés esetén a jogosult

a) elsősorban – választása szerint – kijavítást vagy kicserélést követelhet, kivéve, ha a választott szavatossági igény teljesítése lehetetlen, vagy ha az a kötelezettnek a másik szavatossági igény teljesítésével összehasonlítva aránytalan többletköltséget eredményezne, figyelembe véve a szolgáltatott dolog hibátlan állapotban képviselt értékét, a szerződésszegés súlyát, és a szavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott kényelmetlenséget;

b) ha sem kijavításra, sem kicserélésre nincs joga, vagy ha a kötelezett a kijavítást, illetve a kicserélést nem vállalta, vagy e kötelezettségének a (2) bekezdésben írt feltételekkel nem tud eleget tenni – választása szerint – megfelelő árleszállítást igényelhet vagy elállhat a szerződéstől. Jelentéktelen hiba miatt elállásnak nincs helye.

(2) A kijavítást vagy kicserélést – a dolog tulajdonságaira és a jogosult által elvárható rendeltetésére figyelemmel – megfelelő határidőn belül, a jogosultnak okozott jelentős kényelmetlenség nélkül kell elvégezni.

(3) Ha a kötelezett a dolog kijavítását megfelelő határidőre nem vállalja, vagy nem végzi el, a jogosult a hibát a kötelezett költségére maga kijavíthatja vagy mással kijavíttathatja.

(4) A jogosult a kijavításig vagy kicserélésig az ellenszolgáltatás arányos részét visszatarthatja.

(5) Fogyasztói szerződésben semmis az a kikötés, amely a szavatossági jogoknak a törvényben meghatározott sorrendjétől a fogyasztó hátrányára tér el.

Ptk. 306/A. § A jogosult a választott szavatossági jogáról másokra térhet át. Az áttéréssel okozott kárt kö-

teles a kötelezettnek megtéríteni, kivéve, ha az áttérésre a kötelezett magatartása adott okot, vagy az áttérés egyébként indokolt volt.

Ptk. 84. § (1) A szavatossági jogok érvényesítésére vonatkozó határidőket a Ptk. hatálybalépése előtt létrejött szerződés esetében a Ptk. hatálybalépésétől kell számítani, a korábbi jogszabály által meghatározott határidők azonban nem hosszabbodhatnak meg.

(2) Ezt a szabályt nem lehet alkalmazni, ha a szavatossági jogok az érvényesítésükkel való indokolatlan késlekedés miatt a Ptk. hatálybalépése előtt megszűnnek.

Ptk. 307. § ³²⁹ (1) A jogosult a hiba felfedezése után a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles kifogását a kötelezettel közölni.

(2) Fogyasztói szerződés esetében a hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt kifogást kellő időben közölni kell tekintetni. A felek ettől eltérő megállapodása semmis.

(3) A közlés késedelméből eredő kárért a jogosult felelős.

Ptk. 308. § (1) A jogosult a teljesítés időpontjától számított hat hónapos elévülési határidő alatt érvényesítheti szavatossági jogait. Ha a dolog használhatóságának legkisebb időtartamát hatósági előírás vagy kötelező műszaki előírás határozza meg (kötelező alkalmassági idő), és ez hat hónapnál rövidebb, az igény érvényesítésére ez a határidő irányadó.

(2) Ha a szerződés állat szolgáltatására irányul, a szavatossági igény a teljesítéstől számított hatvan nap alatt évül el.

(3) Nem számít bele az elévülési időbe a kijavítási időnek az a része, amely alatt a jogosult a dolgot nem tudja rendeltetészerűen használni. A szavatossági jog érvényesíthetőségének határideje a dolognak vagy jelentősebb részének kicserélése (kijavítása) esetén a kicserélt (kijavított) dologra (dologrészre), valamint a kijavítás következményeként jelentkező hiba tekintetében újból kezdődik.

(4) Fogyasztói szerződés esetében a fogyasztó – az (1)-(2) bekezdéstől eltérően – a teljesítés időpontjától számított kétéves elévülési határidő alatt érvényesítheti szavatossági igényét. Az ennél rövidebb elévülési határidőt megállapító kikötés semmis. Ha a fogyasztói szerződés tárgya használt dolog, a felek rövidebb határidőben is megállapodhatnak, egy-

³²⁹ Az 1959. évi IV. törvény 307-308/C. §-ai a 2002. évi XXXVI. törvény 7. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 07. 01.

évnél rövidebb elévülési határidő azonban ebben az esetben sem köthető ki.

Ptk. 308/A. § (1) Ha a jogosult igényét menthető okból nem tudja érvényesíteni, így különösen, ha a hiba a jellegénél vagy a dolog természeténél fogva a **308. §-ban** meghatározott határidőn belül nem volt felismerhető, a szavatossági jogok érvényesítésének határideje a teljesítés időpontjától számított egy év, tartós használatra rendelt dolog esetében három év. Ha a kötelező alkalmassági idő három évnél hosszabb, az igény érvényesítésére ez a határidő az irányadó. E határidők elmulasztása jogvesztéssel jár.

(2) Fogyasztói szerződésben az **(1) bekezdésben** megállapított hároméves határidőnél rövidebb határidő kikötése semmis.

Ptk. 308/B. § A szavatossági igényt a szolgáltatott dolog minden olyan hibája miatt határidőben érvényesítettnek kell tekinteni, amely a megjelölt kellékhányt előidézte. Ha azonban a jogosult a szavatossági igényét csak a dolognak – a megjelölt hiba szempontjából – elkülöníthető része tekintetében érvényesíti, a szavatossági igény a dolog egyéb részeire nem minősül érvényesítettnek.

Ptk. 308/C. § A szavatossági jogok az ugyanabból a jogalaptól eredő követeléssel szemben kifogásként a határidők eltelte után is érvényesíthetők.

Tvr. 6. § ³³⁰ (1)

(2) A kötelezett csak abban az esetben hivatkozhat arra, hogy a szavatossági igény érvényesítésére irányadó határidő hat hónagnál rövidebb [308. § (1) bekezdés], ha a kötelező alkalmassági idő tartamát a jogosulttal a szerződés megkötésekor megfelelő módon (a terméken való feltüntetéssel, minőségi tanúsítvánnyal, fizetési jegyzéken stb.) közölte.

Ptk. 309. § ³³¹ (1) A szavatossági kötelezettség teljesítésével és a szerződésszerű állapot megteremtésével kapcsolatos költségek – ideértve különösen az anyag-, munka- és továbbítási költségeket – a kötelezettet terhelik. Fogyasztói szerződés esetében a felek ettől eltérő megállapodása semmis.

(2) Kicserélés vagy elállás esetén a jogosult nem köteles a dolognak azt az értékcsökkenését megtéríteni, amely a rendeltetésszerű használat következménye.

Ptk. 310. § Szavatossági jogainak érvényesítésén kívül a jogosult a hibás teljesítésből eredő kárának megtérítését is követelheti a kártérítés szabályai szerint.

Ptk. 311. § (1) Ha a fogyasztói szerződés hibás teljesítésének oka a kötelezettel szerződő harmadik személy (előző kötelezett) hibás teljesítése, a fogyasztói szerződés kötelezettje követelheti az előző kötelezettől a hibás teljesítés miatt támasztott fogyasztói igények kielégítése költségeinek a megtérítését, feltéve, hogy a minőség megvizsgálására vonatkozó kötelezettségének eleget tett.

(2) A fogyasztói szerződés kötelezettje az **(1) bekezdés** szerinti igényét a fogyasztó igényének kielégítésétől számított hatvannapos elévülési határidő alatt érvényesítheti. Az igény az előző kötelezett teljesítése időpontjától számított legfeljebb öt évig érvényesíthető; e határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

(3) Az **(1) bekezdés** szerinti igényt az előző kötelezett is érvényesítheti a vele szerződő előző kötelezettel szemben, a **(2) bekezdésben** meghatározott határidők megfelelő alkalmazásával.

Ptk. 311/A. § A hibás teljesítés jogkövetkezményeire vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a kötelezettség nem dolog szolgáltatására irányul; ilyenkor a kicserélésen a szolgáltatás újbóli teljesítését kell érteni.

Tvr. 13. § A hibás teljesítéssel kapcsolatos szavatossági jogokra és kártérítésre, valamint ezek érvényesítésének határidejére vonatkozó rendelkezések csak akkor alkalmazhatók, ha a szerződés teljesítése a törvény hatálybalépése után történt.

Ptké. 87. § Az állatszavatosságra vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésre csak akkor lehet alkalmazni, ha a szerződést a Ptk. hatálybalépése után teljesítik.

A teljesítés lehetetlenné válása

Ptk. 312. § (1) Ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, a szerződés megszűnik. A teljesítés lehetetlenné válásáról tudomást szerző fél haladéktalanul köteles erről a másik felet értesíteni. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért a mulasztó felelős.

³³⁰ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 6. § 1. bekezdését a 2002. évi XXXVI. törvény 29. § 1. bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2003. 07. 01.

³³¹ Az 1959. évi IV. törvény 309-311/A. §-ai a 2002. évi XXXVI. törvény 7. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 07. 01.

- (2) Ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért a kötelezett felelős, a jogosult a teljesítés elmaradása miatt kártérítést követelhet.
- (3) Ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért a jogosult felelős, a kötelezett szabadul tartozása alól, és követelheti kárának megtérítését.
- (4) Ha a vagylagos szolgáltatások közül valamelyiknek a teljesítése lehetlenné válik, a szerződés a többi szolgáltatásra korlátozódik.
- (5) Ha a lehetetlenülésért a választásra nem jogosult fél felelős, a másik fél választhat a lehetséges szolgáltatás és a lehetlenné válás következményei között.
- (6) Ha a lehetlenné vált szolgáltatás tárgyának maradványa a kötelezett birtokában maradt, vagy a kötelezett a szolgáltatás tárgya helyett mástól kárpótlást kapott vagy igényelhet, a jogosult a maradvány, illetőleg a kárpótlás átengedését követelheti az ellenszolgáltatás arányos része ellenében.

A teljesítés megtagadása

Ptk. 313. § Ha a kötelezett a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja, a jogosult választhat a késedelem és a lehetetlenülés következményeinek alkalmazása között.

A szerződésszegés közös szabályai

Ptk. 314. §³³² (1) A szándékosan, súlyos gondatlansággal, vagy bűncselekménnyel okozott, továbbá az életet, testi épséget, egészséget megkárosító szerződésszegésért való felelősséget érvényesen nem lehet kizárni.

- (2)³³³ A szerződésszegésért való felelősséget – ha jogszabály másként nem rendelkezik – nem lehet kizárni és korlátozni, kivéve, ha az ezzel járó hátrányt az ellenszolgáltatás megfelelő csökkentése vagy egyéb előny kiegyenlíti.
- (3)³³⁴ Külkereskedelmi szerződéssel kapcsolatos belföldi szerződésre vonatkozó jogszabály a szerződésszegést és következményeit a törvénytől eltérően

szabályozhatja, a felelősség korlátozását vagy kizárását – az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés kivételével – megengedheti.

Ptk. 315. § Aki kötelezettsége teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához mást vesz igénybe, ennek magatartásáért felelős.

Ptk. 316. §³³⁵ (1) Ha a jogosult a teljesítést a szerződésszegésről tudva elfogadja, a szerződésszegésből igényt utóbb csak akkor támaszthat, ha erre irányuló jogait fenntartotta.

(2)³³⁶

Ptk. 317. § (1) Osztható szolgáltatás egy részére vonatkozó szerződésszegés esetében a szerződésszegés következményei csak erre a részre következnek be. A jogosult azonban a szerződésszegésből eredő jogait az egész szerződésre nézve gyakorolhatja, ha bizonyítja, hogy a további teljesítés a szerződésszegés következtében már nem áll érdekében.

(2) Ha a szerződésszegés oszthatatlan szolgáltatás egy részére vonatkozik, következményei az egész szerződésre beállnak.

Ptk. 318. §³³⁷ (1) A szerződésszegésért való felelősségre, valamint a kártérítés mértékére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés mérséklésének – ha a jogszabály kivételt nem tesz – nincs helye.

(2) A szerződésszegésen alapuló igények érvényesítése kötelező, ha a szerződésben kikötött ellenszolgáltatás teljesítése egészben vagy részben az állami költségvetésből történik. A jogosult az igény érvényesítésétől – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – eltekinthet, ha a rendelkezésre álló adatok alapján meggyőződést szerzett arról, hogy a szerződésszegés olyan körülményekre vezethető vissza, amelyekért a kötelezett nem felel, vagy ha a szerződésszegés a nemzetgazdaság, továbbá a felek együttműködése szempontjából jelentéktelen.

³³² A Ptk. 314. §-ának (1) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³³³ Az 1959. évi IV. törvény 314. § 2. bekezdése az 1997. évi CXLIX. törvény 8. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 03. 01.

³³⁴ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 15. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³³⁵ A Ptk. 316. §-a (1) bekezdésének második mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³³⁶ A Ptk. 316. §-a (2) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³³⁷ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 18. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

- (3) ³³⁸ Ha a szerződésszegésen alapuló igények érvényesítése kötelező, és a jogosult e kötelezettségének indokolatlanul nem tesz eleget, a pénzkövetelésre (kártérítés, kötbér, árleszállítás) irányuló igényt a kifizetéseket a költségvetésből teljesítő pénzügyi szerv az állam javára érvényesítheti.

XXVI. Fejezet

A szerződés megszűnésének egyes esetei.

Az elévülés

A szerződés megszűnésének egyes esetei

Ptk. 319. § (1) A felek a szerződést közös megegyezéssel megszüntethetik vagy felbonthatják.

- (2) A szerződés megszüntetése esetében a szerződés a jövőre nézve szűnik meg, és a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak. A megszűnés előtt már nyújtott szolgáltatás szerződésszerű pénzbeli ellenértékét meg kell fizetni, amennyiben pedig a már teljesített pénzbeli szolgáltatásnak megfelelő ellenszolgáltatást a másik fél nem teljesítette, a pénzbeli szolgáltatás visszajár.

- (3) A szerződés felbontása esetében a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal szűnik meg, és a már teljesített szolgáltatások visszajárnak.

Ptk. 320. § (1) Aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva elállásra jogosult, e jogát a másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja. Az elállás a szerződést felbontja.

- (2) Az elállás jogát a felek bánatpénz fizetése ellenében is kiköthetik; a bíróság a túlzott mértékű bánatpénz összegét mérsékelheti.

- (3) Nem gyakorolhatja a szerződésen alapuló elállási jogot az a fél, aki a már megkapott szolgáltatást nem, vagy csak tetemesen csökkent értékben tudja visszaszolgáltatni.

Ptk. 321. § (1) Aki szerződésnél vagy jogszabálynál fogva felmondásra jogosult, e jogát a másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja. A felmondás a szerződést megszünteti.

- (2) Ha a felmondás nem azonnali hatályú, a törvényben vagy a szerződésben meghatározott felmondási idő elteltéig a szerződés fennmarad.

Ptk. 322. § Megszűnik a szerződés, ha ugyanaz a személy lesz a jogosult és a kötelezett. A szerződés megszűnése harmadik személy jogait és kötelezettségeit nem érinti.

Ptk. 323. § (1) A kötelezett halálával a szerződés nem szűnik meg, kivéve, ha csak személyesen teljesíthető szolgáltatásra irányult.

- (2) A jogosult halála akkor szünteti meg a szerződést, ha a szolgáltatás kifejezetten az ő eltartására irányult, vagy kizárólag az ő személyes szükségleteinek fedezésére lett volna alkalmas.

Az elévülés

Ptk. 324. § ³³⁹ (1) A követelések öt év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

- (2) A főkövetelés elévülésével az attól függő mellékkövetelések is elévülnek. A főköveteléstől független mellékkövetelések elévülése a főkövetelést nem érinti.

- (3) A követelés elévülése az azt biztosító kezizálogból való kielégítést nem akadályozza.

Ptk. 325. § (1) Az elévült követelést bírósági úton érvényesíteni nem lehet.

- (2) A felek rövidebb elévülési határidőben is megállapodhatnak; a megállapodás csak írásban érvényes. Az egy évnél rövidebb elévülési határidőt a felek írásban legfeljebb egy évre meghosszabbíthatják, egyébként az elévülési határidők meghosszabbítására irányuló megállapodás semmis.

Ptk. 326. § (1) Az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált.

- (2) Ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül – egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetében pedig három hónapon belül – a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél, illetőleg három hónapnál kevesebb van hátra. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a jogosult a lejárat után a teljesítésre halasztást adott.

³³⁸ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 15. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³³⁹ A Ptk. 324. §-a (1) bekezdésének második mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Lásd még az 1993. évi XCII. törvény 40. §-ának (8) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 327. § ³⁴⁰ (1) A követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás, a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása – ideértve az egyezséget is -, végül a tartozásnak a kötelezett részéről való elismerése megszakítja az elévülést.

(2) Az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik.

(3) Ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg.

Ptké. 85. § (1) Ha az elévülés a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, a követelés a Ptk. hatálybalépésétől számított öt éven belül érvényesíthető. Ezt a szabályt nem lehet alkalmazni, ha a követelés az érvényesítésével való indokolatlan késlekedés miatt a Ptk. hatálybalépése előtt megszűnt.

(2) Ezeket a rendelkezéseket az öt évnél rövidebb elévülési időkre nem lehet alkalmazni.

(3) Az elévülésnek a Ptk. hatálybalépését megelőzően bekövetkezett nyugvására, megszakadására és megrövidítésére a korábbi jogot kell alkalmazni.

XXVII. Fejezet

Az engedményezés és a tartozásátvállalás

Az engedményezés

Ptk. 328. § (1) A jogosult követelését szerződéssel másra átruházhatja (engedményezés).

(2) Nem lehet engedményezni a jogosult személyéhez kötött, valamint azokat a követeléseket, amelyek engedményezését jogszabály kizárja.

(3) Az engedményezésről a kötelezettet értesíteni kell; a kötelezett az értesítésig jogosult az engedményezőnek teljesíteni.

(4) Ha a kötelezettet az engedményező értesíti, a kötelezett az értesítés után csak az új jogosultnak (engedményes) teljesíthet; az engedményestől származó értesítés esetén a kötelezett követelheti az engedményezés megtörténtének igazolását. Ennek hiányában csak a saját veszélyére teljesíthet annak, aki engedményesként fellépett.

Ptk. 329. § (1) Az engedményezéssel az engedményes a régi jogosult helyébe lép, és átszállnak rá a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok is.

(2) A kötelezettnek az engedményezésről való értesítése az elévülést megszakítja.

(3) A kötelezett az engedményessel szemben érvényesítheti azokat a kifogásokat és beszámíthatja azokat az ellenköveteléseket is, amelyek az engedményezővel szemben az értesítéskor már fennállt jogalapon keletkeztek.

Ptk. 330. § (1) Az engedményező az engedményessel szemben a kötelezett szolgáltatásáért – az engedményezés fejében kapott ellenérték erejéig – kezesként felel, kivéve ha

a) a követelést kifejezetten bizonytalan követeléseként ruházta át az engedményesre;

b) felelősségét egyébként kizárta.

(2) Egyebekben az ellenérték fejében való engedményre az adásvétel, az ingyenes engedményre az ajándékozás szabályait kell alkalmazni.

Ptk. 331. § Ha a követelés jogszabály vagy hatóság rendelkezése folytán száll át másra, azok eltérő rendelkezése hiányában az engedményezés szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ebben az esetben a korábbi jogosult kezesi felelőssége csak akkor marad fenn, ha ezt kifejezett rendelkezés írja elő.

A tartozásátvállalás

Ptk. 332. § (1) Ha valaki a kötelezettel megállapodik abban, hogy tartozását átvállalja, köteles a jogosult hozzájárulását kérni, ha pedig azt a jogosult megtagadja, a kötelezettet olyan helyzetbe hozni, hogy az a lejáratkor teljesíthessen.

(2) Ha a jogosult a tartozásátvállaláshoz hozzájárul, a tartozásátvállaló a kötelezett helyébe lép. Megilletik mindazok a jogok, amelyek a kötelezettet a jogosulttal szemben megillették; a korábbi kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló követelését azonban nem számíthatja be.

(3) A tartozásátvállalással a követelést biztosító kezesség és zálogjog a kezes és a zálogkötelezett hozzájáruló nyilatkozata hiányában megszűnik.

Ptk. 333. § Ha a kötelezettség jogszabály vagy hatóság rendelkezése folytán száll át másra, azok eltérő

³⁴⁰ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 16. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

rendelkezése hiányában a tartozásátvállalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XXVIII. Fejezet

Több jogosult vagy több kötelezett a szerződésben

Ptk. 334. § ³⁴¹ (1) Ha többen tartoznak egy szolgáltatással, illetőleg egy szolgáltatást többen követelhetnek, és e szolgáltatás osztható, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában minden kötelezettől csak a részeső részt lehet követelni, és minden jogosult csak az őt megillető részt követelheti. A kötelezettek, illetőleg a jogosultak részaránya kétség esetében egyenlő.

(2) Ha a szolgáltatás nem osztható, a teljesítés bármelyik kötelezettől vagy valamennyiüktől követelhető (a kötelezettek egyetemlegessége).

(3) Ha többen jogosultak nem osztható szolgáltatást követelni, valamennyiük kezéhez kell teljesíteni (a jogosultak együttessége). A jogosultak bármelyike követelheti a szolgáltatásnak bírósági letétbe helyezését valamennyiük javára.

Ptk. 335. § (1) Ha a követelés több jogosultat úgy illet meg, hogy mindegyik az egész szolgáltatást követelheti, de a kötelezettet egyszeri szolgáltatás terheli (a jogosultak egyetemlegessége), a kötelezettség minden jogosulttal szemben megszűnik, amennyiben bármelyik jogosult kielégítést kap.

(2) A jogosult késedelme, a szolgáltatás lehetetlenné válása, továbbá bármelyik félnek olyan jognyilatkozata, amely a követelés érvényesítésének vagy a kötelezettség teljesítésének feltétele – így különösen a felmondás, a megintés és a választási jog gyakorlása – mindegyik jogosultra kihat.

(3) A követelés egyik jogosulttal szemben sem évül el addig, amíg az elévülés feltételei valamennyiükkel szemben be nem következtek.

(4) Ha valamelyik jogosult a teljesítés iránt pert indít, a per jogerős befejezéséig a kötelezett – anélkül, hogy a késedelem jogkövetkezményei alól ezáltal mentesülne – a többi jogosult irányában megtagadhatja a teljesítést.

Ptk. 336. § A jogosultakat – ha jogviszonyukból más nem következik – a követelés egymás között egyenlő arányban illeti meg.

Ptk. 337. § (1) Egyetemleges kötelezettség esetében minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, de amennyiben bármelyikük teljesít, vagy a kötelezettséget beszámítással megszünteti, a jogosulttal szemben a többiek kötelezettsége is megszűnik.

(2) Az egyetemlegesen kötelezettek egymás szerződésszegéséért is felelnek.

(3) Minden kötelezett a többiekkel megillető kifogásokra csak annyiban hivatkozhat, amennyiben a kifogások a jogosult kielégítésével kapcsolatosak. Beszámításra azonban a társkötelezettek követeléseit nem lehet felhasználni.

(4) A jogosultnak az egyik kötelezettel szemben beálló késedelme valamennyiük javára beáll.

Ptk. 338. § (1) Az egyetemleges kötelezetteket – ha jogviszonyukból más nem következik – a kötelezettség egymás között egyenlő arányban terheli. Ha valamely társkötelezett a jogosultnak kötelezettségét meghaladó szolgáltatást teljesített, a többi társkötelezettel szemben – a követelésnek őket terhelő része erejéig – megtérítési követelése támad.

(2) Egyik kötelezett sem hivatkozhat a többivel szemben olyan kedvezményre, amelyben a jogosulttól részesült.

(3) A jogosultnak teljesítő kötelezetre a jogosultat megillető és a többiek teljesítésének biztosítására is szolgáló jogok átszállnak, amennyiben a többi kötelezettől megtérítést követelhet.

XXVIII/A. Fejezet³⁴²

Az értékpapír

Ptk. 338/A. § (1) A pénzkövetelésről szóló értékpapír kiállítója (kibocsátója) feltétlen és egyoldalú kötelezettséget vállal arra, hogy ő maga vagy az értékpapírban megnevezett más személy az értékpapír ellenében meghatározott pénzüsszeget szolgáltat az értékpapír jogosultjának.

(2) ³⁴³ Értékpapírnak csak olyan okirat vagy – jogszabályban megjelölt – más módon rögzített, nyilván tartott és továbbított adat tekinthető, amely jogsza-

³⁴¹ Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 17. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁴² A Ptk. XXVIII/A. Fejezete az 1988. évi XXV. törvény 2. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁴³ Az 1959. évi IV. törvény 338/A. § 2. bekezdése az 1996. évi CXI. törvény 235. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1997. 01. 01.

bályban meghatározott kellékekkel rendelkezik és kiállítását (kibocsátását), illetve ebben a formában történő megjelenítését jogszabály lehetővé teszi.

- (3) Értékpapírt – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – bemutatóra és névre szólóan lehet kiállítani.

Ptk. 338/B. § ³⁴⁴ (1) Értékpapírban meghatározott követelést érvényesíteni, arról rendelkezni, azt megterhelni – ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik – csak az értékpapír által, annak birtokában lehet.

- (2) ³⁴⁵ Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában bemutatóra szól az értékpapír, ha nem tartalmazza a jogosult személyének megjelölését vagy tartalmazza ugyan, de az értékpapír tartalma szerint az értékpapír kötelezettje nemcsak a megjelölt személynek, hanem az értékpapír bármely bemutatójának köteles teljesíteni (bemutatói záradék). A bemutatóra szóló értékpapírt annak birtokba adásával lehet átruházni.

- (3) A nyomdai úton előállított névre szóló értékpapír teljes vagy üres forgatmány útján ruházható át.

- (4) A teljes forgatmány a forgatható értékpapírra vagy az ahhoz csatolt lapra (toldat) vezetett, az átruházó által aláírt írásbeli nyilatkozat, amely kifejezi az értékpapír átruházásának szándékát, és megjelöli azt a személyt, akire az értékpapírt átruházzák. A forgatmány nem érvényességi kelléke az átruházás jogcímeül szolgáló szerződésnek (előszerződésnek).

- (5) Az üres forgatmány az értékpapír hátlapjára vagy a toldatra rávezetett, az átruházó által aláírt olyan írásbeli nyilatkozat, amely kifejezi az értékpapír átruházásának szándékát, de nem tartalmazza annak a személynek a megjelölését, akire az értékpapírt átruházzák. Üres forgatmánynak minősül az átruházónak az értékpapír hátlapján vagy a toldaton szereplő aláírása is.

- (6) Az értékpapír üres forgatmánnyal való átruházása esetében az értékpapír birtokosa

- a) az üres forgatmányt kitöltheti akár a saját nevére, akár más személy nevére,
b) az értékpapírt újból átruházhatja akár üres forgatmánnyal, akár más személy nevére szóló teljes forgatmánnyal,

- c) az értékpapírt harmadik személynek tovább adhatja anélkül, hogy az üres forgatmányt kitöltené és az értékpapírt újabb forgatmánnyal látná el.

- (7) Jogszabály felhatalmazást adhat arra, hogy a kibocsátó az értékpapírba felvett írásbeli nyilatkozatával a forgatmány útján való átruházás lehetőségét kizárja (negatív rendeleti záradék). Az ilyen értékpapír az engedményezés hatályával ruházható át.

- (8) A dematerializált értékpapír átruházása külön jogszabályban meghatározott módon a jogosult javára vezetett értékpapír-számlán történő jóváírással történik.

- (9) Az egyes értékpapírokat szabályozó jogszabály az értékpapír átruházására vonatkozóan e § rendelkezéseitől eltérő szabályokat is megállapíthat.

Ptk. 338/C. § ³⁴⁶ (1) Az értékpapírból eredő jogok gyakorlására jogosultnak kell tekinteni:

- a) bemutatóra szóló értékpapír esetén az értékpapír birtokosát;
b) névre szóló értékpapír esetén

1. ha azt nyomdai úton előállították, az értékpapír azon birtokosát, akit az értékpapír eredeti szövege jogosultként megjelöl vagy akit a forgatmányok megszakítatlan láncolata jogosultként igazol, akkor is, ha az utolsó forgatmány üres. Ha valamely üres forgatmányra újabb forgatmány következik, az utóbbi aláíróját úgy kell tekinteni, mint aki az értékpapírt üres forgatmány útján szerezte meg;

2. ha az dematerializált értékpapírként került előállításra, azt, akinek az értékpapír-számláján az értékpapírt nyilvántartják.

- (2) A bemutatóra szóló, és a negatív rendeleti záradékot nem tartalmazó névre szóló értékpapír átruházásával az értékpapírból eredő jogok átszállnak az értékpapír új jogosultjára, függetlenül attól, hogy az átruházó milyen jogokkal rendelkezett.

- (3) Az értékpapír kötelezettje a jogosulttal szemben az értékpapír tartalmából kitűnő kifogásokon kívül nem hivatkozhat olyan kifogásokra, amelyek valamely korábbi jogosulttal szemben fennálló személyes viszonyán alapulnak.

- (4) Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az (1) **bekezdés** szerint jogosultnak tekintendő jóhiszemű

³⁴⁴ Az 1959. évi IV. törvény 338/B. § 1. bekezdése az 1996. évi CXI. törvény 235. § 2. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1997. 01. 01.

³⁴⁵ Az 1959. évi IV. törvény 338/B. § 2-3. bekezdése a 436. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg, ezzel egyidejűleg új 4-9. számú bekezdéssel egészült ki. Hatályos: 2002. 01. 01.

³⁴⁶ Az 1959. évi IV. törvény 338/C. §-át a 436. § 2. bekezdése iktatta be, ezzel egyidejűleg a korábbi 338/C. § számozása 338/D. §-ra változott. Hatályos: 2002. 01. 01.

személynek az értékpapírból eredő jogosultságát nem befolyásolja az, ha valamely korábbi átruházásnak nem volt jogcíme vagy ha a jogcím érvénytelen vagy hatálytalan volt.

Ptk. 338/D. § Értékpapírt – külön jogszabály szerint – valamely dologra vonatkozó tulajdonjogról vagy más jogról, illetőleg tagsági viszonyból eredő jogosultságról is ki lehet állítani. Erre az értékpapírra – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a pénzkövetelésről szóló értékpapír szabályait kell megfelelően alkalmazni.

II. CÍM FELELŐSSÉG SZERZŐDÉSEN KÍVÜL OKOZOTT KÁROKÉRT ÉS JOGALAP NÉLKÜLI GAZDAGODÁSÉRT

XXIX. Fejezet

A kártérítés általános szabályai

Ptk. 339. § (1) Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) A bíróság a kárért felelős személyt rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények alapján a felelősség alól részben mentesítheti.

Ptk. 340. § (1) A károsult a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult e kötelezettségének nem tett eleget.

(2) A károsult terhére esik mindazok mulasztása, akiknek magatartásáért felelős.

Ptk. 341. § (1) Károsodás veszélye esetén a veszélyeztetett kérheti a bíróságtól, hogy azt, akinek részéről a veszély fenyeget, tiltsa el a veszélyeztető magatartástól, illetőleg kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére és – szükség szerint – biztosíték adására.

(2)³⁴⁷ Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a károsodás veszélyét tisztességtelen gazdasági tevékenységgel idézték elő.

Ptk. 342. § (1) Semmis valamely szerződésnek az a kikötése, amely a szándékos vagy súlyos gondatlan-

ságból eredő károkozásért, az életben, a testi épségben, az egészségben okozott károsodásért, továbbá bűncselekmény következményeiért való felelősséget előre korlátozza vagy kizárja.

(2) Nem jár kártérítés, ha a kárt a károsult beleegyezésével okozták, és a károkozás társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet.

Ptk. 343. § A jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozott kárt nem kell megtéríteni, ha a védekező az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl.

Ptk. 344. § (1) Ha többen közösen okoznak kárt, felelőségük a károsulttal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatósága arányában oszlik meg.

(2) A kár a károkozók között egyenlő arányban oszlik meg, ha magatartásuk felróhatóságának arányát nem lehet megállapítani.

(3) A bíróság mellőzheti az egyetemleges felelősség megállapítását, és a károkozókat közrehatásuk arányában is marasztalhatja, ha

- a) ez a kár megtérítését nem veszélyezteti, és tetelesen nem is késlelteti, vagy
- b) a károsult maga is közrehatott a kár bekövetkeztében, vagy igénye érvényesítésével menthető ok nélkül késlekedett.

XXX. Fejezet

A felelősség egyes esetei

A veszélyes üzem működéséből eredő károk

Ptk. 345. § (1) Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

(2) Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott.

(3) A felelősség kizárása vagy korlátozása semmis; ez a tilalom a dologban okozott károkra nem vonatkozik.

(4) A kártérítési követelés három év alatt elévül.

³⁴⁷Lásd az 1990. évi LXXXVI. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 346. § (1) Ha a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, egymás közti viszonyukban a felelősség általános szabályait kell alkalmazni.

(2) Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, de a kár egyikük fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, a kárt ez utóbbi köteles megtéríteni.

(3) Ha a kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenesség okozta, továbbá, ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát – felróhatóság hiányában – mindegyik fél maga viseli.

(4) ^{348 349} Az üzemi balesetért való felelősség szabályait külön jogszabályok állapítják meg.

Felelősség olyan személyek károkozásáért, akiknek belátási képessége hiányzik vagy korlátozott

Ptk. 347. § (1) Akinek belátási képessége hiányzik vagy fogyatékos, felelősségre nem vonható. Helyette gondozója felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy a felügyelet ellátása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) Ha a károkozónak nincs gondozója, vagy a gondozó felelősségét nem lehet megállapítani, kivételesen a károkozót is kötelezni lehet a kár részben vagy egészben való megtérítésére, feltéve, hogy az eset körülményei és a felek anyagi viszonyai ezt nyilvánvalóan indokolttá teszik.

(3) A károkozó belátási képességének hiányára vagy fogyatékoságára nem hivatkozhat, ha ezt az állapotát maga idézte elő.

(4) Ha a kárt belátási képességgel rendelkező olyan kiskorú okozta, akinek felügyeletre köteles gondozója is van, és bizonyítják, hogy az kötelességeit felróhatóan megszegte, a gondozó a károkozóval egyetemlegesen felelős.

Az alkalmazott, szövetkezeti tag, képviselő és megbízott károkozása

Ptk. 348. § (1) Ha az alkalmazott a munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz,

jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a károsulttal szemben a munkáltató felelős. E szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a szövetkezet tagja okoz a tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt.

(2) ³⁵⁰

Ptk. 349. § (1) Államigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

(2) ³⁵¹

(3) Ezeket a szabályokat kell alkalmazni a bírósági és ügyészségi jogkörben okozott kárért való felelősségre is, ha jogszabály másként nem rendelkezik.

Tvr. 14. § Az államigazgatási jogkörben okozott kárral, valamint a nem vagyoni kárral kapcsolatos felelősségi szabályokat csak akkor lehet alkalmazni, ha a károkozó magatartás a törvény hatálybalépése után történt.

Ptk. 350. § (1) A megbízott által ilyen minőségben okozott kárért a károsult harmadik személlyel szemben a megbízó a megbízottal egyetemlegesen felelős. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal ellátásában és felügyeletében mulasztás nem terheli. Ez a szabály a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató személyek felelősségére nem vonatkozik.

(2) Állandó jellegű megbízási viszony esetében, továbbá, ha a megbízó és a megbízott egyaránt gazdálkodó szervezet, a bíróság a károsult és a megbízó viszonyában az alkalmazottak károkozásáért való felelősség szabályait is alkalmazhatja.

(3) A törvényes képviselő károkozásáért a képviselt személy nem felelős.

(4) E törvény szabályai szerint felel az általa okozott kárért a megbízott a megbízóval, a képviselt személlyel munkaviszonyban nem álló képviselő pedig a képviselttel szemben. A megbízó vagy a képviselt személy az általa harmadik személynek nyújtott kártérítés fejében ugyancsak e törvény szerint követelhet megtérítést a megbízótól, illetőleg a képviselőtől.

³⁴⁸ A Magyar Közlöny 1978. évi 31. számában közzétett helyesbítésnek megfelelő szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁴⁹ Lásd az 1992. évi XXII. törvény 174-187. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁵⁰ Az 1959. évi IV. törvény 348. § 2. bekezdését az 1/1996. (I. 26.) AB határozat megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 26.

³⁵¹ A Ptk. 349. §-ának (2) bekezdését az Alkotmánybíróság az 53/1992. (X. 29.) AB határozatával megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

(5) ³⁵² Az alkalmazott és munkáltató közti ilyen igényekre a Munka Törvénykönyvének szabályai, szövetkezet és tagja közti ilyen igényekre pedig külön jogszabályok rendelkezései az irányadók.

Az állattartók felelőssége

Ptk. 351. § (1) Aki állatot tart, az általános szabályok szerint felel azért a kárért, amelyet az állat másnak okoz.

(2) Vadállat tartója úgy felel, mint az, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat.

Az épületekről lehulló tárgy által okozott kár

Ptk. 352. § (1) Épület egyes részeinek lehullásából vagy az épület hiányosságaiból másra háramló kárért az épület tulajdonosa felelős, kivéve, ha bizonyítja, hogy az építkezésre és karbantartásra vonatkozó szabályokat nem sértették meg, és az építkezés vagy karbantartás során a károk megelőzése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) Az épületre kifüggesztett tárgyak leesésével okozott kárért a károsulttal szemben az felelős, akinek érdekében a tárgyat kifüggesztették.

(3) Ezek a szabályok nem érintik a felelős személynek azt a jogát, hogy a károkozótól a kár megtérítését követelhesse.

Ptk. 353. § (1) Valamely tárgynak a lakásból vagy más helyiségből való kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért a károsulttal szemben a lakás bérlője, illetőleg a helyiség használója felelős.

(2) Ha a bérlő, illetőleg a használó a károkozót megnevezi, kezesként felel. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a károkozó jogosulatlanul tartózkodott a helyiségben.

(3) Valamely tárgynak az épület közös használatára szolgáló helyiségeiből való kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért a károsulttal szemben az épület tulajdonosa felelős. Ha a tulajdonos a károkozót megnevezi, kezesként felel.

(4) Ezek a szabályok nem érintik a felelős személynek azt a jogát, hogy a kárért egyébként felelős személytől a kár megtérítését követelhesse.

A nem vagyoni kár

Ptk. 354. § ³⁵³

XXXI. Fejezet A felelősség módja, a kártérítés mértéke

Ptk. 355. § ³⁵⁴ (1) A kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.

(2) A kárt pénzben kell megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják. A kár természetben való megtérítése különösen akkor lehet indokolt, ha a kártérítés tárgyát a károkozó maga is termeli, vagy az egyébként a rendelkezésére áll.

(3) Kártérítésként járadékot is meg lehet állapítani. Rendszerint járadékot kell megállapítani akkor, ha a kártérítés a károsultnak vagy vele szemben tartásra jogosult hozzátartozójának tartását, illetőleg tartásának kiegészítését hivatott szolgálni.

(4) Kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

Ptk. 356. § (1) Akinek munkaképessége baleset folytán csökkent, csak akkor követelhet járadékot, ha a baleset utáni keresete (jövedelme) a baleset előtti keresetét – neki fel nem róható okból – nem éri el.

(2) Balesetből eredő munkaképtelenség vagy munkaképesség-csökkenés esetében az elmaradt keresetnek (jövedelemnek) a társadalombiztosítási el-látásokkal csökkentett összegét kell megtéríteni.

(3) A járadék megállapításánál a balesetért felelős személy javára nem vehető figyelembe az a kereset (jövedelem), amelyet a balesetet szenvedett személy a balesetből eredő jelentős testi fogyatékos-sága ellenére rendkívüli munkateljesítménnyel ér el.

³⁵²Lásd az 1992. évi XXII. törvény VIII. Fejezetét (166- 173. §) és IX. Fejezetét (174- 184. §), továbbá az 1992. évi I. törvény 70- 72. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁵³A Ptk. 354. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁵⁴A Ptk. 355. §-ának (1) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 15. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 357. § (1) A balesetet szenvedett személy keresetvesztését (jövedelemkiesését) általában a balesetet megelőző egy évben elért rendszeres kereset (jövedelem) havi átlaga alapján kell meghatározni. Ha az említett idő alatt a keresetben (jövedelemben) tartós jellegű változás állott be, csak a változás utáni kereset (jövedelem) átlagát lehet figyelembe venni.

(2) Ha a balesetet szenvedett személy munkabére a balesetkor rendszeres jellegű és határozott összegű volt, ezt kell a keresetvesztés megállapításánál figyelembe venni.

(3) Ha a keresetvesztés (jövedelemkiesés) az (1) és (2) bekezdés alapján nem állapítható meg, annak meghatározásánál az azonos vagy hasonló munkát munkaviszony (tagsági viszony) alapján végző személyek átlagos havi keresete az irányadó.

(4) A keresetvesztés (jövedelemkiesés) megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal lehet számolni.

Ptk. 358. § (1) A baleset következtében meghalt személy által eltartottak olyan összegű tartást pótló járadékot igényelhetnek, amely szükségleteiknek – a tényleges, illetőleg az elvárhatóan elérhető keresetüket (jövedelmüket) is figyelembe véve – a baleset előtti életszínvonalon való kielégítését biztosítja.

(2) Járadék követelhető akkor is, ha a baleset következtében meghalt személy a tartási kötelezettségének megszegésével nem nyújtotta ténylegesen a tartást, vagy ha a járadékot igénylő a tartási igényt menthető okból nem érvényesítette.

(3) A járadék mértékének megállapításánál értékelni kell, hogy a járadékot igénylő érvényesítette-e, illetőleg érvényesíthet-e követelést azokkal szemben, akik az ő tartására a baleset idején meghalt személlyel egysorban voltak kötelesek.

Ptk. 359. § (1) Ha a kár mértéke – akár csak részben – pontosan nem számítható ki, a bíróság a károkozásért felelős személyt olyan összegű általános kártérítés megfizetésére kötelezheti, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas.

(2) Az általános kártérítés visszakövetelésének nincs helye azon az alapon, hogy a tényleges kár mértéke utóbb nem érte el az általános kártérítés összegét. Ha azonban a kötelezett általános kártérítésként járadékot fizet, a járadék mértékének csökkentését vagy a

járadékfizetés időtartamának megváltoztatását a körülmények alakulásához képest követelheti.

Ptk. 360. § (1) A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes.

(2) A kárért felelős személy helyzetére a szerződés teljesítésében késedelmes kötelezetre irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) Az engedményezésre, a tartozásátvállalásra, a követelések biztosítására, a teljesítésre és beszámításra vonatkozó szabályokat a kártérítési követelésekre is megfelelően alkalmazni kell.

(4) Az elévülés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy öt évnél rövidebb idő alatt nem évülhet el a követelés, ha a kárt szándékosan vagy bűncselekménnyel okozták. A bűncselekménnyel okozott kár esetén azonban a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.

XXXII. Fejezet

Jogalap nélküli gazdagodás

Ptk. 361. § (1) Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

(2) Nem köteles visszatéríteni a gazdagodást az, aki attól a visszakövetelés előtt elesett, kivéve ha

a) számolnia kellett a visszatérítési kötelezettséggel, és felelőssége a gazdagodás megszűnéséért megállapítható, vagy

b) rosszhiszeműen jutott a gazdagodáshoz.

(3)³⁵⁵ Ha az, akinek részére a gazdagodást vissza kellene téríteni, azt tilos vagy a jóerkölcsbe ütköző magatartásával maga idézte elő, a bíróság az ügyész indítványára a vagyoni előnyt az állam javára ítélni meg.

Szolgáltatásnak az állam javára való megítélése

Ptké. 32. § (1) A bíróság köteles az ügyészt értesíteni, ha az iratok vagy a tárgyalás adatai alapján feltehető, hogy szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélésére kerül sor.

(2) Az ügyész az indítványt haladéktalanul, legkésőbb azonban az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül köteles megtenni.

³⁵⁵A Ptk. 361. §-ának (3) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 15. §-ának (2) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

(3) Az ügyész nyilatkozata előtt az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a per szünetelésének vagy a pert befejező határozat hozatalának nincs helye.

Ptké. 33. § Uzsorás szerződés esetében a bíróság a sérelmet szenvedő félnek a visszatérítést akkor is elengedheti, ha az ügyész a szolgáltatásnak az állam javára való megítélését indítványozza.

Ptké. 34. § Ha a **Ptk. 237. §-ának (1) bekezdésében** és a **361. §-ának (3) bekezdésében** szabályozott esetekben az ügyész a visszajáró szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára csak részben való megítélését indítványozza, a bíróságot az indítvány csak annyiban köti, hogy az abban megjelölnél nagyobb összeget az állam javára nem ítélt meg.

Ptké. 35. § A szolgáltatásnak (vagyoni előnynek) az állam javára való megítélését nem akadályozza az, hogy a szolgáltatást a sérelmet okozó fél már megkapta, illetőleg a vagyoni előnyt a gazdagodást előidéző fél már visszakapta.

Ptké. 36. § Az állam javára megítélt szolgáltatások behajtásával és elszámolásával kapcsolatos pénzügyi kérdéseket a pénzügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértésben szabályozza.

Ptké. 36/A. § ³⁵⁶ Az ügyész keresetet indíthat a semmis szerződéssel a közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében a szerződés semmisségének megállapítása iránt.

Ptk. 362. § Az életfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatást visszakövetelni nem lehet, kivéve, ha jogszabály másként rendelkezik, vagy a juttatást bűncselekmény útján szerezték meg.

Ptk. 363. § (1) A gazdagodással kapcsolatos vagyoni előnyök visszatérítésére a jogalap nélküli birtoklásra vonatkozó szabályokat (**195. §**) kell alkalmazni; a visszatérítésre köteles személy a dologra fordított szükséges költségei megtérítését követelheti.

(2) Ha a vagyoni előnyt természetben visszaszolgáltatni nem lehet, értékét kell megtéríteni.

Ptk. 364. § A jogalap nélküli gazdagodásra egyébként a kártérítés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

III. CÍM EGYES SZERZŐDÉSEK

XXXIII. Fejezet Az adásvétel és a csere

1. Az adásvétel

Ptk. 365. § (1) Adásvételi szerződés alapján az eladó köteles a dolog tulajdonát a vevőre átruházni és a dolgot a vevő birtokába bocsátani, a vevő pedig köteles a vételárat megfizetni és a dolgot átvenni.

(2) Adásvétel tárgya lehet minden dolog, amely nincs kivonva a forgalomból.

(3) Ingatlan adásvételének érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

(4) Az ingatlan-adásvétel hatálya a mezőgazdasági felszerelésre és jószágra csak akkor terjed ki, ha ebben a felek kifejezetten megállapodtak.

Ptk. 366. § (1) Ha vételárként piaci árat kötöttek ki, a teljesítési helynek megfelelő piacon, a teljesítési időben kialakult középárat kell megfizetni.

(2) Ha a jogszabály kivételt nem tesz, a súly szerint megállapított vételárat a tiszta súly alapján kell kiszámítani.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 367. § (1) Az eladó köteles a vevőt a dolog lényeges tulajdonságairól és a dologgal kapcsolatos fontos követelményekről, különösen a dologra vonatkozó esetleges jogokról és a dologgal kapcsolatos terhekről tájékoztatni. Köteles továbbá az ilyen körülményekre, illetőleg jogokra és terhekre vonatkozó okiratokat a vevőnek átadni.

(2) Az eladó viseli az átadással és az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot rendezésével kapcsolatos költségeket.

(3) A szerződéskötési költségek, a tulajdonátruházási illeték, továbbá az átvétel és a tulajdonváltás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésének költségei a vevőt terhelik.

Ptk. 368. § (1) Az eladó a tulajdonjogot csak a szerződés megkötésekor, írásban és legfeljebb a vételár teljes kiegyenlítéséig tarthatja fenn.

(2) A vevő a tulajdonjog-fenntartás hatályossága idején a dolgot nem idegenítheti el, és nem terhelheti meg. Ez a szabály harmadik személy jóhízeműen és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

³⁵⁶ A Ptké. 36/A. §-át az 1995. évi LX. törvény 33. §-ának (6) bekezdése iktatta be. Hatályos: 1996. 01. 01.

(3) Az ingatlan vevője – ha a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése előtt birtokba lép – ennek napjától kezdve szedi a dolog hasznait, viseli terheit és azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni.

Szavatosság a tulajdonjog átruházásáért és tehermentességéért

Ptk. 369. § (1) Ha harmadik személynek az adásvétel tárgyára olyan joga van, amely a vevő tulajdonszerzését akadályozza, a vevő elállhat a szerződéstől, és kártérítést követelhet.

(2) E jogainak gyakorlása előtt a vevő köteles az eladót megfelelő határidő kitűzésével felhívni arra, hogy tulajdonszerzésének akadályait hárítsa el, vagy adjon megfelelő biztosítékot.

(3) Ha a vevő harmadik személy joga következtében a dolgot e harmadik személynek kiszolgáltatja, vagy az eladónak visszaadja, az eladótól kártérítést követelhet.

(4) Ha az eladó jóhiszemű volt, csak a szerződés megkötéséből eredő károkat köteles megfizetni. Ez a vevő elállási jogát nem érinti.

Ptk. 370. § (1) Ha harmadik személynek a dolgon olyan joga áll fenn, amely a vevő tulajdonjogát korlátozza, a vevő megfelelő határidő kitűzésével tehermentesítést követelhet, és a tehermentesítésig megtagadhatja az ehhez szükséges összeg megfizetését.

(2) A határidő eredménytelen eltelte után a vevő a dolgot az így rendelkezésre álló összegből vagy egyébként az eladó költségére tehermentesítheti.

(3) Ha a tehermentesítés lehetetlen, vagy aránytalan költséggel járna, a vevő a szerződéstől elállhat, és kártérítést követelhet, vagy a teher átvállalása fejében a vételár megfelelő csökkentését követelheti. Ezek a jogok a vevőt akkor is megilletik, ha a tehermentesítésre megszabott határidő eredménytelenül telt el, és a vevő nem kívánja a dolog tehermentesítését.

(4) Nem illetik meg ezek a jogok a vevőt, ha a szerződés megkötésekor tudnia kellett, hogy a dolgon korlátozástól mentes tulajdonjogot nem szerezhetsz, kivéve, ha az eladó a vevő korlátozástól mentes tulajdonszerzéséért jótállott. A jelzálogjogtól való mentességért az eladó akkor is szavatol, ha arról a vevő tudott.

Az adásvétel egyes különös nemei

Ptk. 371. § (1) Ha a dolgot megtekintésre vagy próbára vették, a szerződés hatálya a vevő nyilatkozatától függ. A vevő e nyilatkozatát nem köteles indokolni.

(2) Az eladó határidőt tűzhet a nyilatkozattételre; ha a vevő e határidőt elmulasztja, a szerződés nem hatályos.

(3) Ha a vevő a dolgot próbára átvette, és az eladó által kitűzött határidőig nem nyilatkozott, a szerződés hatályos.

(4) Az eladó nem szavatol azokért a hibákért, amelyeket a vevő felismerhetett.

Ptk. 372. § (1) Minta szerinti vétel esetében az eladó a mintának megfelelő dolgot köteles szolgáltatni.

(2) Az eladó a dolog fel nem ismerhető hibájáért akkor is szavatossággal tartozik, ha e hiba a mintában is megvolt.

(3) Ha a vevő a mintát nem mutatja fel, őt terheli annak bizonyítása, hogy a dolog a mintának nem felelt meg.

Ptk. 373. § (1) Ha a tulajdonos meghatározott dologra nézve írásbeli megállapodással elővásárlási jogot enged, és a dolgot el akarja adni, a kapott ajánlatot a szerződés megkötése előtt köteles az elővásárlásra jogosulttal közölni. Nem terheli e kötelezettség a tulajdonost, ha annak teljesítése a jogosult tartózkodási helye vagy más körülményei miatt rendkívüli nehézséggel vagy számottevő késsedelemmel járna.

(2) Ha az elővásárlásra jogosult a tulajdonoshoz intézett nyilatkozatában az ajánlat tartalmát magáévá teszi, a szerződés közöttük létrejön. Ha a jogosult a szerződési ajánlat elfogadására általában megszabott határidő alatt ilyen nyilatkozatot nem tesz, a tulajdonos a dolgot az ajánlatnak megfelelően vagy annál kedvezőbb feltételek mellett eladhatja.

(3) Ha az elővásárlási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzik, az mindenkivel szemben hatályos, aki a bejegyzést követően az ingatlanon valamely jogot szerez.

(4) ³⁵⁷ Az elővásárlási jog átruházása – ha törvény eltérően nem rendelkezik – semmis, gazdálkodó szervezet azonban kijelölheti azt a személyt, aki e jog gyakorlására jogosult.

(5) Az elővásárlási jog – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az örökösökre nem száll át.

³⁵⁷ Az 1959. évi IV. törvény 373. § 4. bekezdése az 1996. évi CXI. törvény 235. § 3. bekezdésének megfelelően módosított szöveg, egyidejűleg az eredeti 5. bekezdés számozása 6. bekezdésre változott. Hatályos: 1997. 01. 01.

(6) Az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezéseket a jogszabályon alapuló elővásárlási jogra is alkalmazni kell. A jogszabályon alapuló elővásárlási jog a szerződéses elővásárlási jogot megelőzi.

Ptk. 374. § (1) Az eladott dolog visszavásárlásának jogát az adásvételi szerződéssel egyidejűleg írásba kell foglalni. A visszavásárlás az eladónak a vevőhöz intézett nyilatkozatával jön létre.

(2) A visszavásárlási jogot legfeljebb öt évre lehet kikötni, az ezzel ellentétes megállapodás semmis.

(3) A visszavásárlási ár egyenlő az eredeti vételárral; az eredeti vevő azonban a visszavásárlási áron felül követelheti azt az összeget, amellyel a dolog értéke hasznos ráfordításai folytán a visszavásárlás időpontjáig gyarapodott, a visszavásárló pedig levonhatja a dolog időközi romlásából eredő értékcsökkenést.

(4) Az eredeti vevő felelős a visszavásárlási jog meghiúsításáért vagy csorbításáért; ha azonban a dolog neki fel nem róható okból megsemmisült, a visszavásárlási jog megszűnik.

(5) Egyebekben a visszavásárlási jogra az elővásárlási jog szabályait kell alkalmazni.

Ptké. 86. § A Ptk. hatálybalépése előtt kikötött visszavásárlási és vételi jog a Ptk. hatálybalépésétől számított öt év elteltével megszűnik, kivéve, ha a kikötött időből ennél kevesebb van hátra.

Ptk. 375. § (1) Ha a tulajdonos másnak vételi jogot (opció) enged, a jogosult a dolgot egyoldalú nyilatkozattal megvásárolhatja. A vételi jogra vonatkozó megállapodást – a dolog és a vételár megjelölésével – írásba kell foglalni

(2) A határozatlan időre kikötött vételi jog hat hónap elteltével megszűnik; az ezzel ellentétes megállapodás semmis.

(3) ³⁵⁸ A bíróság a tulajdonost – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a vételi jogból folyó kötelezettsége alól mentesítheti, ha a tulajdonos bizonyítja, hogy a vételi jog engedése után körülményeiben olyan lényeges változás állott be, hogy a kötelezettség teljesítése tőle nem várható el.

(4) Egyebekben a vételi jogra a visszavásárlási jog szabályait kell alkalmazni.

Ptk. 376. § (1) A felek megállapodhatnak, hogy a vevő a vételárat meghatározott időpontokban, több részletben fizeti meg, és a dolgot a vételár teljes kiegyenlítése előtt neki átadják (részletvétel).

(2) Az eladó írásban kikötheti az elállás, illetőleg a részletfizetési kedvezmény megvonásának jogát arra az esetre, ha a vevő a részletet az esedékességkor nem fizeti meg. Ezzel a jogával az eladó a részlet megfizetésének első ízben való elmulasztása esetében csak akkor élhet, ha a vevőt erről előzőleg értesítette, és neki a teljesítésre megfelelő időt engedett.

(3) Ha az eladó a szerződéstől elállt, a vevő köteles használati díjat fizetni, továbbá meg kell térítenie azt a kárt, amely a dolog rendeltetésszerű használatával járó értékcsökkenést meghaladja.

(4) A vevőnek átadott dolog elpusztulásának vagy értékcsökkenésének veszélyét – a tulajdonjog fenntartása esetében is – a vevő viseli.

Ptk. 377. § ³⁵⁹

2. A csere

Ptk. 378. § Ha a szerződő felek dolgok tulajdonának kölcsönös átruházására vállalnak kötelezettséget, az adásvétel szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ebben az esetben mindegyik fél eladó a saját szolgáltatása, és vevő a másik fél szolgáltatása tekintetében.

XXXIV. Fejezet³⁶⁰

A szállítási és a közüzemi szerződés³⁶¹

1. A szállítási szerződés

Ptk. 379. § (1) Szállítási szerződés alapján a szállító köteles a szerződésben meghatározott dolgot a kikötött későbbi időpontban vagy időszakban a megrendelőnek átadni, a megrendelő pedig köteles a dolgot átvenni és az árát megfizetni.

(2) ³⁶²

³⁵⁸ Az 1959. évi IV. törvény 375. § 3. bekezdése az 1996. évi CXI. törvény 235. § 4. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1997. 01. 01.

³⁵⁹ A 2006. évi III. törvény 16. § (3) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2006. 03. 01.

³⁶⁰ Végrehajtására lásd az 1987. évi 19. törvényerejű rendeletet. Lásd még az 1995. évi XL. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁶¹ A Ptk. XXXIV. Fejezetének címe az 1993. évi XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁶² A Ptk. 379. §-ának (2) bekezdését az 1987. évi 11. törvényerejű rendelet 7. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 380. § ³⁶³ A felek a dolog minőségét, a minőség és a mennyiség megvizsgálásának módját, a minőségi és a mennyiségi kifogásolás rendjét meghatározhatják szabványra, műszaki feltételre, más előírásra, mindkét fél által ismert szokványra vagy mintaszabályzatra utalással, mintával vagy részletes leírással.

Ptk. 381. § (1) A megrendelő a szerződéstől bármikor elállhat, köteles azonban a szállító kárát megtéríteni.

(2) ³⁶⁴ Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, vagy ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy különös méltánylást érdemlő egyéb érdek indokolja, a bíróság a megrendelő elállása esetében – bármelyik fél kérelmére – a szerződést a jövőre nézve szünteti meg. A megrendelő ilyenkor is köteles a szállító kárát megtéríteni.

Ptk. 382. § ³⁶⁵ (1) A szállító köteles a megrendelőt a teljesítés idejéről legalább három nappal előbb értesíteni.

(2) Eltérő szakmai szokás hiányában a szállító a dolgot csomagolva és mérlegelve adja át. A csomagolásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy a dolog épességét a fuvarozás és a tárolás időtartama alatt megővje.

Ptk. 383. § (1) A csomagolt és mérlegelt dolgot a szállító vagy a fuvarozó jelenlétében elegendő bruttó súly és darabszám szerint átvenni.

(2) ³⁶⁶ A minőségmegvizsgálás helye a megrendelő telephelye.

(3) A megrendelő a mennyiségi ellenőrzés még el nem végzett részét, valamint a minőségi vizsgálatot köteles haladéktalanul, de legkésőbb az átvételtől számított nyolc nap alatt megkezdeni és azt a megvizsgáláshoz szükséges idő alatt folyamatosan elvégezni.

(4) A megrendelő az észlelt minőségi hibát annak felfedezése után a szállítóval haladéktalanul közölni és egyben szavatossági igényét megjelölni köteles.

Ptk. 383/A. § ³⁶⁷ (1) Fuvarozó közbenjöttével történő szállítás esetén a megrendelő köteles – a szállító érdekében – a fuvarozóval szembeni igény érvényesítéséhez szükséges intézkedéseket megtenni, és erről a szállítót haladéktalanul értesíteni.

(2) Az (1) bekezdésben előírt intézkedések elmulasztása esetén a megrendelő nem követelheti a szállítótól azoknak a károknak a megtérítését, illetőleg felel azokért a károkért, amelyek a fuvarozóval szemben érvényesíthetők lettek volna.

Ptk. 384. § (1) A megrendelő a dolgot az átvételtől számított három napon belül kicsomagolás és megvizsgálás nélkül tovább küldheti.

(2) Ha a szállítónak közvetlenül harmadik személy részére kell a szolgáltatást teljesítenie, a mennyiségi és minőségi vizsgálatot ennek kell elvégeznie.

(3) Ha a harmadik személy az átvételkor mennyiségi vagy minőségi hibát észlel, köteles erről a szállítót és a megrendelőt haladéktalanul értesíteni.

Ptk. 385. § A közreműködő hibás teljesítése alapján a szállító vele szemben mindaddig érvényesítheti jogait, amíg a megrendelővel szemben a szerződésszegés miatt helytállni tartozik, feltéve, hogy a szállító a minőség megvizsgálására vonatkozó kötelezettségének eleget tett.

Tvr. 7. § ³⁶⁸

Ptk. 386. § ³⁶⁹

2. A közüzemi szerződés³⁷⁰

Ptk. 387. § ^{371 372} Közüzemi szerződés alapján a szolgáltató köteles meghatározott időponttól a felhasználó

³⁶³ A Ptk. 380. §-a az 1993. évi XCII. törvény 16. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁶⁴ A Ptk. 381. § (2) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 16. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁶⁵ A Ptk. 382. §-ának (1) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁶⁶ A Ptk. 383. §-ának (2)- (4) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁶⁷ A Ptk. 383/A. §-át az 1993. évi XCII. törvény 17. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁶⁸ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 7. §-át a 2002. évi XXXVI. törvény 29. § 1. bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2003. 07. 01.

³⁶⁹ A Ptk. 386. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁷⁰ Lásd az 1994. évi XLI. és XLVIII., továbbá az 1995. évi LVII. törvényt, a 32/1964. (XII. 13.) Korm. rendelet et, az 1/1977. (IV. 6.) NIM rendelet et, a 3/1995. (I. 20.) Korm. rendelet et és a 34/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁷¹ Az 1959. évi IV. törvény 387. §-a a 2002. évi XXXVI. törvény 29. § 1. bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 07. 01.

³⁷² A Ptk. 387. §-a, valamint a felette lévő cím az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (5) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

számára folyamatosan és biztonságosan a felhasználó igénye szerint meghatározott közüzemi szolgáltatást – így különösen gázt, villamos energiát és vizet – nyújtani, a felhasználó pedig köteles időszakonként díjat fizetni.

Ptk. 388. § (1) Jogszabály kimondhatja, hogy a szerződés a szolgáltatás igénybevételével jön létre.

(2) A szolgáltató a szerződés megkötését csak jogszabályban meghatározott esetekben tagadhatja meg, illetőleg a szerződés tartalmát csak jogszabályban meghatározott feltételektől teheti függővé.

(3) ³⁷³ A szolgáltató a felhasználóval szemben a teljesítést csak jogszabályban meghatározott esetekben szüneteltetheti, illetőleg korlátozhatja.

(4) A szolgáltató a szerződést csak a jogszabályban meghatározott feltételek esetén mondhatja fel.

XXXV. Fejezet³⁷⁴ A vállalkozás

1. Általános szabályok

Ptk. 389. § Vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó valamely dolog tervezésére, elkészítésére, feldolgozására, átalakítására, üzembe helyezésére, megjavítására vagy munkával elérhető más eredmény létrehozására, a megrendelő pedig a szolgáltatás átvételére és díj fizetésére köteles.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 390. § (1) A felek megállapodhatnak abban, hogy a vállalkozó részletes műszaki és gazdasági adatokat tartalmazó ajánlatot készít, a megrendelő pedig díjat fizet, és az ajánlatot átveszi.

(2) A megrendelő a részletes ajánlatot – a törvény eltérő rendelkezésének, illetőleg a felek eltérő megállapodásának hiányában – szabadon felhasználhatja abban az esetben is, ha annak alapján a vállalkozóval nem köt szerződést.

(3) A felek a szolgáltatást műszaki tervekre és költségvetésre utalással is meghatározhatják.

Ptk. 391. § (1) A vállalkozó a munkát saját költségén végzi el. Köteles a munkavégzést úgy megszervezni, hogy biztosítsa a munka gazdaságos és gyors befejezését.

(2) ³⁷⁵ A vállalkozó alvállalkozó igénybevételére jogosult.

(3) A vállalkozó a jogosan igénybe vett alvállalkozóért úgy felel, mintha a munkát maga végezte volna; alvállalkozó jogosulatlan igénybevétele esetén pedig felelős minden olyan kárért is, amely anélkül nem következett volna be.

Ptk. 392. § (1) A vállalkozó a megrendelő utasítása szerint köteles eljárni. Az utasítás nem terjedhet ki a munka megszervezésére, illetőleg nem teheti a teljesítést terhesebbé. A felek ezektől a rendelkezésektől eltérhetnek.

(2) A vállalkozó köteles a megrendelőt minden olyan körülményről haladéktalanul értesíteni, amely a vállalkozás eredményességét vagy kellő időre való elvégzését veszélyezteti vagy gátolja. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért felelős.

(3) Ha a megrendelő alkalmatlan anyagot vagy pedig célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, erre a vállalkozó köteles őt figyelmeztetni. A figyelmeztetés elmulasztásából eredő kárért a vállalkozó felelős. Ha azonban a megrendelő a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, vagy nem szolgáltat megfelelő anyagot, a vállalkozó a szerződéstől elállhat. Ha nem áll el, a kapott anyaggal, illetőleg a megrendelő utasítása szerint a megrendelő kockázatára köteles a munkát elvégezni.

(4) A vállalkozó a megrendelő által adott anyaggal, illetve utasítás szerint nem végezheti el a munkát, ha ez jogszabály vagy hatósági rendelkezés megsértésére vagy az élet- és vagyonbiztonság veszélyeztetésére vezetne.

Ptk. 393. § (1) Ha a munkát a megrendelő által kijelölt helyen kell végezni, a megrendelő köteles a munkahelyet alkalmas állapotban a vállalkozó rendelkezésére bocsátani.

(2) ³⁷⁶ A vállalkozó a munka megkezdését mindaddig megtagadhatja, amíg a megrendelő e kötelezettségét nem teljesíti. Ha a megrendelő e kötelezettségének a

³⁷³ Az 1959. évi IV. törvény 388. § 3. bekezdése a 2002. évi XXXVI. törvény 29. § 1. bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2003. 07. 01.

³⁷⁴ Lásd az 1987. évi 19. törvényerejű rendeletet. Lásd még az 1995. évi XL. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁷⁵ A Ptk. 391. §-a (2) bekezdésének második mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁷⁶ A Ptk. 393. §-ának (2) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 18. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

vállalkozó által megszabott megfelelő határidőn belül nem tesz eleget, a vállalkozó elállhat a szerződéstől és kártérítést követelhet.

- (3) Ha ugyanazon a létesítményen több vállalkozó tevékenykedik, a megrendelő a munkának gazdaságos és gyors, a vállalkozókkal összehangolt elvégzéséhez szükséges feltételeket köteles megteremteni, a vállalkozók pedig kötelesek a munkavégzést összehangolni. A munka nem megfelelő megszervezésével másnak okozott kárt a mulasztó köteles megtéríteni.
- (4) Több vállalkozó munkavégzése esetén az együttműködés módjának és feltételeinek meghatározása érdekében a megrendelő és a vállalkozó szerződést köthetnek egymással. A szerződésben meghatározhatják a munka összehangolása révén elérhető megtakarítások és egyéb előnyök, valamint az egyes feleknél felmerülő többletköltségek megosztásának módját.

Ptk. 394. § ³⁷⁷ (1) A megrendelő a munkát és a felhasználásra kerülő anyagot ellenőrizheti, a szerződésben, illetőleg jogszabályban meghatározott esetben pedig ellenőrizni köteles. Nem mentesül a vállalkozó a felelősség alól, ha a megrendelő az ellenőrzést elmulasztotta vagy nem megfelelően végezte el.

- (2) Ha egyes munkarészeket a vállalkozó beépít (el akar), és ezután az ellenőrzés a munka egy részének újbóli elvégzését tenné szükségessé, a vállalkozó köteles előzetesen megfelelő időben a megrendelőt a beépítésről értesíteni. Ha a megrendelő az értesítés ellenére az ellenőrzést elmulasztja, később a beépített munkarészt csak akkor ellenőrizheti, ha az újból végzett munkával kapcsolatos költségeket a vállalkozónak megfizeti.
- (3) Ha a megrendelő a vállalkozó teljesítése révén új elgondolásról, megoldásról vagy műszaki ismeretről szerez tudomást, ezt a vállalkozó hozzájárulása nélkül mással nem közölheti.

Ptk. 395. § (1) A megrendelő a szerződéstől bármikor elállhat, köteles azonban a vállalkozó kárát megtéríteni.

(2) ³⁷⁸ Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, vagy ha ezt nemzetgazdasági érdek vagy különös méltánylást érdemlő egyéb érdek indokolja, a bíróság a megrendelő elállása esetében – bármelyik fél kérelmére – a szerződést a jövőre nézve szünteti meg. A megrendelő ilyenkor is köteles a vállalkozó kárát megtéríteni.

(3) ³⁷⁹ Ha a megrendelő a szerződéstől azért állt el, mert a teljesítési határidő lejárt előtt nyilvánvalóvá vált, hogy a vállalkozó a munkát csak olyan számottevő késéssel tudja elvégezni, hogy a teljesítés emiatt a megrendelőnek már nem áll érdekében, a megrendelő a szerződésszegésre vonatkozó szabályok szerint kártérítést követelhet.

(4) Ha a munka végzése során a körülmények arra engednék következtetést, hogy a teljesítés hibás lesz, a megrendelő a fogyatékoság kiküszöbölésére tűzött megfelelő határidő sikertelen eltelte után gyakorolhatja a hibás teljesítésből eredő jogokat.

Ptk. 396. § (1) A felek a szolgáltatás átadásakor közösen elvégzik azokat a szakmailag szokásos és indokolt próbákat, amelyek a teljesítés megfelelő minőségének megállapításához szükségesek.

(2) ³⁸⁰ Eltérő szakmai szokás hiányában a próba lefolytatásához szükséges feltételeket a megrendelő – a vállalkozó költségére – biztosítja, a próbát pedig a vállalkozó végzi.

(3) A vállalkozó köteles a megrendelőnek a szolgáltatott dologról a felhasználáshoz, fenntartáshoz szükséges tájékoztatást megadni.

(4) A megrendelő mindaddig nem köteles a díjat megfizetni, amíg a vállalkozó tájékoztatási kötelezettségének eleget nem tett, feltéve, hogy annak hiányában a szolgáltatott dolog rendeltetésszerű használatba nem vehető.

Ptk. 397. § (1) A díj – ha jogszabály kivételt nem tesz – a vállalkozás teljesítésekor esedékes.

(2) A vállalkozót a díj biztosítására zálogjog illeti meg a megrendelőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a vállalkozási szerződés következtében birtokába kerültek.

³⁷⁷ A Ptk. 394. §-ának (1) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 19. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁷⁸ A Ptk. 395. §-ának (2) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 16. §-ának (4) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁷⁹ A Ptk. 395. §-ának (3) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁸⁰ A Ptk. 396. §-ának (2) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 398. § ³⁸¹ Az alvállalkozó vagy más közreműködő hibás teljesítése alapján a vállalkozó mindaddig érvényesítheti jogait, amíg a vállalkozó a megrendelővel szemben a szerződésszegés miatt helytállni tartozik, feltéve, hogy a vállalkozó a minőség megvizsgálására vonatkozó kötelezettségének eleget tett.

Ptk. 399. § Ha a teljesítés olyan okból válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, és

- a) a lehetlenné válás oka mindkét fél érdekkörében vagy érdekkörén kívül merül fel, a vállalkozót az elvégzett munka és költségei fejében a díj arányos része illeti meg;
- b) a lehetlenné válás oka a vállalkozó érdekkörében merült fel, díjazásra nem tarthat igényt;
- c) a lehetlenné válás oka a megrendelő érdekkörében merült fel, a vállalkozót a díj megilleti, de a megrendelő levonhatja azt az összeget, amelyet a vállalkozó a lehetlenné válás folytán költségben megtakarított, továbbá amelyet a felszabadult időben másutt keresett vagy nagyobb nehézség nélkül kereshetett volna.

Ptk. 400. § (1) A megkezdett, valamint a befejezett, de át nem adott mű tekintetében a kárveszély a teljesítés lehetlenné válására vonatkozó szabályok szerint oszlik meg a megrendelő és a vállalkozó között.

- (2) A vállalkozó a senkinek fel nem róható ok következtében elpusztult mű újbóli előállítására, a megrendelő pedig annak átvételére nem köteles.
- (3) A szerződés teljesítéséhez szükséges anyagokban és eszközökben esett kár viselésére az általános szabályokat kell alkalmazni.

Ptk. 401. § ³⁸² Önálló feladat ellátására alkalmas, összetett gazdasági, illetve műszaki egység megvalósítására irányuló vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó köteles a munka gazdaságos és gyors, az ugyanazon a létesítményen dolgozó többi vállalkozóval összehangolt elvégzéséhez szükséges feltételeket megteremteni, valamint a többi vállalkozóval az

együttműködés módjának és feltételeinek meghatározásához szükséges szerződéseket megkötöni. A vállalkozó felelőssége az ilyen vállalkozási szerződésben kikötött műszaki, gazdasági és egyéb feltételek teljesítéséért akkor is fennáll, ha a teljesítéshez szükséges tervet a vállalkozó egészben vagy részben nem maga készítette (fővállalkozás).

2. Az építési szerződés

Ptk. 402. § ³⁸³ (1) Építési szerződés alapján a vállalkozó építési-szerelési munka elvégzésére, a megrendelő pedig annak átvételére és díj fizetésére köteles.

(2) ³⁸⁴

(3) ³⁸⁵

Ptk. 403. § (1) Ha a szerződés megkötésekor a kivitelezéshez szükséges valamennyi terv (költségvetés, műleírás stb.) még nem áll rendelkezésre, a tervek fokozatos szolgáltatásának határidőit, valamint az építési-szerelési munka egészére vonatkozó költség-előirányzat alapján megállapított tájékoztató jellegű díjat a szerződésben meg kell határozni.

(2) Ha a szolgáltatás természetéből más nem következik, a szolgáltatás oszthatatlan. Ha azonban a felek a szerződésben a munka egyes részeinek átadás-átvételében állapodnak meg, a szolgáltatást oszthatónak kell tekinteni.

(3) Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a munka elvégzéséhez szükséges hatósági engedélyezési eljárás megszervezése, továbbá a hatósági engedélyek beszerzése a megrendelő feladata.

(4) A vállalkozó köteles elvégezni a tervben szereplő, de a költségvetésből hiányzó munkákat (többletmunka), továbbá azokat a műszakilag szükséges munkákat is, amelyek nélkül a létesítmény rendeltetésszerűen nem használható. E munkák díjainak elszámolásáról külön jogszabály rendelkezik.

Ptk. 404. § ³⁸⁶ (1) A munkahely az építési-szerelési munka végzésére akkor alkalmas, ha állapota a szerződés teljesítését nem gátolja, továbbá, ha a kitűzött

³⁸¹ A Ptk. 398. §-a az 1993. évi XCII. törvény 20. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁸² A Ptk. 401. §-a az 1993. évi XCII. törvény 21. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁸³ A 1959. évi IV. törvény Ptk. 402. §-a a 2007. évi LXXVIII. törvény 3. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2007. 07. 07.

³⁸⁴ A 35/2010. (III. 31.) AB határozat megsemmisítette. Hatályos: 2010. 03. 31.

³⁸⁵ A 35/2010. (III. 31.) AB határozat megsemmisítette. Hatályos: 2010. 03. 31.

³⁸⁶ A Ptk. 404. §-ának (1) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 23. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁸⁷ A Ptk. 404. §-ának (2) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

alappontok és azok jegyzékének átadása megtörtént.

- (2) ³⁸⁷ A megrendelő köteles a munkát időközönként ellenőrizni.
- (3) ³⁸⁸ A felek a munkavégzéssel kapcsolatos minden lényeges adatot, körülményt és utasítást a munkahelyen vezetett naplóban kötelesek egymással közölni.
- (4) A vállalkozó kérésére – szükség esetén – a megrendelő köteles a tervek magyarázatát, a részletes kivitelezési utasítást megadni.

Ptk. 405. § ³⁸⁹ (1) A megrendelő köteles a munkát a vállalkozó értesítésében megjelölt időpontra kitűzött átadás-átvételi eljárás során megvizsgálni és a vizsgálat alapján felfedezett hiányokat, hibákat, a hibás munkarészekre eső költségvetési összegeket, valamint az érvényesíteni kívánt szavatossági igényeket jegyzőkönyvben rögzíteni.

- (2) Ha a megrendelő egyes munkarészeket a teljesítés előtt ideiglenes jelleggel átvesz (előzetes átadás), ezek tekintetében a kárveszély az átvétel időpontjától a megrendelőre száll át.
- (3) Határidőben teljesít a vállalkozó, ha az átadás-átvétel a szerződésben előírt határidőn belül, illetőleg határnapon megkezdődött, kivéve, ha a megrendelő a szolgáltatást nem vette át.
- (4) Nem tagadható meg az átvétel a szolgáltatás olyan jelentéktelen hibái, hiányai miatt, amelyek más hibákkal, hiányokkal összefüggésben, illetve a kijavításukkal, pótlásukkal járó munkák folytán sem akadályozzák a rendeltetésszerű használatot.
- (5) Az átadás-átvételi eljárástól számított egy éven belül a munkát az (1) **bekezdésben** foglaltak szerint újból meg kell vizsgálni (utófelülvizsgálati eljárás). A megrendelő készíti elő az utófelülvizsgálati eljárást és hívja meg arra a vállalkozót.

Ptk. 406. § ³⁹⁰

3. A szerelési szerződés

Ptk. 407. § ³⁹¹ (1) Szerelési szerződés alapján a vállalkozó technológiai szerelési munka elvégzésére, a

megrendelő pedig annak átvételére és díj fizetésére köteles.

- (2) A szerelési szerződésre – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az építési szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(3) ³⁹²

Ptk. 407/A. § ³⁹³ (1) Az átadás-átvétel próbaüzemmel történik. A próbaüzem időtartama harminc nap.

- (2) A próbaüzem előtt meg kell győződni arról, hogy a berendezés a próbaüzemre alkalmas-e. Az erre vonatkozó nyilatkozatokat, továbbá a hibákat, hiányokat és a kijavításukra, pótlásukra megállapított határidőket jegyzőkönyvbe kell foglalni.
- (3) Ha a berendezés gyártása is a tevékenységi körbe tartozik, a szükséges irányító szakszemélyzetet a próbaüzem egész tartamára a vállalkozó biztosítja.
- (4) A próbaüzemhez szükséges energiát, alap-, nyers- és segédanyagokat, valamint különleges műszereket a megrendelőnek kell biztosítania.
- (5) A megrendelő az átvételt nem tagadhatja meg, ha a próbaüzem során olyan kisebb jelentőségű hibákat és hiányosságokat állapítottak meg, amelyek a rendeltetésszerű állandó és előírt üzemeltetést nem akadályozzák, és egyébként a berendezés a szerződésben kikötött feltételeknek megfelel.

4. A tervezési szerződés

Ptk. 408. § Tervezési szerződés alapján a vállalkozó műszaki-gazdasági tervező munka elvégzésére, a megrendelő pedig annak átvételére és díj fizetésére köteles.

Ptk. 409. § (1) A felek a szerződésben a műszaki-gazdasági tervezőmunka fokozatos szolgáltatásában is megállapodhatnak.

- (2) A felek a szerződésben kiköthetik a kártérítési felelősség korlátozását, ha a vállalkozó hazai viszonylatban nem ismert vagy nem alkalmazott műszaki-gazdasági megoldást tartalmazó terv készítését vállalja.

³⁸⁸ A Ptk. 404. §-ának (3) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁸⁹ A Ptk. 405. §-a az 1993. évi XCII. törvény 24. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹⁰ A Ptk. 406. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹¹ A Ptk. 407. §-ának (1) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 25. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹² A Ptk. 407. §-ának (3) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹³ A Ptk. 407/A. §-át az 1993. évi XCII. törvény 26. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

(3) A megrendelő a tervet csak a szerződésben meghatározott célra és esetben használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja.

Ptk. 410. § ³⁹⁴ (1) Ha a kivitelezés a terv szolgáltatásától számított három éven belül megkezdődött, a terv hibája miatt érvényesíthető szavatossági jogok elévülési idejének kezdete a terv alapján kivitelezett szolgáltatás teljesítésének időpontja.

(2) Ha a kivitelezés a terv szolgáltatásától számított három év után kezdődik meg, a felek megállapodhatnak abban, hogy a vállalkozó a tervet felülvizsgálja és nyilatkozik a terv kivitelezésre való alkalmasságáról vagy megváltoztatásának szükségességéről, illetve a tervet áttervezi, a megrendelő pedig díjat fizet (korszerűségi felülvizsgálat). Jogsabály a korszerűségi felülvizsgálatot kötelezővé teheti.

(3) Ha a korszerűségi felülvizsgálat esetén a terv alkalmassá nyilvánításától vagy az áttervezett terv szolgáltatásától számított három éven belül a kivitelezés megkezdődik, a terv hibája miatt érvényesíthető szavatossági igények elévülési idejének kezdetét a terv alapján kivitelezett szolgáltatás teljesítésének időpontjától kell számítani.

(4) A vállalkozó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs olyan joga, amely a terv kivitelezését akadályozza vagy korlátozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságára irányadó szabályokat kell alkalmazni.

(5) A szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében a kutatási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ptk. 411. § ³⁹⁵

5. A kutatási szerződés

Ptk. 412. § ³⁹⁶ (1) Kutatási szerződés alapján a vállalkozó kutatómunka végzésére, a megrendelő pedig díj fizetésére köteles. A felek megállapodhatnak abban, hogy a díj a munka eredménytelen befejezése esetén is jár.

(2) A szerződést írásba kell foglalni. A szerződés határozatlan időre is megköthető.

(3) A szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében

a) ha a megrendelő a rendelkezés jogát kiköti, a vállalkozó a szellemi alkotást csak saját belső tevékenységéhez használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti; ilyen esetben a szellemi alkotással a megrendelő szabadon rendelkezik;

b) ha a megrendelő a rendelkezés jogát nem köti ki, a szellemi alkotást csak saját üzemi tevékenysége körében használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti; ilyen esetben a szellemi alkotással a vállalkozó szabadon rendelkezik.

Ptk. 413. § (1) A vállalkozó csak a megrendelő hozzájárulásával vehet igénybe alvállalkozót. Nincs szükség a megrendelő hozzájárulására, ha a vállalkozó meghatározott eredmény elérésére vállalkozott.

(2) A megrendelő a vállalkozó szolgáltatását csak a szerződésben meghatározott célra használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja.

(3) A vállalkozó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs olyan joga, amely a szolgáltatás felhasználását megakadályozza vagy korlátozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságára irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(4) ³⁹⁷ A vállalkozó a szerződésben kikötheti kártérítési felelősségének korlátozását.

Ptk. 414. § ³⁹⁸ A felek a határozatlan időre kötött szerződést hat hónapra felmondhatják.

Ptk. 414/A. § ³⁹⁹ A kutatási szerződésre a külön nem szabályozott kérdésekben a vállalkozási szerződés általános szabályait, illetőleg a megbízási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

³⁹⁴ A Ptk. 410. §-a az 1993. évi XCII. törvény 27. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹⁵ A Ptk. 411. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹⁶ A Ptk. 412. §-a az 1993. évi XCII. törvény 28. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹⁷ A Ptk. 413. §-a (4) bekezdésének első mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹⁸ A Ptk. 414. §-a az 1993. évi XCII. törvény 29. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

³⁹⁹ A Ptk. 414/A. §-át az 1993. évi XCII. törvény 30. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

6. Az utazási szerződés

Ptk. 415. § (1) Utazási szerződés alapján a vállalkozó utazási iroda köteles a szerződésben meghatározott utazásból, az út egyes állomásain való tartózkodásból és az ezzel összefüggő részszolgáltatásokból – így különösen szállás, étkezés – álló szolgáltatást teljesíteni, a megrendelő pedig köteles a díjat megfizetni.

(2) Ha a vállalkozó csak a szerződésben meghatározott egyes kikötésektől eltérően tud kötelezettségének eleget tenni, a megrendelő a díj csökkentését és kárának megtérítését követelheti.

Ptk. 416. § ⁴⁰⁰ Az utazási szerződésnek – ideértve az utazással kapcsolatos egyes szolgáltatások közvetítésére irányuló szerződést is – részletes szabályait külön jogszabály állapítja meg.

XXXVI. Fejezet

A mezőgazdasági termékértékesítési szerződés

Ptk. 417. § (1) Mezőgazdasági termékértékesítési szerződés alapján a termelő meghatározott mennyiségű, maga termelte terményt, terméket vagy saját nevelésű, illetőleg hizlalású állatot köteles kikötött későbbi időpontban a megrendelő birtokába és tulajdonába (kezelésébe) adni, a megrendelő pedig köteles a terményt, terméket, illetőleg állatot átvenni és az ellenértékét megfizetni.

(2) A szerződés tárgya valamely terméknek meghatározott területen megtermelése, továbbá állat nevelése vagy hizlalása is lehet.

(3) ⁴⁰¹ Gazdálkodó szervezet a nem maga termelte termény, termék és a nem saját nevelésű, illetve hizlalású állat továbbadására is köthet mezőgazdasági termékértékesítési szerződést.

Ptk. 418. § ⁴⁰² (1) A felek a mennyiséget meghatározhatják a mezőgazdasági termék sajátosságának megfelelő mértékegységben vagy meghatározott terület teljes termésében, illetőleg meghatározott állat teljes hozamában vagy ezek hányadában. A minőséget, a minőség és a mennyiség megvizsgálásának módját,

a minőségi és a mennyiségi kifogásolás rendjét meghatározhatják szabványra vagy más előírásra, mindkét fél által ismert szokványra vagy mintaszabályzatra utalással vagy szabatos leírással.

(2) A szerződés érvényesen csak írásban köthető. Az írásba foglalás elmulasztása esetében is érvényes a szerződés, ha bármelyik fél a szerződésből származó kötelezettségeit teljesítette.

Ptk. 418/A. § ⁴⁰³ (1) A szerződő felek a mezőgazdasági termékértékesítési szerződésben kötelezettséget vállalhatnak arra, hogy a megrendelő a termelő – illetve a termelő a megrendelő – részére a teljesítést elősegítő szolgáltatást nyújt és ezzel kapcsolatban tájékoztatást ad, a másik fél pedig a szolgáltatást az adott útmutatásnak megfelelően igénybe veszi.

(2) Ha a vetőmagot vagy más szaporítóanyagot a megrendelő szolgáltatja, a termelő csak ezt használhatja fel. Nem használható fel azonban az a vetőmag, szaporítóanyag, amellyel kapcsolatban a termelő minőségi kifogással élt, és azt a megrendelő elfogadta, vagy a minőség meghatározására jogosult szerv a minőségi hibát megállapította.

Ptk. 419. § ⁴⁰⁴ (1)

(2) A megrendelő által elszámolásra vagy előlegként adott szolgáltatások visszafizetését a termelő nem tagadhatja meg azon az alapon, hogy azok a termelés eredményéből nem fedezhetők.

(3) Az átvételi késedelem ideje alatt a szolgáltatás tárgyának természete miatt bekövetkezett értékcsökkenés a késedelemért felelős fél terhére esik, kivéve, ha bizonyítja, hogy az értékcsökkenésért a másik fél felelős.

Ptk. 420. § (1) Ha a szerződésben vállalt valamely kötelezettség teljesítése előreláthatóan akadályba ütközik, erről a felek kötelesek egymást értesíteni, kivéve ha az akadályt a másik félnek közlés nélkül is ismerenie kellett.

(2) Az akadályértesítési kötelezettség elmulasztását a szerződésszegés elbírálása során figyelembe kell venni.

Ptk. 421. § (1) A termelő a teljesítési határnap, illetve határidő kezdete előtt is teljesíthet, köteles azonban

⁴⁰⁰ Végrehajtására lásd a 11/1978. (III. 1.) MT rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰¹ A Ptk. 417. §-ának (3) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 31. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰² A Ptk. 418. §-ának (1) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 32. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰³ A Ptk. 418/A. §-át az 1993. évi XCII. törvény 33. §-a iktatta a szövegbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰⁴ A Ptk. 419. §-ának (1) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

a teljesítés megkezdéséről a megrendelőt az átvételhez szükséges felkészülési idő biztosításával előzetesen értesíteni. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért a termelő felelős.

- (2) ⁴⁰⁵ A termelő jogosult a szerződésben kikötött mennyiségnél tíz százalékkal kevesebbet teljesíteni.
- (3) A teljesítés helye a termelő telephelye.
- (4) Fuvarozó közbenjöttével történő szállítás esetén a megrendelő köteles – a termelő érdekében – a fuvarozóval szembeni igény érvényesítéséhez szükséges intézkedéseket megtenni, és erről a termelőt haladéktalanul értesíteni.
- (5) A (4) bekezdésben előírt intézkedések elmulasztása esetén a megrendelő nem követelheti a termelőtől azoknak a károknak a megtérítését, illetőleg felel azokért a károknak, amelyek a fuvarozóval szemben érvényesíthetők lettek volna.

Ptk. 422. § ⁴⁰⁶ (1)

- (2) A mezőgazdasági termékértékesítési szerződést több évre is meg lehet kötni; ebben az esetben a felek az árban nem kötelesek megállapodni.
- (3) Több évre szóló szerződésben a felek arra is vállalkozhatnak, hogy
- a termelést, a feldolgozást vagy az értékesítést közös kockázatviselés mellett végzik;
 - a termelés, a feldolgozás vagy az értékesítés során elért nyereséget – a szerződésben megállapított arányban – megosztják.
- (4) A mezőgazdasági termékértékesítési szerződésre – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az adásvétel, illetőleg a vállalkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.
- (5) ⁴⁰⁷

XXXVII. Fejezet

A bérlet

1. A dolgok bérlete

Ptk. 423. § Bérleti szerződés alapján a bérbeadó köteles a dolgot időlegesen a bérlő használatába adni, a bérlő pedig bért fizetni.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 424. § ⁴⁰⁸ (1) A bérbeadó – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – szavatol azért, hogy a bérelt dolog a bérlet egész tartama alatt szerződészerű használatra alkalmas, és egyébként is megfelel a szerződés előírásainak. Erre a szavatosságra a hibás teljesítés miatti szavatosság szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a bérlőt az elállás helyett az azonnali hatályú felmondás joga illeti meg, kicserélést pedig nem követelhet.

(2) A bérbeadó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs a bérelt dologra vonatkozóan olyan joga, amely a bérlőt a használatban korlátozza vagy megakadályozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságára irányadó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a bérlő elállás helyett azonnali hatállyal felmondhat.

Ptk. 425. § (1) A bérlő a dolgot rendeltetésének és a szerződésnek megfelelően használhatja. Felelős minden olyan kárért, amely a rendeltetésellenes vagy szerződésellenes használat következménye.

(2) A bérbeadó

- a bérlő szükségtelen háborítása nélkül ellenőrizheti a használatot;
- követelheti a rendeltetésellenes vagy szerződésellenes használat megszüntetését, továbbá az ilyen használatból eredő kárának megtérítését;
- abban az esetben, ha az ilyen használat tovább folyik, vagy ha a bérelt dolgot fenyegető veszély súlyossága miatt az abbahagyás követelése sem vezetne célra, a bérletet azonnali hatállyal felmondhatja, és kártérítést követelhet.

(3) Ha a bérlő a dolgon jogosulatlanul olyan átalakítási munkálatokat végeztetett, amelyekhez a bérbeadó vagy a hatóság engedélye lett volna szükséges, a bérbeadó kívánságára köteles az eredeti állapotot helyreállítani.

(4) Ezeket a jogokat a bérbeadó akkor is gyakorolhatja, ha a bérlő a dolgot akár engedélyével, akár anélkül albérletbe vagy egyébként harmadik személy használatába adta.

⁴⁰⁵ A Ptk. 421. §-ának (2)- (5) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 34. §-a iktatta a szövegbe, s a § addigi szövegét (1) bekezdésre változtatta. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰⁶ A Ptk. 422. §-ának (1) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰⁷ A Ptk. 422. §-ának (5) bekezdését az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁰⁸ A Ptk. 424. §-a (1) bekezdésének első mondata az 1990. évi I. törvény 5. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 426. § (1) Ingatlant vagy lakást – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a bérbeadó engedélye nélkül albérletbe vagy egyébként másnak használatába lehet adni. Más dolgot a bérlő a bérbeadó engedélye nélkül nem adhat albérletbe vagy harmadik személy használatába.

(2) Ha a bérlő a dolgot a bérbeadó engedélyével más használatába adta, a használó magatartásáért mint a sajátjáért felel.

(3) Ha a bérlő a dolgot a bérbeadó engedélye nélkül engedi át másnak használatra, felelős azokért a károkért is, amelyek e nélkül nem következtek volna be.

Ptk. 427. § (1) A dolog fenntartásával járó kisebb kiadásokat a bérlő, a többi kiadást, valamint a dologgal kapcsolatos közterheket a bérbeadó viseli.

(2) A bérlő köteles a bérbeadót értesíteni, ha a bérbeadót terhelő munkálatok szükségessége merül fel, és köteles megengedni, hogy a bérbeadó azokat elvégezze, továbbá a károk elhárításához szükséges intézkedéseket tegye. Az értesítés elmulasztásából eredő károkért a bérlő felelős.

(3) A bérlő a dologra fordított szükséges kiadásainak megtérítését követelheti; egyéb költségeinek megtérítésére a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint tarthat igényt.

Ptk. 428. § (1) A bérlő a bért időszakonként előre köteles megfizetni. Arra az időre, amely alatt a dolgot rajta kívül álló okból nem használhatja, bér nem jár.

(2) A bérfizetés elmulasztása esetében a bérbeadó a bérletet azonnali hatállyal felmondhatja, feltéve, hogy a bérlőt megfelelő határidő tűzésével és következményekre való figyelmeztetéssel a hátralék megfizetésére írásban felszólította, és a bérlő e határidő elteltéig sem fizetett.

Ptk. 429. § (1) Ingatlan vagy lakás bérbeadóját (albérletbe adóját) a hátralékos bér és járuléka erejéig a bérlőnek a bérlemény területén levő vagyontárgyain zálogjog illeti.

(2) A bérbeadó mindaddig, amíg e zálogjog fennáll, megakadályozhatja a zálogjoggal terhelt vagyontárgyak elszállítását.

(3) Ha a bérlő írásban kifogásolja a zálogjog fennállását, terjedelmét vagy azt, hogy a bérbeadó a követelésére teljes fedezetet nyújtó vagyontárgyakon felül más vagyontárgyak elszállítását is megakadályozta, a bérbeadó nyolc napon belül köteles zálogjogát bírósági úton érvényesíteni. Ha ezt elmulasztja, zálogjoga megszűnik.

(4) Ha a bérlő a zálogjoggal terhelt dolgot a bérbeadó engedélye nélkül elszállítja, és más megfelelő biztosítékot nem nyújt, a bérbeadó követelheti a dolognak a bérlő költségén való visszaszállítását. A dolog visszaszállításával a zálogjog feléled.

A bérlet megszűnése

Ptk. 430. § (1) A szerződésben megállapított idő elteltével vagy a szerződésben meghatározott körülmények bekövetkeztével a bérlet megszűnik.

(2) Megszűnik a bérlet akkor is, ha a dolog elpusztul.

Ptk. 431. § (1) A határozatlan időre kötött bérletet tizenöt napra fel lehet mondani.

(2) Határozatlan időtartamúvá alakul át a határozott időre kötött bérlet, ha a bérleti idő lejártá után a bérlő a dolgot tovább használja, és ez ellen a bérbeadó tizenöt napon belül nem tiltakozik.

(3) A bérlő örökösei a határozott időre kötött bérletet is felmondhatják; e jogukat azonban legkésőbb a hagyaték birtokbavételétől, illetőleg átadásától számított harminc napon belül gyakorolhatják.

Ptk. 432. § (1) A bérlő köteles megengedni, hogy aki a dolgot meg kívánja venni, azt megfelelő időben és módon megtekinthesse.

(2) A határozott időre kötött bérletet a bérbe adott dolog vevője nem mondhatja fel, kivéve ha őt a bérlő a bérleti viszony fennállása vagy lényeges feltételei tekintetében megtévesztette.

(3) Ha a bérbeadó személyében változás állt be, a bérkövetelés átszállásának időpontjára az engedmény szabályait kell alkalmazni.

(4) A vevő arra az időre, amelyre a bérlő a bérletet az eladónak előre megfizette, bérfizetést csak akkor követelhet, ha az előrefizetésről az adásvételi szerződés megkötésekor nem tudott, és arról nem is kellett tudnia, különösen ha a bérlő az előrefizetés tekintetében megtévesztette.

Ptk. 433. § (1) A bérlő a bérlet megszűnése előtt köteles megengedni, hogy az, aki a dolgot bérbe kívánja venni, azt megfelelő időben és módon megtekinthesse.

(2) A bérlet megszűnése után a bérlő köteles a dolgot a bérbeadónak visszaadni; a bérbeadóval szemben fennálló, a bérleti jogviszonyból keletkezett követeléseinek kiegyenlítéséig azonban a dolgot annak használata nélkül visszatarthatja. Ezt a szabályt ingatlan és lakás bérletére nem lehet alkalmazni.

- (3) Ha a bérlő a dolgot jogosulatlanul tartja vissza, minden olyan kárért felel, amely e nélkül nem következett volna be.
- (4) A bérlő mindazt, amit a saját költségén a dologra felszerelt, a dolog épségének sérelme nélkül leszerelheti.

2. A lakásbérlet. A lakásbérlet létrejötte

Ptk. 434. § ⁴⁰⁹ (1) A lakásbérleti jogviszonyt a bérbeadó és a bérlő szerződése hozza létre.

(2) ⁴¹⁰ A lakásbérleti jogviszony létrejöttére, a felek jogaira és kötelezettségeire, továbbá a lakásbérlet megszűnésére vonatkozó szabályokat külön törvény tartalmazza.

(3) ⁴¹¹ A lakásbérlet szabályait – ha jogszabály másként nem rendelkezik – megfelelően alkalmazni kell a nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletére is.

(4) ⁴¹² Jogszabály – a (2) bekezdésben említett törvény keretei között – a lakásbérlet létrejöttének, megszűnésének, a lakásbérleti jog folytatásának, a lakások elidegenítésének további feltételeit is megállapíthatja.

Ptk. 435-451. § ⁴¹³

Lakásbérlet

Ptké. 64. § A lakás bérlőjét mindaddig megilleti a birtokvédelem, amíg a lakás kiürítését elrendelő jogerős határozatot végre nem hajtják.

XXXVIII. Fejezet A haszonbérlet

Ptk. 452. § (1) Haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérlő meghatározott mezőgazdasági földterület vagy más hasznot hajtó dolog időleges használatára és hasznainak szedésére jogosult, és köteles ennek fejében haszonbért fizetni.

(2) A haszonbér a felek megállapodása szerint pénzben vagy természetben jár.

(3) ⁴¹⁴ Mezőgazdasági földterület haszonbérbe adásához írásbeli szerződés szükséges; jogszabály a szerződés érvényességét hatósági jóváhagyáshoz kötheti. Mezőgazdasági földterület alhaszonbérbe adása – ha törvény másként nem rendelkezik – semmis.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 453. § (1) A haszonbérlő a dolog használatára és hasznainak szedésére csak a rendes gazdálkodás szabályainak megfelelően jogosult.

(2) Mezőgazdasági földterület haszonbérlője köteles a földet rendeltetésének megfelelően megművelni és ennek során gondoskodni arról, hogy a föld termőképessége fennmaradjon.

Ptk. 454. § (1) A dolog fenntartásához szükséges felújítás és javítás, továbbá a dologgal kapcsolatos közterhek viselése a haszonbérlőt terheli.

(2) A rendkívüli felújítás a haszonbérbe adót terheli.

Ptk. 455. § (1) A haszonbért időszakonként utólag kell megfizetni.

(2) A haszonbérlő arra az évre, amelyben elemi csapás vagy más rendkívüli esemény okából az átlagos termés kétharmada sem termett meg, méltányos haszonbérmérséklést, illetőleg haszonbér-elengedést igényelhet. Erre irányuló igényét köteles még a termés betakarítása előtt a haszonbérbe adóval közölni.

(3) A mérsékelt vagy elengedett haszonbér pótlását a következő évek terméséből sem lehet követelni.

Ptk. 456. § A haszonbérbe adót a hátralékos haszonbér erejéig a dolog hasznain, valamint a haszonbérlőnek a haszonbérelt területen levő vagyontárgyain zálogjog illeti meg.

A haszonbérlet megszűnése

Ptk. 457. § (1) A határozatlan időre kötött mezőgazdasági haszonbérletet hat hónapi felmondással a gazdasági év végére lehet megszüntetni. Más dolog haszonbérlete esetében a felmondási idő egy hónap.

⁴⁰⁹ A Ptk. 434. §-a az 1993. évi LXXVIII. törvény 95. §-ának (1). bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹⁰ Lásd az 1993. évi LXXVIII. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹¹ Lásd az 1993. évi LXXVIII. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹² Lásd az 1993. évi LXXVIII. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹³ A Ptk. 435-451. §-át az 1993. évi LXXVIII. törvény 92. §-ának (4) bekezdése, illetve 1. számú mellékletének I/a) pontja 1993. december 31-ével hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹⁴ Az 1959. évi IV. törvény 452. § 3. bekezdése a 2002. évi XXIII. törvény 28. § 2. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 07. 27.

(2) A haszonbérbe adó azonnali hatállyal felmondhatja a haszonbérletet, ha a haszonbérlet

- a) figyelmeztetés ellenére is rongálja a dolgot, vagy súlyosan veszélyezteti épségét;
- b) figyelmeztetés ellenére sem műveli meg a haszonbérlet földet, vagy általában olyan gazdálkodást folytat, amely súlyosan veszélyezteti a termelés eredményességét, a föld termőképességét, az állatállományt vagy a felszerelést;
- c) a haszonbért vagy a közterheket a lejárat után közölt felszólítás ellenére a kitűzött megfelelő határidőben sem fizeti meg.

(3) Ha az azonnali hatályú felmondást a haszonbérlet három napon belül nem veszi tudomásul, a haszonbérbe adó további nyolc napon belül a bírósághoz fordulhat. Ha nem így jár el, a felmondás hatályát veszti.

(4) A felmondás csak írásban érvényes.

Ptk. 458. § (1) A haszonbérlet örökösei a mezőgazdasági haszonbérletet a gazdasági év végére akkor is felmondhatják, ha az örökösök a gazdasági év végét megelőző hat hónapon belül halt meg.

(2) Az örökösök e jogukat csak a hagyatéki eljárás jogerős befejezésének időpontjától számított harminc napon belül gyakorolhatják.

Ptk. 459. §⁴¹⁵

Haszonbérlet

Ptké. 65. §⁴¹⁶

Ptk. 460. § A mezőgazdasági haszonbérlet megszűntével a földet és a többi haszonbérletet olyan állapotban kell visszaadni, hogy a termelést megfelelő módon azonnal folytatni lehessen.

Vegyes rendelkezések

Ptk. 461. § (1) A haszonbérletre – ha a törvény másként nem rendelkezik – a dologbérlet szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2)⁴¹⁷ A mezőgazdasági haszonbérlet szabályait jogszabály a törvénytől eltérően is megállapíthatja.

⁴¹⁵ A Ptk. 459. §-át az 1992. évi II. törvény 62. §-a (1) bekezdésének 1. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹⁶ A Ptké. 65. §-át az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének b) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴¹⁷ Lásd az 1994. évi LV. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

XXXIX. Fejezet

A letét

Ptk. 462. § (1) Letéti szerződés alapján a letéteményes köteles a letévő által rábízott dolgot időlegesen megőrizni.

(2) A dolog átvételét a letéteményes megtagadhatja, ha olyan körülmények következnek be, amelyeknél fogva a már letétbe helyezett dolog visszavételét követelhetné [466. § (2) bek.].

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 463. § (1) A letéteményes a dolgot a szerződésben meghatározott módon köteles őrizni. A dolgot nem használhatja, és más őrizetbe nem adhatja, kivéve, ha ebbe a letévő beleegyezett, vagy ez a letévőnek károsodástól való megóvása érdekében szükséges; e tilalom megszegése esetében felelős minden kárért, amely e nélkül nem következett volna be.

(2) A letéteményes a jogosan igénybe vett harmadik személy magatartásáért úgy felel, mintha a dolgot ő maga őrizte volna. Ha azonban a harmadik személy igénybevételét a letévőnek károsodástól való megóvása tette szükségessé, az igénybe vett személyért a letéteményes nem felelős, ha bizonyítja, hogy e személy kiválasztása, utasításokkal való ellátása és ellenőrzése terén úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk. 464. § (1) A letéteményes kötelezettsége a kezelésre csak akkor terjed ki, ha a kezelést kikötik, vagy a letéti dolog természete azt szükségessé teszi; ebben a vonatkozásban a megbízás szabályait kell alkalmazni.

(2) A letéteményes köteles a letévőt a letétre vonatkozó minden lényeges körülményről értesíteni; ennek elmulasztásából eredő károkért felelős.

Ptk. 465. § (1) A letévő díj fizetésére köteles, kivéve ha a körülményekből, különösen a felek viszonyából arra lehet következtetni, hogy a letéteményes a megőrzést ingyen vállalta. A díj utólag jár, és magában foglalja a megőrzéssel rendszerint együttjáró költségeket.

(2) A letéteményes egyéb szükséges költségei megtérítését követelheti.

- (3) A szükséges költségek megtérítését a letéteményes akkor is követelheti, ha a letét egyébként ingyenes.
- (4) A letéteményest díjkövetelése és költségei biztosítására zálogjog illeti meg a letevőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a letét következtében kerültek birtokába.

A letét megszűnése

Ptk. 466. § (1) A letevő a dolgot bármikor visszakövetelheti; a letéteményes pedig a letéti szerződést, ha a letét időtartamát a szerződésben nem állapították meg, tizenöt napi felmondással bármikor megszüntetheti.

- (2) Ha a szerződésből a letét időtartama megállapítható, a letéteményes a dolgot ennek az időnek az elteltével köteles visszaadni, a letevő pedig visszavenni. Ezt megelőzően a letéteményes a dolog visszavételét csak akkor követelheti, ha a dolog biztonsága veszélyben van, vagy ha a dolog őrizetét nem foglalkozása körében látja el, és a szerződéskötéskor általa nem ismert olyan körülmények következtek be, amelyek a dolog további őrizetét számára nagymértékben megnehezítik.

- (3) Ha a díjazott letét a szerződésből megállapítható idő eltelte előtt szűnik meg, a letevő a díj arányos részét köteles megfizetni. Ha a letétet a letéteményes szüntette meg, a letevő a díjból levonhatja azt a kárt, amely őt a dolog idő előtti visszaadásából érte.

- (4) A letétbe helyezett dolgot az őrzés helyén kell visszaadni. Ha a letevő a dolog visszavételét megtagadja, a felelős őrzés szabályait kell alkalmazni.

A letét különös nemei

Ptk. 467. § (1) A szálloda felelős azért a kárért, amelyet a megszálló vendég dolgainak elvesztése, elpusztulása vagy megsérülése folytán szenved, kivéve, ha bizonyítja, hogy a kárt a szálloda alkalmazotainak és vendégeinek körén kívül álló elháríthatatlan ok vagy a vendég maga okozta.

- (2) A felelősség azokban a dolgokban bekövetkezett károkért áll fenn, amelyeket a vendég a szállodában kijelölt, illetőleg általában erre rendelt helyen vagy a szobájában helyezett el, vagy amelyeket a szálloda olyan alkalmazottjának adott át, akit dolgai átvételre jogosultnak tarthatott.

- (3) Értéktárgyakért, értékpapírokért és készpénzért a szálloda csak akkor felelős, és pedig a felelősség mértékének korlátozása nélkül, ha

- a) a dolgot megőrzésre kifejezetten átvette;
b) a megőrzésre átvételt kifejezetten megtagadta;
c) a kár olyan okból következett be, amelyért az általános szabályok szerint felelősséggel tartozik. Ebben az esetben a bizonyítás a vendéget terheli.

Ptk. 468. § (1) A szálloda felelősségét nem korlátozhatja és nem zárhatja ki.

- (2) Jogszabály a kártérítés mértékét korlátozhatja. Nem terjedhet ki a korlátozás arra az esetre, ha a vendég bizonyítja, hogy a szálloda nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, valamint az értéktárgyakért, értékpapírokért és készpénzért való felelősségre.

A szálloda felelősségének mértéke

Ptké. 66. §⁴¹⁸ A kártérítésnek a **Ptk. 468. §-a (2) bekezdésének** első mondatában említett mértéke a napi szobaár összegének az ötvenszerese, kivéve, ha a kár ennél kevesebb.

Ptk. 469. § A vendég a kárt haladéktalanul köteles bejelenteni. Ennek elmulasztása esetén a szálloda a kárért az általános szabályok szerint tartozik felelősséggel, de a bizonyítás sikertelenségének következménye a vendégre hárul.

Ptk. 470. § A szállodát az elszállásolásból folyó követeléseire biztosítására zálogjog illeti meg a vendégnek azokon a dolgain, amelyeket a szállodába magával vitt. Erre a zálogjogra a bérbeadó zálogjogának szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ptk. 471. § (1) A fürdők, kávéházak, éttermek, színházak és hasonló vállalatok, továbbá a ruhatárat üzemben tartók felelősségére a szálloda felelősségének szabályait a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

- a) a vállalat felelőssége csak az olyan dolgokra terjed ki, amelyeket a látogatók a vállalat helyiségébe rendszerint magukkal szoktak vinni;
b) ha megfelelő hely áll a látogatók rendelkezésére dolgaik megőrzése céljából, a vállalat csak az itt elhelyezett dolgokban esett kárért tartozik felelősséggel.

⁴¹⁸A Ptké. 66. §-a az 1987. évi 11. törvényerejű rendelet 4. §-ával módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

(2) A felelősség e korlátozásai figyelmen kívül maradnak, ha a látogató bizonyítja, hogy a vállalat nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk. 472. § Ha a letét tárgya pénz vagy más helyettesíthető dolog, és a megállapodás szerint a letéteményes később ugyanolyan dolgot ugyanolyan mennyiségben köteles visszaszolgáltatni, a kölcsön szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a visszaadás helyére és idejére a letét szabályai irányadók, és hogy a letéti követelésébe csak a letéttel kapcsolatos ellenkövetelést lehet beszámítani.

Ptk. 473. § ⁴¹⁹ (1) A bankletétre, az értékpapírletétre, a bírói letétre és a közgyűjteményi letétre a jelen fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni, feltéve, hogy jogszabály eltérően nem rendelkezik.

(2) Jogszabály a letevők javára a jelen fejezettől eltérő szabályokat állapíthat meg, ha a letéti szerződés dolgok raktározására irányul.

XL. Fejezet

A megbízás. A megbízás nélküli ügyvitel

1. A megbízás

Ptk. 474. § (1) Megbízási szerződés alapján a megbízott köteles a rábízott ügyet ellátni.

(2) A megbízást a megbízó utasításai szerint és érdekének megfelelően kell teljesíteni.

(3) Ha a megbízás teljesítéséhez szerződéskötésre van szükség, a megbízáshoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeket jogszabály a megbízás alapján kötetendő szerződésre előír.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 475. § (1) A megbízott személyesen köteles eljárni; igénybe veheti azonban más személy közreműködését is, ha ehhez a megbízó hozzájárult, vagy ha ez a megbízás jellegével együtt jár. A megbízott az igénybe vett személyért úgy felel, mintha a rábízott ügyet maga látta volna el.

(2) A megbízott igénybe veheti más személy közreműködését akkor is, ha ez a megbízónak károsodástól való megóvása érdekében szükséges. Ebben az esetben az igénybe vett személyért nem felelős,

ha bizonyítja, hogy e személy kiválasztása, utasításokkal való ellátása és ellenőrzése terén úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(3) Ha a megbízottnak más személy igénybevételére nem volt joga, felelős azokért a károkért is, amelyek e személy igénybevétele nélkül nem következtek volna be.

(4) Ha a megbízott által igénybe vett személyt a megbízó jelölte ki, a megbízott e személyért nem felelős, ha bizonyítja, hogy az igénybe vett személy utasításokkal való ellátása és ellenőrzése terén úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk. 476. § Ha a megbízó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt erre figyelmeztetni; ha a megbízó utasításához e figyelmeztetés ellenére is ragaszkodik, az utasításból eredő károk őt terhelik.

Ptk. 477. § (1) A megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és az ügy állásáról kívánságára, szükség esetén e nélkül is tájékoztatni, különösen ha más személy igénybevétele vált szükségessé, vagy ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá.

(2) A megbízott a megbízó utasításától csak akkor térhet el, ha ezt a megbízó érdeke feltétlenül megköveteli, és a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód. Ilyen esetben a megbízót haladéktalanul értesíteni kell.

(3) A megbízott köteles a megbízót a megbízás teljesítéséről haladéktalanul értesíteni.

Ptk. 478. § (1) A megbízó díj fizetésére köteles, kivéve ha az ügy természetéből, illetőleg a felek közötti viszonyból arra lehet következtetni, hogy a megbízott az ügy ellátását ingyenesen vállalta.

(2) A megbízott díját akkor is követelheti, ha eljárása nem vezetett eredményre. A megbízó a díjat csökkentheti, illetőleg kifizetését megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az eredmény részben vagy egészben olyan okból maradt el, amelyért a megbízott felelős.

(3) Ha a szerződés a megbízás teljesítése előtt szűnt meg, a megbízott a díjnak tevékenységével arányos részét követelheti.

(4) A díj a szerződés megszűnésekor esedékes.

Ptk. 479. § (1) Az ügy ellátásával felmerült költségek a megbízót terhelik. A megbízott a költségek előlegezésére nem köteles.

⁴¹⁹ Az 1959. évi IV. törvény 473. §-a a 436. § 3. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2002. 01. 01.

- (2) A szerződés megszűnésekor a megbízott köteles elszámolni és ennek keretében a megbízónak mindazt kiadni, amihez a megbízás teljesítése céljából vagy eljárása eredményeképpen jutott, kivéve amit abból a megbízás folytán jogosan felhasznált.
- (3) A szerződés megszűnésekor a megbízó köteles a megbízottat a megbízás alapján harmadik személyekkel szemben vállalt kötelezettségei alól mentesíteni, valamint szükséges és hasznos költségeit megtéríteni.

Ptk. 480. § A megbízottat költségei és díjkövetelése biztosítására zálogjog illeti meg a megbízónak azokon a vagyontárgyain, amelyek a megbízás következtében kerültek birtokába.

A megbízás megszűnése

Ptk. 481. § A szerződés a megbízás teljesítése nélkül is megszűnik, ha

- a) valamelyik fél a szerződést felmondja;
- b) bármelyik fél meghal, illetőleg ha jogi személy megszűnik, kivéve ha a megszűnő jogi személynek jogutódja van;
- c) a megbízó cselekvőképtelenné vagy korlátozottan cselekvőképessé válik, vagy pedig a megbízott cselekvőképességét elveszti;
- d) a megbízás tárgytalanná válik.

Ptk. 482. § (1) Ha a megbízás a megbízó személyében rejlő okból szűnik meg, a megszűnés abban az időpontban következik be, amikor a megbízott a megszűnés okáról hitelt érdemlően tudomást szerez.

- (2) A megbízott a felmondás, a megbízó halála vagy cselekvőképességének megszűnése esetén a szerződés megszűnése után is köteles a megbízó érdekének védelmében a halaszthatatlan intézkedéseket mindaddig megtenni, amíg a megbízó vagy jogutódja az ügy intézéséről gondoskodni nem képes.

Ptk. 483. § (1) A megbízó a szerződést bármikor azonnali hatállyal felmondhatja, köteles azonban helytállni a megbízott által már elvállalt kötelezettségeikért.

- (2) A szerződést a megbízott is bármikor felmondhatja; a felmondási időnek azonban elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy a megbízó az ügy intézéséről

gondoskodhassék. A megbízó súlyos szerződésszegése esetén a felmondás azonnali hatályú is lehet.

- (3) Ha a megbízás felmondása alapos ok nélkül történt, az okozott kárt meg kell téríteni, kivéve ha a megbízás ingyenes volt, és a felmondási idő elegendő volt ahhoz, hogy a megbízó az ügy intézéséről gondoskodhassék.
- (4) A felmondás jogának korlátozása vagy kizárása semmis; folyamatos megbízási jogviszonynál a felek a felmondás jogának korlátozásában megállapodhatnak.

2. A megbízás nélküli ügyvitel

Ptk. 484. § Aki valamely ügyben más helyett eljár anélkül, hogy arra megbízás alapján vagy egyébként jogosult volna, az ügyet úgy köteles ellátni, amint azt annak érdeke és feltehető akarata megkívánja, akinek javára beavatkozott.

Ptk. 485. § (1) A más ügyébe jogosultság nélkül való beavatkozást akkor kell helyénvalónak tekinteni, ha megfelel a másik érdekének és feltehető akaratának, különösen ha a beavatkozás őt károsodástól óvja meg.

- (2) ⁴²⁰ Életveszély elhárítása végett az életveszélybe került személy, széles körben fenyegető veszély megelőzése vagy elhárítása érdekében a tulajdonos vagy más rendelkezésre jogosult személy, tartási kötelezettség teljesítése végett a tartásra köteles személy akarata ellenére is helye van beavatkozásnak.

Ptk. 486. § (1) A megbízás nélküli ügyvivő köteles azt, akinek érdekében beavatkozott, erről haladéktalanul értesíteni; egyebekben őt a megbízott kötelezettségei terhelik.

- (2) Ha a megbízás nélküli ügyvivő beavatkozása helyénvaló volt, őt a megbízott jogai illetik, függetlenül attól, hogy beavatkozása sikerrel járt-e.
- (3) Ha a beavatkozás nem volt helyénvaló, a megbízás nélküli ügyvivő díjazást nem követelhet, költségeinek megtérítését csak a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelheti, és felelős mindazért a kárért, amely beavatkozása nélkül nem következhetett volna be.

Ptk. 487. § Ha valaki tudva, hogy nincs hozzá joga, idegen ügyet sajátjaként lát el, vele szemben a megbízás nélküli ügyvitelből eredő jogokat lehet érvényesíteni. Ha e jogokat érvényesítik, az eljáró személy a

⁴²⁰A Ptk. 485. §-ának (2) bekezdése az 1991. évi XIV. törvény 15. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint költségeit beszámíthatja.

XLI. Fejezet

A fuvarozás

Ptk. 488. § (1) Fuvarozási szerződés alapján a fuvarozó díjazás ellenében köteles a küldeményt rendeltetési helyére továbbítani és a címzettnek kiszolgáltatni.

(2) A szerződés a fuvarozás elvállalásával jön létre. Jogszabály kimondhatja, hogy a küldemény átvétele jelenti a fuvarozás elvállalását.

A fuvarlevél

Ptk. 489. § (1) Ha a szerződő felek a fuvarozásról fuvarlevelet állítanak ki, a fuvarlevél bizonyítja a fuvarozási szerződés létrejöttét, illetőleg a küldemény átvételét. Az átvétel napja – míg mást nem bizonyítanak – az a nap, amelyen a fuvarlevelet a fuvarozó aláírta (lebélyegezte).

(2) Jogszabály a fuvarlevél kiállítását – meghatározott alakban és tartalommal – kötelezővé teheti.

(3) A feladó kívánságára a fuvarozó köteles a fuvarlevél általa aláírt (lebélyegzett) másodpéldányát a feladónak átadni vagy a küldemény átvételéről elismervényt adni.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 490. § (1) A feladó köteles a küldeményt úgy csomagolni, hogy a csomagolás azt megóvja, és a küldemény mások személyét vagy vagyonát ne veszélyeztesse.

(2) Ha felismerhető, hogy a csomagolás ezeknek a követelményeknek nem felel meg, a fuvarozó a küldemény továbbítását csak a feladó írásbeli kívánságára és csak akkor vállalhatja, ha az mások személyét vagy vagyonát nem veszélyezteti.

Ptk. 491. § (1) A feladó köteles a fuvarozónak a küldemény továbbításához vagy útközben szükséges hatósági kezeléséhez a megfelelő okmányokat átadni. Míg ez meg nem történt, a fuvarozó a küldemény átvételét megtagadhatja.

(2) A fuvarozó köteles az átadott okmányokat megfelelően felhasználni.

Ptk. 492. § (1) A fuvarozó köteles a fuvarszekélyt a megfelelő időben és helyen, fuvarozásra alkalmas állapotban kiállítani, és – ha jogszabály másképpen nem rendelkezik – a fuvarozást haladéktalanul megkezdeni.

(2) A küldemény berakása a feladót, kirakása a címzettet terheli, ha jogszabály másképpen nem rendelkezik.

(3) Ha a fuvarozó a küldemény átvétele előtt a megfelelő fuvarszekély kiállításával késlekedik, a feladó elállhat és

a) kártérítésként a berakás eredménytelen megkísérléséből eredő költségeket, valamint a más fuvarozónak kifizetett fuvardíjtöbbletet követelheti;

b) a küldemény elvesztése vagy megsemmisülése, illetőleg késedelemből származó értékcsökkenése (megrongálódás, áru megromlása) esetében pedig követelheti a küldeménynek az értékét, illetőleg az értékcsökkenést. Ezt a jogát azonban csak akkor érvényesítheti, ha a fuvarozóval közölte a küldemény tárgyát, vagy arról a fuvarozó e nélkül is tudott, vagy tudnia kellett.

(4) Ha a feladó késlekedik a berakással, a fuvarozó kárának megtérítését követelheti, és el is állhat a szerződéstől.

Ptk. 493. § (1) A fuvarozónak a küldemény továbbításában a gazdaságosság és a küldemény biztonságának figyelembevételével kell eljárnia.

(2) A fuvarozó köteles a feladó utasításait követni. Jogszabály azonban a feladó utasítási jogát korlátozhatja.

(3) Ha a fuvarozó olyan utasítást kap, amely veszélyezteteti a fuvarozás gazdaságos, gyors és biztonságos teljesítését, köteles erre a feladó figyelmét haladéktalanul felhívni.

(4) ⁴²¹ Ha a feladó az utasítást írásban megismétli, a fuvarozó köteles azt a feladó veszélyére és költségére végrehajtani; meg kell azonban tagadnia az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtásával veszélyeztetné mások személyét, vagy megkárosítaná mások vagyonát.

Ptk. 494. § (1) Ha a fuvarozás akadályba ütközik, a fuvarozó köteles a feladótól haladéktalanul utasítást kérni; a fuvarozó e kötelezettségét jogszabály korlátozhatja és ki is zárhatja.

⁴²¹ A Ptk. 493. §-ának (4) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

(2) A feladó a fuvardíjnak az akadály felmerültéig járó arányos részét és a fuvarozó költségeit köteles megfizetni, amennyiben azok meg nem fizetésével gazdagodnék, továbbá akkor is, ha a fuvarozó bizonyítja, hogy az akadályt a fuvarozás körén kívül felmerült ok idézte elő.

Ptk. 495. § (1) A fuvarozó köteles a feladót a fuvarozás lebonyolításával kapcsolatos minden lényeges körülményről haladéktalanul értesíteni. Az ennek elmulasztásából eredő károkért felelős.

(2) Az értesítési kötelezettség különösen akkor áll fenn, ha a küldeményt kár érte, ha a fuvarozási határidő lényeges túllépése várható, ha a küldemény épisége veszélyben van, vagy ha a küldemény kiszolgáltatása nem lehetséges.

(3) Az értesítési kötelezettséget jogszabály korlátozhatja.

Ptk. 496. § (1) A feladó a fuvarozás megkezdése előtt a szerződéstől elállhat, köteles azonban a fuvarozó kárát megtéríteni.

(2) A feladót a küldemény kiszolgáltatásáig, illetőleg amíg a címzett a küldeménnyel nem rendelkezett, megilleti az a jog, hogy a küldeménnyel rendelkezék. Ebben a jogkörében a küldeményt útközben feltartóztathatja, visszairányíthatja, más címzettet vagy rendeltetési helyet jelölhet ki.

(3) A feladót terheli az utólagos rendelkezésével felmerült díjtöbblet és költség.

Ptk. 497. § (1) A fuvarozó a küldemény megérkezéséről a címzettet haladéktalanul köteles értesíteni. Az értesítés vétele után a küldemény a címzett rendelkezésére áll.

(2) A küldemény megérkezéséről szóló értesítés vétele előtt a címzett a küldemény biztonsága és az átvétel előkészítése érdekében utasításokat adhat a fuvarozónak. Az utasítások a fuvarozót csak akkor kötelezik, ha nem ellentétesek a feladó rendelkezéseivel. Az utasításokból eredő költség a címzettet terheli. Jogszabály a címzett utasításadási jogát korlátozhatja.

(3) Ha a küldeményt nem lehet kézbesíteni, vagy a címzett az átvételkor esedékes követeléseket nem egyenlíti ki, a fuvarozó köteles a feladót haladéktalanul értesíteni és a küldeményt a felelős őrzés szabályai szerint megőrizni.

(4) A küldemény megérkezéséről szóló értesítés vétele után a fuvarozó elleni igényeket a feladón kívül a címzett is érvényesítheti. Bármelyik fél részéről történt érvényesítés a másik félnek ezt a jogát megszünteti.

Ptk. 498. § (1) A fuvarozó a küldemény továbbítását más fuvarozóra is bízhatja.

(2) A fuvarozásban részt vevő fuvarozók egyetemlegesen felelősek, ha azonban a további fuvarozókat a feladó jelölte ki, minden fuvarozó önállóan felel.

(3) Több fuvarozó közreműködése esetében mindegyik fuvarozó követelheti az őt illető díj és költségek kiegyenlítését. Az első fuvarozó azonban érvényesítheti a feladóval szemben az őt követő, az utolsó fuvarozó pedig a címmel szemben az őt megelőző fuvarozók díj- és költségkövetelését.

Ptk. 499. § (1) A fuvarozó a fuvarozási díj, továbbá a fuvarozásra szükséges és hasznosan fordított költségek megtérítését követelheti.

(2) A fuvarozót a fuvardíj és költségek erejéig zálogjog illeti meg azokon a dolgokon, amelyek a fuvarozással kapcsolatosan birtokába kerültek.

(3) A zálogjogot a fuvarozó a többi fuvarozó előtte ismert követeléseinek biztosítására is köteles érvényesíteni; ha ezt elmulasztja, az előző fuvarozókkal szemben kezseként felel.

(4) ⁴²² A fuvarozó zálogjoggal biztosított követelését a zálogtárgyból más zálogjogosultakat megelőzően, bírósági eljárás nélkül, a kereskedelmi forgalomban való értékesítéssel elégítheti ki.

A fuvarozó és a feladó felelőssége

Ptk. 500. § (1) A késedelmes fuvarozó a késedelem tartamához mért, legfeljebb azonban a fuvardíjnak megfelelő összegű kötbért köteles megfizetni. A károsult a kötbért meghaladó kárának megtérítését akkor követelheti, ha a fuvarozó a határidőben való teljesítéséhez fűződő érdek ismeretében írásban vállalta a határidő megtartását, és nem bizonyítja, hogy a késedelmet tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő.

(2) A felelősség e korlátozását nem lehet alkalmazni arra, aki alkalomszerűen vállalkozik fuvarozásra.

Ptk. 501. § A fuvarozó felelős azért a kárért, amely a küldemény átvételétől a kiszolgáltatásig terjedő idő

⁴²²A Ptk. 499. §-ának (4) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

alatt a küldemény teljes vagy részleges elvesztéséből, megsemmisüléséből vagy megsérüléséből keletkezett, kivéve ha a kár

- a) a fuvarozó tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan ok,
- b) a küldemény belső tulajdonsága,
- c) a csomagolás kívülről észre nem vehető hiányossága,
- d) a feladó által végzett berakás, illetőleg a címzett által végzett kirakás, vagy
- e) annak következtében állott elő, hogy a feladó, a címzett vagy az általuk rendelt kíséző nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, ideértve azt az esetet is, ha a feladó a szükséges okmányokat nem adta át, vagy nem jól töltötte ki, továbbá ha a fuvarozót nem tájékoztatta a küldemény kívülről fel nem ismerhető rendkívüli értékéről.

Ptk. 502. § (1) A fuvarozót terheli annak bizonyítása, hogy a kárt a tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan ok okozta, a feladót, illetőleg a címzettet terheli annak bizonyítása, hogy a kár nem a küldemény belső tulajdonságára vezethető vissza.

- (2) A csomagolás hiányosságát a fuvarozó, azt, hogy a kár nem ennek következtében állott elő, a feladó, illetőleg a címzett köteles bizonyítani.
- (3) Ha a berakást a feladó, illetőleg a kirakást a címzett végezte, őt terheli annak bizonyítása, hogy a kár nem a berakás, illetőleg a kirakás következtében állott elő.
- (4) A feladót, illetőleg a címzettet terheli annak bizonyítása, hogy ő, illetőleg az általa rendelt kíséző úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk. 503. § (1) A küldemény teljes vagy részleges elvesztése, illetőleg megsemmisülése esetében a fuvarozó fuvardíjra, illetőleg a fuvardíj arányos részére nem tarthat igényt, köteles továbbá megtéríteni az elvesztett dolog értékét.

- (2) A küldemény megrongálódása esetében a fuvarozó választása szerint vagy az értékcsökkenés megtérítésére, vagy pedig rongálódás kiküszöbölésére köteles.
- (3) Ha a kárt a fuvarozó szándékosan okozta, az ebből eredő minden kárért felelős.

Ptk. 504. § (1) Ha az átvételkor felismerhető, hogy a küldemény hiányos vagy sérült, a fuvarozóval szemben az igényt haladéktalanul érvényesíteni kell. Ennek elmulasztása jogvesztéssel jár.

- (2) Az átvétel után csak három napon belül és csak akkor lehet a fuvarozóval szemben igényt támasztani, ha a hiányt vagy sérülést az átvételkor nem lehetett felismerni.
- (3) A fuvarozási szerződés alapján támasztható igények egy év alatt évülnek el. Az elévülés kezdő időpontja a küldemény kiszolgáltatásának időpontja, illetőleg az az időpont, amikor a küldeményt ki kellett volna szolgáltatni.
- (4) Ha a fuvarozási szerződésből eredő igény érvényesítése előzetes eljárás lefolytatásától függ, az eljárást megindító felszólítás az elévülést nem szakítja meg, de az eljárás időtartama az elévülési időbe nem számítható be.

Ptk. 505. § (1) Ha a feladó írásban utasította a fuvarozót arra, hogy a küldeményt a csomagolás hiányossága ellenére vegye át, a csomagolás hiányossága következtében a fuvarozóra vagy más személyre háruló kárt köteles megtéríteni, és viseli a küldeményben keletkezett kárt is. Ha pedig a fuvarozó a csomagolás kívülről észrevehető hiányossága ellenére anélkül vette át a küldeményt, hogy erre a feladó írásban utasította volna, a csomagolás hiányossága következtében a fuvarozóra vagy más személyre háruló kárt, valamint a küldeményben keletkezett kárt fele részben a fuvarozó, fele részben a feladó viseli.

- (2) Harmadik személyekkel szemben a fuvarozó köteles helytállni, a feladótól azonban a felelősség általános szabályai szerint megtérítést követelhet.

Egyéb rendelkezések

Ptk. 506. § (1) Ha a küldeményt az országhatáron túl kell továbbítani, e fejezet rendelkezéseit csak annyiban lehet alkalmazni, amennyiben nemzetközi szerződés vagy egyezmény, illetőleg szabály másképpen nem rendelkezik.

- (2) ⁴²³ Hajózási, illetőleg légifuvarozási vállalat fuvarozási szerződéseire e fejezet annyiban irányadó, amennyiben jogszabály vagy nemzetközi szerződés, egyezmény, illetőleg szabály eltérően nem rendelkezik.

⁴²³Lásd légifuvarozásra 1996. július 1-ig az 1981. évi 8. törvényerejű rendeletet és a 22/1965. (XI. 14.) Korm. rendelet et, 1996. július 1-jét követően az 1995. évi XCVII. törvényt és a 141/1995. (XI. 30.) Korm. rendelet et, hajózási fuvarozásra pedig lásd az 1/1957. (IV. 20.) KPM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

(3) Személyek szállításának elvállalására – ha jogszabály kivételt nem tesz – a vállalkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XLII. Fejezet

A bizomány

Ptk. 507. § Bizományi szerződés alapján a bizományos díjazás ellenében köteles a megbízó javára a saját nevében adásvételi szerződést kötni.

Ptk. 508. § ⁴²⁴ (1) Ha a bizományos a megbízóra kedvezőbb feltételek mellett köti meg az adásvételi szerződést, mint amilyeneket a bizományi szerződésben megállapítottak, az ebből eredő előny a megbízót illeti meg.

(2) Ha a bizományos a bizományi szerződésben megállapított áron alul ad el, köteles a megbízónak az árkülönbötet megtéríteni, kivéve ha bizonyítja, hogy az adásvételi szerződést a megállapított áron megkötni nem lehetett, az eladással a megbízót kártól óvta meg, és a megbízót idejében értesíteni nem tudta.

(3) Ha a bizományos a bizományi szerződésben kikötött feltételektől lényegesen eltér, a megbízó az adásvételi szerződést visszautasíthatja, kivéve ha a bizományos a megállapított árnál drágábban vásárolt, de az értékkülönbötet megtéríti.

Ptk. 509. § (1) A bizományi szerződés alapján kötött adásvételi szerződés a bizományossal szerződő féllel szemben a bizományost jogosítja és kötelezi.

(2) A bizományos a megbízónak felelősséggel tartozik mindazoknak a kötelezettségeknek a teljesítéséért, amelyek a vele szerződő felet a szerződés folytán terhelik.

(3) A bizományos hitelezői nem támaszthatnak igényt

- a) a bizományossal szerződő féllel szemben fennálló és a megbízót illető követelésekre;
- b) vételi bizomány esetén a bizományos által megvett dolgokra;
- c) a bizományoshoz befolyt és elkülönítve tartott vagy kezelt olyan pénzeszegekre, amelyekről megállapítható, hogy a megbízót illetik.

Ptk. 510. § ⁴²⁵ (1) A bizományos az adásvételi szerződést a megbízóval maga is megkötheti.

(2) A bizományos díjigényét nem érinti, ha a szerződést a megbízóval maga köti meg.

Ptk. 511. § (1) A bizományosnak díj csak annyiban jár, amennyiben az adásvételi szerződést teljesítették.

(2) A díj magában foglalja a bizomány ellátásával rendszerint együttjáró költségeket, kivéve az áru fuvarozásával felmerült kiadásokat.

(3) A bizományos a díjban benne nem foglalt szükséges és hasznos költségei megtérítését követelheti; a díjban egyébként benne foglalt igazolt költségeit csak akkor követelheti, ha az adásvételi szerződés a megbízó érdekkörében felmerült okból nem ment teljesebbébe.

Ptk. 512. § (1) Az adásvételi szerződés megkötése előtt a megbízó a szerződést azonnali hatályú felmondással, a bizományos pedig tizenöt napos felmondással megszüntetheti.

(2) A felmondási jog korlátozása vagy kizárása semmis.

Ptk. 513. § (1) Bizományi szerződés az a szerződés is, amelynek alapján a bizományos nem adásvételi, hanem más szerződés kötésére vállalt kötelezettséget.

(2) A bizományra – e fejezet eltérő rendelkezései hiányában – a megbízás szabályait kell alkalmazni.

XLIII. Fejezet

A szállítmányozás

Ptk. 514. § (1) Szállítmányozási szerződés alapján a szállítmányozó köteles valamely küldemény továbbításához szükséges fuvarozási és egyéb szerződéseket a saját nevében és megbízója számlájára megkötni, valamint a küldemény továbbításával kapcsolatos egyéb teendőket elvégezni, a megbízó pedig köteles az ezért járó díjat megfizetni.

(2) A szerződés a megbízás elfogadásával jön létre.

Tvr. 15. § A szállítmányozással kapcsolatos rendelkezést csak abban az esetben lehet alkalmazni, ha a törvény hatálybalépéséig a szerződés nem jött létre.

⁴²⁴ A Ptk. 508. §-a (1) bekezdésének második mondatát – „Az ezzel ellentétes megállapodás semmis, ha magánszemély a megbízó.” – a 73/1992. (XII. 28.) AB határozat megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴²⁵ A Ptk. 510. §-a (1) bekezdésének első mondatrészét – „Ha a dologra jogszabály vagy hatóság rögzített árat állapít meg, vagy a szerződő felek gazdálkodó szervezetek.” – a 73/1992. (XII. 28.) AB határozat megsemmisítette. Hatályos: 1996. 01. 01.

A felek jogai és kötelezettségei

Ptk. 515. § (1) A szállítványozónak a fuvarozó vagy más szállítványozó megválasztásában, az útirány megállapításában és egyéb kötelezettségei teljesítésében a gazdaságosság és a küldemény biztonságának figyelembevételével kell eljárnia.

(2) A szállítványozó köteles a megbízó utasításait követni. Ha olyan utasítást kap, amely veszélyezteti a küldemény gazdaságos és biztonságos továbbítását, köteles erre megbízójának figyelmét haladéktalanul felhívni. Ha a megbízó az utasítást írásban megismétli az ő költségére és veszélyére köteles a szállítványozó azt végrehajtani.

(3) A szállítványozó a küldeményt csak a megbízó utasítására köteles biztosítani.

Ptk. 516. § (1) A szállítványozó a fuvarozást maga is elláthatja, és más szállítványozó közreműködését is igénybe veheti; a további szállítványozók azonban a megbízóval nem kerülnek jogviszonyba.

(2) A szállítványozó az általa választott más szállítványozó tevékenységéért közvetlenül felel; ha azonban a más szállítványozó igénybevételére a megbízó adott utasítást, a szállítványozók közvetlenül felelnek a megbízónak.

Ptk. 517. § (1) A megbízó igényeit a fuvarozóval szemben a szállítványozó köteles érvényesíteni; felelős minden kárért, amely e kötelezettségének megszegése folytán a megbízót éri.

(2) Ez a szabály nem érinti a megbízónak azt a jogát, hogy igényét maga érvényesítse.

Ptk. 518. § (1) A szállítványozó a szállítványozási díj, továbbá a szállítványozásra szükséges és hasznosan fordított költségek megtérítését követelheti.

(2) A szállítványozót illeti az az utólagos fuvardíj-kedvezmény vagy üzletszerzési jutalék, amelyet a fuvarozó a szállítványozó közreműködésével továbbított küldemények után neki juttat.

Ptk. 519. § (1) A szállítványozót díjai és költségei erejéig a megbízóval szemben zálogjog illeti meg azokon a dolgokon, amelyek a megbízással kapcsolatosan birtokába kerültek, illetőleg amelyek felett a birtokában levő okmányok révén rendelkezik.

(2) A szállítványozó a zálogjogot az előző szállítványozók előtte ismert követeléseinek biztosítására is köteles érvényesíteni; ha ezt elmulasztja, az előző szállítványozóknak közvetlenül felelős.

(3) ⁴²⁶ A szállítványozó zálogjoggal biztosított követelését a zálogtárgyból a fuvarozó után, de más jogosultakat megelőzően, bírósági eljárás nélkül, a kereskedelmi forgalomban való értékesítéssel elégítheti ki.

A szállítványozó felelőssége

Ptk. 520. § (1) A szállítványozó szállítványozási tevékenysége körében a küldeményben bekövetkezett kárért fuvarozó módjára, más károkért az általános szabályok szerint felel.

(2) A fuvarozás körében bekövetkezett kárért a szállítványozó csak akkor felel, éspedig fuvarozó módjára, ha

a) maga fuvarozta a küldeményt, vagy

b) a küldeményt mások küldeményeivel együtt, ugyanazzal a szállítóeszközzel, el nem különítve (gyűjtőforgalomban) továbbította, és a kár ennek során keletkezett.

(3) A szállítványozási szerződés alapján támasztható igények egy év alatt elévülnek. Az elévülés kezdő időpontja az az időpont, amikor a küldeményt a fuvarozónak át kellett adni, ha pedig átadták, az az időpont, amikor a fuvarozó felelősségének elévülése megkezdődött.

Egyéb rendelkezések

Ptk. 521. § (1) A szállítványozás szabályait kell alkalmazni akkor is, ha a szállítványozó megbízója nevében köti meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, továbbá ha a szállítványozó küldemény átvételére kap megbízást; ez esetben felel azért is, hogy a címzett érdekei sérelmet ne szenvedjenek.

(2) Ha a szállítványozó megbízója nevében kötötte meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, a megbízó igényeit a fuvarozóval szemben csak akkor érvényesítheti, ha erre a megbízó kifejezetten feljogosította.

(3) Amennyiben e fejezetből más nem következik, a szállítványozó szerződéseire és más jogcselekményeire a bizomány, a küldemény kezelésére, meg-

⁴²⁶ A Ptk. 519. §-ának (3) bekezdése az 1993. évi XCII. törvény 40. §-ának (5) bekezdése szerint módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

óvására és továbbítására pedig a fuvarozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XLIV. Fejezet

A bank- és hitelviszonyok

1. A hitel- és a kölcsönszerződés

Ptk. 522. § (1) Bankhitelszerződéssel a pénzüintézet arra vállal kötelezettséget, hogy jutalék ellenében meghatározott hitelkeretet tart a másik szerződő fél rendelkezésére, és a keret terhére – a szerződésben meghatározott feltételek megléte esetén – kölcsönszerződést köt, vagy egyéb hitelműveletet végez.

(2) A bankhitelszerződés érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

Ptk. 523. § (1) Kölcsönszerződés alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) Ha a hitelező pénzüintézet – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön).

Ptk. 524. § (1) A kölcsönösszeg átadását a hitelező megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után akár az ő, akár az adós körülményeiben olyan lényeges változás állott be, amely miatt a szerződés teljesítése többé el nem várható, továbbá a szerződés megkötése után olyan körülmények következtek be, amelyek miatt azonnali hatályú felmondásnak (525. §) van helye.

(2) Az adós a kölcsönösszeg átvételére nem köteles, ebben az esetben azonban a hitelezőnek a szerződés megkötéséből eredő kárát meg kell térítenie. Ha a hitelező pénzüintézet, kártérítés nem illeti meg, arra az időre azonban, amely alatt a kölcsönösszeget – akár hitelszerződés alapján, akár anélkül – az adós rendelkezésére tartja, az adós jutalék fizetésére köteles.

Ptk. 525. § (1) A hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha

- a) a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra fordítása lehetetlen;
- b) az adós a kölcsönösszeget a szerződésben meghatározott céljától eltérően használja;

c) a kölcsönre nyújtott biztosíték értéke jelentősen csökkent, és azt az adós a hitelező felszólítására nem egészíti ki;

d) az adós vagyoni helyzetének romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét;

e) az adós más súlyos szerződésszegést követett el.

(2) Ha a hitelező pénzüintézet, az (1) bekezdésben meghatározott eseteken kívül azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha

a) az adós hitelképtelenné válik,

b) az adós a pénzüintézetet a kölcsön összegének megállapításánál valótlan tények közlésével, adatok eltitkolásával vagy más módon megtévesztette, amennyiben ez a kölcsön összegének a megállapítását befolyásolta;

c) az adós a kölcsön fedezetével, biztosítékával vagy céljának megvalósításával kapcsolatos vizsgálatot – figyelmeztetés ellenére – akadályozza, ideértve azt az esetet is, ha a szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt adatszolgáltatási kötelezettségét megszegi.

Ptk. 526. § (1) A határozatlan időre kötött kölcsönszerződés tizenöt napi felmondással szüntethető meg.

(2) A hitelezőnek a kölcsönösszegre vonatkozó visszakövetelési joga a szerződésben meghatározott lejárat, illetve lejáratok szerint, felmondás esetén pedig a felmondási idő elteltével nyílik meg.

Ptk. 527. § (1) Ha az adós a kölcsönösszeget neki felróható módon a szerződésben meghatározott céltól eltérően használja, a szerződés megszégéséből eredő jogkövetkezmények e felhasználás időpontjától kezdődően állanak be.

(2) Ha az adós kamat fizetésére köteles, a kamatot negyedévenként utólag, illetőleg akkor kell megfizetni, amikor a kölcsön visszafizetése esedékessé válik.

Ptk. 528. § (1) A kölcsönre, valamint a kamatra irányadó szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a hitelező nem pénzt, hanem más helyettesíthető dolgot ad kölcsön.

(2) Ha a jogszabály kivételt nem tesz, a bankhitelre és a bankkölcsönre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azokra a kölcsönökre is, amelyeket pénzüintézet nem a saját nevében vagy nem a saját pénzüforrásból nyújt az adósnak.

⁴²⁷Lásd a 39/1984. (XI. 8.) MT rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

(3) ⁴²⁷ A bankhitel- és bankkölcsönszerződés részletes szabályait külön jogszabály tartalmazza.

2. A bankszámla- és a betétszerződés⁴²⁸

Ptk. 529. § (1) Bankszámlaszerződéssel a pénzüintézet kötelezettséget vállal arra, hogy a vele szerződő fél (számlatulajdonos) rendelkezésére álló pénzeszközöket kezeli és nyilvántartja, azok terhére a szabályszerű kifizetési és átutalási megbízásokat teljesíti, a számlatulajdonost a számla javára és terhére írt összegekről, valamint a számla egyenlegéről értesíti.

(2) A pénzüintézet a számlára befolyó pénzeszközöket használhatja.

(3) A számlakövetelés kimerülése a bankszámlaszerződést nem szünteti meg.

Ptk. 530. § ⁴²⁹ Betétszerződés alapján a pénzüintézet köteles a szerződő fél által lekötött pénzeszközök után kamatot fizetni és a betét összegét a szerződés szerint visszafizetni.

3. A folyószámla-szerződés

Ptk. 531. § (1) Folyószámla-szerződéssel a felek meghatározott jogviszonyból származó kölcsönös pénzköveteléseiknek egységes számlán való elszámolására vállalnak kötelezettséget.

(2) A felek folyószámlán levő egyes követeléseikkel nem rendelkezhetnek; rendelkezési joguk a folyószámla egyenlegére nézve áll fenn. Végrehajtás alá vonni csak a folyószámlának a végrehajtás foganatosításakor fennálló egyenlegét lehet.

(3) A folyószámlára kerülő egyes követelések elévülése az egyenleg elévülésének kezdő időpontjával veszi kezdetét.

Ptk. 532. § (1) Az egyenleget, illetőleg az annak alapjául szolgáló tartozásokat és követeléseket a felek a közléstől számított tizenöt napon belül írásban kifogásolhatják.

(2) Ha a felek az egyenleget nem kifogásolták, illetőleg a kifogásolt tételekben megegyeztek, vagy a kifogás tárgyában a bíróság határozatot hozott, az egyes követelések megszűnnek, és helyükbe a folyószámla-egyenleg lép.

4. A takarékbetét-szerződés⁴³⁰

Ptk. 533. § (1) Takarékbetét-szerződés alapján a pénzüintézet köteles a betevőtől takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében pénzt átvenni és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) ⁴³¹ Takarékbetétet névre szólóan lehet elhelyezni. Takarékbetét elhelyezhető a hitelintézetnél más kedvezményezett részére is.

(3) A pénzüintézet a takarékbetét után a betételhelyezés idejére kamatot, illetőleg – nyeresémbetét esetén – a sorsolás eredményétől függően nyeresémet fizet ki.

(4) ⁴³² A takarékbetét összegének visszafizetésére és a kamat, továbbá a nyeresémet kifizetésére vonatkozó követelés nem évül el.

Ptk. 534. § ⁴³³

Ptk. 535. § ⁴³⁴ (1) A takarékbetét-szerződés részletes szabályait külön jogszabály tartalmazza.

(2) ⁴³⁵ A magánszemélyek által bankszámlaszerződés keretében elhelyezett pénzeszközökre a takarékbetét-szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(3) ⁴³⁶ A magánszemélyek – ideértve ezek jogi személyiséggel nem rendelkező társaságait is – külön jogszabály alapján szerződéskötési kötelezettség alá tartozó bankszámlaszerződéseire az **533. § (4) bekezdésében** foglaltakat és a bankszámlaszerződés szabályait kell alkalmazni.

⁴²⁸Lásd az 1995. évi XCV. törvény 47. §-ának (7) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴²⁹A Ptk. 530. §-ának második mondatát az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴³⁰Lásd az 1995. évi XCV. törvény 47. §-ának (7) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴³¹Az 1959. évi IV. törvény 533. § 2. bekezdése a 2001. évi LXXXIII. törvény 4. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2001. 12. 19.

⁴³²A Ptk. 533. §-a (4) bekezdésének első mondatát az 1993. évi XXIV. törvény 52. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴³³A Ptk. 534. §-át az 1993. évi CXII. törvény 43. §-ának (7) bekezdése hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴³⁴Lásd az 1989. évi 2. törvényerejű rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴³⁵Lásd az 1978. évi 8. törvényerejű rendelet 38. §-át. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴³⁶A Ptk. 535. §-ának (3) bekezdését az 1987. évi 14. törvényerejű rendelet 3. §-a iktatta a be a törvénybe. Hatályos: 1996. 01. 01.

XLV. Fejezet

A biztosítás⁴³⁷

1. Közös szabályok

Ptk. 536. § (1) Biztosítási szerződés alapján a biztosító meghatározott jövőbeni esemény (biztosítási esemény) bekövetkeztétől függően bizonyos összegnek megfizetésére vagy más szolgáltatás teljesítésére, a biztosított, illetőleg a másik szerződő fél pedig díj fizetésére kötelezi magát.

(2) A biztosítási esemény lehet különösen:

- a) a szerződésben megállapított károsító esemény;
- b) halál bekövetkezése, meghatározott életkor elérése;
- c) testi sérülést, rokkantságot vagy halált okozó baleset.

Ptk. 537. § (1) A biztosítási szerződés a felek írásbeli megállapodásával jön létre.

(2) A szerződés akkor is létrejön, ha a biztosító az ajánlatra tizenöt napon belül nem nyilatkozik. Ilyen esetben a szerződés az ajánlatnak a biztosító vagy képviselője részére történő átadása időpontjára visszamenő hatállyal jön létre.

(3) Ha a biztosító kifejezett nyilatkozata nélkül létrejött szerződés eltér a biztosítási szabályzattól, a biztosító tizenöt napon belül írásban javasolhatja, hogy a szerződést a szabályzatnak megfelelően módosítsák. Ezt a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen az ajánlat a biztosítónak kötvénykiállításra jogosult szervéhez beérkezett. Ha a szerződő fél a javaslatot nem fogadja el, vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, az elutasítástól, illetőleg a módosító javaslat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

Ptk. 538. § (1) Az írásbeli megállapodást, illetőleg a biztosító elfogadó nyilatkozatát biztosítási kötvény (igazolójegy, biztosítási bélyeg) kiállítása pótolja. Ha a kötvény tartalma a fél ajánlatától eltér, és az eltérést a fél tizenöt napon belül nem kifogásolja, a szerződés a kötvény tartalma szerint jön létre. Ezt a rendelkezést lényeges eltérésekre csak akkor lehet alkalmazni, ha a biztosító az eltérésre a szerződő fél figyelmét a kötvény kiszolgáltatásakor írásban felhívta; ha a felhívás elmarad, a szerződés az ajánlat tartalmának megfelelően jön létre.

(2) A szerződő fél biztosítási kötvény kiadását akkor is követelheti, ha a szerződés más módon már létrejött.

Ptk. 539. § (1) A biztosítás az azt követő napon lép hatályba, amikor a szerződő fél az első díjat a biztosító számlájára vagy pénztárába befizeti, illetőleg amikor a díj megfizetésére vonatkozóan halasztásban állapodtak meg, vagy a biztosító díj iránti igényét bírósági úton érvényesíti.

(2) Ha a szerződő fél a díjat a biztosító képviselőjének fizette, a díjat legkésőbb a fizetés napjától számított negyedik napon a biztosító számlájára, illetőleg pénztárába beérkezettnek kell tekinteni; a szerződő fél azonban bizonyíthatja, hogy a díj korábban érkezett be.

Ptk. 540. § (1) A biztosított a szerződéskötéskor köteles a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyeket ismert vagy ismernie kellett. A biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a fél közzlési kötelezettségének eleget tesz. A kérdések megválaszolatlanul hagyása egymagában nem jelenti a közzlési kötelezettség megsértését.

(2) A felek megállapodhatnak, hogy a biztosított és a szerződő fél a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változását megfelelő határidőn belül köteles legyen a biztosítónak írásban bejelenteni.

(3) A közzlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértése esetében a biztosító kötelezettsége nem áll be, kivéve ha bizonyítják, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében.

Ptk. 541. § (1) Ha a biztosító csak a szerződéskötés után szerez tudomást a szerződést érintő lényeges körülményekről, továbbá ha a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változását közlik vele, tizenöt napon belül írásban javaslatot tehet a szerződés módosítására, illetőleg – ha a kockázatot a szabályzat értelmében nem vállalhatja – a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

(2) Ha a biztosított a módosító javaslatot nem fogadja el, vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, a szerződés a módosító javaslat közzlésétől számított harmincadik napon megszűnik. Erre a következ-

⁴³⁷Lásd az 1995. évi XCVI. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

ményre a biztosítottat a módosító javaslat megtételkor figyelmeztetni kell.

(3) Ha a biztosító e jogaival nem él, a szerződés az eredeti tartalommal hatályban marad.

Ptk. 542. § (1) A biztosítás első díja a szerződés létrejöttkor, minden későbbi díj pedig annak az időszaknak első napján esedékes, amelyre a díj vonatkozik.

(2) Az egyszeri díjat a szerződés létrejöttkor kell megfizetni.

(3) Ezekről a rendelkezésekről a felek megállapodással eltérhetnek.

Ptk. 543. § (1) A biztosítási díj esedékességétől számított harmincadik nap elteltével a szerződés megszűnik, ha addig a hátralékos díjat nem fizették meg, és a biztosított halasztást sem kapott, illetőleg a biztosító a díjkövetelést bírósági úton nem érvényesítette.

(2) A biztosító a szerződés megszűnését és a bírósági út igénybevételének határidejét további harminc nappal meghosszabbíthatja, ha az esedékességtől számított harminc nap eltelte előtt ennek a körülménynek a közlésével a biztosítottat a fizetésre írásban felszólítja.

Ptk. 544. § (1) A biztosítási esemény bekövetkezését a biztosítónak be kell jelenteni, a szükséges felvilágosításokat meg kell adni, és lehetővé kell tenni a bejelentés és a felvilágosítások tartalmának ellenőrzését.

(2) A biztosító kötelezettsége nem áll be, amennyiben a biztosított az előző bekezdésben előírt kötelezettségeket nem teljesíti, és emiatt lényeges körülmények kideríthetetlenekké válnak.

Ptk. 545. § (1) Ha a biztosítás hatályának kezdete előtt a biztosítási esemény bekövetkezett, bekövetkezése lehetetlenné vált, vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés, illetőleg annak megfelelő része nem válik hatályossá.

(2) Ha a szerződés hatálya alatt a biztosítási esemény bekövetkezése lehetetlenné vált, vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés, illetőleg annak megfelelő része a hónap utolsó napjával megszűnik.

Ptk. 546. § (1) Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító az egész évre járó díj megfizetését követelheti, kivéve ha a felek rövidebb időszakban állapodtak meg.

(2) A szerződés megszűnésének egyéb esetében a biztosító annak a hónapnak az utolsó napjáig járó díjak megfizetését követelheti, amelyben veszélyviselése véget ért.

Ptk. 547. § (1) Ha a biztosítási szerződést nem a biztosított, hanem az ő javára harmadik személy köti, a biztosítási esemény bekövetkezéséig, illetőleg a biztosított belépéséig (550. §) a díjfizetési kötelezettség a szerződő felet terheli, a jognyilatkozatokat hozzá kell intézni, és ő köteles a megfelelő jognyilatkozatok megtételére.

(2) A közlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség egyaránt terheli a szerződő felet és a biztosítottat; egyikük sem védekezhet olyan körülmény vagy változás nem tudásával, amelyet bármelyikük elmulasztott a biztosítóval közölni, vagy neki bejelenteni, noha arról tudnia kellett, és a közlésre, illetőleg bejelentésre köteles lett volna.

2. A vagyombiztosítás

Ptk. 548. § Vagyonbiztosítási szerződést csak az köthet, aki a vagyontárgy megóvásában érdekelt, vagy aki a szerződést érdekelt személy javára köti meg.

Ptk. 549. § (1) A biztosítási összeg nem haladhatja meg a biztosított vagyontárgy valóságos értékét. A vagyontárgy valóságos értékét meghaladó részében a biztosítási összegre vonatkozó megállapodás semmis, s a díjat megfelelően le kell szállítani.

(2) E rendelkezések ellenére is lehet biztosítási szerződést kötni valamely vagyontárgy várható értéke, továbbá helyreállításának, illetőleg új állapotban való beszerzésének értéke erejéig.

Ptk. 550. § Ha a szerződést nem a biztosított kötötte, a biztosított a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor a szerződő fél helyébe léphet. Ebben az esetben a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakkért a szerződő féllel egyetemlegesen felelős.

Ptk. 551. § (1) A határozatlan időre kötött szerződést a felek bármikor felmondhatják.

(2) A felek a szerződésben a felmondási jogot legfeljebb három évre kizárhatják.

(3) Ha a szerződés három évnél hosszabb időre szól, és a felek nem kötötték ki, hogy az a megállapított időtartam eltelte előtt is felmondható, a negyedik évtől kezdve a szerződést bármelyik fél felmondhatja. Felmondás esetében a biztosító a szabályzat szerint

követelheti annak a díjengedménynek a megfizetését, amelyet a szerződés hosszabb tartamára tekintettel a biztosítottnak nyújtott (tartamengedmény).

(4) A szerződést írásban, a biztosítási időszak végére kell felmondani. A felmondási idő harminc nap.

Ptk. 552. § (1) Ha az esedékes díjnak csak egy részét fizették meg, a szerződés – változatlan biztosítási összeggel – a kifizetett díjjal arányos időtartamra marad fenn.

(2) Ha a szerződés a díj nem fizetése miatt megszűnik, a biztosító a szabályzat szerint követelheti a tartamengedmény megfizetését.

Ptk. 553. § (1) Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító a szabályzatban megállapított időn belül köteles szolgáltatását teljesíteni.

(2) Ha a biztosítási összeg a vagyontárgy értékénél kisebb, a biztosító ellenkező megállapodás hiányában a kárt olyan arányban köteles megtéríteni, ahogy a biztosítási összeg a vagyontárgy értékéhez aránylik.

Ptk. 554. § A biztosítási összeg a folyó biztosítási évre a fizetett kártérítési összeggel csökken, kivéve, ha a szerződő fél az évi díjat megfelelően kiegészíti. Ezt a rendelkezést a felelősség- és a balesetbiztosítás körében nem lehet alkalmazni.

Ptk. 555. § (1) A biztosított köteles a kárt tőle telhetően enyhíteni. A felek megállapodhatnak a biztosított kármegelőzési és kárenyhítési teendőiben.

(2) A kárenyhítés költségei akkor is a biztosítót terhelik, ha a kárenyhítés nem vezetett eredményre.

(3) Ha a biztosítási összeg a vagyontárgy értékénél kisebb, a biztosító a kárenyhítés költségeit olyan arányban köteles megtéríteni, ahogy a biztosítási összeg a vagyontárgy értékéhez aránylik.

Ptk. 556. § (1) A biztosító mentesül fizetési kötelezettsége alól, amennyiben bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen

- a) a biztosított, illetőleg a szerződő fél,
- b) velük közös háztartásban élő hozzátartozójuk,
- c) a biztosítottnak a szabályzatban megállapított munkakört betöltő alkalmazottai, illetőleg megbízottai,
- d) a biztosított jogi személynek a szabályzatban meghatározott tagjai vagy szervei szándékosan vagy súlyosan gondatlanul okozták.

(2) A szabályzat a biztosító mentesülését csak vezető, továbbá a biztosított vagyontárgyak kezelésével együttjáró munkakört betöltő alkalmazottak, megbízottak, tagok, illetőleg szervek magatartásához fűzheti.

(3) Ezeket a rendelkezéseket a kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség megszegésére is alkalmazni kell.

Ptk. 557. § (1) A biztosítási esemény bekövetkezte után a biztosított vagyontárgy állapotában a biztosított a szabályzat által megállapított határidőn belül csak annyiban változtathat, amennyiben ez a kárenyhítéshez szükséges.

(2) Amennyiben a megengedettnél nagyobb mérvű változtatás következtében a biztosító számára fizetési kötelezettsége elbírálása szempontjából lényeges körülmények tisztázása lehetetlenné vált, kötelezettsége nem áll be.

Ptk. 558. § (1) Amennyiben a biztosító a kárt megtérítette, őt illetik meg azok a jogok, amelyek a biztosítottat illették meg a kárért felelős személlyel szemben, kivéve ha ez a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozó.

(2) Ha a biztosítóra a kár megtérítésére irányuló jog csak részben szállt át, és a biztosító a kárért felelős személy ellen keresetet indít, a biztosított kívánságára köteles egyszersmind az ő igényét is érvényesíteni. A biztosított igényének érvényesítését a biztosító a költségek előlegezésétől teheti függővé.

(3) Ha a biztosító és a biztosított ugyanabban az eljárásban érvényesíti igényét, és a kártérítésként befolyt érték mindkettőjük követelését nem fedezi, a biztosított elsőbbséget élvez.

(4) Ha a biztosított vagyontárgy megkerül, a biztosított arra igényt tarthat; ebben az esetben azonban a kártalanítási összeget vissza kell fizetni.

A felelősségbiztosítás⁴³⁸

Ptk. 559. § (1) Felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése alól, amelyért jogszabály szerint felelős.

(2) A biztosító a megállapított kártérítési összeget csak a károsultnak fizetheti; a károsult azonban igényét közvetlenül a biztosító ellen nem érvényesítheti.

⁴³⁸Lásd az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet et és a 43/1991. (VII. 12.) AB határozatot. Hatályos: 1996. 01. 01.

A biztosított csak annyiban követelheti, hogy a biztosító az ő kezéhez fizessen, amennyiben a károsult követelését ő egyenlítette ki.

- (3) A biztosítót a károsulttal szemben a biztosított szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása sem mentesíti. A szándékos károkozás, továbbá a súlyos gondatlanságnak a szerződésben megállapított esetekben azonban követelheti a biztosítottól a kifizetett biztosítási összeg megtérítését, kivéve ha a biztosított bizonyítja, hogy a károkozó magatartás nem volt jogellenes.
- (4) A biztosított és a károsult egyezsége a biztosítóval szemben csak akkor hatályos, ha azt a biztosító tudomásul vette, a biztosított bírósági marasztalása pedig csak akkor, ha a biztosító a perben részt vett, a biztosított képviselétéről gondoskodott, vagy ezekről lemondott.

3. Az életbiztosítás

Ptk. 560. § (1) Életbiztosítási szerződésben kedvezményezett lehet

- a) a szerződésben megnevezett személy;
- b) a bemutatóra szóló kötvény birtokosa;
- c) a biztosított örököse, ha a kedvezményezettet a szerződésben nem jelölték meg, és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki.

(2) A szerződő fél az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyett a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor más kedvezményezettet nevezhet meg. Ha nem a biztosított a szerződő fél, ehhez a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges.

(3) A kedvezményezett kijelölése hatályát veszti, ha a kedvezményezett a biztosítási esemény bekövetkezte előtt meghal.

Ptk. 561. § (1) Az életbiztosítási szerződés megkötéséhez és módosításához – ha a szerződést nem ő köti meg – a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges. Ha a biztosított kiskorú, és a szerződést nem a törvényes képviselét gyakorló köti meg, a szerződés érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

(2) A biztosított hozzájárulása nélkül kötött biztosítási szerződésnek a kedvezményezett kijelölését tartalmazó része semmis; ilyen esetben kedvezményezettnek a biztosítottat, illetőleg örökösét kell tekinteni, aki azonban az ennek folytán neki járó biztosítási összegből a szerződő fél költségeit – beleértve a kifizetett biztosítási díjakat – köteles megtéríteni.

(3) A biztosított a szerződés megkötéséhez adott hozzájárulását írásban bármikor visszavonhatja. A visszavonás következtében a szerződés a biztosítási időszak végével megszűnik, kivéve, ha a biztosított a szerződő fél írásbeli hozzájárulásával a szerződésbe belép.

Ptk. 562. § (1) A biztosított a szerződő fél beleegyezésével a szerződésbe bármikor beléphet; a belépéshez a biztosító hozzájárulása nem szükséges.

(2) A biztosított, mielőtt a szerződés felmondás vagy díjfizetés elmaradása miatt megszűnik, a biztosítóval közölt nyilatkozatával a szerződő fél helyébe léphet.

(3) Ilyen esetekben a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért a biztosított a szerződő féllel egyetemlegesen felelős.

Ptk. 563. § (1) Ha a biztosító csak később szerez tudomást a szerződéskor már fennállott lényeges körülményekről, az ebből eredő jogokat a szerződés fennállásának csupán az első öt évében gyakorolhatja.

(2) A közlési kötelezettség megsértése ellenére beáll a biztosító kötelezettsége, ha a szerződés megkötésétől a biztosítási esemény bekövetkeztéig öt év már eltelt.

Ptk. 564. § (1) A biztosítási díjat a biztosító az első évben bírósági úton érvényesítheti; ezt követően csak akkor élhet e jogával, ha abban az évben a biztosított a díjfizetést már megkezdte, vagy a díjfizetésre halasztásban állapodtak meg.

(2) Ha a biztosító kötvényt adott ki, a biztosítási összeget csak a kötvény visszaszolgáltatása ellenében köteles kifizetni.

Ptk. 565. § (1) Ha a szerződés bármely okból a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, a biztosító köteles a befizetett díjaknak a szabályzatban megállapított részét (visszavásárlási összeg) kifizetni.

(2) Díjfizetés elmulasztása esetében a szerződés megfelelően csökkentett biztosítási összeggel marad fenn; a biztosított azonban ehelyett követelheti a szerződés megszüntetését és a visszavásárlási összeg kifizetését.

(3) A biztosító a biztosítási összeg kifizetése alól mentesül, ha a biztosított a kedvezményezett szándékos magatartása következtében vesztette életét; a visszavásárlási összeg ebben az esetben az örökösökkel illeti meg, és a kedvezményezett abból nem részesülhet.

- (4) A szerződés a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, és a biztosító nem a visszavásárlási összeget, hanem a díjtartalékot köteles visszatéríteni, ha a biztosított
- a) szándékosan elkövetett súlyos bűncselekménye folytán vagy azzal összefüggésben, vagy
 - b) a szerződéskötéstől számított két éven belül elkövetett öngyilkosság következtében halt meg.

4. A balesetbiztosítás

Ptk. 566. § (1) A balesetbiztosításra az életbiztosítás szabályait a következő kérdésekben kell alkalmazni:

- a) a biztosított részéről szükséges hozzájárulásra, ha nem a biztosított a szerződő fél [561. § (1) bek.];
 - b) a biztosított hozzájáruló nyilatkozatának visszavonására és belépési jogára [561. § (3) bek.];
 - c) a kedvezményezett kijelölésére és jogaira [560. §, 561. § (2) bek.];
 - d) a biztosító mentesülésére, ha a szerződő fél halálát a biztosítási összegre jogosult okozta [565. § (3) bek.].
- (2) A biztosítási összeg nem esik korlátozás alá, és a biztosító a kárért felelős személlyel szemben igényt nem támaszthat.
- (3) A felek megállapodhatnak, hogy a biztosított foglalkozásának megváltoztatásával a biztosítási összeg – a veszélyviselésnek megfelelően – kifejezett megállapodás nélkül is módosul.
- (4) A felek a felmondási jog korlátozásában érvényesen nem állapodhatnak meg.
- (5) A balesetbiztosításra egyébként a vagyonszerzés szabályait kell alkalmazni.

5. Vegyes rendelkezések

Ptk. 567. § (1) A jelen fejezet rendelkezéseitől a biztosítási szabályzat és a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett hátrányára a törvény kifejezett engedélye nélkül nem térhet el. A szabályzat azonban kimondhatja, hogy ha a biztosítási esemény meghatározott rendkívüli körülményekkel kapcsolatosan következik be, a biztosító nem köteles teljesíteni.

- (2) A fuvarozási biztosításra eltérő szabályokat lehet megállapítani; a viszontbiztosításra a vagyonszerzés szabályait kell alkalmazni, a felek azonban e szabályoktól eltérhetnek.
- (3)⁴³⁹ A kötelező biztosítás, valamint a külön törvényben szabályozott nem-piacképes kockázatú biztosítás szabályait jogszabály a törvénytől eltérően alapíthatja meg.

Biztosítás

Ptké. 67. § A biztosítási szerződésben kiköthető, hogy ha a biztosítási esemény a szabályzatban meghatározott okból és ott megállapított időn belül következik be, a biztosító csak a befizetett díjnak a szabályzatban meghatározott részét köteles kifizetni. A szabályzat hat hónavnál hosszabb időt nem állapíthat meg.

Ptké. 68. § (1)⁴⁴⁰

- (2) A biztosított (szerződő fél) követelheti, hogy a biztosító a szabályzatot bocsássa rendelkezésére.

Ptké. 69. § (1) A biztosított (szerződő fél) nyilatkozata a biztosítóval szemben akkor hatályos, ha az a biztosító valamely szervezeti egységének (fiók, igazgatóság, főigazgatóság) jut tudomására. Ez a rendelkezés nem érinti a biztosítási ajánlatnak, illetőleg a biztosítási díjnak a biztosító képviselője részére történt átadásához fűződő joghatályt.

- (2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést kell alkalmazni a biztosító tudomásszerzésének joghatályára is.

Ptké. 70. §⁴⁴¹

Ptké. 89. § A Ptk.-nak a biztosításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépése előtt létrejött, még fennálló biztosítási szerződésekből eredő jogokra és kötelezettségekre csak akkor kell alkalmazni, ha a jogok és kötelezettségek a Ptk. hatálybalépése után keletkeztek.

Ptké. 90. § (1) Ha a korábbi jogszabály, illetőleg a biztosítási szerződés által a szerződés létrejöttére, módosulására és megszűnésére, továbbá a kockázatviselés kezdetére és megszűnésére megállapított határidő a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, azt a határidőt kell figyelembe venni, amely később jár le.

⁴³⁹Az 1959. évi IV. törvény 567. § 3. bekezdése az 1997. évi CXIII. törvény 17. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1997. 12. 20.

⁴⁴⁰A Ptké. 68. §-ának (1) bekezdését az 1995. évi XCVI. törvény 175. §-ának b) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁴¹A Ptké. 70. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

(2) A korábbi jogszabály által a biztosítási díj iránti követelés bírósági úton való érvényesítésére és a szerződés megszűnésére megállapított és folyamatban levő határidő legkésőbb a Ptk. hatálybalépését követő harmincadik napon jár le.

XLVI. Fejezet⁴⁴²

A társaság

1. A polgári jogi társaság

Ptk. 568. § (1) A polgári jogi társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy gazdasági tevékenységet is igénylő közös céljuk elérése érdekében együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják. Polgári jogi társaságot a felek közös gazdasági érdekeik előmozdítására és az erre irányuló tevékenységük összehangolására, vagyoni hozzájárulás nélkül is létrehozhatnak.

(2) ⁴⁴³

(3) ⁴⁴⁴

(4) ⁴⁴⁵ A társaság valamelyik tagját a személyes tevékenység alól mentesítő megállapodás semmis; ha azonban a társaságnak jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság tagja is van, a szerződés úgy is rendelkezhet, hogy e tag csak vagyoni hozzájárulásra köteles.

Ptk. 569. § (1) A tagok vagyoni hozzájárulása közös tulajdonukba megy át. A társasági szerződés úgy is rendelkezhet, hogy a vagyoni hozzájárulásuk, illetőleg annak meghatározott része közös használatukba kerül.

(2) A vagyoni hozzájárulás után kamatot vagy díjazást, a tagsági viszonyból folyó személyes közreműködésért díjazást érvényesen kikötni nem lehet.

Ptk. 570. § (1) A vagyoni hozzájárulás vagy értéke kiadását csak a társaság megszűnésekor, illetőleg akkor lehet követelni, ha a tag a társaságtól megvállik.

(2) A közös használatba adott vagyoni hozzájárulás a többi tag hozzájárulása nélkül át nem ruházható és meg nem terhelhető.

(3) A tag hitelezőjének követelésére csak az a hányad szolgál fedezetül, amely a tagot a társaság megszűnése vagy a tag kiválása esetére megilleti. Ha a hitelező e hányadra végrehajtást vezetett, a tagot megillető rendes felmondás jogát gyakorolhatja, de ebben az esetben sem követelheti a tagnak járó hányad természetben való kiadását.

Ptk. 571. § (1) A társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában a nyereség és a vagyoni hozzájárulást meghaladó veszteség a tagok között egyenlő arányban oszlik meg. A működés során szerzett közös tulajdonba került dolgok tulajdoni hányada – a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában – egyenlő. Semmis az a megállapodás, amely valamely tagot a nyereségből vagy a veszteségből kizár.

(2) Az elszámolás évenként történik.

Ptk. 572. § (1) Az ügyek vitelére minden tag jogosult.

(2) Az ügyvitelre jogosult tagot jogosultnak kell tekinteni arra is, hogy az ügyvitel körében a többi tagot képviselje. A képviseleti jogot a tagok többsége akkor is megvonhatja, ha a képviselőt a társasági szerződés rendelte ki.

(3) Valamely tag nem megfelelő ügyvitele ellen a többi tag tiltakozhat; a vitát a tagok többsége dönti el. Egyhangú döntés szükséges azonban a társasági szerződéstől való eltéréshez, továbbá a társaság rendes működése körét meghaladó ügyekben.

(4) A közös tulajdon birtoklására, használatára, hasznosítására és a rendelkezésre – a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában – e törvénynek a közös tulajdonra vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A tag azonban tulajdoni hányadával nem rendelkezhet és a közös tulajdon megszüntetését csak a társaság megszűnése, illetőleg a tagnak a társaságból való kiválása esetén lehet követelni; az ezzel ellenkező megállapodás semmis.

Ptk. 573. § (1) A tag közreműködését meghatározott ügyek intézésében a többi tag egyhangú határozattal kizárhatja.

(2) Az egyes ügyek intézéséből vagy a képviseletből kizárt tag a társaság minden ügyét ellenőrizheti; az ezzel ellenkező megállapodás semmis.

⁴⁴²A Ptk. XLVI. fejezte az 1988. évi XXV. törvény 3. §-ával megállapított szöveg, amely egyúttal az 578/A.-578/H. §-t beiktatta a fejezetbe. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁴³Az 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁴⁴⁴Az 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁴⁴⁵Az 1959. évi IV. törvény 568. § (4) bekezdése a 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

Ptk. 574. § A társasági tevékenységből eredő tartozásokért, illetőleg az ilyen tevékenységgel okozott károk megtérítéséért harmadik személyekkel szemben a tagok felelőssége egyetemleges.

Ptk. 575. § (1) A határozatlan időre létesített társaságot bármely tag három hónapra felmondhatja (rendes felmondás). Ha a felmondás lejártáig alkalmatlan időre esik, a többi tag egyhangú határozattal a felmondási időt legfeljebb további három hónappal meghosszabbíthatja.

(2) A tag a társaságot azonnali hatállyal felmondhatja, ha erre bármely másik tag fontos okot szolgáltat, különösen ha a társasági szerződést súlyosan megszegi, vagy olyan magatartást tanúsít, amely a vele való további együttműködést vagy a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyezteti.

Ptk. 576. § (1) Valamely tag halála, jogutód nélküli megszűnése vagy rendes felmondás esetében a megmaradó tagok a társaság továbbfolytatását határozhatják el.

(2) Azonnali hatályú felmondás esetében a társaságot nem lehet tovább folytatni; az ezzel ellenkező megállapodás semmis.

Ptk. 577. § A társaság megszűnik:

- a) ha célját megvalósította vagy a cél megvalósítása többé nem lehetséges;
- b) ha eltelt a határidő, amelyre alakult, kivéve, ha a tagok a társaságot tovább folytatják;
- c) valamely tagjának halálával, illetőleg jogutód nélküli megszűnésével, rendes felmondással, kivéve, ha a tagok a társaságot tovább folytatják;
- d) azonnali hatályú felmondással;
- e) a társaság közös elhatározással való megszüntetésével;
- f) ha a tagok száma egyre csökken.

Ptk. 578. § (1) A társaság tovább folytatása esetén azt az örököszt, illetőleg jogutódot, aki a tagokkal való megegyezés alapján nem válik a társaság tagjává, továbbá azt a tagot, aki felmondta a szerződést, pénzben is ki lehet elégíteni. A kielégítés a társaság megszűnésére irányadó szabályok szerint történik.

(2) Az **(1) bekezdésben** meghatározott esetekben – a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában –

a közös használatba került vagyoni hozzájárulást természetben kell kiadni.

(3) A társaságtól megváltó tag, ideértve a jogutódot is, illetőleg – az örökagyó tartozásaiért való felelősség szabályai szerint – a meghalt tag örököse felelős azokért a tartozásokért, amelyek a felmondási idő lejártáig, illetőleg a halál vagy jogutódlás bekövetkeztéig keletkeztek.

Ptk. 578/A. § ⁴⁴⁶ (1) A társaság megszűnésekor elszámolásnak van helye. Az ügyintézés és képviselőlet szabályait a végelszámolás során is alkalmazni kell.

(2) A társasági tevékenységből eredő tartozások kiegyenlítése után – lehetőleg természetben – vissza kell adni a tagok vagyoni hozzájárulását. A többlet, valamint a hiány megosztása a nyereség, illetőleg a veszteség elszámolására vonatkozó szabályok szerint történik.

2. Az építőközösség

Ptk. 578/B. § (1) Az építőközösségi szerződésben a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy épület felépítése végett együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják.

(2) Az építőközösség írásba foglalt szerződéssel jön létre.

(3) A felek a szerződésben kötelezettséget vállalnak a tulajdoni viszonyaik rendezésére; így különösen arra, hogy a felépített épületre társasház-tulajdont hoznak létre és ennek során a szerződésben meghatározott épületrészeket (lakásokat és nem lakás céljára szolgáló helyiségeket) az építőközösség egyes tagjainak külön tulajdonába, az egyéb épületrészeket pedig – külön tulajdonuk arányában – a tagok közös tulajdonába adják.

Ptk. 578/C. § (1) Az építéssel kapcsolatos költségek az építőközösség tagjait a tulajdonukba kerülő épületrészek arányában terhelik.

(2) Az építőközösség ügyeinek vitelére és ennek körében a képviselőletre az jogosult, akit a szerződésben kijelöltek; megbízatásának terjedelmét a szerződés határozza meg. A nem megfelelő ügyvitel ellen vagy a képviselőlet gyakorlása miatt a tagok tiltakozhatnak, e vitát a tagok többsége dönti el. Az ügyek vitelére

⁴⁴⁶ Az 1959. évi IV. törvény 578/A. § 1. bekezdésének első mondata az 1997. évi CXLIV. törvény 305. § 1. bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

és a képviselőre való jogosultságot a tagok többsége megvonhatja.

Ptk. 578/D. § (1) Az építőközösségnek azt a tagját, aki írásbeli felszólítás ellenére a szerződés megszegésével vagy más magatartásával az építést jelentősen veszélyezteti, a tagok többsége kizárhatja az építőközösségből. A kizárást írásban kell közölni. A tag a kizárással szemben a közléstől számított harminc napon belül a bírósághoz fordulhat; e határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

(2) A kizárt tag az építés céljára szolgáló telken és a tagok egyéb közös vagyonán fennálló tulajdoni illetőségét a kizárás közlését követő harminc napon belül az építőközösségbe belépő – általa kiválasztott és a tagok többsége által elfogadott – új tagra ruházhatja át. Ha a kizárt tag a bírósághoz fordult, a harminc napos határidő a bíróság határozatának jogerőre emelkedésétől számít. Ha a kizárt tag tulajdoni illetőségét harminc napon belül nem ruházta át, arra a tagok többsége által kiválasztott, az építőközösségbe belépő új tagot – a kizáráskori értéknek megfelelő vételáron – vételi jog illeti meg.

(3) A szerződést bármely tag három hónapra felmondhatja. Ilyen esetben a (2) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(4) A szerződés azonnali hatályú felmondásának van helye, ha a tag tulajdoni illetőségét az építőközösségbe belépő, a tagok többsége által elfogadott új tagra ruházza át.

Ptk. 578/E. § Az építőközösség megszűnik, ha

a) az építés befejeződött és a tagok a tulajdoni viszonyait (társasház-tulajdon létesítésével, lakásfenntartó szövetkezet alapításával vagy más módon) rendezték, vagy

b) megszüntetését a tagok közösen elhatározták.

Ptk. 578/F. § Az építőközösségre az 569. §-ban, az 570. §-ban, az 578. § (3) bekezdésében, valamint az 578/A. §-ban foglalt rendelkezéseket is megfelelően alkalmazni kell.

⁴⁴⁷ Az 1959. évi IV. törvény 578/G. § 1. bekezdésének első mondata az 1996. évi XLII. törvény 1. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 06. 19.

⁴⁴⁸ Az Alkotmánybíróság az 578/G. § alkotmányellenessége vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában az eljárást 14/1995. (III. 13.) AB határozatának 2. pontjával 1996. március 1-jéig felfüggesztette. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁴⁹ Az 1959. évi IV. törvény 578/G. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 5. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁵⁰ Lásd az 1988. évi VI. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁵¹ Az 1959. évi IV. törvény 578/H. § (2) bekezdése az 1997. évi CXLIV. törvény 320. § a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1998. 06. 16.

⁴⁵² Lásd az 1988. évi VI. törvény III. fejezetét (55- 102. §). Hatályos: 1996. 01. 01.

3. A közös háztartásban élők vagyoni viszonyai

Ptk. 578/G. § ^{447 448} (1) Az élettársak együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában szereznek közös tulajdont. Ha a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni. A háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít.

(2) ⁴⁴⁹ Ezeket a szabályokat kell alkalmazni – a házastársak és a bejegyzett élettársak kivételével – a közös háztartásban élő más hozzátartozók vagyoni viszonyaira is.

4. A jogi személyiség nélküli gazdasági társaság⁴⁵⁰

Ptk. 578/H. § (1) Jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok: a közkereseti társaság és a betéti társaság.

(2) ⁴⁵¹ A közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett közös gazdasági tevékenységet folytatnak és az ehhez szükséges vagyont a társaság rendelkezésére bocsátják.

(3) A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (beltag) felelőssége korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges a társaság kötelezettségeiért, míg legalább egy másik tag (kültag) felelőssége vagyoni betétje mértékében korlátozott.

(4) ⁴⁵² A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

5. A társasház-közösség⁴⁵³

Ptk. 578/I. § (1) A társasház-tulajdon alapján a tulajdonostársaknak az épület fenntartására, felújítására alapító okirattal létrehozott szervezete gyakorolja a közös tulajdonnal kapcsolatos tulajdonosi jogokat, viseli a közös tulajdon terheit.

(2) A társasházra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

XLVII. Fejezet Az ajándékozás

Ptk. 579. § (1) Ajándékozási szerződés alapján az egyik fél saját vagyona rovására a másiknak ingyenes vagyoni előny juttatására köteles.

(2) Ingatlan ajándékozásának érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

Ptk. 580. § Az ajándékozási szerződés teljesítését az ajándékozó megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az ajánlattétel, illetőleg a szerződés megkötése után körülményeiben, különösen a megajándékozotthoz való viszonyában olyan lényeges változás állott be, hogy a szerződés teljesítése tőle többé el nem várható.

Ptk. 581. § (1) Az ajándékozó a megajándékozott tulajdonszerzésének, továbbá az ajándék tárgyának lényeges fogyatékosságáért vagy az ajándékozás során abban beálló kárért csak akkor felel, ha a megajándékozott bizonyítja, hogy az ajándékozó szándékosan vagy súlyosan gondatlanul járt el; a felelősség a kárért akkor is terheli az ajándékozót, ha a megajándékozottat nem tájékoztatja az ajándék olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a megajándékozott nem ismer.

(2) Az ajándékozó az általános szabályok szerint felelős azért a kárért, amelyet az ajándékozással kapcsolatosan a megajándékozott egyéb vagyontárgyában okoz.

Ptk. 582. § (1) A még meglévő ajándékot az ajándékozó visszakövetelheti annyiban, amennyiben arra létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti.

(2) Ha a megajándékozott vagy vele együttélő hozzátartozója az ajándékozó vagy közeli hozzátartozója rovására súlyos jogsértést követ el, az ajándékozó

visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket.

(3) Az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket akkor is, ha az a feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékot adta, utóbb véglegesen meghíusult, és e nélkül az ajándékozásra nem került volna sor.

(4) Visszakövetelésnek nincs helye, amennyiben az ajándék vagy a helyébe lépett érték a jogsértés elkövetése időpontjában már nincs meg, továbbá ha az ajándékozó a sérelmet megbocsátotta; megbocsátásnak számít, ha az ajándékozó az ajándékot megfelelő ok nélkül hosszabb ideig nem követeli vissza.

(5) A szokásos mértékű ajándék visszakövetelésének nincs helye.

XLVIII. Fejezet A haszonkölcsön

Ptk. 583. § (1) Haszonkölcsön-szerződés alapján a kölcsönadó köteles a dolgot a szerződésben meghatározott időre ingyenesen a kölcsönvevő használatába adni, a kölcsönvevő pedig köteles azt a szerződés megszűntekor visszaadni.

(2) A szerződés teljesítését a kölcsönadó megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után akár az ő, akár a kölcsönvevő körülményeiben olyan lényeges változás állott be, hogy a szerződés teljesítése tőle el nem várható, továbbá ha a szerződés megkötése után olyan körülmények következtek be, amelyek miatt azonnali hatályú felmondásnak van helye [585. § (4) bek.].

Ptk. 584. § (1) A kölcsönvevő a dolgot rendeltetésének megfelelően használhatja. Felelős minden olyan kárért, amely rendeltetésellenes vagy szerződésellenes használat következménye.

(2) A kölcsönvevő a dolgot a kölcsönadó engedélye nélkül harmadik személy használatába nem adhatja. E rendelkezés megszegése esetén azokért a károkért is felelős, amelyek enélkül nem következtek volna be.

(3) A dolog szaporulata a kölcsönadót illeti.

(4) A dolog fenntartásának költségei a kölcsönvevőt terhelik. A dologra fordított egyéb költségeit a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint követelheti.

Ptk. 585. § (1) A haszonkölcsön megszűnik

⁴⁵³ Az 1959. évi IV. törvény 578/I. §-át és az azt megelőző alcímét az 1997. évi CLVII. törvény 43. §-a iktatta be. Hatályos: 1998. 03. 01.

- a) a kikötött, vagy a haszonkölcsön célja szerint szükséges idő elteltével;
 - b) felmondással, illetőleg a dolog visszaadásával;
 - c) a kölcsönvevő halálával;
 - d) azonnali hatályú felmondással.
- (2) Ha a haszonkölcsön tartama nem állapítható meg, a kölcsönadó a szerződést tizenöt napra mondhatja fel. A kölcsönadó halála esetén örököse a felmondás jogát akkor is gyakorolhatja, ha felmondásnak egyébként nem volna helye.
- (3) A kölcsönvevő a dolog visszaadását bármikor felajánlhatja; a kölcsönadó a dolog visszavételét alapos ok nélkül nem tagadhatja meg.
- (4) Azonnali hatályú felmondásnak van helye, ha
- a) a haszonkölcsön meghatározott célja lehetetlenné vált;
 - b) a kölcsönvevő a dolgot rongálja, rendeltésellenesen vagy szerződésellenesen használja, engedély nélkül harmadik személy használatába adja, vagy pedig egyébként fennáll a veszély, hogy a dolgot a kölcsönvevő nem fogja épségben visszaadni;
 - c) a felek között a viszony a kölcsönvevő magatartása következtében megromlott;
 - d) a szerződéskötéskor nem ismert oknál fogva a kölcsönadónak szüksége van a dologra.

XLIX. Fejezet

A tartási és az életjáradéki szerződés

1. A tartási szerződés

- Ptk. 586. § (1)** Tartási szerződés alapján az egyik fél köteles a másik felet megfelelően eltartani. Tartási szerződést kötelezettként jogi személy is köthet.
- (2)⁴⁵⁴ A tartási szerződést írásban kell megkötni.
- (3) A tartás kötelezettsége a gondozásra, a gyógyításra, az ápolásra és az eltemettetésre is kiterjed.
- (4) A szerződés a jogosult haláláig áll fenn; a tartási kötelezettség – az örökgyógytartzásaiért való felelősség szabályai szerint – annyiban száll át, amennyiben a kötelezett haláláig nyújtott tartás az ellenszolgáltatást nem fedezi.

Ptk. 587. § (1) Ha a jogosult tartása fejében a tulajdonában levő ingatlant a kötelezettre átruházza, a tartási jogot az ingatlan-nyilvántartásba be lehet jegyezni.

(2)⁴⁵⁵ Ha a tartási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, a jogosult a tartási kötelezettség elmulasztása esetén az ingatlanból a végrehajtásra vonatkozó szabályok szerint kielégítést kereshet.

(3) Ha az ingatlant a tartásra kötelezett elidegeníti, az új tulajdonos köteles a kielégítést tűrni.

Ptk. 588. §⁴⁵⁶

Ptk. 589. § (1) A bíróság a tartási szerződést – mindkét fél érdekeinek figyelembevételével – módosíthatja.

(2) Ha valamelyik fél magatartása vagy körülményei folytán a természetben való tartás lehetetlenné vált, bármelyik fél kérheti a bíróságtól a szerződés végleges vagy az említett körülmények megszűntéig tartó átváltoztatását életjáradéki szerződéssé, ha pedig a szerződés célja ilyen módon sem valósítható meg, a szerződés megszüntetését.

(3) A bíróság a szerződést a felek megfelelő kielégítésével szünteti meg.

Ptk. 590. § (1) Ha a körülményekből más nem következik, a közeli hozzátartozók között létrejött tartási szerződésből folyó kötelezettségek teljesítéséért ellenszolgáltatás nem jár.

(2) Az ingyenes tartási szerződés a kötelezett halálával is megszűnik.

(3) A kötelezett az ingyenes tartási szerződés megszüntetését követelheti, ha annak teljesítése vagy életjáradéki szerződéssé átalakítása a szerződéskötés után megváltozott vagyoni körülményeinél fogva reá nézve túlságos megterheléssel járna.

(4) Az ingyenes tartásra az ajándékozás szabályait is megfelelően alkalmazni kell.

2. Az életjáradéki szerződés

Ptk. 591. § (1) Életjáradéki szerződés alapján az egyik fél meghatározott pénzösszeg vagy terménymennyiség időszakonként visszatérő szolgáltatására köteles.

(2) Az életjáradéki szerződésre a tartási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

⁴⁵⁴ A Ptk. 586. §-ának (2) bekezdése az 1993. évi LXXXVIII. törvény 95. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁵⁵ Lásd az 1994. évi LIII. törvényt. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁵⁶ A Ptk. 588. §-át az 1990. évi XXII. törvény 5. §-ának a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

L. Fejezet A díjkitűzés

Kötelezettségvállalás közérdekű célra

1. A díjkitűzés

Ptk. 592. § (1) Ha valaki meghatározott teljesítmény vagy eredmény létrehozójának nyilvánosan díjat ígér, a díjat köteles kiszolgáltatni annak, aki a megszabott követelménynek eleget tett. E kötelezettség akkor is terheli, ha a teljesítményt vagy eredményt a díjkitűzésre tekintet nélkül hozták létre.

(2) Ha a megszabott követelménynek többen együttesen tettek eleget, a díjat közöttük közreműködésük arányában, ha pedig ezt nem lehet megállapítani, vagy a követelménynek többen külön-külön tettek eleget, egyenlő arányban kell megosztani.

(3) A díjkitűzésre irányuló ígéret visszavonása csak akkor érvényes, ha a díjkitűző a visszavonás jogát kifejezetten fenntartotta, és a visszavonás az eredmény megvalósulása előtt legalább ugyanolyan nyilvánosan történt, mint a díjkitűzés.

2. Kötelezettségvállalás közérdekű célra

Ptk. 593. § ⁴⁵⁷ (1) Magánszemély, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság írásban kötelezettséget vállalhat arra, hogy általa meghatározott közérdekű célra ingyenesen vagyoni szolgáltatást teljesít. A szolgáltatás ingyenességét nem érinti az olyan kikötés, amely meghalt személy emlékével kapcsolatos, és amelynek teljesítése vagyoni szolgáltatással is jár.

(2) A kötelezett megállapíthatja azokat a feltételeket, amelyek szerint a szolgáltatást a meghatározott célra kell fordítani; feltételként lehet kikötni azt is, hogy a szolgáltatásnak a meghatározott célra való fordítása a kötelezett nevének feltüntetésével történjék.

(3) A kötelezett kijelölheti azt a személyt, akinek javára a szolgáltatást fordítani kell.

Ptk. 594. § ⁴⁵⁸ (1) Ha a kötelezett nem jelölte ki azt a szervet, amely a szolgáltatást a meghatározott célra fordítja, annak kijelöléséről az ügyész keresete alapján a bíróság határoz.

(2) Ha a kijelölt szerv a szolgáltatást nem fordítja a meghatározott célra, az ebből eredő igények érvényesítésére az ügyész is jogosult.

Ptk. 595. § (1) Az egyszeri szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást csak a teljesítés előtt és csak akkor lehet visszavonni, ha a kötelezettség elvállalása után a kötelezett körülményeiben olyan lényeges változás állott be, hogy a teljesítés tőle többé el nem várható.

(2) A határozatlan időre szóló, rendszeres szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást a kötelezett bármikor visszavonhatja.

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a már teljesített szolgáltatás visszakövetelésének nincs helye.

Ptk. 596. § (1) A kötelezettség megszűnik a kötelezett halálával, továbbá ha az a cél, amelyre a szolgáltatást fordítani kell, megvalósult, vagy megvalósítása többé nem lehetséges.

(2) Ha a kötelezettség a cél megvalósulása vagy meghiúsulása miatt szűnt meg, a fel nem használt szolgáltatásokat a kötelezett részére vissza kell szolgáltatni.

Ptk. 597. § ⁴⁵⁹

ÖTÖDIK RÉSZ ÖRÖKLÉSI JOG

I. CÍM AZ ÖRÖKLÉSI JOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

LI. Fejezet Általános szabályok

Hagyaték, örökség, öröklés

Ptk. 598. § Az ember halálával hagyatéka, mint egész száll az örökösre (öröklés).

Ptk. 599. § (1) Örökölni törvény vagy végintézkedés alapján lehet.

(2) Amennyiben az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg. Végintézkedés hiányában az öröklés rendjére a törvény az irányadó.

(3) Ha más örökös nincs, a hagyaték az államra száll. Az állam törvényes örökös.

⁴⁵⁷ A Ptk. 593. §-a (1) bekezdésének első mondata az 1993. évi XCII. törvény 37. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁵⁸ A Ptk. 594. §-a az 1993. évi XCII. törvény 38. §-ával megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁵⁹ A Ptk. 597. §-át az 1987. évi 11. törvényerejű rendelet 7. §-a hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

Kiesés az öröklésből

Ptk. 600. § Kiesik az öröklésből

- a) aki az örökhagyó előtt meghal;
- b) aki a hagyatékot az öröklés megnyílásakor törvény-nél fogva nem szerezheti meg;
- c) aki az öröklésre érdemtelen;
- d) aki lemondott az öröklésről;
- e) akit az örökhagyó az öröklésből kizárt vagy kitagadott;
- f) aki az örökséget visszautasította.

Ptk. 601. § (1) ⁴⁶⁰ Törvény alapján nem örökölhet az örökhagyó házastársa, bejegyzett élettársa, ha az öröklés megnyílásakor a házastársak, bejegyzett élettársak között életközösség nem állott fenn, és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az életközös-ség visszaállítására nem volt kilátás.

(2) ⁴⁶¹ Az életközösség megszakadása előtt tett végin-tézkedés alapján nem örökölhet az örökhagyó ház-as-társa vagy bejegyzett élettársa, ha az öröklés meg-nyílásakor a házastársak vagy a bejegyzett élettár-sak között életközösség nem állott fenn, kivéve ha a körülményekből az következik, hogy az örökha-gyó végintézkedését azért nem vonta vissza, mert házastársát vagy bejegyzett élettársát az életközös-ség megszakadása ellenére is juttatásban kívánta ré-szesíteni.

(3) ⁴⁶² Ha a házastársak vagy a bejegyzett élettársak között az öröklés megnyílásakor életközösség nem állott fenn, az örökhagyó házastársának, bejegyzett élettársának az öröklésből való kiesésére csak az hi-vatkozhat, aki a házastárs, bejegyzett élettárs kiesése folytán maga örökölné, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől, illetőleg más tehertől mentesül-ne.

Érdemtelenység

Ptk. 602. § (1) Érdemtelen az öröklésre

- a) aki az örökhagyó életére tört;
- b) aki szándékos eljárásával az örökhagyó végaka-ratának szabad nyilvánítását megakadályozta, vagy

annak érvényesítését megghiúsította, illetőleg ezek valamelyikét megkísérelte;

c) aki a hagyatékban való részesülés céljából az örökhagyó után törvényes öröklésre jogosult vagy az örökhagyó végintézkedésében részesített sze-mély életére tört.

(2) Az érdemtelenység nem vehető figyelembe, ha az érdemteleniségre vezető magatartást – bárki ellen irá-nyult is – az örökhagyó, illetőleg az, aki ellen irá-nyult, megbocsátotta.

(3) Az érdemteleniségre csak az hivatkozhat, aki az érdemtelen személy kiesése folytán maga örököl-ne, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől mentesülne.

Lemondás az öröklésről

Ptk. 603. § (1) Aki törvényes öröklésre jogosult, az örökhagyóval kötött írásbeli szerződésben egészben vagy részben lemondhat az öröklésről.

(2) A lemondást a szerződési akarat hiánya vagy fogyatékosága miatt ugyanúgy lehet megtámadni, mint a végrendeletet.

Ptk. 604. § (1) A lemondás csak akkor hat ki a lemon-dó leszármazóra, ha a megállapodás így szól, vagy ha az a kötelesrészt elérő kielégítés fejében történt.

(2) A meghatározott személy javára való lemondás kétség esetében csak arra az esetre szól, ha e megha-tározott személy az örökhagyó után örököl. Az örök-hagyó leszármazójának lemondása kétség esetében csak a többi leszármazó javára szolgál.

Ptk. 605. § (1) Az öröklésről való lemondás – ellenke-ző megállapodás hiányában – a kötelesrésztől való lemondást is jelenti. A kötelesrésztől való lemondás azonban nem jelent lemondást arról, ami a lemond-óra más öröklési jogcímen hárul.

(2) A lemondás ellenkező megállapodás hiányában kiterjed arra is, amivel a lemondó hányada utóbb másnak kiesése következtében növekszik, úgyszin-tén arra a vagyonra, amelyet az örökhagyó a lemon-dás után szerzett, kivéve ha a szerzés az örökhagyó vagyonában olyan rendkívüli növekedést idézett elő, amelynek ismeretében a lemondó nyilatkozatát nem tette volna meg.

⁴⁶⁰ Az 1959. évi IV. törvény 601. § (1) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 1. és 6. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁶¹ Az 1959. évi IV. törvény 601. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 3. és 7-8. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁶² Az 1959. évi IV. törvény 601. § (3) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 4. és 8-9. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

A kiesésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása

Ptk. 606. § ⁴⁶³ Az öröklésből kiesésre vonatkozó rendelkezéseket a házastárs, a bejegyzett élettárs haszonélvezeti joga, a kötelesrész és a hagyomány tekintetében is alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy a hagyományos kiesése – ha e vonatkozásban helyettesítés nem történt – a hagyománnyal terhelt személy mentesülését jelenti.

II. CÍM TÖRVÉNYES ÖRÖKLÉS

LII. Fejezet Törvényes örökösök

A törvényes öröklés általános rendje

Ptk. 607. § (1) Törvényes örökös elsősorban az örökgyógy gyermeke.

- (2) Több gyermek fejenként egyenlő részben örökl.
- (3) Az öröklésből kiesett gyermek vagy távolabbi leszármazó helyén egymás közt egyenlő részekben a kiesett gyermekei öröklnek.
- (4) ⁴⁶⁴ Ha leszármazó nincs, a házastárs vagy a bejegyzett élettárs örökl.

Ptk. 608. § (1) ⁴⁶⁵ Leszármazók házastárs és bejegyzett élettárs hiányában az örökgyógy szülői öröklnek fejenként egyenlő részben.

- (2) Az öröklésből kiesett szülő helyén ennek leszármazói öröklnek olyan módon, mint a gyermek helyén annak leszármazói.
- (3) Ha a kiesett szülőnek nincs leszármazója, egyedül a másik szülő, illetőleg annak leszármazói öröklnek.

Ptk. 609. § (1) ⁴⁶⁶ Leszármazóknak, házastársnak, bejegyzett élettársnak, szülőknak és szülők leszármazóinak hiányában törvényes örökösök egyenlő részekben az örökgyógy nagyszülői.

(2) Az öröklésből kiesett nagyszülő helyén ennek leszármazói öröklnek ugyanúgy, mint a kieső szülő helyén ennek leszármazói.

(3) Ha a kiesett nagyszülőnek leszármazója nincs, helyette nagyszülőpárja, ha pedig ez is kiesett, ennek helyén leszármazója örökl.

(4) Ha valamelyik nagyszülőpár kiesett, és helyükön leszármazójuk nem öröklhet, az egész hagyatékot a másik nagyszülőpár vagy ezek leszármazója örökl.

Ptk. 610. § Ha sem az örökgyógy nagyszülője, sem a nagyszülőktől leszármazó nem öröklhet, törvényes örökösök fejenként egyenlő részekben az örökgyógy távolabbi felmenői.

Ági öröklés

Ptk. 611. § (1) Ha nem az örökgyógy leszármazója a törvényes örökös, az örökgyógyra valamelyik felmenőjéről öröklés vagy ingyenes juttatás útján hárult vagyontárgy ági öröklés alá esik.

- (2) Ági öröklésnek van helye testvértől vagy a testvér leszármazójától öröklt vagy ingyenesen szerzett vagyontárgyra is, ha a vagyontárgyat a testvér vagy a testvér leszármazója az örökgyógyval közös felmenőjétől öröklte vagy ingyenesen kapta.
- (3) A vagyontárgy ági jellegét annak kell bizonyítania, aki arra ezen a címen öröklési igényt támaszt.

Ptk. 612. § (1) A szülő örökl azokat a vagyontárgyakat, amelyek róla vagy felmenőjéről hárultak az örökgyógyra. A kieső szülő helyén leszármazói a törvényes öröklés általános szabályai szerint öröklnek.

- (2) Ha sem az ági vagyontárgyak öröklésére jogosult szülő, sem szülői leszármazó nincs, a nagyszülő, ha nagyszülő nincs, az örökgyógy távolabbi felmenője örökl azt a vagyontárgyat, amely róla vagy felmenőjéről hárult az örökgyógyra.
- (3) Ha ági örökös nincs, az ági vagyontárgy az örökgyógy egyéb vagyonával esik egy tekintet alá.

Ptk. 613. § (1) Az ági öröklés szabályai nem terjednek ki

⁴⁶³ Az 1959. évi IV. törvény 606. §-a a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 10. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁶⁴ Az 1959. évi IV. törvény 607. § (4) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 11. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁶⁵ Az 1959. évi IV. törvény 608. § (1) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 12. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁶⁶ Az 1959. évi IV. törvény 609. § (1) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 13. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

- a) arra az ági vagyontárgyra, amely az örökgyógyó halálakor már nincs meg;
- b) az ági vagyontárgy helyébe lépett, vagy az ági vagyontárgy értékén vásárolt vagyontárgyra;
- c) a szokásos mértékű ajándékra.

(2) Az örökgyógyó halálakor meg nem levő (átruházott, veszendőbe ment, felélt stb.) ági vagyontárgy pótlásának, vagy értéke megtérítésének nincs helye.

(3) ⁴⁶⁷ Tizenöt évi házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat után a túlélő házastárssal vagy bejegyzett élettárssal szemben a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyakra ági öröklés címén nem lehet igényt támasztani.

Ptk. 614. § (1) Az ági vagyontárgyat természetben kell kiadni.

(2) Ha a természetben való kiadás célszerűtlennek mutatkozik, a bíróság az ági vagyontárgy értékének pénzbeli kiegyenlítését rendelheti el.

A házastárs, bejegyzett élettárs haszonélvezeti joga⁴⁶⁸

Ptk. 615. § (1) ⁴⁶⁹ Az örökgyógyó házastársa, bejegyzett élettársa öröklí mindannak a vagyonnak a haszonélvezetét, amelyet egyébként nem ő öröklí (özvegyi jog).

(2) ⁴⁷⁰ Ha a házastárs vagy a bejegyzett élettárs új házasságot köt, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít, haszonélvezeti joga megszűnik.

Ptk. 616. § (1) ⁴⁷¹ A házastárs vagy a bejegyzett élettárs haszonélvezetének korlátozását csak a leszármazók kérhetik.

(2) ⁴⁷² A haszonélvezet korlátozásának bármikor helye van, a korlátozás azonban csak olyan mértékű lehet, hogy a korlátozott haszonélvezet a házastárs

vagy a bejegyzett élettárs szükségleteit biztosítsa, figyelembe véve az általa örökölt vagyontárgyakat, valamint saját vagyonát és munkájának eredményét is.

(3) ⁴⁷³ Mind a házastárs, mind a bejegyzett élettárs, mind az örökösök kérhetik a házastársa, bejegyzett élettársa haszonélvezeti jogának megváltását. A házastárs vagy a bejegyzett élettárs által lakott lakásra, az általa használt berendezési és felszerelési tárgyakra fennálló haszonélvezet megváltását nem lehet kérni.

(4) ⁴⁷⁴ A házastársat, és a bejegyzett élettársat a megváltásra kerülő vagyonból – természetben vagy pénzben – olyan rész illeti meg, amelyet mint az örökgyógyó gyermeke törvényes örökösként a leszármazókkal együtt örökölné. Ági öröklés esetén a házastársat, és a bejegyzett élettársat az ági vagyon egyharmada illeti meg.

(5) A megváltást a hagyatéki eljárás során, ennek hiányában az öröklés megnyílásától számított egy éven belül a hagyatéki eljárásra egyébként illetékes közjegyzőnél kell kérni.

Tvr. 16. § A házastárs haszonélvezeti jogának megváltását csak abban az esetben lehet kérni, ha a törvény hatálybalépéséig

- a) a hagyatékot még nem adták át, vagy
- b) hagyatéki eljárás hiányában az öröklés megnyíltától egy év még nem telt el.

Az örökbefogadással kapcsolatos öröklési jogi szabályok

Ptk. 617. § (1) Az örökbefogadott – az örökbefogadás fennállása alatt – az örökbefogadó vér szerinti leszármazójaként örököl.

⁴⁶⁷ Az 1959. évi IV. törvény 613. § (3) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 14. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁶⁸ Az 1959. évi IV. törvény 615. §-át megelőző alcím a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 4. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁶⁹ Az 1959. évi IV. törvény 615. § (1) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 1. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁷⁰ Az 1959. évi IV. törvény 615. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 11. és 15. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁷¹ Az 1959. évi IV. törvény 616. § (1) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 11. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁷² Az 1959. évi IV. törvény 616. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 11. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁷³ Az 1959. évi IV. törvény 616. § (3) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 11. és 16. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁷⁴ Az 1959. évi IV. törvény 616. § (4) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 17. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

- (2) Az örökbefogadás nem érinti az örökbefogadott törvényes öröklési jogát vér szerinti rokonai után.
- (3) ⁴⁷⁵ Az örökbefogadott után – ha az örökbefogadás az örökbefogadott életében nem szűnt meg – leszármazó, házastárs és bejegyzett élettárs hiányában az örökbefogadó, illetőleg annak rokonai örökölnek a törvényes öröklés szabályai szerint.
- (4) Ha az örökbefogadott után sem az örökbefogadó, sem annak rokona nem örököl, törvényes örökösök az örökbefogadott vér szerinti rokonai.

Ptk. 618. § Titkos örökbefogadás esetén az örökbefogadott és vér szerinti rokonai között – az örökbefogadás fennállása alatt – nincs törvényes öröklési kapcsolat.

Tvr. 8. § ⁴⁷⁶ E rendelkezés alkalmazásában titkos örökbefogadás a Csjt. 48. §-a (3)-(4) bekezdésében, továbbá (5) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott eset.

Tvr. 17. § Az örökbefogadással kapcsolatos rendelkezéseket a törvény hatálybalépése előtt megnyílt öröklés esetében is alkalmazni kell, feltéve, hogy az örökbefogadást 1960. május 1-jét követően engedélyezte a gyámhatóság. A már átadott örökséget, illetőleg a ténylegesen birtokba vett hagyaték tulajdonjogát ez a rendelkezés nem érinti.

Osztályrabocsátás

Ptk. 619. § (1) Ha több leszármazó közösen örököl, mindegyik örökös köteles a hagyaték értékéhez hozzászámítani annak az ingyenes adománynak az értékét, amelyben őt az örökhagyó életében részesítette, feltéve hogy a hozzászámítást az örökhagyó kikötötte, vagy a körülményekből arra lehet következtetni, hogy a juttatást a hozzászámítás kötelezettségével adta (osztályrabocsátás).

(2) A szokásos mértékű ajándékokat, valamint a tartásra rászorult leszármazók részére nyújtott tartást akkor sem kell osztályra bocsátani, ha azt az örökhagyó kifejezetten kikötötte.

Ptk. 620. § (1) A hagyaték, valamint az osztályra bocsátott ingyenes adományok tiszta értékének összeszámításával nyert együttes érték megfelelő arányos elosztása útján kell megállapítani az egy-egy örökösnek jutó örökrészt, és abból le kell vonni az örökös által osztályra bocsátott értéket.

(2) Az érték megállapításánál az adomány juttatás-kori értékét kell számításba venni. Ha ennek az értéknek az alapulvétele bármelyik érdekeltre súlyosan méltánytalan, a bíróság az értéket az összes körülmények figyelembevételével állapítja meg.

Ptk. 621. § Ha az öröklésből kiesett személynek leszármazója van, ez utóbbi köteles a kiesett személy által kapott adományt osztályra bocsátani. Több leszármazónak az osztályra bocsátott értékek figyelembevételével kiszámított örökrészből a felmenő által kapott adományt a hagyatékban való részesedés arányában kell levonni.

Ptk. 622. § Ha az örökös által osztályra bocsátott érték eléri vagy meghaladja az örökrészenek az osztályra bocsátott értékek figyelembevételével kiszámított értékét, őt a felosztásra kerülő hagyatéki vagyonból kielégítettnek kell tekinteni, a többit azonban visszatéríteni nem köteles. Ilyen esetben a hagyatékot a többi örökös között a hagyatékban nem részesülő örökösöknek, valamint az ilyen örökös adománynak figyelmen kívül hagyásával kell felosztani.

III. CÍM VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ ÖRÖKLÉS

LIII. Fejezet A végrendelet

A végrendelezés joga

Ptk. 623. § (1) Az örökhagyó halála esetére vagyonáról vagy annak egy részéről végrendelettel rendelkezhet.

(2) Végrendelezni csak személyesen lehet.

A végrendelet fajai

Ptk. 624. § (1) Végrendelezni lehet közvégrendelettel vagy írásbeli magánvégrendelettel; szóbeli végrendelezésnek csak a törvény által külön meghatározott esetekben van helye.

(2) Korlátozottan cselekvőképes személy csak közvégrendeletet tehet; végrendelete érvényességéhez sem a törvényes képviselő hozzájárulása, sem a gyámhatóság jóváhagyása nem szükséges.

⁴⁷⁵ Az 1959. évi IV. törvény 617. § (3) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 12. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁷⁶ A Tvr. 8. §-a az 1990. évi XV. törvény 10. §-ának (3) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

(3) A vak, az írástudatlan, továbbá az, aki olvasásra vagy nevének aláírására képtelen állapotban van, írásbeli magánvégrendeletet nem tehet.

Közvégrendelet

Ptk. 625. § (1) Közvégrendeletet közjegyző vagy bíróság előtt lehet tenni.

Közvégrendelet tétele bíróságnál

Ptké. 71. § ⁴⁷⁷ Közvégrendeletet helyi bíróság előtt lehet tenni.

(2) ⁴⁷⁸ Nem lehet érvényesen közvégrendeletet tenni olyan személy előtt, aki a végrendelezőnek vagy a végrendelező házastársának, bejegyzett élettársának hozzátartozója, gyámja vagy gondnoka.

(3) Érvénytelen az a juttatás, amely a közvégrendelet tételében közreműködő személy, valamint ennek hozzátartozója, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja javára szól.

Ptk. 626. § ⁴⁷⁹ A közvégrendelet alaki érvényességére a közjegyzői okiratok érvényességét szabályozó rendelkezések irányadók.

Írásbeli magánvégrendelet

Ptk. 627. § Írásbeli magánvégrendeletet csak olyan nyelven lehet érvényesen tenni, amelyet a végrendelező ért, és amelyen írni, illetőleg olvasni tud.

Ptk. 628. § (1) Az írásbeli magánvégrendeletet a végrendelező akár maga írhatja, akár mással írathatja.

(2) A gépirás akkor sem számít saját írásnak, ha magától a végrendelezőtől származik.

(3) Gyorsírással vagy a közönséges írástól eltérő egyéb jel- vagy számjegyírással készült magánvégrendelet érvénytelen.

Ptk. 629. § (1) Az írásbeli magánvégrendelet érvényes, ha annak végrendeleti minősége, keltének helye és ideje magából az okiratból kitűnik, továbbá ha a végrendelező azt

a) elejétől végig maga írja és aláírja; vagy

b) két tanú együttes jelenlétében aláírja, vagy ha azt már aláírta, az aláírást két tanú előtt a magáéinak ismeri el, és a végrendeletet mindkét esetben a tanúk is – e minőségük feltüntetésével – aláírják; vagy

c) ⁴⁸⁰ aláírja, és akár nyílt, akár zárt iratként a közjegyzőnél – végrendeletként feltüntetve – személyesen letétbe helyezi.

(2) A több különálló lapból álló írásbeli magánvégrendelet csak akkor érvényes, ha minden lapját ellátták folyamatos sorszámozással, továbbá a végrendelező és – ha a végrendelet érvényességéhez tanúk alkalmazása szükséges – mindkét tanú aláírásával.

Ptk. 630. § Az írásbeli magánvégrendelet érvényességének nem feltétele, hogy a tanú a végrendelet tartalmát ismerje, vagy tudjon arról, hogy végrendelet tételénél működött közre.

Ptk. 631. § Az írásbeli magánvégrendelet érvénytelen, ha a tanú

a) a végrendelező személyazonosságának tanúsítására nem képes;

b) kiskorú, vagy cselekvőképességet érintő gondnokság alatt áll;

c) írástudatlan.

Ptk. 632. § (1) Az írásbeli magánvégrendelet tanúja vagy más közreműködő személy, illetőleg ezek hozzátartozója javára szóló juttatás érvénytelen, kivéve ha a végrendeletnek ezt a részét az örökhagyó saját kezűleg írta és aláírta.

(2) A tanú, illetőleg a hozzátartozója részére szóló juttatás akkor sem érvénytelen, ha a végrendelezésnél – rajta kívül – két tanú működött közre.

Közös rendelkezések az írásbeli végrendeletekre

Ptk. 633. § Sem a közvégrendelet, sem pedig az írásbeli magánvégrendelet hatályát nem szünteti meg az, ha a végrendelezést tartalmazó okirat a végrendelező akaratán kívül álló okból megsemmisül, vagy egyébként nem található meg; ha azonban az írásbeli magánvégrendelet az örökhagyó birtokában maradt, de nem került elő, az ellenkező bizonyításáig azt kell feltenni, hogy az örökhagyó azt megsemmisítette.

⁴⁷⁷A Ptké. 71. §-a az 1972. évi IV. törvénynek és az 1983. évi 25. törvényerejű rendeletnek megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁷⁸Az 1959. évi IV. törvény 625. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 9. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁷⁹Lásd az 1991. évi XLI. törvény IX. fejezetét (111- 132. §) és X. fejezetét (133- 157. §). Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁸⁰Lásd az 1991. évi XLI. törvény 135. §-ának (3) bekezdését. Hatályos: 1996. 01. 01.

Szóbeli végrendelet

Ptk. 634. § Szóbeli végrendeletet az tehet, aki életét fenyegető rendkívüli helyzetben van, és írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentékeny nehézséggel tehetne.

Ptk. 635. § (1) A szóbeli végrendelet akkor érvényes, ha a végrendelkező két tanú együttes jelenlétében a tanúk által értett nyelven végakarátát egész terjedelemben szóval előadja, és ez alkalommal kijelenti, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete.

(2) Az írásbeli magánvégrendelet tanújának személyére nézve, valamint az ő és hozzátartozója érdekeltségére tekintettel megállapított korlátozások a szóbeli végrendeletre is irányadók, a tanú írni tudása azonban a szóbeli végrendelet érvényességének nem kelléke.

Ptké. 92. § (2) A Ptk.-nak a végrendelet alakszerűségeire vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendeletre is alkalmazni kell.

LIV. Fejezet A végrendelet tartalma

Örökösnevezés

Ptk. 636. § (1) Az örökhagyó végrendeletében egy vagy több örököst nevezhet.

(2) Örökös az, akinek az örökhagyó az egész hagyatékát, illetőleg annak meghatározott hányadát juttatja.

(3) Kétség esetében örökös az is, akinek az örökhagyó az egész hagyaték értékének jelentős részét tevő meghatározott egy vagy több vagyontárgyat juttat, ha az örökhagyó feltehető akarata szerint a részesítettnek a hagyatéki terhek viselésében is osztoznia kell.

A törvényes és a végrendeleti öröklés kapcsolata. Kizárás

Ptk. 637. § (1) Ha a nevezett örökösök részesedése a hagyatékot nem meríti ki, a többlet tekintetében törvényes öröklésnek van helye, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, vagy a végrendeletből más nem következik.

(2) Az örökhagyó azt, aki törvényes örököse, vagy az a válhat, akár más személynek örökössé nevezésével, akár végrendeletben tett kifejezett nyilatkozással kizárhatja a törvényes öröklésből. A kizárást nem kell indokolni.

(3) A kötelesrészt meghaladó törvényes öröklésből a kötelesrészt jogosult is kizárható.

Az örökrész meghatározása. Növedékjog

Ptk. 638. § Ha az örökhagyó akár az egész hagyatékra, akár annak egy részére vagy valamely hagyatéki tárgyra több örököst nevezett, és részesedésük mértékét nem határozta meg, a részesítettek egyenlő arányban örökölnek.

Ptk. 639. § (1) Ha az örökhagyó úgy nevezett több örököst a hagyatékra vagy annak egy részére, hogy ezzel a törvényes öröklést kizárja, és valamelyik nevezett örökös anélkül esik ki, hogy helyettes örököse lenne, a hagyatékra ugyanerre a részére kinevezett többi örökös részesedése arányosan növekszik (növedékjog).

(2) Ha a kieső nevezett örökös az örökhagyónak törvényes örököse is lenne, a növedékjog alapján az örökhagyóval ugyancsak törvényes öröklési kapcsolatban álló többi nevezett örökös örökrésze arányosan növekszik, feltéve, hogy a kiesőnek nincs helyettes örököse, és a végrendeletből más nem következik.

(3) A meghatározott hagyatéki tárgyra nevezett örököst csak az ugyanazon tárgyra nevezett másik örökös kiesése következtében és csak erre a tárgyra nézve illeti növedékjog.

Helyettes örökös

Ptk. 640. § (1) Az örökhagyó arra az esetre, ha az örökös az öröklésből kiesik, mást nevezhet örökössé (helyettes örökös).

(2) Ha a nevezett örökös az örökhagyónak egyben törvényes örököse is, kiesése esetére leszármazóját – ellenkező végrendeleti intézkedés hiányában – helyettes örökösnek kell tekinteni.

Hagyomány. Meghagyás

Ptk. 641. § (1) Hagyomány a hagyatékban meglévő valamely vagyontárgynak közvetlenül meghatározott személy részére juttatása, ha az ilyen részesedés nem minősül öröklésnek.

(2) Hagyományrendelés az is, ha az örökhagyó örökösét arra kötelezi, hogy a hagyományosnak vagyoni szolgáltatást teljesítsen.

(3) Hagyományt az örökös javára is lehet rendelni (előhagyomány). Hagyománnyal azt is lehet terhelni, aki maga is hagyományos (alhagyomány). Kétség esetében a hagyomány az örököst terheli.

(4) Ugyanarra a szolgáltatásra közösen nevezett hagyományosokat ugyanolyan feltétellel illeti egymás után a növedékjog, mint a meghatározott hagyatéki tárgyra nevezett örökösöket.

Ptk. 642. § (1) Az örökhagyó a hagyatékban részesülő személyt olyan kötelezettséggel is terhelheti, amelynek követelésére más nem válik jogosulttá (meghagyás). Olyan közérdekű meghagyás teljesítését azonban, amely szerződés tárgyául alkalmas szolgáltatásban áll, az érdekelt szerv követelheti. Kétség esetében a meghagyás az örököst terheli.

(2) Ha feltehető, hogy az örökhagyó a részesítést a meghagyás teljesítéséhez kívánja kötni, a meghagyással terhelt a részesítést elveszíti, ha a meghagyást nem teljesíti, vagy annak teljesítése neki felróható okból válik lehetetlenné.

Közérdekű meghagyás

Ptké. 72. § ⁴⁸¹ A közérdekű meghagyásról az annak célja szerint illetékes állami felügyelő szervet értesíteni kell.

Ptk. 642. § (2) Ha feltehető, hogy az örökhagyó a részesítést a meghagyás teljesítéséhez kívánja kötni, a meghagyással terhelt a részesítést elveszti, ha a meghagyást nem teljesíti, vagy annak teljesítése neki felróható okból válik lehetetlenné.

Ptk. 643. § A hagyományra és a meghagyásra – amennyiben a rájuk vonatkozó rendelkezésekből más nem következik – a végrendeleti öröklés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

LV. Fejezet

A végrendelet érvénytelensége és hatálytalansága

A végrendelet érvénytelensége

Ptk. 644. § Két vagy több személynek bármilyen alakban ugyanabba az okiratba foglalt végrendelezése érvénytelen.

Ptké. 73. § A házastársaknak ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződése érvényes, ha mint örökhagyók kötnek harmadik személlyel szerződést.

Ptké. 74. § ⁴⁸²

Ptk. 645. § (1) Az örökhagyó olyan végrendeleti intézkedése, amely szerint az örökségben vagy annak egy részében valamely eseménytől vagy időponttól kezdve az eddigi örököst más váltja fel, érvénytelen. Az elsősorban nevezett örökös halála esetére történt örökösnevezés azonban, mint helyettes örökösnevezés megáll, ha annak feltételei megvannak.

(2) Ez a rendelkezés nem zárja ki a feltételtől vagy időponttól függő hagyományrendelést. Az, aki a hagyomány tárgyát megszerezte, azzal – a feltétel vagy időpont bekövetkezéséig – sem élők között, sem halál esetére nem rendelkezhet. A hagyomány tárgyául szolgáló ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásban elidegenítési és terhelési tilalmat kell bejegyezni. Ez a rendelkezés harmadik személy jóhiszemű és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

Ptké. 93. § Ha az öröklés a Ptk. hatálybalépése előtt nyílt meg, az utóöröklésre akkor is a korábbi jogot kell alkalmazni, ha az utóöröklés a Ptk. hatálybalépése után következik be.

Ptk. 646. § Annak örökössé nevezése, aki az örökhagyó halálakor még meg sem fogant, érvénytelen.

Ptk. 647. § (1) Az érthetetlen, lehetetlen vagy ellentmondó feltétel érvénytelen. A feltétel érvénytelensége azonban a végrendeleti rendelkezés érvényességét nem érinti, kivéve ha megállapítható, hogy az örökhagyó a rendelkezést a feltétel nélkül nem tette volna meg.

(2) A jogellenes felfüggesztő feltételhez kötött végrendeleti részesítés érvénytelen, a jogellenes bontófeltételt pedig nem kell figyelembe venni.

Ptk. 648. § A cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló személy végrendelete érvényes, ha a gondnokság alá helyezés oka a végrendelezés idején már megszűnt.

Ptk. 649. § (1) Érvénytelen a végrendeleti rendelkezés, ha

a) az örökhagyó tévedett nyilatkozata tartalmában, vagy ilyen tartalmú nyilatkozatot egyáltalán nem akart tenni;

⁴⁸¹ A Ptké. 72. §-át az 1987. évi 11. törvényerejű rendelet 4. §-a módosította. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁸² A Ptké. 74. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

- b) az örökgyót annak megtételére valaminek a téves feltevése vagy valamely utóbb megghiúsult várakozás indította;
- c) az örökgyót valaki jogellenes fenyegetéssel vagy tisztességtelen befolyással bírta rá az intézkedésre; feltéve mindegyik esetben, hogy az örökgyó a rendelkezést különben nem tette volna meg.
- (2) Az érvénytelen rendelkezés érvényes lesz, ha azt az örökgyó utóbb a végrendeletre megszabott alakban jóváhagyja.

A végrendelet hatálytalansága

- Ptk. 650. § (1)** A végrendelet a visszavonással hatálytalanná válik. A visszavonásra – ha a törvény másként nem rendelkezik – a végrendelet tételére vonatkozó szabályok irányadók.
- (2) Ha az örökgyó újabb végrendeletet tesz, a korábbi végrendeletet visszavontnak kell tekinteni. A korábbi végrendeletnek az újabb végrendelet rendelkezéseivel nem ellentétes rendelkezései – ha az örökgyó ellenkező akarata nem állapítható meg – hatályban maradnak.
- Ptk. 651. § (1)** Az írásbeli magánvégrendelet hatályát veszti, ha azt a végrendeletre képes örökgyó, illetőleg az ő beleegyezésével más megsemmisíti, vagy az örökgyó az akaratán kívüli megsemmisülésben megnyugszik.
- (2) A közjegyzőnél letett magánvégrendelet hatályát veszti, ha azt a végrendeletre visszaveszi, kivéve ha a letett irat az írásbeli magánvégrendelet kellékeinek egyébként is megfelel.
- (3) A szóbeli végrendelet hatályát veszti, ha az örökgyó a szóbeli rendelkezés feltételül szolgáló helyzet megszűnése után megszakitás nélkül legalább három hónapon át nehézség nélkül alkothatott volna más alakban végrendeletet.

A végrendelet részleges érvénytelensége, illetőleg hatálytalansága

- Ptk. 652. §** Ha a végrendelet több rendelkezése közül valamelyik érvénytelen vagy hatálytalan, ez – feltéve, hogy az örökgyó másként nem rendelkezik – a többi rendelkezés érvényességét, illetőleg hatályát nem érinti.

A végrendelet megtámadása

- Ptk. 653. §** A végrendelet érvénytelenségére, illetőleg hatálytalanságára csak az hivatkozhat, aki az érvénytelenség, illetőleg a hatálytalanság megállapítása esetében maga örököl vagy tehertől mentesül.
- Ptk. 654. §** A végrendelet érvénytelenségének, illetőleg hatálytalanságának megállapítására irányuló igényt a jogosult bármikor érvényesítheti.

LVI. Fejezet Öröklési szerződés

Az öröklési szerződés általános szabályai

- Ptk. 655. § (1)** Öröklési szerződéssel az örökgyó arra kötelezi magát, hogy a vele szerződő felet tartás vagy életjáradék fejében örökösévé teszi.
- (2) Az örökgyó az öröklési szerződésben bármilyen végrendeleti rendelkezést tehet. Az örökgyóval szerződő másik félnek az öröklési szerződésbe foglalt ilyen rendelkezése érvénytelen.
- Ptké. 94. §** A Ptk. hatálybalépése előtt kelt öröklési szerződésre a korábbi jogot kell alkalmazni.
- Ptk. 656. §** Az öröklési szerződés érvényességére az írásbeli végrendeletre vonatkozó rendelkezéseket azal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy korlátozottan cselekvőképes személy öröklési szerződésének érvényességéhez a törvényes képviselő hozzájárulása és a gyámhatóság jóváhagyása is szükséges, továbbá hogy a szerződésre akkor is a más által írt végrendelet alakításai irányadók, ha az valamelyik fél saját kézírásával készült. Jogszabály az öröklési szerződés érvényességét hatósági jóváhagyáshoz kötheti.
- Ptké. 73. §** A házastársaknak ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződése érvényes, ha mint örökgyók kötnek harmadik személlyel szerződést.
- Ptké. 74. §**⁴⁸³
- Ptk. 657. § (1)** Az örökgyó arról a vagyonáról, amelyet öröklési szerződéssel lekötött, sem élők között, sem halál esetére nem rendelkezhet. Az öröklési szerződéssel lekötött ingatlanra – az örökgyóval szerződő fél javára – az ingatlan-nyilvántartásban elidegenítési és terhelési tilalmat kell bejegyezni.
- (2) Ez a rendelkezés harmadik személy jóhiszemű és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

⁴⁸³ A Ptké. 74. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

Ptk. 658. § ⁴⁸⁴ (1) Az öröklési szerződés módosítására és megszűnésére azokat a rendelkezéseket kell alkalmazni, amelyek a tartási (életjáradéki) szerződésre vonatkoznak.

(2) A megszűnés, illetőleg a módosítás alakiságaira az öröklési szerződés létrejöttére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ha azonban a szerződés a kötelező alakiságok nélkül szűnt meg, és az ennek megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratóból létrejött, a szerződés megszűnése a különben kötelező alakiságok nélkül is érvényes.

Halál esetére szóló ajándékozás

Ptk. 659. § (1) Ha az ajándékozás azzal a feltétellel történt, hogy a megajándékozott az ajándékozót túléli, a szerződésre az ajándékozás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés alakiságaira az öröklési szerződés alakiságai az irányadók.

(2) Halál esetére szóló ajándékozás csak olyan juttatásra nézve érvényes, amely végrendelet esetében hagyománynak minősülne.

Rendelkezés várt öröklésről

Ptk. 660. § (1) Az örökhagyó leszármazói egymás között az örökhagyó életében is köthetnek szerződést várt örökségük tárgyában. Más személyek ilyen szerződést nem köthetnek.

(2) A szerződés csak írásban érvényes.

IV. CÍM KÖTELESRÉSZ

LVII. Fejezet

A kötelesrész és annak kielégítése

Kötelesrészre jogosultak

Ptk. 661. § ⁴⁸⁵ Kötelesrész illeti meg az örökhagyó leszármazóját, házastársát, bejegyzett élettársát, továbbá szülőjét, ha az öröklés megnyíltakor az örökhagyó

törvényes örököse, vagy végintézkedés hiányában az lenne.

Kitagadás

Ptk. 662. § Nem jár kötelesrész annak, akit az örökhagyó végintézkedésében érvényesen kitagadott. A kitagadás csak akkor érvényes, ha a végintézkedés annak okát kifejezetten megjelöli.

Ptk. 663. § (1) Kitagadásnak van helye, ha a kötelesrészre jogosult

- a) az örökhagyó után öröklésre érdemtelen lenne;
- b) az örökhagyó sérelmére súlyos bűncselekményt követett el;
- c) ⁴⁸⁶ az örökhagyó egyenesági rokonainak, házastársának vagy bejegyzett élettársának életére tört, vagy sérelmükre egyéb súlyos büntetést követett el;
- d) az örökhagyó irányában fennálló törvényes eltartási kötelezettségét súlyosan megsértette;
- e) erkölcstelen életmódot folytat;
- f) jogerősen ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztésre ítélték.

(2) ⁴⁸⁷ Házastársát vagy bejegyzett élettársát az örökhagyó házastársi, bejegyzett élettársi köteleességet durván sértő magatartása miatt is kitagadhatja.

Ptk. 664. § (1) A kitagadás érvénytelen, ha okát az örökhagyó végintézkedése előtt megbocsátotta, utólagos megbocsátással pedig a végintézkedés visszavonása nélkül is hatálytalanná válik.

(2) Ha a kitagadás érvénytelen, az örökösnek kötelesrészre van igénye. Az utólagos megbocsátással hatálytalanná váló kitagadás esetében az örökös az általános szabályok szerint örököl.

A kötelesrész mértéke és alapja

Ptk. 665. § (1) Kötelesrész címén a leszármazót és a szülőt annak fele illeti, ami neki – a kötelesrész alapja szerint számítva – mint törvényes örökösnek jutna.

⁴⁸⁴ A Ptk. 658. §-ának (1) bekezdése az 1990. évi XXII. törvény 4. §-ának (2) bekezdésével megállapított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁸⁵ Az 1959. évi IV. törvény 661. §-a a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 18. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁸⁶ Az 1959. évi IV. törvény 663. § (1) bekezdés c) pontja a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 19. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁸⁷ Az 1959. évi IV. törvény 663. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 20. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁸⁸ Az 1959. évi IV. törvény 665. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 21. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

(2) ⁴⁸⁸ Ha a házastársat vagy a bejegyzett élettársat, mint törvényes örököszt haszonélvezeti jog illetné meg, az ő köteleSRésze a haszonélvezeti jognak olyan korlátozott mértéke, amely szükségleteit biztosítja, figyelembe véve az általa örökölt vagyontárgyakat, valamint saját vagyonát és munkájának eredményét is. Egyébként a házastársat vagy a bejegyzett élettársat köteleSRészlül törvényes örökrészenek fele illeti meg.

Ptk. 666. § (1) A köteleSRész alapja a hagyaték tiszta értéke, valamint az örökhagyó által élők között bármelyik juttatott adományok juttatáskori tiszta értéke.

(2) Ha az adománynak juttatáskori értékkel való számbavétele bármelyik érdekeltre súlyosan méltánytalan, a bíróság az adomány értékét az összes körülmények figyelembevételével állapítja meg.

(3) A hagyaték tiszta értékének kiszámításánál a hagyományokat és a meghagyásokat nem szabad teherként figyelembe venni.

Ptk. 667. § (1) Nem tartozik a köteleSRész alapjához

a) az örökhagyó által a halálát megelőző tizenöt évnél régebben bármelyik juttatott adomány értéke;

b) az olyan adomány értéke, amelyet az örökhagyó a köteleSRésre jogosultságot létrehozó kapcsolat keletkezését megelőzően juttatott;

c) a szokásos mértéket meg nem haladó ajándék értéke;

d) ⁴⁸⁹ a házastárs, a bejegyzett élettárs és a tartásra rászorult leszármazók részére nyújtott tartás értéke;

e) az arra rászoruló más személynek ellenérték nélkül nyújtott tartás értéke a létfenntartáshoz szükséges mértékben.

(2) ⁴⁹⁰ A köteleSRésre jogosultságot létrehozó kapcsolat házasságból, bejegyzett élettársi kapcsolatból származó, illetőleg a házastársak által örökbe fogadott gyermek esetében a házasságkötés, a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése, egyébként pedig a gyermek fogamzása. Ha az örökhagyó több házasságot kötött, bejegyzett élettársi kapcsolatot létesített, a köteleSRésre jogosultságot létrehozó kapcsolat az első ilyen kapcsolat.

(3) ⁴⁹¹ A házastársat, és a bejegyzett élettársat haszonélvezet alakjában megillető köteleSRész alapjául

csak a hagyatékban meglévő vagyontárgyak szolgálnak.

(4) Azt az adományt, amelynek betudását az örökhagyó elengedte, nem lehet a jogosult saját köteleSRészenek alapjához hozzászámítani.

A köteleSRész kielégítésére szolgáló érték. Betudás

Ptk. 668. § (1) A köteleSRész kielégítésére szolgál mindaz, amit a jogosult a hagyatékból bármely címen kap, továbbá amit az örökhagyótól ingyenesen kapott, feltéve, hogy azt a köteleSRész alapjához hozzá kell számítani (betudás).

(2) Ha a köteleSRésre jogosult az öröklésből kiesett, leszármazójának köteleSRészebe be kell tudni mindannak az adománynak az értékét, amelyet ő és a kiesett felmenő kapott. Több leszármazó az adományt a hagyatékban való részesedésének arányában köteles betudni.

(3) Az örökhagyó a betudást – kifejezett nyilatkozáttal – elengedheti. A betudás elengedése más jogosult köteleSRését nem sértheti.

Felelősség a köteleSRész kielégítéséért

Ptk. 669. § (1) A köteleSRész kiadását, illetőleg kiegészítését a következő sorrend szerint lehet követelni:

a) a köteleSRész kielégítéséért elsősorban a hagyatékban részesedő személyek felelnek;

b) a köteleSRésznek a hagyatékból ki nem elégíthető részéért az örökhagyó által a halálát megelőző tizenöt éven belül megadományozottak adományaik időbeli sorrendjére tekintet nélkül felelnek.

(2) Több személy felelősségének arányát juttatásaik figyelembe vehető értéke (670. §) határozza meg.

(3) Aki a juttatásból önhibáján kívül elesett, a köteleSRészeért nem felel.

Ptk. 670. § (1) Aki juttatásban részesült, a köteleSRész kielégítéséért a juttatás egész értékével felel. A köteleSRésre jogosult azonban a juttatásnak csak azzal a részével felel, amely törvényes örökrészt meghaladja.

⁴⁸⁹ Az 1959. évi IV. törvény 667. § (1) bekezdés d) pontja a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 10. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁹⁰ Az 1959. évi IV. törvény 667. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 22-24. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁹¹ Az 1959. évi IV. törvény 667. § (3) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 17. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

(2) ⁴⁹² A kötelesrészt jogosult házastársa, bejegyzett élettársa, leszármazója és ennek házastársa, bejegyzett élettársa mentesül a felelősség alól annyiban, amennyiben valamennyiük juttatásának értéke a kötelesrészt jogosult juttatásának értékével együtt sem haladja meg a kötelesrészt jogosult törvényes örökrészét. Ezt a rendelkezést nem lehet alkalmazni, ha a kötelesrészt jogosult igényét házastársával, bejegyzett élettársával, leszármazójával, illetőleg ennek házastársával, bejegyzett élettársával szemben érvényesíti.

(3) A törvényes örökrészt ezekben az esetekben a kötelesrész alapja szerint kell számításba venni.

A kötelesrész kiadása

Ptk. 671. § (1) ⁴⁹³ A kötelesrészt minden teher és korlátozás nélkül kell kiadni. Ha azonban a kötelesrész kiadása esetében a megmaradó vagyon a házastárs vagy a bejegyzett élettárs korlátozott haszonélvezetét sem biztosítaná, a kötelesrésznek a korlátozott haszonélvezetet biztosító részét csak a haszonélvezet megszűnése után lehet kiadni.

(2) Ha az örökhagyó a kötelesrészt jogosultnak korlátozással vagy terheléssel hagyott hátra vagyont, a korlátozás csak a kötelesrészen felüli többletre hatályos. Az örökhagyó azonban úgy is rendelkezhet, hogy a jogosult csupán a kötelesrészét kapja meg, ha a korlátozást vagy terhelést a kötelesrész tekintetében is el nem fogadja.

Ptk. 672. § (1) A kötelesrészt jogosult kötelesrészének pénzben való kiadását követelheti.

(2) Természetben jár a kötelesrész, ha ez volt az örökhagyó végintézkedéssel vagy élők között nyilvánított akarata.

(3) Ha a kötelesrész pénzben való kiadása akár a jogosultra, akár a kötelezettre sérelmes, a bíróság az összes körülmények mérlegelése alapján elrendelheti a kötelesrésznek egészben vagy részben természetben való kiadását.

V. CÍM AZ ÖRÖKLÉS JOGI HATÁSAI

LVIII. Fejezet

Az örökség megszerzése

Az öröklés megnyílt

Ptk. 673. § (1) Az öröklés az örökhagyó halálával nyílik meg.

(2) Az örökös az öröklés megnyíltával a hagyatékot, illetőleg annak neki jutó részét vagy meghatározott tárgyát (örökség) – elfogadás vagy bármely más jogcselekmény nélkül – megszerzi.

Az örökség visszautasítása

Ptk. 674. § (1) Az örökös az öröklés megnyíltja után az örökséget visszautasíthatja. Az államot, mint törvényes örököszt az örökség visszautasításának joga nem illeti meg.

(2) Az örökös külön is visszautasíthatja

a) ⁴⁹⁴

b) a mezőgazdasági termelés célját szolgáló föld, a hozzá tartozó berendezés, felszerelési tárgyak, állatállomány és munkaeszközök öröklését, ha nem foglalkozik hivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel.

(3) A feltételhez vagy időhöz kötött, a megszorítással tett, valamint a meg nem engedett részleges visszautasítás érvénytelen.

Ptk. 675. § (1) Ha az örökös az öröklés megnyíltja után a visszautasítás jogáról kifejezetten vagy hallgatólag lemondott, az örökséget többé nem utasíthatja vissza.

(2) A visszautasítás jogáról való lemondás a hagyatéki eljárásra illetékes közjegyzőnél tett bejelentéssel történik.

(3) A visszautasítás jogáról való lemondásnak kell tekinteni az örökség olyan birtokba vételét vagy a hagyatékra vonatkozó egyéb olyan cselekményt is, amelyből az örökösnek az örökség elfogadására irányuló kétségtelen akarata tűnik ki. Lemondásnak minősül az is, ha az örökös a közjegyző által bármely érdekelt kérelmére kitűzött határidő alatt nem tesz az örökséget visszautasító nyilatkozatot.

⁴⁹² Az 1959. évi IV. törvény 670. § (2) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 1. és 25. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁹³ Az 1959. évi IV. törvény 671. § (1) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 11. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁹⁴ A Ptk. 674. §-a (2) bekezdésének a) pontját az 1993. évi XCII. törvény 40. §-a (4) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

Külön rendelkezések a hagyomány és a meghagyás tekintetében

Ptk. 676. § Az örökség megszerzésére vonatkozó rendelkezéseket a hagyomány és a meghagyás tekintetében is megfelelően alkalmazni kell.

LIX. Fejezet Az örökös jogállása

Hagyatéki tartozások

Ptk. 677. § (1) Hagyatéki tartozások:

- a) az örökhagyó illő eltemetésének költségei;
- b) a hagyaték megszerzésével, biztosításával és kezelésével járó szükséges költségek (hagyatéki költségek), valamint a hagyatéki eljárás költségei;
- c) az örökhagyó tartozásai;
- d) a kötelesrészen alapuló kötelezettségek;
- e) a hagyományon és a meghagyáson alapuló kötelezettségek.

(2) A hagyatéki tartozásnak ezen a minőségén és fennállásán nem változtat, hogy az – akár az öröklés megnyílt előtt, akár utóbb – az örökös, mint hitelező javára keletkezett.

Ptk. 678. § (1) A hagyatéki tartozások sorrendje szerint előbb álló csoportba eső tartozások a kielégítés alkalmával megelőzik a hátrább álló csoportba soroltakat.

(2) Abban a csoportban, amelyben az összes tartozások teljes kielégítésére lehetőség már nincs, kielégítésnek a követelések arányában van helye.

Felelősség a hagyatéki tartozásokért

Ptk. 679. § (1) Az örökös a hagyatéki tartozásokért a hagyaték tárgyaival és annak hasznaival felel a hitelezőknek. Amennyiben a követelés érvényesítésekor a hagyaték tárgyai vagy hasznai nincsenek az örökös birtokában, annyiban az örökös öröksége erejéig egyéb vagyonával is felel.

(2) Azokat a vagyontárgyakat azonban, amelyek nem kerültek az örökös birtokába, továbbá azokat a követeléseket és egyéb jogokat, amelyek nem voltak érvényesíthetők, valamint az átvett vagyontárgyak meg nem levő hasznait csak annyiban lehet az örökös felelőssége megállapításánál számításba venni,

amennyiben az örökös ezektől neki felróható okból esett el.

(3)⁴⁹⁵ A házastárs, és a bejegyzett élettárs túrni köteles, hogy a házastársi, vagy bejegyzett élettársi haszonélvezetével terhelt vagyontól a hitelezők követeléseiket – a hagyományon és a meghagyáson alapuló követelések kivételével – kielégítsék. A kötelesrész a házastárs, és a bejegyzett élettárs korlátozott haszonélvezetét nem sértheti.

Kielégítés az örökös által

Ptk. 680. § (1) Amíg az örökös felteheti, hogy a hagyatéki tartozásokat a hagyaték teljesen fedezi, ha figyelmen kívül hagyja az örökhagyó által élők között ellenérték nélkül vállalt, valamint a hagyományon és meghagyáson alapuló kötelezettségeket, a tartozásokat a sorrend megtartása nélkül elégítheti ki. Ellenkező esetben csak a sorrend szerint (678. §) nyújthat kielégítést.

(2) Az a hitelező, akinek a hagyatékhoz tartozó valamely vagyontárgyon zálogjoga vagy külön kielégítésre igényt adó egyéb joga van, a biztosíték erejéig – a sorrendre tekintet nélkül – teljes kielégítést kereshet.

(3) Ha az örökös ezeket a rendelkezéseket neki felróható módon nem tartja meg, az emiatt kielégítetlenül maradt hitelezőnek egész vagyonával felel.

A hagyatéki hitelezők felhívása

Ptk. 681. § (1) Ha alaposan fel lehet tenni, hogy ismeretlen hagyatéki tartozások vannak, az örökös kérheti, hogy a közjegyző hívja fel a hagyatéki hitelezőket követeléseik bejelentésére.

(2) Az a hitelező, aki követelését a közjegyzői felhívásban megszabott határidő alatt nem jelentette be, a jelentkezésig történt kielégítéseket a sorrend megtartása és a csoportjához tartozók kielégítésének aránya szempontjából nem kifogásolhatja. Ha a hagyatéki osztály már megtörtént, az örökösstársaktól csak az örökrészeikhez igazodó aránylagos kielégítést igényelheti, kivéve mindkét esetben, ha az örökösnek a követelésről a bejelentés nélkül is tudomása volt.

⁴⁹⁵ Az 1959. évi IV. törvény 679. § (3) bekezdése a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 26. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

Az örökös jogállása

Ptk. 682. § (1) Több örököst a hagyatéki osztály előtt közösen illeti meg a hagyatéki vagyon.

(2) Az örököstársak közösségére a tulajdonközösség általános szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a hagyatéki osztály előtt hagyatéki követelés csak valamennyi örökös nevében és részére követelhető, az adós pedig csak valamennyi örökös kezéhez teljesíthet.

(3) A közösség a hagyatéki osztállyal szűnik meg. A hagyatéki osztály módját az örökös végintézkedéssel rendezheti.

Ptk. 683. § (1) Az örököstársak a közös hagyatéki tartozásokért mind a hagyatéki osztály előtt, mind pedig azt követően egyetemlegesen felelnek.

(2) Az az örökös, akinek az örökös a hagyatékból a szokásos mértékű ajándéknál nem nagyobb értékű meghatározott dolgot vagy jogot juttatott, a hagyatéki hitelezők követeléséért csak akkor felelős, ha a követelés a többi örököstárstól nem hajtható be.

A hagyományos felelőssége a hagyatéki tartozásokért

Ptk. 684. § (1) A más hagyatéki hitelező sérelmével kielégített hagyományos a jogalap nélküli gazdagság szabályai szerint felel a hitelezőnek, amennyiben a hitelező az örököstől kielégítést nem szerezhetett.

(2) A hagyományos az őt terhelő hagyomány és megtagadás tekintetében úgy felel, mint az örökös.

Ptké. 92. § (1) A Ptk.-nak az öröklési jogot szabályozó rendelkezéseit – ha ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik – csak a Ptk. hatálybalépése után megnyílt öröklésre lehet alkalmazni.

(2) A Ptk.-nak a végrendelet alakszerűségeire vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendeletre is alkalmazni kell.

HATODIK RÉSZ ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Ptk. 685. § E törvény alkalmazásában

a) ⁴⁹⁶ jogszabály: a törvény, a kormányrendelet, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak kezei között az önkormányzati rendelet; a **28. § (1) bekezdése** tekintetében az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter rendelete; a **29. § (3) bekezdése**, a **200. § (2) bekezdése**, a **209/B. § (6) bekezdése**, a **305. § (1) bekezdése**, a **434. § (3)-(4) bekezdése**, az **523. § (2) bekezdése** és az **528. § (3) bekezdése** tekintetében valamennyi jogszabály;

Tvr. 18. § A törvény hatálybalépése előtt kiadott hatályos jogszabályokat ez a rendelkezés nem érinti.

b) ^{497 498} közeli hozzátartozók: a házastárs, a bejegyzett élettárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és neveltgyermek, az örökbefogadó, a mostoha- és a nevelőszülő, valamint a testvér; hozzátartozó továbbá: az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, bejegyzett élettársa, a jegyes, a házastárs, a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa, bejegyzett élettársa;

c) ^{499 500 501 502} gazdálkodó szervezet: az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi együttműködési csoportosulás, az egyes jogi személyek vállalata, a leányvállalat, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a végrehajtói iroda, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó. Az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira is a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, kivé-

⁴⁹⁶ Az 1959. évi IV. törvény 685. § a) pontja a 2010. évi LII. törvény 30. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2010.06.17.

⁴⁹⁷ A Ptk. 685. §-ának b) pontja az 1993. évi LXXVIII. törvény I. melléklete a) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁴⁹⁸ Az 1959. évi IV. törvény 18. § b) pontja a 2009. évi XXIX. törvény 17. § (1) bekezdés 1. és 10. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁴⁹⁹ Az 1959. évi IV. törvény 685. § c) pontja a 56. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2006. 08. 18.

⁵⁰⁰ A 1959. évi IV. törvény 685. § c) pontja a 2007. évi XCIX. törvény 21. § (1) bekezdésének megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 08. 01.

⁵⁰¹ Az 1959. évi IV. törvény 685. § c) pontja a 367. § 1. pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2006.07.01.

⁵⁰² Az 1959. évi IV. törvény 685. § c) pontja a 2009. évi CXV. törvény 40. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2010. 01. 01.

ve, ha a törvény e jogi személyekre eltérő rendelkezést tartalmaz;

- d)** ⁵⁰³ *fogyasztó*: a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból szerződést kötő személy;
- e)** *fogyasztói szerződés*: az a szerződés, amely fogyasztó és olyan személy között jön létre, aki (amely) a szerződést gazdasági vagy szakmai tevékenysége körében köti; a törvény jóállásra és kelékszavatosságra vonatkozó szabályai alkalmazásában az a szerződés minősül fogyasztói szerződésnek, amelynek tárgya ingó dolog, kivéve a villamos energiát, a – tartályban, palackban vagy egyéb módon korlátozott mennyiségben vagy meghatározott úrtartalommal ki nem szerelt – vizet és gázt, továbbá a végrehajtási eljárás vagy más hatósági intézkedés folytán eladott dolgot, valamint az olyan árverésen eladott használt dolgot, amelyen a fogyasztó személyesen részt vehet (fogyasztási cikk).
- f)** ⁵⁰⁴ teljes hiteldíj: a kölcsönért fizetendő ellenérték, amely tartalmazza a kamatokat, folyósítási jutalékokat és minden egyéb – a kölcsön felhasználásával kapcsolatosan teljesítendő – ellenszolgáltatást.

Ptk. 685/A. § ⁵⁰⁵ Élettársi kapcsolat áll fenn két olyan házasságkötés vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése nélkül közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben (életközösségben) együtt élő személy között, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége, bejegyzett élettársi életközössége vagy élettársi kapcsolata, és akik nem állnak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri, féltestvéri kapcsolatban.

Ptk. 685/B. § (1) ⁵⁰⁶ Többségi befolyás: az olyan kapcsolat, amelynek révén természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság (a továbbiakban együtt: befolyással rendelkező) egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával vagy meghatározó befolyással rendelkezik.

(2) A befolyással rendelkező akkor rendelkezik egy jogi személyben meghatározó befolyással, ha annak tagja, illetve részvényese és

- a)** jogosult e jogi személy vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, illetve visszahívására, vagy
- b)** a jogi személy más tagjaival, illetve részvényeseivel kötött megállapodás alapján egyedül rendelkezik a szavazatok több mint ötven százalékával.

(3) A meghatározó befolyás akkor is fennáll, ha a befolyással rendelkező számára a **(2) bekezdés** szerinti jogosultságok közvetett módon biztosítottak. A befolyással rendelkezőnek egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával közvetett módon való rendelkezése vagy egy jogi személyben közvetetten fennálló meghatározó befolyása megállapítása során a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személyt (köztes vállalkozást) megillető szavazatokat meg kell szorozni a befolyással rendelkezőnek a köztes vállalkozásban, illetve vállalkozásokban fennálló szavazatával. Ha a köztes vállalkozásban fennálló szavazatok mértéke az ötven százalékot meghaladja, akkor azt egy egészként kell figyelembe venni.

(4) A 685. § b) pontja szerinti közeli hozzátartozók közvetlen és közvetett tulajdoni részesedését vagy szavazati jogát egybe kell számítani.

Ptk. 686. § E törvény épületekre vonatkozó rendelkezéseit más építményekre is megfelelően alkalmazni kell.

Ptk. 687. § A törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti rendelkezések megállapításáról külön törvényerejű rendelet rendelkezik.

Ptk. 688. § ⁵⁰⁷ Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

- a)** a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztóval kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekről; a törvény **205/A-205/B. §-a, 207. §-ának (2) és (3) bekezdése, 209. §-a, 209/A. §-ának (2) bekezdése, 209/B. §-a, 239. §-ának (2) bekezdése**, valamint 685. §-ának d) pontja;
- b)** az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek

⁵⁰³ Az 1959. évi IV. törvény 685. §-ának d) pontja a 2002. évi XXXVI. törvény 8. §-ának megfelelően módosított szöveg, egyidejűleg a § e) ponttal egészült ki. Hatályos: 2003. 07. 01.

⁵⁰⁴ Az 1959. évi IV. törvény 685. § f) pontját a 2008. évi CXV. törvény 1. § (2) bekezdése iktatta be. Hatályos: 2009.03.01.

⁵⁰⁵ Az 1959. évi IV. törvény 685/A. §-a a 2009. évi XXIX. törvény 6. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2009. 07. 01.

⁵⁰⁶ Az 1959. évi IV. törvény 685/B. §-a a 2006. évi IV. törvény 338. § (2) bekezdésének megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006. 07. 01.

⁵⁰⁷ Az 1959. évi IV. törvény 688. §-a a 2006. évi III. törvény 9. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2006. 03. 01.

adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól; a törvény 248. §-ának (1)-(3) bekezdése, 277. §-ának (1)-(3) bekezdése, 305. §-ának (2) bekezdése, 305/A. §-a, 306. §-ának (1)-(2) és (5) bekezdése, 307. §-ának (2) bekezdése, 308. §-ának (4) bekezdése, 308/A. §-ának (2) bekezdése, 309. §-ának (1) bekezdése, 311. §-a, 372. §-ának (2) bekezdése, valamint 685. §-ának d)-e) pontja;

c) az Európai Parlament és a Tanács 2000/35/EK irányelve (2000. június 29.) a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó fizetési késedelem leküzdéséről; a törvény 209. §-ának (2) bekezdése, 301/A. §-a és 368. §-ának (1) bekezdése;

d) az Európai Parlament és a Tanács 2002/47/EK irányelve (2002. június 6.) a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról; a törvény 270-271/A. §-a.

A Polgári Törvénykönyv hatálybalépése

Ptké. 1. § A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) az 1960. évi május hó 1. napján lép hatályba.

Ptké. 2. § ⁵⁰⁸

Tvr. 19. § ⁵⁰⁹ Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben állapítsa meg az utazási szerződés részletes szabályait.

Tvr. 20. § ^{510 511 512} Felhatalmazást kap a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter, hogy az igazságügyért felelős miniszterrel, az adópolitikáért felelős miniszterrel és a helyi önkormányzatokért felelős miniszterrel egyetértésben meghatározza a jognyilatkozat tárgyának azt az értékét, amelynél a törvényes képviselő jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

Tvr. 21. § ^{513 514} Felhatalmazást kap az adópolitikáért felelős miniszter, hogy az érdekelt miniszterekkel egyetértésben meghatározza azokat a közérdekű célokat, amelyekre a bíróság által, a személyekhez fűződő jog megsértőjével szemben kiszabott bírság fordítható.

Tvr. 22. § ^{515 516} Felhatalmazást kap a kereskedelemért felelős miniszter, hogy az igazságügyért felelős miniszterrel egyetértésben rendelettel megállapítsa a kiskereskedelmi forgalomban eladott dolgokra vonatkozó szavatossági és jótállási igényeknek a törvény rendelkezései szerint történő intézésének eljárás szabályait.

Tvr. 23. § ⁵¹⁷ (1)
(2) ⁵¹⁸

Tvr. 24. § ⁵¹⁹

Átmeneti rendelkezések

Ptké. 75. § (1) A Ptk. rendelkezéseit – ha ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik – a hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyból eredő és jogerős határozattal még el nem bírált jogokra és kötelezettségekre is alkalmazni kell.

(2) Ha a Ptk. valamely jognyilatkozat érvényességéhez alakszerűséget kíván meg, és ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépése előtt ilyen alakszerűség nélkül tett jognyilatkozat érvényességét a korábbi jogszabályok rendelkezései alapján kell elbírálni.

Tvr. 9. § A törvény rendelkezéseit – ha ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik – a hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyból eredő és jogerős határozattal még el nem bíralt jogokra és kötelezettségekre is alkalmazni kell.

⁵⁰⁸ A Ptké. 2. §-át az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 25. §-a (1) bekezdésének a) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵⁰⁹ Az 1959. évi IV. törvény 19. §-a a 2008. évi XLVII. törvény 32. §-ának megfelelően megállapított szöveg. Hatályos: 2008. 06. 29.

⁵¹⁰ Az 1987. évi VII. törvény 2. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵¹¹ Végrehajtására lásd a 12/1987. (VI. 29.) MM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵¹² Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 20. §-a a 2006. évi CIX. törvény 162. § (2) bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 01. 01.

⁵¹³ Végrehajtására lásd 14/1978. (VIII. 8.) PM rendeletet. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵¹⁴ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 21. §-a a 2006. évi CIX. törvény 162. § (2) bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 01. 01.

⁵¹⁵ Végrehajtására lásd 4/1978. (III. 1.) BkM rendelet et. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵¹⁶ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 22. §-a a 2006. évi CIX. törvény 162. § (2) bekezdés b) pontjának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 2007. 01. 01.

⁵¹⁷ A 2007. évi LXXXII. törvény 2. § 27. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2007. 07. 01.

⁵¹⁸ A Tvr. 23. §-ának (2) bekezdését az 1986. évi 11. törvényerejű rendelet 43. §-a (2) bekezdésének d) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵¹⁹ A 2007. évi LXXXII. törvény 2. § 27. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2007. 07. 01.

Hatályukat vesztő, illetőleg hatályban maradó jogszabályok

Ptké. 95. § A felszabadulás előtt alkotott polgári jogi tartalmú jogszabályok, illetőleg a felszabadulás előtt alkotott jogszabályok polgári jogi tartalmú rendelkezései – az e törvényerejű rendelet mellékletében felsorolt kivételekkel – hatályukat veszítik.

Ptké. 96. § (1) Hatályukat veszítik a felszabadulás után alkotott következő jogszabályok, illetőleg a felszabadulás után alkotott jogszabályok következő rendelkezései:

a törvényes öröklésre vonatkozó egyes jogszabályok módosításáról szóló 1946. évi XVIII. tv.;

a szövetkezetekről szóló 1947. évi XI. tv.;

a szövetkezetekről szóló 1947. évi XI. törvény egyes rendelkezéseit módosító 1947. évi XXIV. tv.;

a szövetkezetekről szóló 1947. évi XI. törvény egyes rendelkezéseinek újabb módosításáról, illetőleg kiegészítéséről szóló 1948. évi XXXI. tv.;

az alapítványokra vonatkozó kérdések szabályozásáról szóló 1949. évi 2. tvr. 9-10. §-a;

a szövetkezetek felügyeletéről szóló 1949. évi 10. tvr. 2-3. §-a;

a múzeumokról és műemlékekről szóló 1949. évi 13. tvr. 27. §-a (2) bekezdése második mondatának a talált jutalmazására vonatkozó rendelkezése;

az állami vállalatokról szóló 1950. évi 32. tvr.,

az állami vállalatokról szóló 1950. évi 32. törvényerejű rendelet módosítása tárgyában kiadott 1952. évi 5. tvr.;

a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény hatálybalépése és végrehajtása, valamint a személyi jog egyes kérdéseinek szabályozása tárgyában kiadott 1952. évi 23. tvr. 11. §-a, 21-41. §-a;

az ipari termékek minőségének védelméről szóló 1953. évi 12. tvr. 11. és 16. §-a;

a kisajátításról szóló 1955. évi 23. tvr. 11. §-ának (2) bekezdése;

az egyesületek feletti felügyeleti jogkör gyakorlásáról szóló 1957. évi 3. tvr.;

a termelési és terményértékesítési szerződésről szóló 1958. évi 17. tvr.;

a termelési és terményértékesítési szerződésről szóló 1958. évi 17. törvényerejű rendelet kiegészítése tárgyában kiadott 1958. évi 33. tvr.;

a részvénytársaságok és a szövetkezetek igazgatóságának és felügyelő bizottságának kiegészítése, vala-

mint közgyűlésük megtartásának kivételes engedélyezése tárgyában kibocsátott 3.100/1945. (VI. 18.) ME rendelet;

a vasút kártérítési kötelezettségének módosításáról szóló 2.830/1946. (III. 23.) ME rendelet;

a kereskedelmi társaságokra vonatkozó egyes rendelkezésekről szóló 4.370/1946. (IV. 21.) ME rendelet;

a szövetkezetek alapszabálymódosító közgyűlésére vonatkozó hirdetmény tartalmáról szóló 11.000/1947. (IX. 14.) Korm. rendelet;

a Magyar Szövegírók, Zeneszerzők és Zeneműkiadók Szövetkezetéről szóló 12.110/1947. (X. 15.) Korm. rendelet;

a halászati szövetkezetekről szóló 12.440/1947. (X. 24.) Korm. rendelet;

egyes hitelintézetek jogi helyzetének rendezéséről szóló 12.810/1947. (XI. 8.) Korm. rendelet;

a kölcsönös biztosító társaságok mint szövetkezetek tárgyában kibocsátott 12.820/1947. (XI. 8.) Korm. rendelet;

a Magyar Szőlősgazdák Országos Borértékesítő Szövetkezete, a „MEGA” Hegyvidéki Bortermelők Értékesítő Szövetkezete, valamint a Hegyközségek és Szőlősgazdák Országos Szövetkezete működésének szabályozásáról szóló 12.850/1947. (XI. 8.) Korm. rendelet;

a hitelszövetkezetekről és az Országos Szövetkezeti Hitelintézetéről szóló 12.890/1947. (XI. 19.) Korm. rendelet 1-40. §-a, 54. §-a, 57. §-a, 61. §-a, 65-67. §-a;

a biztosító magánvállalatok alaptőkéjének és biztosítási alapjának újabb szabályozásáról szóló 5.900/1942. ME rendeletben és a biztosító magánvállalatok életbiztosítási díjtartalékának gyűjtésével kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 8.830/1939. ME rendeletben pengőben meghatározott összegeknek forintérték átszámítása tárgyában kibocsátott 1.120/1948. (I. 29.) Korm. rendelet;

az állami érdekeltségű biztosító magánvállalatok üzletvitelének egységes irányításáról szóló 6.430/1948. (VI. 11.) Korm. rendelet;

az ipari központokról szóló 7.210/1948. (VII. 3.) Korm. rendelet;

a megszűnő szövetkezet vagyonának bejelentéséről, átruházásáról és iparjogosítványáról szóló 7.890/1948. (VII. 27.) Korm. rendelet;

a földművesszövetkezetekről szóló 8.000/1948. (VIII. 13.) Korm. rendelet; 1-3. §-a, 4. §-ának (2) és (3) bekezdése, 5-14. §-a, 15. §-a (1) bekezdésének b) és c) pontja, valamint (2) bekezdése, 16. §-a,

17. §-ának (3) bekezdése, 18. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata és (3) bekezdése, 19-28. §-a, 32. §-a, 34-38. §-a;

egyreszervezeteknek közigazgatási úton való feloszlásáról szóló 10.160/1948. (X. 5.) Korm. rendelet;

a földbérlet szervezetekéről szóló, továbbá a földművelészet szervezetekéről szóló 8.000/1948. (VIII. 13.) Korm. rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása, illetőleg kiegészítése tárgyában kibocsátott 12.000/1948. (XI. 7.) Korm. rendelet;

a háború folytán szükségessé vált kivételes holtak nyilvántartási szabályok megállapításáról szóló 12.200/1948. (XII. 4.) Korm. rendelet;

a földbérlet szervezetek tagjaira vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről szóló 13.010/1948. (XII. 19.) Korm. rendelet;

az ügyleti biztosítékkadás szabályozásáról szóló 870/1949. (I. 29.) Korm. rendelet;

a nem ipari vállalatok kezelése és közvetlen irányítása céljából központok létesítése tárgyában kiadott 980/1949. (I. 29.) Korm. rendelet;

a 4.800/1926. ME rendelet állományátruházást szabályozó rendelkezéseinek az állami érdekeltségű biztosítókra való alkalmazásáról szóló 1.360/1949. (II. 12.) Korm. rendelet;

a termelőszervezeti csoportok egyes vagyoni kérdéseiről szóló 2.550/1949. (III. 19.) Korm. rendelet;

a Magyar Országos Szervezeti Központ, az Országos Szervezeti Tanács és a szervezeti felügyelői állások megszűnéséről szóló 4.049/1949. (V. 22.) Korm. rendelet 1-2. §-a, 3. §-ának (2) bekezdése, 4-14. §-a;

a Szervezetek Országos Szövetségének alakulásáról szóló 4.050/1949. (V. 22.) Korm. rendelet 1-2. §-a, 3. §-ának (1)-(3) bekezdése, 4. §-a, 6. §-a, 7. §-a (2) bekezdésének f) pontja, valamint (3) és (4) bekezdése, 8-9. §-a, 14-16. §-a, 17. §-ának (2) bekezdése, 19. §-a;

a természetben járó magánjogi tartozások teljesítésének szabályozásáról szóló 4.224/1949. (IX. 6.) MT rendelet;

a földművelészet szervezetekéről szóló 8.000/1948. (VIII. 13.) Korm. rendelet kiegészítése tárgyában kibocsátott 4.236/1949. (IX. 16.) MT rendelet 2-4. §-a;

az alapítványokra vonatkozó kérdések szabályozásáról szóló 1949. évi 2. törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 4.245/1949. (IX. 20.) MT rendelet 5. §-a;

a volt kereskedelem- és szervezetügyi miniszter szervezeti hatáskörének átszállásáról szóló 4.325/1949. (XI. 20.) MT rendelet;

a bírói úton érvényesíthető kamat legmagasabb mértékének megállapításáról szóló 4.360/1949. (XII. 30.) MT rendelet;

az egyesületekről szóló 102/1950. (IV. 4.) MT rendelet 1. §-ának (3) bekezdése, 10. §-a, 12-14. §-a;

a holtak nyilvántartási eljárás során kibocsátott hirdetmény közzétételének korlátozásáról szóló 130/1950. (V. 3.) MT rendelet;

a központi fűtő- és melegvízszolgáltató berendezések üzemben tartásáról szóló 177/1950. (VI. 25.) MT rendelet 10. §-ának (2) bekezdése;

a feloszlott egyesületek egyes vagyoni viszonyainak rendezéséről szóló 231/1950. (IX. 7.) MT rendelet;

az állami ingatlanvagyon tulajdonjoga, kezelése, nyilvántartása és forgalma tárgyában kibocsátott 244/1950. (X. 1.) MT rendelet 4. §-ának a **Ptk. 169. §-ával** ellentétes rendelkezései;

a trösztökről szóló 122/1951. (VI. 17.) MT rendelet 1. §-ának (3) bekezdése, 9. §-a;

a biztosítási díj fizetésének szabályozásáról szóló 152/1951. (VIII. 11.) MT rendelet;

a hitelrendszerről szóló 19/1952. (III. 13.) MT rendelet 6. §-ának (3) bekezdése;

a törvényes zálogjog vagy visszatartási jog címén a szálloda birtokában levő ingóságok értékesítéséről szóló 70/1952. (VIII. 23.) MT rendelet 1. és 2. §-ának a visszatartási joggal kapcsolatos rendelkezése, 4-5. §-a;

a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában kibocsátott 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 10. §-a;

az állami szervek jogi képviseléről szóló 50/1953. (X. 23.) MT rendelet;

a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény hatálybaléptetése tárgyában kibocsátott 105/1952. (XII. 28.) MT rendeletet módosító 46/1954. (VIII. 1.) MT rendelet 3. §-a;

a szállítási szerződésekről szóló 50/1955. (VIII. 19.) MT rendelet 13. §-ának (1) bekezdése, valamint 16. §-ának (3) bekezdése;

a döntőbizottságokról és a döntőbizottsági eljárásról szóló 51/1955. (VIII. 19.) MT rendelet 28. §-ának (2) bekezdése, 42. §-ának (1)-(6) és (8) bekezdése;

az állami kiskereskedelmi vállalatok áruészletügyleteiről szóló 5/1956. (II. 21.) MT rendelet 2. és 3.

§-a;

a lakásbérletről szóló 35/1956. (IX. 30.) MT rendelet 13. §-ának (2)-(4) bekezdése, 15. §-a, 17. §-ának (2) bekezdése, 21. §-ának (3) bekezdése, 23. §-a, 29. §-a, 44. §-a (2) bekezdés b) pontjának a bérlet felmondásával kapcsolatos rendelkezése;

az egyesületek feletti felügyelet és ellenőrzés szabályozásáról szóló 3/1957. (I. 20.) Korm. rendelet;

a lakásbérletről szóló 35/1956. (IX. 30.) MT rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 15/1957. (III. 7.) Korm. rendelet 31. §-a;

az új szövetkezeti törvény megalkotásáról szóló 1.088/1956. (IX. 4.) Mt. h.;

az egyes szövetkezetek feloszlataása szempontjából tekintetbe jövő körülményekről szóló 101.400/1947. (V. 1.) KSzM rendelet;

a földművesszövetkezetek alapszabálymintájának közzétételéről szóló 122.000/1948. (XI. 7.) KSzM rendelet;

a holtnak nyilvánításra vonatkozó hirdetmények és végzések közléséről szóló 100.000/1949. (XII. 16.) IM rendelet;

a szállítási kötelezettséget elmulasztó szerződéses sertéshizlalók és tenyésztők kártérítési felelősségéről szóló 4/1954. (III. 27.) BgyM rendelet;

a magánkereskedés gyakorlásáról szóló 1957. évi 17. törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 1/1957. (III. 12.) BkM rendelet 8. §-ának második mondata;

a szállodákban (pensiókban) érvényesíthető árak és díjak megállapításáról szóló 1/1957. (V. 15.) BkM-ÁH rendelet 6. §-a (1) bekezdésének első mondata; a hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 1. §-ának (3) bekezdése.

(2) Hatályukat veszítik a különféle szabályzatoknak a Ptk., valamint e törvényerejű rendelet szabályaival ellentétes rendelkezései.

Ptké. 97. § (1) Ha valamely jogszabály e törvényerejű rendelettel hatályon kívül helyezett jogszabályra, illetőleg valamely jogszabálynak e törvényerejű rendelettel hatályon kívül helyezett rendelkezésére utal,

ehelyett a Ptk.-t vagy e törvényerejű rendeletet, illetőleg ezek megfelelő rendelkezéseit kell érteni.

(2) Ha valamely jogszabály pénztartozás késedelmes fizetése esetére kötbérfizetési kötelezettséget ír elő, az ilyen rendelkezést késedelmi kamatfizetési kötelezettséget előíró rendelkezésnek kell tekinteni.

(3) Ha valamely jogszabály a határidőszámítással kapcsolatban vasárnapot vagy ünnepnapot említ, ezek helyett munkaszüneti napot kell érteni.

A határidők számítása

Ptké. 3. § (1) A napokban megállapított határidőbe a kezdő napot nem kell beleszámítani.

(2) A hetekben, hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely elnevezésénél vagy számánál fogva megfelel a kezdő napnak; ha ilyen nap az utolsó hónapban nincs, a határidő a hónap utolsó napján jár le.

(3) Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

Ptké. 4. § (1) Ha a felek a határidőt meghosszabbítják, az új határidőt kétség esetén az eredeti határidő elteltét követő naptól kell számítani.

(2) A határozott naphoz kötött jogszerzés a nap kezdetén következik be.

(3) A határidő elmulasztásának vagy a késedelemnek a jogkövetkezményei csak a határidő utolsó napjának elteltével állnak be.

Tvr. 25. § ⁵²⁰ (1)

(2) ⁵²¹

(3) ⁵²²

(4) ⁵²³

(5) ⁵²⁴

(6) ⁵²⁵

Ptké. 98. § Ez a törvényerejű rendelet az 1960. évi május hó 1. napján lép hatályba.

⁵²⁰ A 2007. évi LXXXII. törvény 2. § 27. pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2007. 07. 01.

⁵²¹ A Tvr. 25. §-a (2)-(5) bekezdésének szövege beiktatva az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet megfelelő szakaszainál. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵²² A Tvr. 25. §-a (2)-(5) bekezdésének szövege beiktatva az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet megfelelő szakaszainál. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵²³ A Tvr. 25. §-a (2)-(5) bekezdésének szövege beiktatva az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet megfelelő szakaszainál. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵²⁴ A Tvr. 25. §-a (2)-(5) bekezdésének szövege beiktatva az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet megfelelő szakaszainál. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵²⁵ A 2006. évi CIX. törvény 172. § i) pontja hatályon kívül helyezte. Hatályos: 2007. 01. 01.

Tvr. 26. § Ez a törvényerejű rendelet 1978. évi március hó 1. napján lép hatályba.

Tvr. 27. § ⁵²⁶ Ez a törvényerejű rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

- a) a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztóval kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekről, 6. cikk (2) bekezdés, 7. cikk (2) bekezdés [a törvényerejű rendelet **5/C. §-ának (2) bekezdése**, illetve **5. §-a**];
- b) az Európai Parlament és a Tanács 98/27/EK irányelve (1998. május 19.) a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról, 4. cikk (1) bekezdés [a törvényerejű rendelet **5. §-ának f) pontja**];
- c) az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól, 7. cikk (2) bekezdés [a törvényerejű rendelet **5/C. §-ának (2) bekezdése**];

d) az Európai Parlament és a Tanács 2000/35/EK irányelve (2000. június 29.) a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó fizetési késedelem leküzdéséről, 3. cikk (5) bekezdés (a törvényerejű rendelet **5/D. §-a**).

Melléklet az 1960. évi 11. törvényerejű rendelethez⁵²⁷

1. ⁵²⁸ Hatályban maradnak a felszabadulás előtti jogszabályok következő rendelkezései:
a kereskedelmi törvényről szóló 1875. évi XXXVII. törvény 291-298., 434., 436-452. §-a;
2. Továbbra is hatályban maradnak a jelzáloggal és a biztosító egyesületekkel kapcsolatos – a Ptk.-val és e törvényerejű rendelettel nem ellentétes – rendelkezések.
3. Továbbra is hatályban maradnak a nemzetközi egyezmények polgári jogi tartalmú rendelkezései.

⁵²⁶ Az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 27. §-át a 2006. évi III. törvény 14. §-a iktatta be. Hatályos: 2006. 03. 01.

⁵²⁷ A mellékletet módosította az 1985. évi 16. törvényerejű rendelet, az 1986. évi 11. törvényerejű rendelet, az 1986. évi 34. törvényerejű rendelet, az 1987. évi 28. törvényerejű rendelet és az 1988. évi VI. törvény 370. §-a. A melléklet közzétéve az Igazságügyi Közlöny 1978. évi 5. számában. Hatályos: 1996. 01. 01.

⁵²⁸ Az 1988. évi VI. törvény 331. §-ának megfelelően módosított szöveg. Hatályos: 1996. 01. 01.